WIDENER LIBRARY
HX JNZX V

6.
w 3592

CHRISTO ET ECCLESIÆ
CANTAB. NOV. ANGL. 1650. SIGILL. COLL. HARVARD
N. Hurd Sc.
BOSTON.

2060

SVENSKE PARNASSEN.

FÖR ÅR 1786.

Edited by Gustaf Regnér

STOCKHOLM,
TRYCKT HOS JOHAN GEORG LANGE 1786.

~~Scan.19.2~~

PScan3592

SVENSKE PARNASSEN.

ÅRGÅNGEN 1786.

JANUARIUS, FEBRUARIUS, MARTIUS.

I.

Själens Odödlighet *).

När vandringsmannen hunnit ſträfva
Til ſtolta Alpens fruſna topp,
De moln nedom hans fötter ſvåfva,
Som ſkymde nyſs för ſolens lopp.
De för hans syn i ſtället dölja
En tröttſam jord, en trolös bölja,
Den låga verldens dunkla trakt.
Förhärligad allena prålar
En renad Sol och fäſtet målar
Med guld och med ſaphirens pragt.

*) Författaren til detta ſkaldeſtycke tror ſig föga hafva ſagt något nytt. Men rörd af ämnets vigt, det angelägnaſte ſom kan fäſta en menniſkas upmärkſamhet, har han ej kunnat vägra ſig det nöjet at fätta på papperet de ſkäl, dels läſning dels eget efterſinnande gifvit honom, at anſe ſjälens odödlighet för en lika ſå oſtridig ſom ovärderlig ſanning. Jag vet icke heller at deſſa bevis, åtminſtone klädde i poetiſk drägt, tilförene på vårt ſpråk åro ſamlade. Läſaren lärer utan möda igenkänna, at de här nytjade åro följande: 1) Menniſkans dubbla natur, den djuriſka och andeliga. 2) Känſlan af Gud. 3) Stora verk och menſkliga ſnillebragder. 4) Dygdiga gerningar ſom beredt hela tidehvarfs lycka och tackſamhet. 5) Hoppet i motgång. 6) Ledſnaden i medgång. 7) Tidens flyktighet. 8) Dygden obelönt och laſten ſegrande på jorden. 9) En almän förbättring, värdig Skaparens godhet, allmagt och vishet. *Förf. Anm.*

Så når min tanke vägar syfta
Til Guda-magtens majeſtät,
Hon från den jord förmår ſig lyfta,
Som fängſlar kroppens tunga ſjät.
Hon fri och ledig från des giller
För tidens verk ej ſuckar ſpiller.
De menſkjor ſom med trägen ſvett
För lyckan ſika, täfla, träla,
De myror ſom i ſtacken kråla,
I hennes tycke blifva et.

HVAD ſtridig art jag hos mig röjer?
Så ſtor, ſå liten på en gång!
Ån jag med maſken ſtoftet plöjer,
Ån verldars rymd är mig för trång.
Ån är jag i Naturens Rike
De vilda djurens uſla like,
Uti behof, uti begär;
Ån blandad uti Änglars ſkara
Jag ſer mig Himlens granne vara
Och Gud inom mit hjerta bär.

MÅN denna vanmagt, denna ſtyrka,
Är årnad til en lika lott?
Mån hog, mån kraft at Himlen dyrka,
At odla vett, at göra godt,
Med kroppen ſänkt i mörkrets boning
Ej njuta från den lag förſkoning,

Som

Som ſtörtar honom i ſin mull?
I klippan guld med ſlagg förenas,
Men när i ugnen klimpen renas,
Blir ſlagget ſlagg och gullet gull.

Så ſkal mit väſen åfven ſkåras,
Så ſkal min anda nå ſit mål;
För hög, för ädel at förtåras
Han ej af åldrar ändring tål.
Han fått en Gudoms-ſtråle dela:
Den kan ej lik en luft-eld ſpela
Och båſt han lyſer, ſlockna ut.
Et evigt ljus ej ſåndt en ſtrimma,
Som, faſtån ſvept i tidens dimma,
Ej dimman ſkingra ſkal til ſlut.

JA, Gud, ſå viſt du mig förklarar,
At ſjelf du evigt var och är,
Du til odödlighet förvarar
Din känſla den jag hos mig bär.
Så viſt den i mit hjerta väcktes,
Mig mot förgångligheten räcktes
En ſköld ſom trotſar himlars fall.
En ſkymt af dig jag hunnit ſkåda:
Jag kan ej frukta ſkiftens våda,
Din evighet jag dela ſkal.

NATUR och verld! jag törs er fråga —
Ert ſvar beſkrifs kring haf och land!

Hvad prof af menniſkors förmåga!
Den Pyramid på Nilens ſtrand,
Hvars ſpets i ſkyar ſig betäcker;
Den grufva ſom ſin irrgång ſträcker
I djupſta afgrunds mörka vrår;
Den flod i fluſſars fångſel ſluten;
Canalens våg i klippan bruten:
De åro alla menſkjo-ſpår.

Den köl ſom vilda vågor plöjer
Och nya verldar finner op;
Det glas ſom ån atomen röjer,
Ån granſka lår planetens kropp;
Det ſtoft ſom lånar kulan vingar,
Som klippan ur ſit ſtälle tvingar
Och ſlår med ljungelds kraft och dön;
Den ſpets (o våra tiders heder!)
Som blixten i ſit fångſel leder:
De åro åfven menſkjo-rön.

När deſſa tyckas trotſa tiden,
I deras ädla uphofsmän!
Hur haſtigt var er dag förliden?
Knapt minnet blir af er igen!
Män då ert väſen mindre gälde
Emot förgänglighetens välde,
Ån ting dem eder konſt har födt?
Hvad var, hvad blef ert ſkapar-ſnille
Som mägtigt kunde, uplyft ville,
Om det förr ån ſit verk är dödt?

I åter

I åter ſom ibland ert ſlägte
En Gudoms ſtälle företrådt
Och i den natt ſom jorden täckte
Tändt ljus af ſanning, ſeder, rätt,
Et ljus ſom intil ſenſta dagar
En gagnad menſklighet ledſagar,
Mån åfven I til intet gått?
När edra namn af ſekler vördas,
Af ſekler er välgerning ſkördas,
Var blott en blick er lefnads mått?

NEJ, I bland jordens barn förſvunnit,
Men ej bland varelſernas hår.
I ur den låga ſynkrets hunnit,
Som ſkumma ögon unnad är.
Det ſvaga band af döden brutit,
Som er med elementren knutit
Til högre flygt er lämnat har;
Er lyftat öfver deras öden,
Förſtrött ert länta ſtoft: och döden
Til bättre lif er födſel var.

EN ljuflig aning vil ju båda,
At det til menſkjans wåſen hör?
Bland jordens qval, beſvär och wåda,
Mig Lyckans wäntan muntrad gör.
Förgåfves olycks-ſtormar raſa
Och ſprida plåga, ſprida faſa,

En tröst jag har mot deras tropp;
En tröst som torkar jämrens tårar,
Som helar alt hvad smärtan sårar,
Et Lyckans bud: det glada *Hopp*.

DET gråns med mildhet föreskrifver
För ödets våld och tyranni;
Det midt i nöden löfte gifver
At jag är född at lycklig bli.
Men jordens skatter, jordens lycka,
Hvad länta färgor dem ock smycka,
Ej nånsin fylt des löfte op.
Hvem dödlig har den fällhet njutit,
Som hans förnöjda hog har slutit
För längtan och för nya hopp?

NEJ, Ledsnad, du hvars mörka anda
Vet qvåfva nöjets muntra lek,
Vet vämjelse i vållust blanda
Och daga up begärens svek:
Du följd af möda och bekymmer
För sjelfva lyckans gunstling skymmer
Den himmel som han trott så klar;
Och honom därad uppenbarar,
At icke tidens rymd förvarar
Den lycka som hans dyrkan har.

Och hvad är tiden som vi njutit?
Hvad är den dag som var i går?

En

En ſtröm, ſom väg på väg förflutit,
Af ſtund på ſtund och år på år:
Hvad bådar det, at han ſå haſtar?
Jo, at han ſig omſider kaſtar
I hafvet af en evighet.
Mån floden där ſit intet hinner?
Nej, hvarje droppa bergad rinner,
Faſt dold i des omåtlighet.

DEN viſa ſom med uplyſt öga
En flyktig tid betrakta lärt,
Des korta ſkiften ſkattar föga,
Och blott des mål ſin omſorg värdt.
Han i en verld, där laſter krönas,
När dygd med ſkam och löje lönas,
Ej fåſta djerfs en varſam fot;
Men ſåker förd af ſamvets-lagen
Ej om des lön ſig tror bedragen
Faſt den ej fins på detta klot.

HAN ſäger: "Skaparn täcktes giſva
"Mit väſen rum på verldens fält,
"Ej för at genaſt lyckligt blifva,
"Men at beredas at bli fållt.
"Han därtil båſta medlen finner,
"Faſt ej min ſvaghet granſka hinner
"De djupa grunder af hans lag.
"Alt nog hvart han min koſa leder
"Sit verks förbättring han bereder
"At vårdigt bli hans välbehag.

"En verld med dygd och laſt i blanning
"Mig danar til den hôga lott
"At från det falſka ſkilja ſanning
"Och bland det onda välja godt.
"Här ſkal mit mod och ſtyrka prôfvas;
"Här ſkal min ſjäl bland omkaſt ôfvas
"Och ſtadgas genom vanſklighet,
"At lâra flyktig luſt fôrſaka,
"Och endaſt den med hugnad ſmaka,
"Som delar hennes evighet.

"Från briſter fri, ſom ân mig qvälja
"Och ſom vid jorden fâſt mit lopp,
"Jag ſkal den dag omſider tâlja
"Som bâdas af et lângſamt hopp;
"Jag ſkal mit himla-uphof hinna
"Och dâr en oſtôrd ſâllhet finna.
"Sâ maſken, nyſs vid myllan fâſt,
"Nu fjâril, ſig med gyllne vingar
"Hôgt ôfver fâlda ſkalet ſvingar,
"Zephirens vân och blomſtrens gâſt.

II.

LANDT-QVÅDEN ÔFVER ÅRSTIDERNA.

Det var den ofta priſade Fôrfattaren til *Atis och Camilla*, ſom gaf oſs det fôrſta Qvåde ôfver en Årstid, det bekanta *Sommar-Qvådet*, ſom finnes infôrdt i Tredje Tomen af *Våra Fôrſôk*. Det âr en lâroſpân, men ſom

ſom nog röjde original-ſnillet, och retade til efterföljd. Man ſlöt, hvad i detta ämne af Svenſk hand borde väntas, ſom efter riktigt ögonmått och ſan känſla för Naturen ville teckna våra Årstider. Det dröjde ej länge, förrän man uti de ſedan och af ſamma Sälſkap utgifna *Vitterhets-Arbeten* fick ſe denna väntan åtminſtone til hälften upfyld genom de begge Qvåden öfver Våren och Vintren, ſom där funnos införde. Auctoren til deſſa hade ſå väl fattat caracteren af vårt Climat, och med den ſmak, urval och behag denſamma framſtält, at man länge önſkat, det måtte han vara betänkt på lika prydande kranſar för Svenſka Sommaren och Höſten. Det har nu ſkett, och äfven det Snille, ſom gifvit Nationen en värdig Hjelte-digt, har nu riktat vår Literatur med något at ſätta i jämförelſe med en *Thompſons* och *Lamberts*, det är, med de förnämſta utländſka arbeten öfver Årstiderne. Åtſkilliga drag, ſom tycktes felas i de begge äldre Qvåden, hafva dels för några år ſedan, då de förſta gången omtrycktes*), dels nu, då alla fyra Årstiderne under ofvanſtående titel lefvereras **), blifvit tillagde.

Deſſa Qvåden äga, efter Författarens eget vidgående, icke det inbördes ſammanhang, ſom fordrades til en fullſtändig beſkrifning af hela Årets omlopp och under åtſkilda Climater, ſåſom Thompſons och Lamberts Poemer. Däremot lofvar han Svenſka Årstider, Svenſka ſeder, under Svenſk himmel; icke et enda drag

*) Uti en ſå kallad *Samling af Svenſka Skaldeſtycken*, hvaraf blott Förſta Bandet utkommit, tryckt i Stockholm och Kongl. Tryckeriet 1782, i 8, innehållande endaſt Cantzli-Rådet och Ridd. Hr. Gr. *Gyllenborgs* arbeten, de neml. ſom förut varit tryckta i Vitterhets-Arbetena, jämte några få nyare.

**) Tryckte vid ſlutet af förl. år hos *A. J. Nordſtröm*, 92 ſid. i 8.

drag år lånt utifrån: och detta utgör, i min tanke, deras ſtora värde. Naturen år alleſtådes ſkön, faſt på olika ſätt: hos oſs mera hög än lyſande, mera driſtig och fri än qvick och leende, mera ſparſam än öfverflödande, men altid vördnads-och ofta älſkansvärd, leder hon til måttlighet, ſtyrka och dygd och ſyntes endaſt ſakna det Snille, ſom lärde oſs värdera henne och återſtälde henne den tilgifvenhet, ſom inbildningen om utländſka paradiſer hade förminſkat.

Såſom til ingreſs och at tjena til ſamband för de påföljande Qväden, dem jag helſt uptager ſtyckevis, för at ſåledes efter årstiden pryda hvarje Qvartal därmed, har Författaren tillagt en *Ode til Naturen*, den jag antingen måſte aldeles förbigå eller hel och hållen denſamma införa. Jag gör det ſenare, och hoppas at ingen, efter des genomläſande, ſkal ſakna ſkälet.

ODE til NATUREN.

NATUR! du dolda kraft! dig helgas deſſa Qväden,
Du har mit hjerta fyllt, du har min ſtämma väckt.
Med offer för er Mor, I Årets Tider! träden
I hennes ſkilda drägt.

HON i er alla kåns, hon blott ſin målning ſkiftar:
Hon år af *Våren* prydd, af *Sommarn* kungligt klädd,
Ån bär hon Höſtens frukt, och ån ſit läger ſtiftar
I *Vintrens* djupa bädd.

HON i den enas famn den andras början danar,
Och tyſt och hemlig år och långſam i ſin gång;
Men på ſin ſkåde-plats, når tiden henne manar,
Hon bryter alla tvång.

AF

AF frö ſom inom frö i maſſan inneſlutes
Hon ſig förſäkrad ſer mot undergång och fall.
Et för det andra flyr ſom fram i dagen ſkjutes
Af det ſom följa ſkal.

DET ſom vi kalla död, hvars rätta namn oſs felar;
Är et och ſamma lif ſom har ſit rum förbytt,
Et ljus ſom aldrig ſläcks, men ſtändigt ſig fördelar
At tända ſig på nytt.

OMÅTELIGA Kraft! ſom verlden återföder
Af hennes ſtrödda mull, ſom har förvandlat ſig;
Som riktas af förluſt och ſkapnader föröder,
Men bibehåller dig:

HVAD är du? jag dig ſer förſedd med evig ſtyrka
Och frägar hvad du är — I varelſernas band
Hvem röjer ej en Gud? i dig vi honom dyrka,
Du verkan af hans hand!

I DIN varaktighet jag dig med undran priſar,
Gudomeliga Eld! men jag er ſkilja kan.
Ombytliga Natur! hvart ögonblick beviſar,
At du är icke Han.

Du är det återſken, ſom Honom uppenbarar,
Af ſin oändlighet från oſs för vida ſkild.
För ögon ſom dig ſe Hans aftryck du bevarar
Och lyſer af hans bild.

FÖR

För den fåkunnoge din varelſe du döljer
Och går med ſolen op och går med ſolen ner.
Med bindlen för ſin ſyn han kedjan ſlafviſkt följer
Och ej des lagar ſer.

En halflårds falſka vett på verldens thron dig målar
Som ödets blinda gud och böjer knå för dig.
Hvad är då denna hamn, ſom ſprider guda-ſtrålar
Och ſjelf ej känner ſig?

Du ſnillets guda-ſon! ſom offrar dina ſtunder
Uti Naturens tjenſt at vörda hennes ſpår,
At låſa hennes bok och känna hennes under
Du nya ögon får.

För dig hon öpnad är, du hennes ordning följer
Til gränſen af det mål hon för vårt öga ſatt,
Och i det dyſtra moln, där hon ſit urſprung döljer,
Du vördar hennes natt.

Men i en blottad rymd, hvars rikedom du ſkattar,
Du ſprider nya ljus, ej någon fördoms träl.
Din tanka vidgas ut och verldens omkrets fattar
Som rymmes i din ſjäl.

Än himlens höga ljus dig lik en *Newton* kröna,
Du ſtiftar deras lopp med dragnings-kraftens lag.
Än du med *Buffon* går at jordens ſkiften röna
Från hennes förſta dag.

Än

ÅN dig til Jofurs thron *Franklin* vid handen leder,
Dår han ur örnens klor har dundrets viggar ryckt,
Ån du i ſjälens djup med *Locke* dig tränger neder
Til tankans förſta flygt.

DU endaſt mägtig år at ſtiga i det höga
Och helgedomen nä, dår ſig Naturen ſtängt.
Åt mig, at henne ſe, i ſtället för dit öga,
Har hon et hjerta ſkänkt.

ET medfödt verlds-förakt, en affky för at trängas
På lyckans ſkädeban, dår hopen ſkockar ſig.
En ſmak för enflighet, at fjerran uteſtängas
Från arga dårars krig.

HVAD gudar i mit tjäll min enflighet förnöjde!
Etuden *), Sanningen och framför alt den gud,
Hvars ſpel Olympen rör, men ſnart jag åfven röjde
En tomhet i hans ljud.

JAG ſkilde mig vid alt — Natur! jag i dit ſköte
Den förſta fällhet rönt ſom himlen mig beſkärt,
Du förde mig på nytt i mina gudars möte
Som blef mig dubbelt kärt.

HVAR råkade jag dig? I Philoſophens hydda
Har jag dig mulen ſett och vanſtäld i palats.
Ån ſaknade den gud, ſom ſkulle mig beſkydda,
Sin rätta ſkädeplats.

MIN

*) Det år ſvårt, at tillåta et ſå Franſyſkt ord i ſpråket, men kanſke ännu mera, at upgifva et Svenſkt i ſtället.

MIN oro bröt mig lös ur ſtåders trånga nåſte
Och vid mit förſta ſteg jag i dit tempel var.
Des altare vär jord, des tak var himlens fåſte
Och du mit guda-ſvar.

JAG andades en luft ſom lif och ſtyrka nårde,
Jag hörde hjertats ſprak och ålſkade din lag,
Ibland et menlöſt folk jag ſåg mit ſlägtes värde
I dina förſta drag.

FÖRNÖJD, jag märkte då hvad orått jag dig gjorde,
När jag det höga ſökt där du ej ägde del,
Och at jag til dit lof min ſångmö helga borde
At båttra hennes fel.

AFGUDADYRKARE! hvad vänten I för åra?
Vid foten af er gud ert rökverk ſig förtär;
Natur och Sanning blott den ädla läga nära,
Hvars klarhet evig är.

FRID, oſkuld! utom er hvad kan vär åtrå mätta?
Hvad nöje är väl rent och köpes utan qval?
Til er jag flyktat har at lifvets ſorger låtta
Och glådt mig åt mit val.

JAG i ert ſälla ſkygd Naturens enfald priſat.
Hon har min lyra ſtämt och tecknat mina ſlag.
Hon af en årstid klådd mig alla gånger viſat
Förnyade behag.

"Gå

"Gå ej, har hon mig sagt, at konstens pral mig låna
"Och trånga färger hop som strida med hvaran.
"Låt min förklådda bild til fåfång prydnad tjena,
Där jag ej kännas kan.

"Det i din Landsbygd är, jag älskar innefattas
"Bland stilla tidsfördrif uti en menlös pragt.
"Var i din teckning san, och märk, så snart jag mattas,
"At du förmycket sagt.

"Var laggran utan tvång, jag vil med lätthet röras.
"Låt ögat leda dig och se mig som jag är.
(Hon skänkte mig en blick) "Låt nu din stämma höras!
"Jag ser dig rörd och kär.

Hvilken ädel och älskansvärd philosophie! och huru lyckligt detta slut är afpassadt emot början af det straxt däruppå följande

VÅR-QVÄDET.

Hvad är som i mit sinne väcker
En känsla den jag nästan glömt?
Män ån min ömma ungdom räcker
Och någon fällhet åt mig gömt?
Förgäfves ej mit lif förswinner,
Jag ån hos mig et hjerta finner
Och lyckligt åter röras får;
Jag yngre blir ån sjelfva åren,
Jag med Naturen delar Våren
Vid slutet af min lefnads vår.

Alt ålſkar, ſkulle jag allena
Förneka mig det högſta vål,
När vår och ungdom ſig förena
At föda lågan i min ſjäl?
Jag bör ſå milda gudar vörda —

Men det är vål i ſynnerhet det nya i detta annars nog bekanta Qvåde, ſom Läſaren här väntar at finna uptaget. Jag vil ſöka förnöja denna des väntan, utan at neka mig det nöjet, at tillika framlägga en teckning af det hela. — En hemlig vålluſt genomträngde Skaldens väſende, han kände hos ſig et öfverflöd af hjerta, det han önſkade få utgjuta.

Det ſålla tilſtånd tycktes båda,
At kårlek var mit hjerta når;
Då nöjen öfver ſjälen råda,
För honom fältet öpet år.
At ſig med oſkulds-mantlen hölja
Han dig min *Chloe!* ville följa.
Jag trodde ſjelfva våren ſe.
Jag ſåg des eld ur ögat ſtråla,
Des roſor dina kinder måla
Och på din mun des glådje le.

Jag anför denne ſtroph ſom ny, för den rara egenſkapen, hvari den liknar Naturen, at altid förekomma ſådan. — *Chloe* lyder under Vårens ſpira, och bör ej emotſtå den allmänna förenings-lagen. Men, fortfar Skalden,

Ånnu har ej den magt jag priſar
På fälten tecknat ſina ſpår.
Den jord jag trampar Vinter viſar,
Men luft och himmel hyſa Vår.

Hvad

Hvad ljufligt glinder ögat glåder,
Och af de ljufva veſtanvåder
För örat hvad behagligt ljud!
Jag lättad käns på deras vingar.
Ännu en flägt! och jag mig ſvingar
I ethern op, til dagens gud.

Det är i des, i Solens famn, ſom Våren nalkas oſs. Utur gyllne ſkyar, och genom en mildrad luft, där han återtagit ſit välde,

Han nådigt åt Naturen ler;

och man märker redan, huru vintrens bäddar nedſjunka för middags-ſtrålen. Vintren, af is betäckt, trotſar väl med den ſkölden ännu en tid Vårens blickar;

Men lågan ner i djupet tränger
Där vintren ſig förgåfves ſtänger
Och i en flod ſig ſjelf förtär.
Så gubben ſina dagar ſluter,
När han af kärlek tårar gjuter
Och ſvag för vackra ögon är.

Med hvad fägnad, lika ſå oſkyldigt målad ſom känd, betraktar nu Skalden ſin trägård!

Du ſom mig ger det förſta gröna,
Min trägård! hvad jag älſkar dig.
Se blommorna! ſom för de ſköna
I täflan ſynas öpna ſig.
Se plantorna! ſom än betäckas
För nattens köld, men ljufligt väckas
I dagen med förnyadt lif.
Likt ungdomen, föräldrars fägnad,

Som njuter under deras hägnad
En menlös frihets tidsfördrif.

Trådens ympning, gallring, m.m. utgöra ämnet för följande ſtroph. Imedlertid bereder Naturen ſin ſtora ſkådeplats, och Skalden, tillika med henne, förgåter konſtens trånga krets, där hon endaſt roat ſig med lekverk. Man vänte ſig dock här inga vilda utſväfningar å Skaldens ſida, ſå mycket i viſſa ſnillens ſmak, men hvarigenom Naturen altid ofulkomligen härmas.

Ur Solens vagn den milda Våren
På fält och höjder ſtiger ner,
Där lärkan ſom har ögnat ſpåren
Den förſta helsning honom ger.
Vår glädjes tolk på lätta vingar,
Än ſnörrätt ſig i vådret ſvingar
Och fyller himlen med ſit ljud,
Än ſyns ur högſta ſkyar falla
At landtman ut til ſyſlor kalla
Med blida dagars förebud.

Nu Göken hörs, han hörs allena.
Hvad ſamljud i hans dubbla ljud!
Hvad flöjt med toner mera rena
Kan blåſas op för vårens gud?
I ſkogen där han ſig betäcker
Han hela fogel-ſkaran väcker,
Men från des qvitter ſkiljes än.
Så hördes, *Amphion!* din lyra
I forlet af Thebaners yra
Och kändes af ſit ljud igen.

Se

Se Flora! ſom i Vårens ſköte
Är lifvad på ſin bleka bådd,
Och redan vid et ålſkadt möte
I blå och hvita ſippor klädd.
Ur mörka tufvan gråſet ſticker
Sit raka ſpjut och knoppen ſpricker
Som vårens gula förſtling bär *).
Behaglig i det gräs han blandas
Och med den ljufva lukt han andas
För tvenne ſinnen lika kär.

Af deſſe tre ſtropher, ſom utgöra trenne ſå ſköna och ſå väſendteliga drag uti Vårens målning åro de tvenne ſenare en frukt af ſiſta förbättringen, hvarvid man ſåledes ſer, at detta Qvåde betydeligen vunnit. — Vintrens ſiſta tilflygt i ſkogen och bergs-refvorna, där han fluteligen förödes af täta vår-regn.

Vid hvarje regn hvad blida ſtrålar
Bland ängor af et vattnadt land.
Natur! du årets ungdom målar,
Du går på nytt ur ſkaparns hand.
Gån växter op! er Våren lockar,
Gån menſkjor! djur! gån ſtångda flockar
Ur trånga tjäll, ur mörka hus!
Likt verlden ur des förſta töken
I gån at fylla jordens öken,
At hämta dagens ſålla ljus.

Gån ut at nya väſen lifva!
Åt kärlek Våren helgad är.

*) *Primula Veris*, Oxlåggan. *Förf. Anm.*

Se jorden ſjelf, at fruktſam blifva,
Af landtmans hand ſit frö begår, m. m.

Hvad ſtora taflor en ſådan penſel, efter en *Thompſons* och *Lamberts* utförligare planer och friare afhandlings-ſätt, ſkulle gifvit oſs, torde tillåtas mig at vid detta tilfälle åtminſtone giſſa. Men deſſa ſviter af mindre taflor, ty ſå kunna deſſa Qvåden anſes, hafva den förmonen, at med lätthet kunna genomgås, ofta och nära betraktas, äfven utom ordningen, och altid med nytt nöje, i anſeende til den rika teckningen, ſom i få drag innefluter ſå mycket —

Åt kärlek Våren helgad är.

Skalden fäſter ſig något vid denna omſtändighet. I ſkogen, dit han drages af foglars ſång, där ſjelfva klippan förbytt ſin vildhet, och där kärlek hörs från hvarje qviſt, finner och beſkrifver han en tjäder-lek; och i hagen, i anledning af löffprickningen, äfven något hit hörande:

De ſpåda löf i dagen titta,
Men ſnart ur ſina bojor ſpritta
Och breda ut ſit ſtolta krus,
Som unga hjonlags bon betäcker,
Med ſkuggan ner i dalen räcker
Och flägtar med et ſagta ſus.

Tranornas och ſvalans återkomſt. — Men nu vänder ſig Skalden til hafvet och de nya ſcener, ſom Våren där frambragt. Et prof, huru digter kunna pryda Naturen, utan at vanſtälla henne, är detta:

At hafvet i beſittning taga,
Du föres, Vår! i ſtrömmars brus,

Som

Som dina floder ſammandraga,
I dem du badat jordens grus.
Omkring din ſnåcka vådren ſvåfva,
Som med ſin anda böljan håfva
I hennes famn at leda dig.
Du omgifs dår af hafvets möjor,
Som öpna ſina blåa ſlöjor
At vid din fackla vårma ſig.

Fiſkarnes lektid. Det obetänkſamma fiſkandet, ſom då idkas. Landning *mellan hvaſſen uti en äng.* Des *lyckliga förändring, i det hon nyſs famnad af Vintren, nu bär Våren i ſit ſköt.*

Så Enkan den en brudgum gläder,
Har aflagt ſina ſorge-kläder,
I dem hon redan flyktig var:
På hjeſſan ſtrålande i dagen
Ur dokets djupa fångſel dragen
Sit ſtälle blomman återtar.

Vårens Gud, ſom nu alleſtädes ſegrat, krönes med blomſter. Detta den vackraſte årstidens behagligaſte ögonblick, jag menar blomnings-tiden, afſkildras uti följande ſtroph, en af de lyckligaſte ibland de tillagde. Det heter til Vårens Gud:

Från fältet dår dit låger ſtiftas
Dår Floras döttrar klåda dig,
Dår himla-bågens färger ſkiftas
Som ur det gröna höja ſig;
Jag deras glans i lundar följer
Dår liljan påron-trådet höljer

Och rosen åpel-trådets stam.
Jag i betåckta gångar tågar
Och under hvalf af blomster-bågar
I Vårens skót mig tränger fram.

Våren år nu i sin högsta pragt. Törnrosens öpnande, som slutar målningen däraf, föreställes under en bild af Vestans kårlek til henne, hvilken med sit smek vinner på hennes rådsla och löser hennes tvång. Af blommans liksom låttsinnighet, i det hon låter smeka sig af alla våder utan åtskilnad, drager Skalden en varning för sin *Chloe*, at sluta sit öra til för falska våder.

Du år ju vård at suckar höra:
Hvem gjuter dem om icke jag?

Sedan Skalden vidare betygat henne upriktigheten af sin kårlek, bjuder han henne fly med sig til den skuggrika lunden, den han upfylt med hennes namn, och dår nu Våren segrat på den kyla, som hindrade ömma möten.

Hår har den gud, som i sit skóte
Har funnit intet hjerta hårdt,
Förordnat fogel-skarans möte
Och ville åfven skydda vårt.
Han våntar — kom! at honom svara.
En trast min ömhet skal förklara,
En bofink skal med slag på slag
Min kårleks ifver dig bevisa,
En steglits i sin glådje prisa
Vår sålla ålders ljufva lag.

Uti de tre öfrige stropher fortfar Skalden i denna ömma ton, eller råttare, denna sinrika kårleks-förklaring, som

ſom är märkvärdig däraf, at den utgör en väſendtelig del utaf och likſom bekrönar ſjelfva Vårens beſkrifning.

Detta Qvåde är ſkrifvet i Författarens ungdom, en ny merit, ſom röjer ſig i alt hvad däraf är bibehållet. En mognare ålder har gifvit detſamma mera fullſtändighet, mera ſyſtem; och man måſte ej ſällan förundra ſig, huru lyckligt den äldre handens ſäkrare teckning förent ſig med den yngres ljufvare colorit. Viſſa uteſlutna ſtällen torde dock af ſomlige ſaknas, til ex. målningen af den förſta rodd om våren, och i ſynnerhet denne ſtroph:

En lindrig flägt på böljan puſtar:
Hon ej med mera fägring flöt,
Då modren för de ömma luſtar,
Hon födde ur ſit ſtolta ſköt.
När hon i lugn ſin vildhet byter,
Jag mellan tvenne himlar flyter
Och ſkyar under föttren ſer.
Jag tycks i medelpunkten ſväfva,
Och för min höjd jag börjar bäfva,
När jag i djupet ſkådar ner.

III.

ZUNIM TIL EMILIA.

SEDOLÅRANDE BREF AF HR. *DUSCH.*

Ja, min kära *Emilia*, helt lycklige ſkole vi blifva, ſå lycklige, ſom kärleken och tvenne lika danade ſjälars ömma öfverenſtämmelſe kunna göra dödliga menniſkor, vid beſittningen af lifvets förſta beqvämligheter.

Huru angenåma blifva mig genom dig deſſa ärfda fördelar, ſom jag väl utan dig ſkulle beſitta, men finna föga begärliga! Ty hvad är en lycka, den man ej delar med en älſkad perſon? Min oro, min trånad, min förvillelſe, eller hvad ſkal jag kalla det, ſom jag rönte, då mit ſaknande hjerta ånnu trångtade til et föremål, ſom jag icke kände, ſå länge jag ſuckade efter dig, min *Emilia*, utan at veta, hvem och under hvad himmel du var: alla deſſa obeſkrifliga känſlor voro vitnen, huru föga arfs-rätten til en anſtändig förmögenhet och alla deſſa lyckans förmoner, hvarefter tuſende menniſkor ſucka, kunde göra mig lycklig. Jag kallade dem mina, utan at i detta begrep finna den ljuflighet, ſom däri tros ligga förborgad. Mit känſlofulla hjerta, ſom allenaſt i vänſkapens, ömhetens och förtrolighetens ſköte kan finna ſin lyckſalighet, ſå framt Himlen ånnat detſamma en lyckſalighet, förblef otilfredsſtäldt: det ſuckade til Himlen blott om en vän, en kär älſkarinna, beredt och långtande at meddela ſig, at öfverlemna ſig åt hela ſin ömhet.

Denna vän har jag funnit i dig, och den tanken, at tillika med dig beſitta deſſa jordiſka fördelar, gifver u in lycka en glans, ſom den förut icke ägde. Huru ljuflig är mig denna betrakteſſe, då jag, förd vid handen af det gladaſte hopp, om den ſtilla aftonen vandrar i min trägård och tänker på den lyckligaſte framtid? Ach, huru angenämt är det mig, at tänka, det jag är i ſtånd, at göra den perſonen lycklig, ſom jag utvalt ur en hel verld, och den jag vil ſkänka hela min kärlek! Tänk, min *Emilia*, huru dyrbar denna betrakteſſe måſte göra mig den annars likgiltiga beſittningen af en ſlags förmögenhet! Påmin mig ofta, at du är fattig: jag älſkar denna erinran, den gynnar mit hopp, at kunna göra dig både rik, lycklig. — O! huru

ru önskar jag, för din skuld, at dessa begge begrep ej kunde åtskiljas! Huru önskar jag, at kunna göra dig så lycklig, som en dödlig kan vara, ja, så lycklig . . . men den högsta lyckssalighet är väl ädla själar blott i et tilkommande lif förbehållen.

Men om ock dessa begrep, rikedom och lycksalighet, ingen nödvändig förbindelse med hvarandra äga, så kan ju dock kärleken gifva dem det. O! om du så ömt, så högt, så fulkomligen älskar mig, som jag dig, sköna *Emilia*, så skole vi redan allena vara alla våra önskningars fyllnad! Til äfventyrs skulle sjelfva fattigdomen icke kunna störa denna lyckssalighet: den ene skulle finna sig nog lycklig af den andres kärlek. — Men då skulle den ene kanske vara bekymrad, icke just för sig, men dock för den andre: åtminstone skulle jag ej hafva den outsägeliga förnöjelsen, så framt det almänna begrepet om lycka icke är aldeles falskt, at hafva gjort dig lycklig. —

Och du är bekymrad, ädla *Emilia*, at du intet har at sätta emot min förmögenhet? — O huru litet känner du värdet af din person! Jag svär vid kärleken, som snart ouplöfligen skal förena oss, vid den Hand, som lagt denna inbördes drift uti våra hjertan, at jag utan hoppet at äga dig, och at med dig få dela så väl min egendom som mit hjerta, föraktar all denna usla förmögenhet! — Du gifver mig intet tilbaka? — Du gifver mig alt, denna egendom som jag utan dig icke skulle njuta, mit lugn, min lycksalighet, och alt detta i et ord innefattadt — dig sjelf! — Och om du är för sedig, om du för litet känner dina vackra egenskaper, för at begripa detta, som din *Zunims* hjerta så fulkomligen fattar och känner; om du ej vet, at han kunde försaka all verldens skatter, för at erhålla dig: o! min älskade, så önska åtminstone ej, at jag skulle vara utan

det

det gudomliga nöjet, at göra dig lycklig! Du, som af dina egna vackra känslor vet, hvilken vålluſt det är, at hafva gjort åfven en likgiltig perſon lycklig; du, hvars förträffliga hjerta klappar af glådje, då du kunnat mildra en olycklig menniſkas nöd, hvars öga jag ſå ofta med förtjusning ſett flytande i tårar, då du funnit medel at afböja et elände; du, min ådla, min dyrkansvårda *Emilia*, måſte kunna giſſa, hvad lyckſalighet den tanken medförer, at hafva gjort den lycklig, ſom man högt ålſkar, och i hvilken man ſjelf tuſenfaldt njuter denna meddelda ſällhet! Och den ville du beröfva mig! — O! om du är för ådel, at blott emottaga, ſå tröſta dig med den ſanna föreſtållningen, at du, i det gemenſamma njutandet, gifver mig alt i mångfaldig mått tilbaka; ty den fröjd, min *Emilia*, ſom du känner, kommer fördubblad åter uti mit hjerta, och blifver en förtjusning: min vän, betag mig ej denna outſägeligen förnöjande tanke.

Om jag ej mera fick tänka uppå at göra dig lycklig, hvilken rikedom af nöjen ſkulle jag i min närvarande enſlighet förlora! Aldrig har fåfången kunnat förmå mig, at för verldenes ögon ſöka förſkóna mit fädernes-gods. Enſam begrof jag mig, ſom en eremit, i mina ſkogar, eller följde mig en vän på mina promenader och njöt med mig landt-lefnadens behag och den måttliga Naturens ſkånker. Samtal, eller nödiga hushålls-ſyſſor, eller enſliga betraktelſer, eller et af de enkla men rika nöjen, hvilka Naturen ſå frikoſtigt erbjuder på landet, voro mina tidsfördrif. Kårleken har utvidgat deras krets; den återſtåller mig på viſt ſätt åt verlden, från hvilken jag var likſom ſkild och förnyar hos mig känſlan af hennes nöjen: det är kårleken för dig, min *Emilia*, ſom dagligen alt ljufvare ſyſſelſätter mig och i hvart ögonblick förtjuſer mig

med

med utsigten af en lysande framtid, som åstadkommit denna förvandling.

I detta osmyckade hus, sade jag til mig sjelf, som kanske den ringaste krämare skulle anse mera för en eremits koja, skulle min *Emilia* bo? — Hon älskar väl det okonstlade nyttiga och den naturliga enfalden, mera än all prydnad; men detta tilhåll är henne icke nog värdigt. Åtminstone vil jag borttaga det bondlika undan hennes ögon.

Jag vet, at hon älskar Naturens alster och skönheter. Huru förnöjd har jag ofta sett henne, då en blomma öpnade sig i hennes fönster, eller då hon med sin välgörande, sin sköna hand matade sin fogel! Hvad glädje upgick i hennes förtjusande öga, då jag förde henne vid handen genom en vacker ängd, och huru begärligt fäste det sig på alt hvad skönt var! — Ja, detta rum vil jag låta pryda med landskaps-målningar; detta rum, som åt ena sidan har utsigt af trägården, åt andra sidan af ängen, skal blifva hennes. En vinstock skal utbreda sina gröna armar utmed väggen, och om sommaren såsom en sval löf-hydda hvälfva sig omkring fönstret. Här ut åt ängen vil jag låta nedhugga videträden, och göra utsigten fri öfver dessa slåtter, denna klara bäck, ända bort til bok-skogen. Ofta skal hon då, mot aftonen, når solen vikit ifrån denna sida, och lågt bestrålar dessa gröna marker och skogen, betrakta detta landskap, utan at kunna mätta sig. O! om hon til äfventyrs då, förtjust af denne anblick, sade til sig sjelf: Huru väl har min älskade förjt för mit nöje! Om hon hastigt med förnöjda, leende ögon vände sig til mig, och uti en öm kyss tiofaldt starkare bibragte mig den glädje hon kände! — Sedan vil jag, på denna sida, i trägården anlägga et vackert blomster-qvarter. De skönaste rosor skola här, tätt un-

under hennes fönſter, utſlå, och ſända henne morgonens förſta vällukt och aftonens ſiſla. — Där åter, vid denna lilla dammen i trägården, hvars bräddar äro krönte med en ſkog af hvaſs, där vil jag, vid ändan af den höge, ſkuggrike gången, med egna händer plantera unga lindar, ſjelf updraga dem, och ſammanflåta deras grenar til en tät löfhydda. En mjuk gräs-bänk ſkal anläggas i detta hvalf, at emottaga hennes ſpåda lemmar, då hon där vil njuta kylans förfriſkning. Den bäcken, ſom med ſit angenäma ſorl, ſött ſom kärlekens ſpråk mellan älſkande, under deſſa täta almar löper förbi trägården, denne bäck vil jag leda i den närmare dammen, at han där bullrar, och at hans ſvanor, ditlockade af hennes milda röſt och af den ſpis hon där ſkal utſtrö, må ſimma dit genom ſlåtten och beſöka denna gröna ſtrand.

Så efterſinnar jag, til mit nöje, hvad ſom kan göra min *Emilias* nöje, och ſå noga äro våra nöjen förbundna! — Sedan ſkyndar jag, at utföra det ſom jag uttänkt, och den ljuflige tanken at göra dig, min älſkade, lycklig, upmuntrar mig och gör mig detta arbete, genom nya föreſtållningar, dubbelt angenämt. Men icke vil jag ſäga henne alt, hvad hon här ſkal finna. Om jag förnöjer henne, vil jag äfven hafva den glädjen at ſe, huru denna förnöjelſe öfverraſkar henne. Sköna *Emilia*, vil jag med en alfvarſam åtbörd ſäga, om du tror dig på mit land-ſäte finna det, ſom du til äfventyrs meſt önſkar; ſå ber jag dig, lemna en ſå ſmickrande tanke. Det ſkal viſſerligen ſmärta mig, om et hopp, et enda hopp ſlår dig felt. Men mit ſäte är en hydda, mina fält, min ſkog och min trägård icke til nöje, blott til nytta. Vänta där intet angenämt, om ej mig och mit ſällſkap. — Då ſkal jag höra de ljufvaſte förſäkringar af henne: hon ſkal ſäga mig,

mig, at hon blott älskar mig, blott mig för min skuld; hon skal ej förmoda det angenäma bedrägeriet jag under en förställd alfvarsamhet spelar henne. Hon skal komma utan at vänta något: och nöjen skola allestädes öfverraska henne. O! hvilken förtjusning för mit hjerta, då hon, i det jag inför henne i denna boning, flannar uti en ljuflig förvirring, rodnar, ler, tiger och betraktar altsammans, sedan kastar et vänligt öga på mig, klappar ömt mina kinder, och med en kyss bestraffar mit bedrägeri! — Då för jag henne i denne kammare: Se här, min *Emilia*, säger jag, här har Naturen församlat alt hvad vackert hon äger, til at försköna din boning; men alla dessa skönheter vika för den som bebor detsamma. Då för jag henne genom den skuggrike gången i den doftande löf-hyddan: huru lyckliga skola de stilla aftonstunderne där ofta träffa oss! Med armarne om hvarandras lif och hjerta mot hjerta skole vi där sitta och se svanen plöja fåror i dammen, eller skole vi, hand i hand, vandra igenom de blomstrande fälten, och om intet annat tala än kärlek och lycksalighet.

Se, min *Emilia*, så lycklig är jag redan blott genom föreställningen, huru lycklig jag skal göra dig! Och dessa förnöjda stunder skulle du vilja betaga mig? Ser du ej ännu, huru mångfaldigt du betalar mig den lyckan, som jag dig bereder, och huru rikligen du genom en san förnöjelse ersätter den i sig sjelf döda rikedomen, som jag bjuder dig. O! min käraste, tro, at jag ingen annan lycksalighet känner, än den jag njuter delad med dig. Jag skulle förlora tusende nöjen, om du kunde sätta en lika förmögenhet emot min: och sannerligen, min *Emilia*, äfven då jag äger dig, vore jag i den händelsen vida mindre lycklig, än jag nu innan kort (mit hjerta klappar vid åtanken af detta ögonblick!) i sjelfva verket skal blifva!

IV.

GUSTAF WASA.

Lyriſk Tragedie, i Tre Acter, i Deras Kongl. Majeſtåters och det Kongl. Huſets Närvaro förſta gången upförd af Kongl. Muſicaliſka Academien i Stockholm, den 19 Januarii 1786. Stockholm, tryckt i Kongl. Tryckeriet. 56 ſid. i 4.

„Om något Theater-ſlycke, betraktadt i afſeende på ämnets vigt, planens driſtighet, perſonernes värde, händelſernes evigt fäſtade minne, och utgångens verkan på et helt Rikes lycka, om i alla deſſa afſeenden något Dramatiſkt arbete förtjenar et utmärkt och ypperligt rum i Svenſka Snillets hiſtoria; vågar jag påſtå, at detta rum bör tilhöra Tragedien *Guſtaf Waſa.*„ Så yttrar ſig Författaren, Kongl. Maj:ts Hand-Secreterare, Hr. *J. H. Kellgren*, ſjelf om närvarande arbete. „I ſanning, tillägger han och undanröjer därmed all miſstanke af eget beröm, i ſanning, at med full ſtyrka fatta vidden af den ſtora Riks-hvälfning, ſom är ämnet för denna Dram, och at återkalla den på ſcenen i all ſin höghet, til et ſkådeſpel, värdigt at gifvas et fritt Folk: därtil kräfdes en dubbel ſkyldſkap i börd och ſnille med den Hjelten, hvars åreſlod därigenom nu af ſamma hand å nyo reſes.„ „Men, fortfar han, at genom ſin ſjäl öpna en väg til Lyriſkt uttryck för de ſtora känſlor ſom födde detta verk, härtil fordrades mindre at vara Skald, än en rättſkaffens Svenſk; och mit enda högmod är, at förtjena denna heder.„ — Om Författaren blott ſökt denna heder, bör man tilſtå, at den andra, jag menar den poetiſka, tilfallit honom på köpet. Men i hvilket afſeende Dramen betraktas, är det viſt, at Svenſka Snillet kan berömma ſig däraf. Blotta re-

cen-

cenſionen, annars föga gynnande för Theater-ſyc-
ken, helſt af lyriſk art, torde kunna beviſa detta.

FÖRSTE ACTEN. Theatern föreſtåller et hvalf under Slottet i Stockholm, där de förnämſte Svenſke Herrars Fruer, Enkor och Barn af *Chriſtiern* (den ryktbare Tyrannen) hållas fångſlige. Detta underjordiſka hvalf år endaſt uplyſt af en lampa, ſom ſprider et ſvagt och bedröfligt ſken. Vid Theaterns öpnande ſer man midt uti fångelſet *Guſtaf Waſas* Mor, *Cecilia af Eka*, tillika med ſin Dotter, *Joachim Brahes* Enka, *Margareta Waſa**), ſom håller ſin Son, den unge *Per Brahe* **), i famnen. *Anna Bjelke* ***) ſitter bredvid dem. Man ſer de ófriga Svenſka Fruntimmer ſittande på ſtenar hår och dår med ſina barn. Alla viſa tecken af den ytterſta ſorg och förtviflan.

Himmel! hör vårt rop uti nöden!
År du ej mer de olyckligas fär?
Sänd oſs hämd eller ſkänk oſs döden,
Bryt våra band eller ſlut våra dar.

Cecilia ſöker upmuntra dem: hennes ſon lefver, och hans mod ſkal ännu rycka dem ur tråldoms-djupet; man har ſagt, at Sturens ſon år hyllad af bergsboerne,

*) *Guſtafs* ſyſter, och genom R. R. *Joach. Brahe* Stammoder för *Brahеſka* Åtten.

**) Sedan Riks-Råd, och af K. ERIC XIV. uphöjd til Greſve af Wiſingsborg och Riks-Drots. Stamfader för Grefvarne *Brahe*, och känd för ſin Hiſtoria om *Guſtafs* Regering.

***) R. R. och Stathållaren på Calmars Slott *Joh. Månſſon Natt och Dags* Enka, ſom förſvarade Calmar vid ſamma tid ſom Chriſtina Gyllenſtjerna innehade Stockholm.

ne, ſom andas idel hämd. Detta gifver en ſtråle af hopp, då i det ſamma gallren til fångelſet öpnas, och en ſoldat öfverlemnar et barn uti fångvaktarens hand. Detta barn, det är *den unge Sturen* *)! Fort, ropar *Cecilia*,

Fort, ſkyndom oſs at dö — Min ſon! min ſon är ſlagen!

De förnämſta Fruerne omgifva Barnet och trycka det i ſina armar; de öfriga ſträcka ſina händer mot himmelen och omfamna ſina barn. En Officerare tilſäger dem, at följa honom til Chriſtiern, för at höra ſin dom.

Är det til döden du oſs leder,
Så vet, det är vårt enda hopp.

De gå alla bort. — Theatern förändras och föreſtäller förnämſta Salen på Slottet i Stockholm, tilredd för en högtid. Näſt efter ſit Hof, omgifven af ſin vakt, anländer *Chriſtiern* och intager ſin thron. En myckenhet folk har ſamlat ſig til högtiden. Chriſtiern tiltalar dem ſåledes:

Se'n mer än ſexton år förſvunnit
I krigets faror och beſvär,
Jag af en rättvis hämd omſider målet hunnit;
Och Sverge under oket är.
Det ädla blod, ſom från des hjerta flutit,
Uti min ſäkra vård för evigt lemnat har
En ſvag och ſårad kropp, ſom lydigt kedjan drar,
Se'n mot min dolda liſt han all ſin ſtyrka brutit.

Den

*) *Svante Sture*, Riksföreſtåndaren *Sten Sture* den yngres ſon, et barn om 5 år. Sedan Riks-Råd och Marſk, ſamt Grefve til Stegeholm och Weſtervik.

Den ſtolta Götens dygd, hans oförſkräckta mod,
Hans hat för utländſkt Kunga-blod,
Hans nit för ſegrens lön, hans trots mot dödens fara;
Alt vikit för min hand, ſom mera vist förſtod
At politikens nåt med krigets vapen para
Och mina bödlars järn med mina hårars magt.
Sten Sture är ej mer; och bojorna förvara
Hans maka och hans ſon til mål för mit förakt.
I, Danamänners käcka ſkara,
Som med mit väldes vidd förökt er åras glans!
Gån at med lekar, ſång och dans
Er fällhet och mit lof på denna dag förklara.
Må mit beröm de ſlagnas blygd,
Er glädje deras qval föröka!
Må nödens barn et fåfängt ſkygd
För ſina tyſta tårar ſöka!
Må ſlafven håpen och förſkräckt
Bland ſina fäders bål ſe frödje-eldar ſvåfva;
Och, nedbögd uti ſtoftet, båfva
At lågan med hans blod på nytt ſkal blifva fläckt!
Det ſkal en vålluſt för mit öra
En vålluſt för mit hjerta bli;
At edra glada ſånger höra
Bland mina trälars klago-ſkri.

— Faſlig caracter! ... ſom dock intereſſerar, ty han är grym i högſta grad, och med paſſion, och utan at vara feg, ſom Tyranner gemenligen åro. — *Severin Norrby*, Danmarks Stor-Amiral, kommer haſtigt in på Theatern, och berättar:

Et grufligt vapen-gny man hör från alla kanter,
Och re'n en ſtridbar tropp med flygande baner,
Från alla ſkogars ſkôt och alla klippors branter
Likſom en vredgad ſtröm på ſaltet ruſar ner —

Guſtaf Waſa anförer denna tropp, och *Norrby* råder at icke förakta den ôfverhängande faran.

O himmel! ſe vår nôd: o himmel! oſs förſvara;

ropar nu ſamma folk, ſom nyſs förut ſông:

Förkunnom högt vår Hjeltes åra!
Må hundra folk af ryktets Gud
Hans ſtorverk med förundran låra m. m.

— Et träffande drag i teckningen af en pôbel, altid mera låttſinnig än grym. — *Chriſtiern* förebrår folket des feghet, gifver order til motvärn, och ſkickar en Officerare at hämta de fångna fruntimren. *Norrby* låter honom veta, at han förſäkrat ſig om dem och väntar dem på ſin flotta, ſamt råder Chriſtiern at ſpara dem til egen ſäkerhet.

Re'n ſtaden vackla ſes uti ſin hörſamhet
Och nya farors hot omkring din hjeſſa ſväfva.

CHRISTIERN.

Hvad? talar du til mig? — Vet, ſvage Höfding, vet,
Det hör ej Chriſtiern til at för en Guſtaf båfva.

NORRBY.

Jag vet, hvad du min Prins med rätta vänta bör,
Utaf dig ſjelf, din här, och framför alt din lycka;
Men lyckan ofta högſt en Kung til åran för,
At honom djupaſt ned uti en afgrund rycka.

Tro,

Tro, at det gifs en magt, som mera gälla plär
Än ödets lösa nåd och krigarns köpta hår,
Som öfver menſklig krets den ſvagas dygder höjer,
Som vapenlöſa barn på hjeltar ſegra lär,
Och ſom, ju mer hon qvåſs, des ſtörre utbrott röjer—
Det kärleken för Frihet är.
Förakta ej ett folk, ſom eldadt af des låga
Och förelyſt af Guſtafs mod,
At hämnas ſit förtryck och ſina Herrars blod
Med en fanatiſk fröjd et hatadt lif ſkal väga. m. m.

och erinrar til ſlut om Guſtafs redan vundna ſegrar vid Köping, Weſterås och Sala.

CHRISTIERN.

Du känner den regerings-lära,
Åt hvilken all min tid jag företrädet gaf;
At mer med ſtraffets bål, än genom ſtridens glaf,
Ej endaſt folkets mod men ock des dygd förfära;
Ty ägde ſlafven hopp, at kunna dö med åra,
Min vän, han lefde icke ſlaf —

Fångarne anlända. Se där, fortfar *Chriſtiern*, viſande på dem,

Se där det faſta vårn, ſom ſkal min thron förſvara!
Se där den ſåkra magt, hvarmed jag ſegra ſkal!

Cecilia och de öfriga fångarne trotſa Tyrannens grymhet. Han förklarar dem tilbaka, at Guſtaf ſkal fåfångt ſtrida för deras räddning. De höra ſåledes, at

Guſtaf lefver än, han lefver och är fri!
Vår död från denna ſtund ſkal mindre ſmärtſam bli,

ropa de. Fåfängt hopp: *Chriſtiern* ſkänker dem et föraktligt lif. Men genom faran om Cicilias, årnar han tukta Guſtaf. Och det år *Chriſtina Gyllenſtjerna*, Sten Stures Enka, detta hjeltemodiga fruntimmer, ſom förut ſå tappert hade förſvarat, men på Tyrannens trolöſa förſäkringar upgifvit Stockholm, ſom ſkal öfverbringa denna hotelſe. Hon efterſändes. Ej nog, tillägger han,

Ej nog, at jag med vapnens tvång
Hans djerfva anhang ſtörtar neder;
Ej nog, at Segrens Gud bereder
Hans död och Sverges undergång:
Nej, jag ſkal ſegra på hans heder;
Nej, jag beflåcka ſkal hans dygd,
Då jag hans ſvaga bröſt förleder
At trolöſt bryta ſina eder
Emot en ålſkad foſterbygd.
Alt hvad mit hjerta meſt behagar,
Min hämd, min vredes raſeri,
Alt loſvar, at bland mina dagar
Skal denna dagen fållaſt bli.

Han tager den unge Sturen ifrån Cecilia, och låter dölja honom bland vakten. *Chriſtina* ankommer. Hon hotar Tyrannen med den ſegrande Guſtafs ſnara ankomſt. Hon, tillika med *Cecilia*, *Margareta* och *Anna*, ſjunger däruppå följande Qvatuor.

Du vålnad af en vördad maka!
I, ſkuggor af de hjeltars tropp,
Som fordom varit Sverges hopp!
Ach ſkynden, ſkynden er tilbaka.

Gån,

Gån, bjuden hela afgrunds hår
At i Tyrannens hjerta rasa,
Och för hans tankar och begår
Beståndigt breda ut den fasa,
Som lastens fjät förvilla plår!

CHRISTIERN, til *Chriſtina.*

Jag blott kan ömka och beklaga
Et utbrott af så svagt och fruktlöst raseri,
Och vil ej annan hämd uppå din djerfhet taga,
Än at du sjelf skal utsedd bli
At främja mina vårf och störta dit parti.
Gå skynda dig til Gustafs läger,
Säg, at jag i mit våld hans moders dagar äger,
Vis honom ut det rum, där hon sit fängsel har;
Säg, at sig dolken redan höjer
Som sönderslita skal det skört som honom bar,
Om han til nästa dag för Stockholms murar dröjer.

CHRISTINA.

Nej, ingen plägohamn sin grymhet längre sträckt!
Tyran! och det är mig du vil i omsorg gifva
Et vårf, som afgrund sjelf til fasa skulle väckt!
Hvem, jag til Sverges fall et nesligt medel blifva
Uti en bödels hand, som mördat all min slägt? —
Hvem jag? . . .

CHRISTIERN.

En dyrbar pant skal för din lydnad svara,
Gå, öfvervåga väl din svaghet och min magt.
Chriſtina, du är mor — nog af — du ser den fara
Som . . .

(Han lyfter dolken öfver hennes ſon, den Norrby hållit dold för hennes åſyn.)

CHRISTINA, *med ytterſta förſkräckelſe.*

Grymme, hvad? min ſon!

CHRISTIERN, *med köld.*

Du kan des dagar ſpara:
Lyd hvad jag dig har förelagt. —

Norrby får befallning at följa henne, och underſtödja detta grymma budſkap. *Chriſtina* tager ſin tillflygt til *Norrbys* kända ädelmod. *Norrby* är rörd af hennes qval, och ſkulle kanſke, då Chriſtiern vore ſegrande och ingen ſtränghet behöfdes, kunna uträtta något til hennes förmon;

Men då i dag på nytt et moln ſig ſammandrager,
Som hota kan hans thron, ſom hota kan hans dar,
Jag intet annat råd ån af hans fara tar,
Och tolk af hämdens bud, jag faſar — men jag lyder.

CECILIA, *til Chriſtina.*

Glöm, glöm at du är mor; mins blott at du är ſlaf,
At Sverge är det — hör den röſt, ſom Himlen tyder,
Den röſt ſom ropar hämd utur din makas graf,
Gå, bed min ſon med ſvaghet ej förnedra
Det blod ſom honom lifvet gaf.
Såg, om jag ſtupa ſkal för mina bödlars glaf,
Skal dock mit ſtoft ſig af hans ſeger hedra.

Chriſtina, ſedan hon med tårar omfamnat ſin ſon, den hon lemnar i Cecilias armar, ſkyndar ſig med Norrby at utföra Chriſtierns bud. Alla gå bort, och härmed ſlutas förſte Acten.

AN-

ANDRE ACTEN. Theatern föreſtäller *Guſtafs* Tält, dår man ſer hans ſång, båddad med en björnhud, och hans vapen hångande öfver hufvudgården. Genom fonden af tältet, ſom år öpet, ſer man en del af Guſtafs Låger upſlaget på Munklågret. På ena ſidan år en vik af Hafvet och på den andra en del af Staden. I fonden af Theatern ſes en del af Danſka Lågret, och långſt fram *Chriſtierns* Tält. Flere poſter ſtå på vakt. Båda lågren åro åtſkilde genom Norrſtröm. *Guſtaf* talar til ſina Höfdingar, *Lars Siggeſon Sparre*, *Sten Ericſſon Lejonhufvud*, *Guſtaf Oloffſon Stenbock*, *Thord Bonde* *) med flera, priſar deras tapperhet, föreſtäller dem Rikets olyckliga belägenhet, och med en manlig våltalighet upmuntrar dem at fulborda des råddning. En Riddare betygar honom deras kårlek och tilgifvenhet.

Hvad prof bör icke du begåra
Af Svears tapperhet och mod,
Då vi för frihet vapen båra,
Då Sverges väl och Guſtafs åra
Skal blifva priſet för vårt blod?

GUSTAF.

Ådla ſkuggor, vördade fäder,
Sverges Hjeltar och Riddersmän!
Om ännu des fällhet er gläder,
Gifven friheten lif igen.
Skola edra helgade grafvar
Trampas af tyranner och ſlafvar?

*) Alt Stamfäder för nu lefvande Åtter af ſamma namn.

Nej, må träldomens blotta namn
Edra vreda vålnader väcka
Och er arm sig hämnande sträcka
Ur den eviga nattens famn!

Man hör ljudet af trompeter som båda en Dansk Hårolds ankomst. Tvenne Riddare gå at taga honom emot. Hårolden anmäler *Norrby*, Christierns Sändebud. Gustaf ger honom sin handske, at öfverlemna åt Norrby, til des säkerhet. Han gifver sine krigsmän order, at imedlertid förbereda stormen. *Norrby* inträder. Han förkunnar Gustaf sin Konungs nåd, hvilken af aktning för hans mod ömmar för den våda hvaruti hans öfverdåd störtat honom och vil heldre som far råda honom til lydnad än straffa. *Gustaf* emottager med stolthet och förtrytelse detta anbud af en Tyran, som förtryckt hans fosterland, förödt hans slägt och öfver hvilken jord och himmel ropa hämd.

Gå, säg at under fjättrar böjd
Och då mit blod för bilan flyter,
Jag ej mit ädla öde byter
Med en Tyran på thronens höjd.
Och skulle Sverge ej förloras
Ur sina bojor af min hand,
Skal dock min åra bli, at kroras
I gruset af mit fosterland.

Norrby inkallar *Christina*, som stannat utanför tältet, at förkunna, för hvars lif Gustafs lydnad ansvarar. *Gustaf* förskräckes, då han igenkänner Christina, och menar i henne finna Tyrannens samråd. Hon lemnar honom et bref ifrån Christiern. *Gustaf* läser:

"Än

"Ån, Guſtaf, ån är dig en timma qvar
"At dit förnuft til ſanſning återkalla.
"Kom at med ödmjukhet för mina fötter falla,
'Så framt du frälſa vil en ålſkad moders dar:
"Vet hennes lif beror utaf dit ſvar;
"Lyd, eller ſe des blod från deſſa murar ſvalla".

Guſtaf faſar, förtvifflar, och utbriſter ſluteligen med raſeri:

Förbannad bli min hämd, förbannad ſegrens fana
Den ſtund hon färgas ſkal utaf en moders blod!

Chriſtina viſar ſig en värdig maka af Sturen: hon föreſtäller Guſtaf med eftertryck, hvad han är ſit fädernesland ſkyldig; hans mor ſkulle välſigna det grymma ſlag ſom ſlutade hennes lif och Sverges tråldom, men dö af ſorg vid en brottſlig ſons åſyn; Chriſtina upoffrade, genom detta råd, ſin egen ſons lif, men hon ville ſjelf dö med honom, ſedan hon upfylt ſin pligt. *Guſtaf* och *Chriſtina* ſjunga följande Duo:

Du, hvars röſt vår ömhet ſärar,
Du, ſom ropar i vårt blod,
Tag, Natur, tag våra tårar,
Men förſvaga ej vårt mod.

Norrby beundrar denna ſtåndaktighet, men föreſtäller Guſtaf:

hoppas du, at för en moders mord
Dig himmelen til lön en ſeger ſkal förära?

och yrkar vidare på ſvar. *Guſtaf*, efter en ſtunds tyſtnad, går ut ur tältet och ropar fram Cheferne och de förnämſte Soldaterne i Armeén. Han frågar dem:

Om

Om någon utaf er, vid miſtning af en maka,
En ſyſter eller mor, blef yrkad at förſaka
Sit fosterlands beſkydd; hvad blef väl edert val?

De förbanna enhälligt den, ſom för enſkild ömhet ſkulle kränka en ſå dyrbar pligt.

GUSTAF.

Väl, Norrby! du har hört hvad du din Kung ſkal ſvara.

Detta är en *coup de Théatre* af den aldralyckligaſte verkan, men omöjelig at rätt fatta utom repreſentationen. — *Norrby* betygar åter ſin förundran, och ſkyndar med *Chriſtina* tilbaka til Chriſtiern. *Guſtaf* förſäkrar Chriſtina, at han följande dagen, hämnad eller död, ſkal vara i Stockholm. Han utdelar vidare order til anfallet, hvartil förſta dagningen ſkal blifva ſignalen. Tältet tillſlutes åt lågrets ſida, ſom nu hvilar. *Guſtaf*, allena, öfverlemnar ſig åt den ſmärtande föreſtällningen om en moders mord, af hvars hand han glädt ſig at emottaga lagren, ſedan han räddat ſit fädernesland. Et oväntadt lugn drager honom til ſömns. Han kaſtar ſig vårdslöſt på ſin ſäng, med armen ſtödd emot bordet, hvarpå ſtår en lampa ſom uplyſer Theatern. — *Sveriges Skyddsängel* nedſtiger på en ſky, hållande i högra handen en diamants-ſpira och ſtödjande den andra på hufvudet af et lejon, ſom håller i ſina klor en himmelsblå glob med Sveriges Tre Kronor. Han upmuntrar den ſofvande Hjelten.

Strid, Hjelte, ſtrid; och vet, at för dit ſvärd
Skal envåld fly, och Sverges bojor falla:
Hör Segrens Gud dig til ſit tempel kalla.
Strid, Hjelte, ſtrid, och blif en ſpira värd.

Ja,

Ja, tidehvarf från tidehvarf
Din Ätt skal Sverges Krona bära;
Dit namn skal bli des Kungars åra
Och dina dygder deras arf.

Han kallar de glade Drömmarne, at skingra Hjeltens oro och måla för honom hans tilkommande åra; och de faslige, at förstöra Tyrannens lugn med bilden af föreslående plågor. Skyddsängeln försvinner. Under en ljuflig musik visa sig de behaglige Drömmarne uti lätta skyar, dansa omkring Gustaf och beströ honom med rosor och vallmo. Vid en lifligare musik kommer en Dröm, som föreställer *Åran*, at kröna Gustaf med lagrar, medan en annan, under *Segrens* skapnad, lägger en trophée för hans fötter. — Under en faslig musik upstiga ur jorden de grymme och olycklige Drömmarne kring Christierns tält, som viser sig i fonden något öpet, och där denne Prins ses ligga på sin säng uti en orolig sömn. *Förråderiet* lemnar honom en Krona och sköld med Sveriges vapen. *Samvets-agget* omgifver honom med sina ormar. *Hatet* skakar en fackla öfver hans hufvud, medan *Hämden* krossar hans krona och rycker af honom Svenska skölden, den han skyndar at lemna åt en lycklig Dröm, som föreställer *Pallas*, hvilken tillika med *Segren* upphänger skölden öfver Gustafs hufvud, då imedlertid de olycklige Drömmarne binda Christiern med kedjor och därpå försvinna under jorden. — Theatern förvandlas och visar Gustaf i drömmen en förebild af sin strid, sin seger och sin åra. På ljusa skyar föreställas oräknelige härar i silfver-harnesk, hvilkas särskilda divisioner manas och anföras af Rykten på vingade hästar. Ända ned ifrån Gustafs läger stiga de högre och högre, öfverst up öfver Stockholms murar, som

ſom tyckas gränſa til himmelen. Där, i ſpetſen för hela denna Här och följd af ſina Generaler, ſer man Guſtaf tåga fram på Djurkretſen, fäſta ſin fot på kräftans tecken, och reſa ſit ſtandar ofvan uppå fäſtningen. (Härmed utmärkes, ſom man ſer, tiden då Stockholm intogs). — Åter förändras Theatern och viſar, tvärt igenom en Sol, Odödlighetens Tempel, med Guſtafs Åreſtod i fonden. Den omgifves af en hop Genier ſom ſjunga en Chor; *Åran* tillika med *Segren* och *Pallas*, följde af de lycklige Drömmarne, gå at kröna den med blommor.

Dig, Guſtaf, ſom dit folk ur nöd och träldom ledde,
Vi reſa denna åreſtod:
Den frihet, ſom din dygd åt Svea folk beredde
Är ännu vårdad af dit blod.

Odödlighetens Tempel förſvinner och Theatern föreſtäller åter Guſtafs Tält, tilſlutet åt Lågrets ſida. *Guſtaf* upvaknar.

Hvad ljuflig dröm! hvad bild af fälla tider!
Hur lyckligt är min ſjäl af denna ſyn förbytt!
De grymma ſorgers moln för hoppets ſtrålar flytt,
En hög och himmelſk kraft ſig i mit väſen ſprider—
Men dagen bryter in, och för den ſiſta gång.
Des ljus til mina öron hinner,
Om Sverge ej i dag utur et neſligt tvång
Utaf min hand ſin räddning vinner.

TREDJE ACTEN. Theatern föreſtäller det inre af *Chriſtierns* Tält. Man ſer honom ligga bevåpnad på ſin ſång. En dunkel lampa uplyſer Theatern. Chriſtian vaknar uprörd och förſkräckt af de gruſliga drömmarne.

marne. Han börjar tro, at en Gud gifves, som ſtraffar den brottſlige. Men ſnart blyges han, at ſå låta ſkrämma ſig af tomma ſkuggor.

Nej, ſtyrkan är min Gud — Då jag des biſtånd har
Är Himlen ſjelf uppå min ſida:
Förgåfves mot min arm den ſvage vågar ſtrida,
Då jag af ſtyrkan har förſvar.

Norrby beråttar honom, at Chriſtina blifvit fångſlad igen, och at Guſtafs Mor bevakas på ſlottan, men tillika hvad man hade at befara af det frihets-nit och den hämdelyſtnad han blifvit varſe hos Guſtaf och des tappra Här, och råder därföre Chriſtiern at ſända honom Cecilia åter, då Guſtaf, rörd af en ſådan mildhet ...

CHRISTIERN.

Hvad? — i förrådarns händer
Jag ſjelf?... Gå, låt det ſkepp til ſtranden föras fram,
Där hon, på däcket höjd, i band och järn må ſlutas;
Och må, då minſta ſkymt til anfall viſar ſig,
Des blod i ſonens åſyn gjutas!

NORRBY.

Nej, Chriſtiern, denna pligt är icke gjord för mig —
Jag är ſoldat; och kan ej bödel vara —
Jag lyda lärt; men lyda utan blygd.
Befall — jag ſkyndar glad i tuſen dödars fara:
Mit gods, mit lif, mit blod, du ingen ting må ſpara:
Alt hör min Konung til — Mig tilhör blott min dygd!

Chriſtiern miſstänker Norrby för förrådiſka affigter, och inkallar vakten at fjättra honom. Vakten drar ſig förſkräckt tilbaka vid åſynen af Norrby, ſom dock ſjelf

ger

ger ſig fången, och åfven i detta ögonblick ej förgåter ſina pligter. *Norrby* bortföres. *Chriſtiern* går at ſjelf blifva tolk af ſit hämde-bud. Men et tjockt mörker öfverhöljer Theatern, och i det ſamma han nalkas öpningen af tältet, upſtiga ur jorden de begge mördade *Ribbingarnes* ſkuggor och ſlånga honom vågen. De åro barn, klädde i hvita ſvepningar, och blodige om halſen, med håret utſlaget och hållande hvarandra om lifvet. De ſjunga tilſammans:

Ur den mörka grafvens boning
Reſa vi oſs up til hämd.
Grymme! hoppas ej förſkoning;
Straffets timma är beſtämd.
Ungdom, oſkuld, tårar, böner
Alt hvad menſkjors ömkan röner
Mot dit hat ej mägtigt var:
Men förſkräcks! — En Gud och Far
Skal vårt blod tilbaka kräfva.
Barbar!
Fly och båfva!

Flera ſkuggor, ſåſom *Sten Stures*, under ſvepningen klädd i harneſk och en mantel af purpur, ſamt hufvudet bart och ſidan blodig, likaledes de Svenſke Herrars ſkuggor ſom blifvit mördade på Chriſtierns befallning vid blodbadet i Stockholm, upkomma efter hvarandra och ropa hämd öfver Chriſtiern. Tid efter annan uprepar Choren de förfärliga orden:

Barbar!
Fly och båfva!

Chriſtiern viſar den ytterſta förſkräckelſe. Än vefvar han kappan för anſigtet, än tycks han med ſina åtbör-

der

der fordra ſkuggornas medlidande, och ſluteligen kaſtar han ſig baklänges på ſången, utſträcker armarna och tycks med de häftigaſte rörelſer vilja drifva dem tilbaka. I det ſamma de åter nedſjunka, hör man en muſket-ſalva och på långt håll trompetter ſom blåſa alarm. *Chriſtiern* är ännu ſå förvirrad af ſin ſyn, at han ej hör den Officeraren, ſom kommer in och berättar om Guſtafs förſta anfall. En annan kommer kort däruppå, ſom ber Chriſtiern fly, om han ej vil falla i Guſtafs händer. Han berättar, at Danſka lägret är förſtördt och folket tilbakadrifvet, ſamt at *Norrby*, af egne landsmän ryckt utur ſina band, begifvit ſig til flottan, och man vet ej, hvad åfven af honom kan vara at befara. Chriſtiern fattar ſit ſvärd, och hotar göra Guſtaf ſegren dyrköpt. Han befaller den ene Officeraren förkunna Norrby nåd om han ſtraxt låter, enligt befallningen, aflifva Guſtafs Moder, och den andre at haſta til Slottet och befalla Chriſtinas vakt ſtörta henne utför tornet.

Vid åſyn af des blod och ſönderſlitna kropp
Förrådarn darra ſkal och hämmas i ſit lopp. —

Theatern förvandlas och föreſtäller Stockholms fäſtning, flankerad af et torn. Mot fonden ſer man Slottet, Tornet Tre Kronor, och ſpirorna af St. Nicolai och Riddarholms Kyrkorna. Hafvet är i fonden, där man finner en del af Danſka flottan liggande för ankar. *Guſtaf* upmuntrar ſit folk til ſtorms; man reſer ſtegar: Danſkarne kaſta granater på de anfallande och drifva dem tilbaka.

CHOR AF SVENSKARNE.

Hvad! ſkulle Göters åttlingar vika?
Vika för ſlafvars darrande ſtål?

Nej, fallom an alla tillika!
Hämd och frihet är segrens mål.

De föra fram canoner, som göra öpning på muren; stormen förnyas; Danskarne börja vika, och redan är *Gustaf* sjelf på muren, där han reser Svenska baneret. Et parti Svenskar tränga sig in genom öpningen, medan de andre, följde af Cavaleriet, tåga in öfver vindbron, som för dem blifvit nedfäld.

Segren är vår! segren är vår!

ropar *Gustaf*, i det han upreser standaret på muren; och nu förändras Theatern och föreställer det inre åt fästnings-porten af Stockholms murar *). Man ser Christiern med en tropp rädda sig undan de segrandes vapen. Hela Gustafs Här, med canoner och full musik, tågar in genom porten. — Häruppå förändras åter Theatern, och föreställer Hamnen vid Stockholm. På ena sidan ser man Slottet med Tornet Tre Kronor, på den andra St. Nicolai Kyrka. I fonden visar sig Hafvet, och en del af Christierns flotta, färdig at lyfta ankar. Man ser Danskarne hoptals fly åt hamnen, oaktadt Christierns rop, som söker återkalla dem. En del samlas af sine Officerare och föres tilbaka til strids, andre kasta sig i slupar och skynda sig til flottan. Imedlertid höras seger-rop af Svenskarne, som småningom nalkas, och snart ser man öfver stads-murarne en häftig rörelse af pikar och musketter. Faran tränger alt hårdare på, så at Christiern omsider nödgas söka en fristad i Slottet, som han ännu tror vara sit. Men i det han nalkas Slotts-porten höres äfven därinne et seger-rop. Danska standaret på Tornet Tre Kronor fälles ned och det

*) Hit hörer en senare gjord förändring eller råttare tilläggning, hvarom se slutet af denne Artikel.

det Svenſka upreſes. *Chriſtina Gyllenſtjerna* framträder på en balcon öfver porten och bjuder Tyrannen vika.

Jag hatar dig för högt, at ej din död befara:
Fly därför här! — Var mon, at undan ſvärdet ſpara
Et lif ſom i förakt, i briſt och plågor ſänkt,
För dig en grym och långſam död ſkal vara.

Chriſtiern, ſom af hennes tal blifvit ſlagen ſom af en ljungeld, vaknar åter ur ſin dvala vid Svenſkarnes ſeger-rop.

Hvad öde nödgas jag, o himmel! at förfara! —
Fly — och ej hämnas få! — O raſeri och blygd!

Han ſkyndar ſig til hamnen och flottan med några få ſine Riddare och ſoldater, och de ſom ej kunna följa honom, lägga ned ſina vapen vid Segervinnarens ankomſt. *Guſtaf* ſtiger fram med vårjan i handen, åtföljd af ſit folk. *Soldater*, ropar han,

hören op, at låta blodet rinna! —
Hvad man med heder van, med mildhet nytjas bör.
Må mina fiender och mina landsmän finna,
At det är jag, ſom här befålet för.

Han ſätter in vårjan, gifver ſkölden ifrån ſig och tager af ſig hjelmen. Segerropen förnyas *). *Guſtaf* ſjelf priſar öfverljudt Himlen för fäderneslandets räddning; men, tillägger han

Ach! — denna ſalla dag, ſom ljus och glädje gjuter
Är endaſt mörk för mig — Jag nalkas denna borg
Helt båtvande — O Gud! kanſke han innefluter
Et evigt ämne för min ſorg!

*) Hit hörer det öfriga af bihanget vid Artikelns ſlut.

Men han är dubbelt lycklig. Man ſer Danſka Flottan gå til ſegels, och i ſamma ſtund en Vapendragare och et Fruntimmer anlända til ſtranden och nalkas Guſtaf.

O himmel! ſer jag rätt? hvad oförmodad lycka?
Min Mor! . . .

Det är *Norrbys* Vapendragare, ſom beledſagat henne, och ſom vid *Guſtafs* förundran genom hvad beſynnerligt öde en ſå dyrbar perſon kunnat räddas*), framſtiger och förklarar detta ſåſom en följd af Norrbys ädelmod.

GUSTAF.

Hvem, han? — hvad hör jag? — kan det vara?
O himmel! på hvad ſätt min tackſamhet förklara? —
(*Til ſit folk.*)
Gån, löſen alla fångars band,
Och lemnen dem til pris i Sevrin Norrbys hand.

Chriſtina ſtiger ut ur Slottet, åtföljd af de förnämſte Svenſke Herrar och Fruntimmer, ſom Chriſtiern dårſtådes hållit fångſlige.

Kom, Guſtaf, kom! den lön är färdig,
Som du med egna dygder van:
I lyckan jämn, i nöden härdig,
Du båſt et folk regera kan;
Och hvem är mer en Krona värdig,
Än den ſom ſtörtat en Tyran?

Un-

*) Detta är en dramatiſk digt, den enda något betydande rubbning, ſom den hiſtoriſka ſanningen i detta ſkådeſpel behöft undergå. *Cecilia* dog i Tyrannens fångelſe i Danmark; men återkommer här, för at göra cataſtrophen fulkomligen tilfredsſtällande.

Under en almän glädje-och lyckönſknings-chor uphöjes Guſtaf af ſine Riddare på en ſköld ſom är lagd på ſtandarer och tecknad med Svenſka vapnet. Man igenkänner deſſe Herrar af vapnen på deras ſköldar, ſom de hålla med ena handen, under det de bära up Guſtaf med den andra. Sedan han ſåledes blifvit förd kring Theatern, uphöjes han på en thron af trophéer där han emottager Kronan, och där de förnäme ſamt folket gifva honom betygelſer af en underſåtlig vördnad.

I Repreſentationen är denna Opera eller ſå kallade Lyriſka Tragedie, efter almänt intygande, den prägtigaſte ſom någonſin blifvit ſedd på Svenſk Theater. Däruti äger Hr. *Desprès*, Fransman, och af Hans Maj:t under viſtandet i Rom antagen til Directör af Decorationerne vid Des Theater*), en icke ringa del, ſom härmed viſat förſta offenteliga profvet af ſin ſkicklighet i detta ämne, genom den rikaſte upfinning, underſtödd af den ypperligaſte teckning. Muſiken är af Sachſiſke Hof-Capellmäſtaren Hr. *Nauman*, förut känd af lyckliga compoſitioner för Svenſka Theatern. Och til våre Actörers heder kan och bör nämnas, at de i ſynnerhet genom en riktig och tydlig declamation vid detta tilfälle ſig utmärkt.

Under repreſentationen har en och annan *förändring* jämte en betydande *tillägning*, beſtående af hela ſcener, blifvit gjorde, hvilka af Författaren benäget meddelte, man här til ſlut, ſåſom et tjenligt och intereſſant Bihang, velat intaga, ſedan de ej bequämligen kunnat få rum på ſina ſtällen**) i Recenſionen. De höra alla til *Tredje Acten* och äro följande.

*) Se Upſoſtr. Sålſkapets Tidningar för 1785, N:o 99.
**) Utmärkta här frammanföre i noten.

VII. SCENEN.

(Theatern förändras och föreställer det inre åt Fäſtningsporten, af Stockholms ytre muvar. Chriſtiern med ſine Höfdingar och några få Soldater kommer in och ſtannar midtpå theatern).

CHRISTIERN.

Gå, ſkynden hit! kom, ſtannen här,
At de förmåtnas anfall bida!

TVENNE AF HÖFDINGARNE.

Förmåtit är, mot ödet ſtrida;
Oſs endaſt döden väntar här.

VIII. SCENEN.

EN DANSK OFFICERARE. *De förre.*

OFFICERAREN *til Chriſtiern med ytterſta håftighet och beſtörtning.*

Fly haſtigt härifrån — Din fiende, dit folk,
Alt denna ſtund ſig mot dig vänder.
Afgrunder omge dig. Förrâderiets dolk
Har våpnat Sevrin Norrbys händer.

CHOR.

Fly hån! Förgâfves är at ſtrida
Mot Norrbys arm och Guſtafs här.

CHRISTJERN.

Nej, jag vid jord och himmel ſvär,
At på förrâdarns ankomſt bida.

EN AF SOLDATERNE.

Se där hans tropp!

EN

EN ANNAN.

Hör där hans röst.

IX. SCENEN.

SEVRIN NORRBY. *De förre.*

(Sevrin Norrby, med vårjan i handen, följd af en talrik tropp, kommer inrusande på theatern. Båda tropparne hålla sig stilla under gevären. Men Chriſtiern springer fram at rånna vårjan genom Norrby som undböjer sitt huf och kastar sin vårja för Chriſtierns fötter).

SEVRIN NORRBY, *med beſtörtning.*

Hvad raseri! — Vålan, se här! se här mit bröst —

[Han öpnar sit bröſt.]

[Med ömhet].

Jag gick, at för din räddning strida.

(Chriſtiern med håpnad, ånger och glädje omfamnar Norrby, och ger honom sin vårja tilbaka; under det Soldaterne ännu visa sin fruktan och uprepa i

CHOR.

Förgåfves är mot Ödet strida:
En såker död oss väntar här.

NORRBY.

Är ej er Konung vid er sida?
Och edert hopp förſvunnit är!

SOLDATERNE.

Hvad hopp af mod och vapen bida,
Då döden oundviklig är?

CHRISTIERN.

Vålan! ſå ſtupen vid min ſida!
Er pligt, er heder det begår.

[Svenſkarne börja ſynas].

CHOR.

Vålan! vi ſtupa vid din ſida.
At dö med dig, vår heder år.

(Striden börjas å nyo. Svenſkarne och Danſkarne drifva ömſom hvarannan tilbaka. Ändteligen måſte Chriſtiern taga flykten; och hela Guſtafs Hår med canoner och full muſik tågar in genom fäſtnings-porten. Dalkarlarne ſluta marchen).

Alt följer ſedan i den ordning ſom ſjelfve Dramen innehåller. Men i X:de Scenen, ſom genom de tillagde blifvit förvandlad til den XII:te, infinner ſig på theatern Chriſtina med de öfrige fångarne från Slottet, på ſamma tid ſom Guſtaf från andra ſidan inkommer med ſit folk. Sedan Guſtaf ſagt ſit förſta recitativ, och Choren ſungit: *Triumph! triumph! Seger och åra!* är det öfriga af Scenen på följande ſätt förändradt:

TVENNE AF FRUNTIMREN, *ſom på Slottet hållits fångna.*

Vi ſegrat! Himlen vare åra,
Som ur Tyrannens hand en blodig ſpira ryckt!
Ja, Sverge ſkal ej mera båra
Det järn-ok ſom des ſkuldror tryckt.

GUSTAF.

Ach! denna ſälla dag, ſom fröjd och frihet råcker,
Åt mig allena faſa ger.
Min mor! —

Gu-

GUSTAF. } Hvad ſtyng dit minne hos mig väcker!
MARGARETA. } Hvad ord, ſom all min ſmärta väcker!

Tilſammans.

Min Mor! kanſke du är ej mer!
Om ej dit blod i dag ſkal hämnas
Vår ſeger och tyrannens blygd,
Hvad tröſt kan mer mit hjerta lämnas?

CHRISTINA.

Den tröſt, ſom ſtora ſjälar ämnas;
Den tröſt, at lida för ſin dygd.

Nu ſer man Cecilia anlända til ſtranden; och de följande Scenerne fortgå utan förändring.

V.

STORA MÄNS ÖDEN OCH PLIGTER.

ODE.

HVAD ſtarkt och himmelſkt ſken beundrar jag hos er,
I Hjeltar! verldens ljus! beſtrålad af er ära
Går efterverlden fram at er ſin dyrkan bära,
Och gällare ſit lof med hvarje ſekel ger.
Vid edra bragders dån, för lagrar ſom er hölja
Sig hjeltar reſa op, at er til åran följa.
O! du *Miltiades* Athen den hjelten gaf,
Som ſåg, i ſömnens ſkôt, uppå det vida haf,
För dina vapen ſtridsmän falla,
Som hörde, re'n i tjusning bragt,

De Marathonſka bôljor ſvalla
Och kroſsningen af Perſiens magt *).

Af ingen mättlig kraft en hjelte ſtjelpas kan,
Vid alla ôdens hot han kämpar emot alla;
Men vid hans tunga fall ſku millioner falla
Och hårar, folk och land fôrkroſſas mot hvaran.
Du går, o *Mithridat!* at på en verld dig hämna:
Vid ſlagen af din arm hon tror ſit ſkôte rämna
Och ſkälfver än den ſtund då hon fôrkroſſar dig!
Så fjällens blanka rygg til molnet reſer ſig.
Om blixten hennes barm ſkal bryta,
Om hennes maſſa ramla ſkal,
Må Etna vid des ſkakning ryta
Och jorden rämna vid des fall.

En mera ſtilla dygd med lika bergfaſt mod
Fôrtjuſer mera ljuft, men lika undran väcker:
En Hjelte icke blott med Gudars blixt fôrſkräcker,
Han liknar dem i magt, men ock ſom vis och god.
Hvad kraft, o *Ariſtid!* dit lugna ſinne rôjer?
Dig retelſen ej drar, dig qvalet icke bôjer,
Du går med fäkra ſteg til hôgſta fôremål.
Mit hjerta icke dig beklagar,
När ur ſit moderliga ſkôt
Et vredgadt foſterland fôrjagar
Den ſon ſom nyſs des fjättrar brôt.

I Him-

*) Man finner hos Plutarch, hvad verkan Marathonſka ſegren gjorde på *Themiſtocles*. *Fôrf. Anm.*

I HIMLENS ljusa barn! I starke Medborgsmän!
Hur ser jag afunden förtviflad af er åra
Och sårad af des glans mot eder vapen båra!
I flyn, och i er flygt hur dyrkar jag er än!
Odödlige, I gån at stormen fredligt följa.
Så denna stolta mast uppå en fraggig böljа
Af nordan våldsamt förs, men bär sin spets mot skyn.
En man med mod och dygd: hvad skönhet för min syn!
När tyranniet honom bådar
At fly et fångsladt fosterland,
Med tårfull syn han bojan skådar
Och bryter henne med sin hand.

MEN du som lika snällt med blixten genomfar,
De hårar och det stoft som sig omkring dig samla,
Du bryter spirorna, de starka throner ramla
Och menskjo-slägtet du i dina bojor drar.
Det blod du drack, barbar! din blodtörst endast öker,
Och snart med mordisk blick du nya verldar söker!
Förfärlige! från dig mit hjerta såradt flyr.
Och, *Cesar!* i din blick hvad hänfullt löje gryr,
Den dag som *Catos* bröst förskräcker,
Då Frihet, gud bland Romare,
Sin hals inom din boja sträcker
Förtviflad, sårad, rytande!

DEN Vise bländas ej af segrarns vapne-pragt,
Han kan ej slafvisk, ljuf åt honom rökverk båra:
Förgiftad af hans blick förbannar han des åra
Och detta ok som han på folkens skuldror lagt.

Se

Se denna ſtröm af blod! ſe denna hög af döde!
Och deſſa vida fält — ſå brände och ſå öde!
En hjelte denna våg til Årans Tempel gått
At röfva bort det rum dår dygdens ſtoder ſtått.
Så trög och kall at henne dyrka,
Så feg vid tyranniets hot
Och ſå förtryckt utaf des ſtyrka
Har verlden fallit för des fot.

FÖRFÅRLIGE *Eugen!* vid ſegrens offer van
Du gick med våldig arm at folkens öden hvälfva!
Se hårar för dig fly! ſe rikens grunder ſkälfva!
Och Gallien båfvande för ſin Coriolan.
Hvad kraft Ceſarers Örn på ſtolta vingar röjer,
När han til molnet ſig ifrån din ſkuldra höjer!
Men når ur ſkaldens mun du hör förtjuſt dit namn
Och nalkas lagerkrönt Odödlighetens famn,
Betänk din rätt! hvad pligt du brutit!
Hör foſterlandets klagoröſt:
Mit blod kring dina vapen flutit,
Du ſårade en moders bröſt!

MEN, nye Ariſtid! *Turenne* med Ceſars ſjäl!
Ej för den viſes blick din åreſtod ſkal båfva;
Hon hvilar på en grund den ingen kraft kan håfva,
På menſklighetens rätt och foſterlandets väl.
När hårar för dig fly, när hårar för dig falla,
Och når kring dina fjät de ſtolta bragder ſkalla,
Man hjelten möta tror, man blott en menſkja ſer.
Din ſårade ſoldat dig hela hjertat ger,

Han

Han för en ömsint far dig tager;
Och medborgsmannen, trygg och glad,
Förtroligt flåtar i din lager
Din egen skånk, olivens blad.

Och du, mit Fosterland! slå Minnets Tempel op!
Se på des högsta thron din son, din hjelte blänka!
Gack, at en moders tår på dessa vapen stänka
Som menskligheten kyst. Hans årerika lopp
Är Kungars låro-ban. Hans arm, som ån förfärar,
Har våltrat ur dit skôt tyrannens fega hårar
Och stadgat denna Thron, som ännu bär hans Ätt.
Han snillet återgaf des styrka och des rätt;
De Svenska flaggor hafven sira,
Det djupa berget skatter ger,
Och under *Wasas* milda Spira
De rika fältens grönska ler.

VI.

ÖFVER EN MODERS DÖD.

ODE.

Så skulle du, min Mor, ur mina armar ryckas,
Och af en annan hand de ögon sammanlyckas,
Åt hvilkas språk min själ så liflig känsla gaf.
Ach hårda skilnads lag! — du redan från mig haftar —
Och åt dit sorgsna barn en afskeds-blick blott kaftar
Från foten af din graf.

Men

MEN fruktlöft jag mit knot mot Himla-magten vånder;
Den ſpira verlden ſtyr, ej förs af menſkjo-händer,
Hvart enda lif ſit mål en evig Vishet gett! —
Jag hör din ſålla ſjål ur himlen mig förklara,
Hur nöjd hon hådan gick... hvad fröjd hon fått förfara,
Den intet öga ſett.

I Ljuſets egen drågt får du nu Ljuſet ſkåda
Och tuſen verldar ſe den Högſtes allmagt båda,
Inför hans Gudoms thron du nu dit offer bär.
Här alla ſkuggor ſky, och tidens moln förſvinna,
Som ſolens nya ljus på nattens mörker vinna,
Då dagen tändas plår.

BLAND ſålla andars tropp du nu den glådje njuter,
Som ej likt verldens qval i ſorg och död ſig fluter;
Du korſet toligt bar — det nu din ſeger gör.
Knapt du från ſtoftet ſkils och jorden lemna hinner,
Förr'n du båd' man och barn i himlen åter finner
Öch deras ſamljud hör.

MEN ån en blick, mig tycks, du ner åt jorden ſänker;
Dit moders-hjerta ömt, på hvad du lemnar, tänker:
Här ligga tvenne barn och gråta vid din bår.
Mån du de tårar ſer, ſom på din aſka rinna?
Kan til din ſållhets höjd vår bittra klagan hinna,
Då du ifrån oſs går?

DU alla andars Gud! ſom blott det dolda känner,
Skal denna känſla dö? . . . och utaf våra vånner
Ej

Ej någon hugkomſt mer i Himlen ſinnas qvar?
Skal mer Naturens magt och blodets röſt ej gälla?
En Mor för ſina barn ej minſta förbön fälla,
Där du din domſtol har?

Då borde dödens hugg en dubbel faſa väcka —
Nej, blods och kärleks band väl ſäkert längre räcka:
Hur ofta, fälla gäl! du mig den tröſten gaf! —
Min anda troget ſkal dig på din reſa följa,
Til des en gång mit ſtoft, når jorden det får hölja,
Blir lagdt i ſamma graf.

VII.

DEN RÄTTA LYCKAN.

DU, ſom efter lyckan ſiker,
Sök ej ytan mer;
Ty des glans ſå lätt beſviker
Dig ſom många fler;
Ja, dit guld gör dig ej riker,
Om det oro ger.

TRO ej höghet fällhet vara,
Faſt det ſer ſå ut;
Lyckans gunſtling löper fara,
At få elakt ſlut:
Hvem kan för des nycker ſvara?
Bäſt bli vid ſin knut.

RYK-

RYKTET fritt vårt namn må föra,
Efter längt beſvär;
Men at minnet evigt göra,
Fåfängt tilbud är;
Tiden ſkal dock alt förſtöra
Hvad vi lemne här.

UNGDOMS-VÅRENS glada dagar
Löpa likt en ſtröm:
Fåfängt du på Himlen klagar,
Dina öden glöm;
Lifvet, enligt Skaparns lagar,
Svinner ſom en dröm.

MEN i vålluſt tiden drifva
Ingen nytta gör;
Sådant plär blott ånger gifva,
Och vårt lif förſtör:
Mången ſes des offer blifva,
Som i förtid dör.

VÄNSKAPS-BAND med ömhet knyta,
Väl ſin förmon bär;
Ödet kan dock lätt förbyta
Hvad vår önſkan är,
Och ſiſt dödens magt dem bryta,
Och vi lemnas här.

SPIRAN likſom herda-ſtafven
Åga ſin förtret,

Tig-

Tiggar-kryckan, hjelte-glafven
Sin beſvärlighet,
Alting bäddas ner i grafven,
Alt är vanſklighet.

VIL du råtta lyckan hinna,
Sök ej utom dig;
Men får dygden hjertat vinna
Och där rota ſig,
Skal du då din ſällhet finna
Oföränderlig.

VIII.

SVARTSJUKAN.

LANDQVÅDE AF *GESSNER.*

Den grymmaſte af alla paſſioner är Svartſjukan, den giftigaſte orm ſom Furierne kaſta i vårt ſkót. Det har *Alexis* erfarit. Han älſkade *Daphne*, och *Daphne* älſkade honom. Begge voro de vackre: han manligt brun; hon hvit och oſkyldig, ſom liljan då hon öpnar ſig för morgon-ſolen. De hade ſvurit hvarandra evig trohet: Venus och Kårleks-gudarne ſyntes hafva utgjutit öfver dem alla ſina välgerningar.

Alexis fader hade upkommit från en ſvår ſjukdom. Son, ſade han, jag har gjort et löfte, at offra ſex får åt Helio-guden: gå bort och för dem til hans tempel. Det var två dryga dagsreſor til Gudens tempel. Med tårar tog *Alexis* affked af ſin flicka, ſom hade han bordt fara öfver et vidſträckt haf, och ſorgſen dref han fåren framför ſig. Han ſuckade, ſom turturdufvan

kar, hela den långa vägen bort; han genomvandrade de täckaſte fält, och ſåg dem ej; de ſkönaſte utſigter öpnade ſig, och han kände deras ſkönhet ej; han kände blott ſin kärlek, han ſåg blott ſin flicka, ſåg henne i hyddan, ſåg henne i ſkuggan vid bäcken, hörde henne nämna ſit namn, och ſuckade. Så gick han ſteg för ſteg efter ſina får, ledſen at de ej voro ſnabba ſom rådjur, och kom til templet. Offret framfördes, ſlagtades, och han ſkyndar ſig, af kärleken bevingad, til ſit hemviſt tilbaka. I en buſke rände ſig en törn-tagg djupt in i hans fot, och ſmärtan tillåt honom knapt at ſläpa ſig fram til en nära belägen hydda. Et välgörande par emottog honom och lade helande örter på hans ſår.

Gudar! ſuckade han, huru olycklig jag är! och håpnade och räknade hvar minut; hvar timma ſyntes honom en ångſlig vinter-natt: och ändtligen göt en oblid gudomlighet ſvartſjukans gift i hans hjerta. Gudar! hvilken tanke! utbraſt han, och ſåg förbiſtrad omkring ſig: *Daphne* ſkulle vara mig otrogen! förfärlige tanke! Men flickor äro flickor, och *Daphne* är ſkön; hvem ſer henne utan at brinna? Och brinner icke *Daphnis* långeſedan? Han är vacker: hvem rörs ej af hans ſång? Och hvem blåſer flöjten ſom han? Och ligger icke hans hydda nära vid *Daphnes*? blott en retande ſkugga ſkiljer dem åt. O fly mig, fly mig, förſkräckelige tanke! Beſtändigt trycker du dig djupare in i mit bröſt, och pinar mig dag och natt. Ofta viſar honom hans ſjuka inbildning hans flicka, huru hon ſmyger ſig rädd i ſkuggan, där *Daphnis* vid bäcken ſjunger för henne och för echo om ſin kärlek; han ſer hennes trånande öga; han ſer hennes bröſt ſvällande af ſuckar. Eller han ſer henne ſlumra i det löfrika ſkjulet: *Daphnis* ſmyger dit; ſer henne, ſmyger närmare;

mare; oftörd håftar ſig hans druckna blick på hvarje hennes ſkönhet. Han lutar ſig, kyſſer hennes hand — hon vaknar ej; han kyſſer hennes läppar — och hon vaknar ej! ropar *Alexis* urſinnig. O jag uſle! Men hvilka faſliga bilder ſkapar jag mig? hvarföre är jag ſå fintlig at fläta mig ſjelf det grymmaſte plågoris? hvarföre tänker jag, otackſamme, blott hvad ſom förolämpar hennes oſkuld?

Det var redan den ſjette qvalfulle dagen, och hans ſår var ännu icke aldeles heladt. Han omfamnade ſina välgörare: alt hvad en from välgörenhet kan läga, ſade de, för at hålla honom qvar. Fåfängt, af furier förföljd haſlar han, ſå fort han förmår. Det var afton, och månen blänkte full, då han på långt håll blef varſe *Daphnes* hydda. Ha! flyn mig, flyn mig nu, gruſlige, plågſamme tankar! Där bor hon, ſom mig älſkar; och ännu i dag får jag gråta af glädje i hennes armar. Han talade, och lopp. Men utur vin-håckens ſkjul, ſom leder til hyddan, ſer han ſin flicka framträda. — Det är hon! Ha, *Daphne*, det är du! din lediga växt, din låtta gång, din ſnöhvita drägt! Det är hon, Gudar! Men hvart går hon, ſent inpå natten? Det är farligt för ſvaga flickor, at om natten våga ſig ut på öpna fältet. Til äfventyrs går hon, full af otålighet, at möta mig. Knapt var detta tänkt, då en yngling kommer efter utur löf-ſkjulet, ſmyger ſig in til hennes ſida, och hon trycker vänligt ſin hand uti hans. Han gifver henne en blomſter-korg; med en ljuflig åtbörd tager hon den på ſin arm. Så gå de ifrån hyddan bort uti månſkenet. Full af faſa ſtod *Alexis* qvar, och båfvade ifrån fotbladet up til hjeſſan. Gudar! hvad ſer jag? Sant, ach altför ſant var då det, ſom mig qvalde! En medlidande gudomlighet har varnat mig. Jag olycklige! O! hvem du är,

eller Gudinna, ſom låt mig förut känna min olycka; hämna, hämna mig, ſtraffa för mina ögon, ſtraffa den trolöſa, och låt mig dö!

Med armarne lindade om hvarandras lif, med kårleksfulla åtbörder gingo flickan och ynglingen i månſkenet, gingo til myrten-lunden, ſom innefluter Veneris tempel.

Och i deſſa myrten-ſkuggor ingå de! ſade *Alexis* raſande; i deſſa ſkuggor, dår hon ſå ofta ſvor mig den trognaſte kårlek! Nu åro de i lunden. Gudar! jag ſer dem ej mera; gömde i tåtaſte ſnar ſkola de låtta ſig i ſvalkan ... Dock nej, jag ſer dem åter; i mån-ſkenet lyſer hennes hvita drägt mellan rankorna och de mörka ſtammar. De ſtå ſtilla; dår möter en täck öpen plats och det mjuka gråſet. Trolöſe! ſåtten eder dår, i den klara månens åſyn, och ſvårjen hvarandra, vid des glans, eder laſtbara kårlek. Måtte Furierne förjaga eder! Men nej!... näktergalarne ſjunga ſina ömaſte qvåden, turturdufvorna ſucka omkring dem. Dock, de förblifva ej heller dår, de gå til Gudinnans tempel. Ha, jag vil gå närmare, jag vil ſe dem, jag vil lyſna på dem!

Han ſmög ſig in uti myrten-lunden. De gingo templet närmare, ſom på hvita marmor-pelare, vid mån-ſkenet, upglånſade mot nattens himmel. Hvad! de våga beträda templets trappor? Skulle Kårlekens Gudinna ſkydda den ſvartaſte oro? Han ſade detta, och ſåg flickan nalkas templet: med blomſter-korgen på armen trådde hon in mellan de omhvårfvande pelarne, och ynglingen ſtannade vid en af dem. I lundens ſkugga drog ſig *Alexis* närmare. Darrande och förtviflad ſmög han ſig i ſkuggan af en pelare, ſmög ſig in til pelaren, och ſåg *Daphne* framgå til

Ve-

Veneris bild: af mjölkhvit marmor ſtod Gudinnan i månſkenet, och tycktes med en vårdig blygſamhet draga ſig undan tilbedjande dödliges håpna blickar, men ſåg med huldhet ifrån ſin ſtållning neder uppå de offrande. *Daphne* föll på knå för gudinnan, lade ut blomſter-kranſarna framför ſig, och med betryckt åtbörd och ſuckande gjorde denna bön: Hör, ach hör, ömma Gudinna, du ſom beſkyddar trogne ålſkande, hör min bön! tag nådigt emot de kranſar, jag frambår til offer åt dig! de glänſa af afton-dagg och af mina tårar. Ach, redan år det ſjette dagen, ſedan *Alexis* lemnade mig! Milda, goda Gudinna, låt honom friſk återkomma i mina armar! Skydda, ach ſkydda honom på hans våg, och för honom ſå full af kårlek, ſom han lemnade mig, i min famn tilbaka!

Alexis hörer detta, han ſer ynglingen ſtå midt emot ſig, hvars anſigte uplyſtes af den klara månan. Det var *Daphnes* broder; ty hon ſkydde, at om natten gå allena til templet.

Alexis trådde fram ifrån pelaren. *Daphne* öfverraſkad af den lifligaſte förtjusning, han full af glådje och blygſel, föllo begge, omarmande hvarandra, ned för Gudinnan.

IX.

Det obeſtåndiga Hjertat *).

I dag jag vet at dygder öfva!
Jag vördar Gud och Öfverhet;
Jag friar vånner från förtret;
Jag hjelper dem min hjelp behöfva;

*) I *Sv. Parnaſſen* för 1784, ſid. 71 och följ. har man infört tvenne ſkaldeſtycken af *Carl Torpadius*, och dår-

Jag fäktar för en råttvis sak;
Jag framdrar sanning ur sin gömma;
Jag vil ej någon ohörd dömma;
Jag går min gång i sakta mak.

I MOR-

igenom sökt förvara dessa enda hittils bekanta frukter af et berömdt snille. Hans broder *Israel Torpadius*, Rådman i Stockholm, död 1760, var äfven lycklig skald, och är känd af et och annat i de bekanta *Witterhets-Arbeten* införd stycke, hvaribland Fablen om Lärkan och hennes Friare. Det ofvanstående, som äfven är af honom men icke finnes i någon Samling, meddelas fördenskul härmed, såsom bärande stämplen af hans snille och vårdigt at förvaras. Tillika torde här, åtminstone i noten, tjena at anföras en af honom börjad öfversättning af Horatii: *Justum et tenacem propositi virum* &c. så lydande:

En årlig man kan aldrig vika
Ifrån et rent och fast beslut
En råttvis sak at föra ut,
Fastän af bön och hot tillika
Han manas på en annan stig;
Fast hämden skulle svärdet styra,
Fast almänheten dress af yra,
Han dock ej låter röra sig.

Emot den stränga nordans ilar,
Som bryter torn och spetsar af,
Som sänker gods och skepp i qvaf,
Han liksom klippan orörd hvilar;
Ja låter Thor af vrede väckt
Til verldens fall sit dunder lossas,
Så kan han väl i fallet krossas,
Men ej af faran bli förskräckt.

I MORGON luftan sig infinner:
Här kan du fylla dit begär;
En nädig vink dig möter där;
I denna vrå du åran vinner;
I denna pungen är en skatt;
Betrakta där en skönhets tårar:
Alt detta straxt mit hjerta sårar,
Mit sinne blir i tvekan satt.

JAG löst uppå min gårdag tänker,
Och fast jag mina pligter vet,
Så fattas dock beständighet;
Jag mig i lustans armar sänker,
Jag säljer Gud och Kung och Vän,
Jag söker blott en falsker åra.
Du, som har känt min gårdags låra,
Hvar tar du nu min dygd igen?

X.

SÅNGSTYCKE.

TUNGA dag! dit ljus försvinne!
Stilla sömn! kom rå härinne!
Åt et matt och plågadt sinne
Unna glömskans sista val!
Qvåf i själen nöjets minne,
Sedan nöjet flytt min själ.
Kom! låt mig dit lugn ej töfva,
Kunde du min saknad döfva!

Men når ſorger hjertat prôfva,
Sållan du din frid beſkår.
När det tycks dig meſt behôfva,
Fåfångt meſt det dig begår.
Kom, ſlâck ut min kânſlas låga
Och et minne, hvars fôrmåga
Ständigt jâmfôr, til min plåga,
Hvad jag var och hvad jag år.
Natt! ſom bortſkymt ljuſets ſtrimma,
Svepa mig i glômſkans dimma.
När de ſorgſna tankar ſtimma,
Dâmpe dvalan deras krig.
Slippa lida någon timma,
Âr en lycka re'n fôr mig.

XI.

TIL EN VACKER FLICKA,

SOM BEGÅRDE VERS AF FÔRFATTAREN.

KAN *Themir* vers af mig begåra?
Ach! kan jag lyda når jag vil?
Det hôr en lycklig ålſkling til,
At rôkverk på dit altar bâra.

DET tilhôr den, hvars hjertas låga
Åt ſnillets låga utbrott ger;
Som ân ſin trôſt och ân ſin plåga
I dina blickar växla ſer.

DET

DET tilhör den, hvars fälla arm
Dit knå du til et ſkrifbord lånar;
Hvars kyſſar på din mun och barm
Bli priſet ſom des fång förtjenar.

NEJ, konſten ſig förgåfves tror
En ſkönhet vårdigt kunna loſva:
Nej, ſkaldens eld år känſlans gåfva;
Och ſnillet uti hjertat bor.

Horats var ålſkad af *Corinna*
Ovid var ålſkad af *Julie:*
Blif, *Themir* du, min ålſkarinna;
Så ſkal jag deras like bli.

XII.

TIL ET FRUNTIMMER SOM FYLDE FEMTON ÅR.

DEN tiden redan inne år,
Då Kårleks-gudens röſt
Skal gjuta nöjen och begår
I *Chloes* unga bröſt.
Från detta glada ögonblick
Din lefnad råknas bör;
Den tid ſom känſlolös förgick
Til lifvet icke hör.

Så vakta dig at emotstå
Den blida Frôjas lag.
Hon fordrar at din dyrkan få,
Hon fordrar det i dag.
Gudinnan, fôr at kalla dig,
Har dessa rader sândt,
Och til sin präst hon utvalt mig,
Hvars nit hon länge känt.

En tung och kall beständighet
Jag ej begåra vil,
Nej glädjens lätta flygtighet
Hôr blott din ålder til;
Den lilla Guden fri och yr
Åt trohets-eder ler,
Och når som mest des välde bryr,
Han hjertat vingar ger.

XIII.

ELMAR OCH EDLA.

HERDA-QVÅDE *).

Til Ofkulden.

DET tilhör icke konstens röst
At dina ljufva nöjen sjunga;
De kännas utaf unga bröst,
De helga åfven deras tunga.

MIT

*) Af samma unga Fruntimmer, af hvars vittra försök et par små-stycken til prof infördes i *Sv. Parnassen* för förl. år, sid. 189 och 190.

MIT ſpel, min ſtämma är för ſvag,
At hjeltars höga dater tyda;
Men, Oſkuld! måtte dit behag
I ſtället mina qvåden pryda!

ELMAR.

Du möter mig, ſköna *Edla!* lik den glänſande morgonrodnan, hvars fägring jag beundrade. Hänryckt af heliga känſlor trodde jag mig ſe den guda-magt, ſom öfvervåldigade Cephals hjerta. Huru vederqvickande åro dina blickar, ljuſva Herdinna! Jag miſsunnar den flygtige Zephiren at leka med dina mörkbruna hår och ſkalkaktigt gömma ſig uti den blomman, ſom ſkryter at ſitta i din barm. Flygtige varelſer åro icke värdige at nalkas min Edla; det är endaſt beſtändige dyrkares rökverk, ſom böra helgas åt dig.

EDLA.

Ach min Elmar! min Herde! kan jag möta dig, utan at glädjen eldar mina blickar och uplifvar hela mit väſende? Femton midſommars-aftnar ſåg jag den glättiga ungdomen danſa omkring den prydda maj-ſtången, och med förtjusning deltog i deras lekar, men ingen gång mera förtjuſt än den femtonde, då jag förſta gången ſåg dig. Min lefnad har ſedan varit likſom en ked af vårblommor flåtad af Behagligheterne. Hvar gång du ſäger mig, at jag är vacker, offrar jag åt Cytherens Gudinna en korg af de vackraſte törnroſor, för det jag är ſå lycklig at behaga dig.

ELMAR.

Gif mig din hand, ſköna Herdinna, och ſättom oſs under detta gröna hvalf, medan hjorden betar fram-

för

för oss. Du hör foglarnas glada sång och denna bäckens sorl, som störtar sig utför klippan, för at i hundrade bugter genomlöpa den leende ängen, där Floras döttrar omringa honom, at spegla sig i hans klara vågor. Han lemnar ogerna denna stilla trakt, för at kasta sig i det brusande hafvet. Ach, min *Edla!* sjungom våren och herda-lefnadens lyckssalighet!

EDLA.

Ja, min *Elmar!* och huru skulle vi det bättre kunna göra, än med den visan du i går lärde mig? Se detta band och denna blomma, fästade frampå et bröst, som andas för dig! dem gifver jag dig til belöning. Jag vil sjunga denna visa, medan du, min Herde, på din pipa instämmer, at göra nöjet fulkomligare.

ELMAR.

Hvad kan din *Elmar* neka dig, sköna Herdinna! dig hvars fägring och dygd Gudarne anse med leende? Mit högsta nöje hade varit, at med tystnad gifva agt på din tjusande sång ... Men jag är färdig at beledsaga densamma.

EDLA.

„Nyss hade våren, åtföljd af vestanvädren och „omgifven af gyllende skyar, kastat sina första nådiga „blickar på de dödlige. Des ljufliga anda spridde väl„lust kring jorden, och fälten begynte grönska och „pryda sig. Snart öpnade blomstren sina sköten, och „blå-sippan, den djerfvaste ibland dem, emottog Ze„phirens första kyssar. Viol-blomman lönte honom „med offer af sin vällukt. Foglarne sångo idel kär„lek; vattnets blanka invånare lekte och med sina glät„tiga språng krusade vattnets yta; hjordarne skördade

„grå-

„gråſets förſtling och herdarne ſamlade maj-blomſter.
„Då gick den unga *Daphne* utur hyddan, lika förtju-
„ſande ſom Kärlekens moder, då hon upſteg ur böl-
„jans famn. Daphne dref hjorden framför ſig, och
„det lammet hon fått af *Alexis* hoppade bredvid hen-
„ne. Hon träffade Alexis i den ſkuggrika lunden, och
„helſade honom med en kyſs ljufligare än ſårla-regnet,
„ſom upfriſkar den ſpåda brodden. De ſatte ſig un-
„der den lummiga eken. Alexis tryckte förnöjd Daph-
„nes hand, och ſåg på henne och ſåg up åt ſkyn, och
„ſade: Lycklige vi, Daphne! lycklige och af Gudarna
„gynnade, ſom ſkilt oſs från högheten och de falſka
„begären: de oheliga nöjen ſom förtjuſa och plåga
„gunſtlingen och ſmickraren, åro okända uti våra hyd-
„dor. Olycklige, fortfor han, de lyſande ſlafvar, ſom
„belaſtade med Indiens öfverflöd ſöka ſin lycka och
„tilfredsſtällelſe uti den envåldiges blickar ſom befal-
„ler dem. Ach! min Herdinna, de känna icke kär-
„lekens magt: årelyſtnan och den frätande afunden
„plågar ouphörligen deras hjertan, medan kärleken
„förnöjer våra. Den krans, ſom omgifver dina loc-
„kar, törnroſen och liljan i din barm, åro din fägrings
„ſegertecken; och jag, din lycklige herde, känner in-
„gen annan årelyſtnad, än den at älſkas af dig, och
„ingen annan harm, än at ej kunna ſäga dig huru högt
„jag älſkar dig tilbaka.„

ELMAR.

Ach, min *Edla!* denna lyckſalighet är vår; men hvar finnas ord, at därföre tilfylleſt priſa Gudarna? — Men ſolen ſtiger, och berörfvar oſs den valda ſkuggan, och våra hjordar längta efter det vederqvickande vattnet: följom dem under alarnas ſkjul där borta vid bäcken.

XIV.

BJÖRNEN, APAN OCH SVINET;

Fabel *).

En Björn, som utgjorde en Piemontesares näringsfång, utförde en ny dans, den han ej var fulkomligen mägtig. „Huru finner du den?„ sade han til Apan, som stod bredvid. „Nog medelmåttig„ svarade Apan. — „Huru då? har jag icke et fritt och otvunget skick? gör jag icke mina steg med värdighet„? „Jo, ropade et Svin som såg därpå, ganska otvunget, ganska värdigt! Aldrig har jag sett, och knapt får jag se maken dansare„. Den stackars Björnen blef både flat och stum vid detta oförmodade loford. Efter några minuters tansning, vände han sig til åskådarne, sägande: „Jag ber om ursäkt, mine Vänner! då jag hörde Apan ogilla mig, började jag misstänka min skicklighet; men nu då Svinet berömmer mig, är jag säker, at jag icke kan dansa„.

Författare af alla slag! tagen lärdom af denne fabel:

At en klok et verk fördömmer,
Elakt tecken vara plär;
Men når token det berömmer,
Det helt visst odugligt är.

*) Af Hr. *Vriate*. Jämf. *Sv. Parnassen* för 1784 sid. 126.

XV.

XV.

ULRICA ROSENLUND;

SVENSK ACTRICE.

Mamſell *Ulrica Roſenlund*, et ungt och ålſkansvärdt Fruntimmer och ſom dog i ſin blomſtrande ålder i Maj 1779, var en af våra båttre Actricer vid Kongl. Theatern, dår hon ock mycket ſaknades. Hon hade gjort ſig ſårdeles vål kånd genom Tragedien, Iphigenie, uti hvilken hon med utmårkt bifall ſpelade hufvud-rolen. En billig heder gjordes henne ock vid des jordafård, hvilken biviſtades af en anſenlig ſamling af begge kånen. Hon följdes til grafven af Directionen öfver Spectaklerne, och bars af de förnåmſte Actörerne, Premier-Danſörer och åtſkillige Åmbetsmån vid Theatern. Af Konungens Hof-Capell upförde, i Riddarholms-Kyrkan dår hon begrofs, en ganſka vacker och rörande Sorg-muſik, författad af K. Hof-Capellmåſtaren *Uttini*. Orden dårtil, författade af nu mera K. M. Hand-Secreterare Hr. *Kellgren*, år i ſynnerhet det, hvarmed man hår vil förnya och bevara hennes minne. De lyda ſåledes.

DEN grymma lian uplyft var:
Förgåfves ſkönhet, dygd och ſnille
Det unga offret frålſa ville;
Vår Syſter i ſin vår likt blomman viſsnat har.

ACH! hon bland dödas tal! . . .
Sin prydnad fältet miſt, Zephiren ſuckar andas,
Med våra tårar kållan blandas
Och Echo ropar up vårt qval.

MED

MED hvilken ſan och ljuflig röſt
Från Sedolårans thron hon dygd och känſlor tydde!
Ej konſten blott des ſtämma prydde,
Naturen talte från des bröſt.
För båda år hon dôd och båda ſôka tröſt.

ÅT vänſkap hon ſin dyrkan gaf:
Vårt hjerta ſamma vänſkap lyder,
Då tungan ômt vår miſtning tyder
Och ôgat fuktar hennes graf.

XVI.

TIL MIN UNGA VÅN,

SOM FÅTT DET INFALLET AT BLI PHI OSOPH.

Imitation från Voltaire.

DU Philoſoph? . . . Det kan ej vara;
Din ſkågg-växt år ju altför ſvag!
Hur ſkulle visdoms ſkrynklor ſvara
Mot ôgon fulla af behag?

AT gråla, grubbla, ſkryta, kifva
Philoſophiens våſen år:
Men ach! hvad ſkulle lifvet blifva
Förutan känſlor och begår?

DEM ſtyra år et fåfängt gôra,
Och qvåfva dem, det år et brott:
At rôras ſjelf och andra rôra,
Se dår det hôgſta vishets-mått!

EN

En menſklig dygd, et utvaldt nöje,
Et qvickt och ſmakligt ſjolleri,
Et läckert ſkämt, et hjertligt löje:
Det blifve din philoſophie!

XVII.

ANECDOTER OCH INFALL.

Fru *Sevigné* berättar i ſina Bref följande löjeliga anecdot om *Ludvig XIV.* „Konungen, ſäger hon, har börjat blanda ſig med at ſkrifva vers; Herrarne *St. Aignant* och *Dangeau* äro hans läromäſtare. För några dagar ſedan ſkref han en liten Madrigal, den han dock ſjelf icke fan ſå fördeles vacker. En morgon ſade han til Marſkalken *Grammont*: *Herr Marſkalk, läs denna lilla Madrigal, och ſäg mig, om ni någonſin ſett något ſå uſelt: ſedan man vet, at jag börjat ålſka vers, ſå öfverhopas jag med verſer af alla ſlag, både bättre och ſämre.* Sedan Marſkalken läſt, ſade han til Konungen: *Er Majeſtät dömmer förträffeligen om alt; det är ſant, at detta är den dummaſte och löjeligaſte Madrigal jag någonſin läſt.* Konungen log och ſade til honom: *Är det icke ſant, at den ſom gjort honom, måſte vara mycket narraktig? — Er Majeſtät, man kan ej gifva honom någon annan titel. Väl*, ſade Konungen, *det fägnar mig, at ni ſå upriktigt ſagt mig er mening: det är jag ſom har ſkrifvit honom. — Bevars, Er Majeſtät, hvilket förråderi! Er Majeſtät täckes lemna mig honom tilbaka, jag läſte honom ſå haſtigt. Nej, Herr Marſkalk*, ſvarade Konungen, *den förſta meningen är altid den*

naturligaſte„. „Konungen, tillägger Fru *Sevigné*, har mycket roat ſig åt detta haſleri, och man tilſtår almänt, at det var det vårſta ſpratt man kunde göra en gammal Hofman. Hvad mig angår, ſom ålſkar at göra mina anmärkningar vid alt, ſkulle jag önſka, at Konungen gjorde ſå med, och at han af denna händelſe ſlöt, huru långt han är ifrån at någonſin få veta ſanningen„.

Man finner antecknad en ſkön utlåtelſe af framl. Konungen i Frankrike, *Ludvig XV.*, rörande Hof-ſmickret. Då han beſåg de nya rummen på Verſailles 1762, inredda för Krigs-Departementet, fan han et par glasögon liggande på et ſkrifbord. Han tog up dem, och ſade: „Jag har luſt at förſöka, om de äro ſå goda ſom mina„. Et papper låg midt för honom; han läſte därpå: det var ditlagdt med flit och innehöll et prunkande loford öfver Konungen och des Miniſter Hertigen *af Choiſeul*. När han läſt några rader, lade han ifrån ſig glasögonen och ſade: „Jag ſer at deſſa icke äro bättre än mina, de göra objecterna för ſtora„.

Arioſt läſte ganſka vål ſina verſer. Det berättas, at då han en gång ſpatſerade på gatan i Ferrara, hörde han en Krukmakare illa och förvändt ſjunga en ſtroph ur Orlando furioſo. Detta förargade denne ſtore Skald på et ſätt, at han med ſin käpp kroſſade åtſkilliga krukor ſom voro utſatte i boden. „Herre! ropade den fattige Krukmakaren, hvad har jag gjort er, efter ni ſå handterar min vara? — Hvad du gjort mig, olycklige! hvad du gjort mig? jag har ännu icke nog ſtraffat dig. Jag har ſönderſlagit några krukor för dig, ſom icke voro värda en ſtyfver ſtycket, och du har förderfvat en af mina vackraſte ſtancer, ſom icke kan nog betalas„.

Vol-

Voltaire satte långt mera värde på *Marmontels* Poetik, än på hans poesier. Han sade i anledning häraf: „Det är med *Marmontel*, som med *Moses*, som förde andra til Förlofvade Landet, men fick ej tillstånd at sjelf komma dit„.

Samme namnkunnige skribent skämtade ofta öfver visse författares stil, öfver alt späckad med epitheter. „Om man kunde få dem at begripa, sade han, at adjectivum är den största fiende af substantivum, fastän de komma öfverens i genere, numero och casu„.

XVIII.

PROF UTUR GREKISKA VITTERHETEN *).

Utur *Luciani* Samtal mellan de döde.

DIOGENES. MAUSOLUS.

DIOGENES.

Hvad är du så stolt öfver, du Carier! och tror dig mera heder värd, än vi andre?

*) Eller rättare: Försök at öfversätta ifrån Grekiskan, med bibehållande af den ädla enfald, som utmärker denna så mycket utropade, så litet imiterade Vitterhet. Därtil hade väl en tjenligare Auctor, än bespottaren *Lucianus* kunnat väljas, som genom sin störa åhoga at säga infall, ej sällan viker ifrån denne caracter: den igenfinnes dock äfven hos honom. Hvad åter prosven utur *Anacreon* beträffar, som äfven til meter och takt äro aftryck efter originalet, torde man tycka, at en berömd auctor ej bör på det sättet blottställas. Däruti kan man väl hafva rätt; men jag tror dock, at ju enklare han eller något annat af de gamla mönstren kunde öfversät-

MAUSOLUS.

Dårófver, du man af Sinope! at jag beherſkat hela Carien och en del af Lydien, och inkråktade åtſkilliga óar, och gick ófver til Miletus underkufvande halfva Jonien; och dårófver, at jag var vacker och reſlig och en hjelte i krig; men meſt dårófver, at jag i Halicarnaſſen åger en minnesvård, ſtörre án någon dödlig fått, och til håſtar och folk, ſom i nogaſte likhet och af ſkónaſte marmor dåruppå finnas afbildade, ſå måſterligen gjord, at ingen efter mig låtteligen vinner des like. Tycker du ej, at jag med ſkål år ſtolt ófver ſådant?

DIOGENES.

Ófver våldet, menar du, ófver utſeendet och den ofantliga grafvården?

MAUSOLUS.

Utan tvifvel dårófver.

DIOGENES.

Men, min gode Mauſolus! hvarken detta vålde eller den vackra ſkapnaden hórer dig mera til. Om viſkulle välja en domare hvad utſeendet angår, ſå ſer jag ej, hvarfóre din hufvudſkål borde vinna priſet fór min: begge nakne och kale, på begge lyſa tänderne fram, ógonen åro borta och näſan platt. Hvad grafvården angår och de dyrbare bilderne, kunna áfven Halicarnaſſerne utviſa dem och ſkryta dårmed fór främlingar, ſå-

tas, ju mindre ſkulle de fórlora dårvid. Jag vet nog, at vårt ſpråk ej åger den grad af renhet eller den ädelhet ſom dårtil fordrades; men frågan blir, om icke deſſe egenſkaper ſnarare ſkulle vinnas genom omgånge med de Grekiſka Behagligheterne, án med de Franſka, jag hade ſå når tillagt, án med de Latinſka . . . Men anledningen år fór liten, at i detta ämne ſåga mera.

såsom i sanning en märkelig bygnad hos dem. Men du, min vän, hvad du däraf njuter, kan jag icke se, om du ej vil säga, at du drager en ansenligare börda än vi, tryckt af sådane stenar.

MAUSOLUS.

Alt detta tjenar mig således til intet, och Mausolus och Diogenes äro jämlike?

DIOGENES.

Icke jämlike, min kåre! nej visst icke. Mausolus gråter, då han kommer ihog sin lefnad på jorden, där han trodde sig lycklig. Men Diogenes beler honom. Mausolus skryter af en grafvård i Halicarnassen, uprest af *Artemisia*, des gemål och syster. Diogenes äter, om hans kropp erhållit en graf, hvarken vet han eller bekymrar sig; men han har lemnat et rykte efter sig hos redligt folk af en värdig menniska, vida öfver din minnesvård, du usласte af alle Carier! och mycket fastare grundadt.

Utur *Anacreon.*

I.

Öfver Lyran.

JAG vil om *Atrei* söner,
Jag vil om *Cadmus* sjunga;
Men lyrans slagna strängar
Allenast kärlek ljuda.
Jag andra senor väljer,
Nytt skick min lyra gifver
Och sjunger digre *Herculs*
Ohörda verk: men lyran

Och idel kårlek gåller.
Så faren väl, härefter,
I Hjeltar! ty min lyra
Allenaſt kårlek qvåder.

2.

Öfver Fruntimren.

NATUREN horn åt oxen,
Åt håſten hofvar ſkänkte,
Åt haren ſnabba fötter,
Åt lejon grymma tänder;
Åt fiſken gaf hon fenor,
Åt foglen qvicka vingar,
Åt mannen driſtigt ſnille.
Mån hon förgåtte qvinnan?
Hvad blef des lott? Jo fågring,
Som mer än alla ſköldar,
Som mer än ſpjut och lanſar
Och alla vapen gåller.
Med detta vapen ruſtad
Hon eld och ſvärd kan trotſa.

XIX.

EPIGRAMMER.

1.

Kårlek för Tobaks-pipan.

På iſen *Matts* och *Per* kört ned ſig begge två:
Matts gaf et nödrop til, at folk til ömkan väcka;
Per teg — Skrik! ſade *Matts*; hvad vil en hals förſlå?
Nej, ſvarar *Per*, ſkrik du! jag vil ej pipan ſläcka.

2. *Til*

Til en uſel Poet, ſom illa läſte mina verſer.

DE verſer ſom du ſer, min vän, de äro mina;
Men når du läſer dem, ſå börja de bli dina.

3.

Til Liſis.

AT haſtigt lyckans ynneſt vinna
Och komma til et heders-rum;
Hvi bör du det ej möjligt finna,
Du ſom är rik och djerf och dum?

XX.

NYHETER.

STOCKHOLM. De vigtigaſte händelſer för Svenſka Vitterheten hafva utmärkt det förflutna Qvartalet af detta År. Utgifvaren af *Sv. Parnaſſen* har ej den förmonen, at kunna berätta dem ſåſom nya; alle Tidningar hafva varit upfylde däraf; ej heller den utvägen at kunna gå dem förbi; hvar böra de ſnarare finnas uptecknade, än i den åt Vitterheten helgade Journal för tiden då de tildragit ſig? Alt hvad man ſåledes til Läſarens nöje kan göra, är at ſöka förkorta deſſa nyheter, och kanſke tillägga något ſom icke alle Läſare förut hade ſig bekant.

Den 20. Martii behagade Hans Kongl. Maj:t i Rådet förklara, Sig i Nåder hafva för godt funnit, at å nyo uplifva den af Des Fru Moder, Högſtſal. Drottning LOVISA ULRICA inrättade *Vitterhets-Academie*, och til den ändan förſedt denſamma med nya ſtadgar, ſom nu blefvo Hrr. Rikſens Råd förelåſne och hvilke i flere delar utvidga och förbättra dem Academien 33 år förut på ſamma dag eller den 20 Mart. 1753 undfick af Högſtſal. Konung ADOLF FREDRIC. Och kommer, i kraft af de förnyade ſtadgarne, Academien at hädanefter kallas *K. Vitterhets, Hiſtorie och Antiqvitets-Academien.* — Invigningen af denna förnyade och med förbättrade ſtadgar förſedda Academie ſkedde ſamma dag om eftermiddagen på Kongl. Slottet, i det Konungen med et Tal öpnade

Academiens sammankomst, som af Academiens Director, Hans Exc. Hr. R. R. m. m. Grefve Höpken å des vägnar besvarades, hvaruppå de nye Stadgarne upläste, och Ledamöterne, som enligt desse stadgar skola ökas til et fastställdt antal af 50, nemf. 14 Heders, 20 Arbetande och 16 Utländske, på följande sätt fördeltes: HEDERS-LEDAMÖTER: 1) Hans Exc. R. R. m. m. Hr. Grefve *Höpken*, 2) Hans Exc. R. R. m. m. Hr. Grefve *C. F. Scheffer*, 3) Presidenten Hr. Baron *Lejonhufvud*, 4) Cancellie-Rådet Hr. Grefve *Gyllenborg*, 5) Hof-Marskalken Hr. *Sten Piper* och 6) Extraord. Envoyén Hr. Baron *Schoultz v. Ascheraden*; hvilkas antal Hans Maj:t täcktes öka med 7) Hans Exc. R. R. och Gouverneuren för H. K. H. Kron-Prinsen Hr. Baron *F. Sparre*, 8) Presidenten Hr. Grefve *Düben*, 9) Hof-Cancelleren Hr. Baron *Ramel*, 10) Öfver-Intendenten Hr. Baron *Adlercrantz*, 11) Biskopen Hr. Doctor *v. Troil*, och 12) Cancellie-Rådet Hr. Baron *Ribbing*. ARBETANDE LEDAMÖTER: 1) Cancellie-Rådet och Professoren Hr. *Lagerbring*, 2) Justitiæ-Cancelleren Hr. *Liljestråle*, 3) Kammar-Rådet Hr. *af Botin*, 4) Expeditions-Secreteraren Hr. *Ekrs*, 5) Hof-marskalken Hr. Baron *Manderström*, och 6) Cancellie-Rådet Hr. *Schönberg*; hvilkas antal förökte med 7) Cancellie-Rådet Hr. *Ferrner*, 8) Cancellie-Rådet Hr. *v. Engeström*, 9, 10, 11) Expeditions-Secreterarne Hrr. *Sernskiöld*, *Strand* och *Adlerbeth*, 12) Professoren i Upsala Hr. *Floderus*, 13) Kongl. Maj:ts Bibliothecarie Hr. *Rietell*, 14) Professoren Hr. *Lidén*, och 15) Rectoren vid Stor-Skolan i Stockholm Hr. *Murberg*. De återstående rummen bland Heders- och Arbetande Ledamöterne uprogs Academien at genom val besätta. Til UTLÄNDSKE LEDAMÖTER utnämde Hans Maj:t: 1) Cardinalen *Bernis*, 2) Hertigen af *Nivernois*, begge Ledamöter af Franska Academien och Academie d'Inscriptions et de Belles Lettres, 3) Preussiske Stats-Ministren, Baron *Hertzberg*, 4) Danske Geheime-Rådet *Suhm*, och 5) Professor *Pallas* i Petersburg; förbehållande sig at framdeles utnämna flere.

D. 2. April hade *K. Vitterhets, Historie och Antiquitets-Academien*, efter således undergången förändring, sin första offentliga sammankomst i det af Hans Maj:t Academien för evärdliga tider upåtna samlings-rum, den så kal-

kallade Store Rundelen på Gamla Kongs-huſet, ſom nu var til detta ändamål inrättadt och prydt med Academiens Stiftarinnas Drottning LOVISA ULRICAS Bröſtbild i marmor på fotſtållning under en himmel midt för det bord, vid hvilket Academiens Ledamöter ſitta. Sedan några af de nye Ledamöterne tagit ſit inträde, och däribland Exped. Secreteraren Hr. *Adlerbeth* hållit et Tal om *Sveriges fordne öſterländſke Handel beviſt af Arabiſka Mynt ſom på flera ſtållen i Riket blifvit fundna*, blefvo de Priſer utdelade, för hvilka ämnen redan innan den höga Stiftarinnans frånfälle blifvit upgifna. Öfver det i SKALDE-KONSTEN framſatta ämne: *Lofqvåde öfver Chriſtina Gyllenſtjerna*, hade fem Skaldeſtycken inkommit, bland hvilka N:o 2 med valſpråk: *Dans un noble projet on tombe noblement*, hade funnits förtjena priſet, ſom åfven vid detta tilfälle öfverlemnades til des författare Copiſten vid K. Utrikes Expeditionen Hr. *Nils Sjöberg*, beſtående uti en Guld-medalj af 26 Ducaters vigt. Se här et par ſtållen utur denna ſkrift, där Skalden målar Chriſtiern Tyrans och Chriſtina Gyllenſtjernas caracterer: jag är viſs at Läſaren ſkal förlåta mig detta afbrott:

\- - - - - - - - -

O *Nero!* du hvars ſjäl af ödet var beſtämd
At hämna alt det blod, ſom Latiens Söner göto,
De folk de kroſſade, de Thronerne de bröto;
Ibland tyranners mängd, ſom verldens affky njöto,
Förtjente Chriſtjern blott at bli din like nämd:
Af ärelyſtnad tänd han jorden ej förödde,
Ej underſåtens ſkatt hans vilda grymhet födde;
Grym utan ändamål, och hatfull utan hämd
Hans offer utan affigt blödde.

\- - - - - - - - -

Chriſtina! det var du, gemål til denne hjelte,
Som i en blodig fegd för Sverges frihet föll:
De tårar, ſom du göt, du ej för makan fälte,
De fältes för den man, ſom oket undanhöll.

Hur sällan verlden denna dygden
Uti en qvinnas hjerta fann!
En qvinnas hjerta evigt brann
Mer för en man, än fosterbygden,
För frihet mindre, än en man.
Din själ, Christina! kan ej fela,
At ha en kånsla, som är ren;
Men bland de qval, som henne dela,
Du hämnas först, och gråter se'n.

Öfver de upgifna VÅLTALIGHETS-ämnen: *Målning af K. Carl Gustafs Egenskaper* och *Åreminne öfver Riks-Rådet Friherre Johan Skytte*, hade få skrifter inkommit, neml. tre öfver det förra, af hvilka N:o 2. *Vivit post funera virtus*, men hvars författare ej gifvit sig tilkänna, erhöll priset; och blott en enda öfver det senare, hvars författare, Cancelliisten i K. Cancellie-Collegii Expedition Hr. *Clas Gartz*, tildömdes Acceſſit eller Silfver-medaljen. Af de HISTORISKA täflings-ämnen: *Om de fordne Adelige Ätter i Sverige* samt *Om Sveriges Handels-Nybyggen och deras öden*, hade blott det förra blifvit befvaradt, och fants N:o 3. *Præter virtutem nihil immortale tenemus*, som var den sifte, vård belöningen, som ock nu gafs des författare Kongl. Secreteraren Hr. *Fredr. Conr. Broman.* — För nästkommande År afkunnades fyra Täflings-ämnen, nemligen: I HISTORIEN: *Afhandling om Hanse-städernes Handel med Sverige, de förbund de med detta Rike ingått, den verkan deras magt och hug at blanda sig i Rikets företaganden haft på des öden, och når denna verkan aldeles upphört.* I VÅLTALIGHETEN och SKALDE-KONSTEN: *Åreminne öfver den namnkunnige Svenske Lärde, Archiatern och Riddaren Carl v. Linné.* I ANTIQVITETERNE: *Afhandling om de äldsta Svenska Mynt från Rikets ursprung til slutet af 12. Århundrade, hvilka af dem, som för Svenske anses, verkeligen äro det eller inkommit från utrikes orter.* INSCRIPTIONER och MEDALJER: 1) *Epitaphium öfver Riks-Cancelleren Grefve Axel Oxenstjerna;* 2) *Öfverskrift på Dockan i Carlscrona;* 3) *Inscription på Fältmarskalken Grefve August Ehrensvärds Grafvård i Sveaborg;* 4) *Förslag til Skade- eller Kastpenning-*

ningar öfver de ſtore Svenſke Män ſom utmärkt Guſtaf Adolfs och Chriſtinas tider. Härvid märkes, i anſeende til ſpråken, på hvilka uti deſſa ämnen får ſkrifvas, at i Hiſtorien ſkrifves på Svenſka, i Vältaligheten och Skalde-Konſten på Latin, Franſyſka eller Italienſka (men ej på Svenſka), i Antiquiteterne på Svenſka, och hvad Inſcriptionerne och Medaljerne beträffar, ſå väl på Svenſka ſom på Latin, Franſyſka och Italienſka. Om Åreminnet öfver Linné bör desutom märkas, at det åfven upgifves til utländningars täflan, och kan därtil efter behag nytjas bundet eller obundet ſkrifſätt, och i ſenare fallet åfven hvad ſkaldeſlag man behagar. — Belöningarne åro: för de två förſtnämda ämnen en Medalj af 26 Ducaters vigt, för det tredje af 15, och för det fjerde af 12. De utdelas d. 20. Mart. näſtk. År, och ſkrifterne böra inſändas til Academiens Secreterare innan den 20. Januarii 1787, med namn-ſedel och tänkeſpråk förſedde.

Samme dag, då Hans Kongl. Maj:t i Rådet gaf tillkänna den med Vitterhets-Academien företagna ändring, täcktes Hans Maj:t åfven där låta upläſa de Stadgar ſom under bemälte datum, d. 30 Mart., blifvit utfärdade för en af Hans Maj:t inſtiftad ny Academie, hvilken under Des höga Beſkydd och med namn af *Svenſka Academien* kommer endaſt at arbeta på Svenſka Språkets, Vältalighetens och Skalde-Konſtens uphjelpande, ſamt at beſtå af 18 Ledamöter.

Til denna Academies offentliga inſtiftelſe hade Hans Maj:t utſett den 5 April, ſåſom en dag för 24 år ſedan utmärkt genom Des förſta Inträde i Rådet. Denne inſtiftelſe-act förrättades om eftermiddagen på ſtora Börsſalen i en talrik ſamling åhörare af alla ſtånd och kön: och behagade Hans Maj:t, ſedan aldraförſt Des Öpna Bref om Academiens Inrättning var upläſt, i et Tal tillkänna gifva de orſaker, ſom föranlåtit Hans Maj:t at ſtifta Academien och det ändamål ſom därmed påſyftas. Därefter upläſtes Academiens Stadgar, och de af Hans Maj:t til en början utnämde Ledamöterne framkallades, at enligt Stadgarne lotta om ſina ſäten, undantagandes Hans Ex. R. R. Hr. Grefve *v. Höpken*, ſom å deras vägnar beſvarade Hans Maj:ts Tal och tolkade Academiens er-

erkânsla: åt honom täcktes Hans Maj:t Sjelf öfverlemna N:o 1. För de öfrige utföllo numrerne såsom följer: N:o 2, Hans Exc. R. R. m. m. Hr. Grefve *C. F. Scheffer*; N:o 3, Biskopen Hr. Doctor *Celsius*; N:o 4, K. M. Hand-Secreterare Hr. *Kellgren*; N:o 5, Hans Exc. R. R. m. m. Hr. Grefve *v. Hermansson*; N:o 6, Biskopen Hr. Doctor *Vingård*; N:o 7, Hans Exc. R. R. m. m. Hr. Grefve *A. Ferſen*; N:o 8, Öfverſte-Kammar-Junkaren Hr. Grefve *Oxenſtjerna*; N:o 9, Expeditions-Secreteraren Hr. *Adlerbeth*; N:o 10, Kammar-Rådet Hr. *af Botin*; N:o 11, Cancellie-Rådet Hr. *v. Roſenſtein*, tillika utnämnd til Academiens Ständige Secreterare; N:o 12, Stats-Secreteraren Hr. *Schröderheim*; N:o 13, Cancellie-Rådet Hr. Grefve *Gyllenborg*. Häruppå behagade Hans Maj:t Sjelf teckna Academiens Stadgar, hvilke ſedermera af de närvarande Ledamöterne (Hans Exc. R. R. Grefve Scheffer ſamt Biskoparne Celſius och Vingård voro frånvarande), blefvo undertecknade. Sedan deſſe intagit ſina rum på numrerade länſtolar omkring et med blått ſammet och guld-kronor beklådt bord, höllo de, hvar efter des nummer, ſina Inträdes-Tal, ſom alla på en gång af Secreteraren beſvarades.

Vid ſamma tilfälle kungjordes de tvenne af Hans Maj:t Sjelf för denne gången utvalda Belönings-ämnen, hvilka å Academiens Högtids-dag d. 20 näſtk. December komma at utdelas, nemligen: I SKALDE-KONSTEN: *Konung Guſtaf Adolfs Anträde til Regeringen.* Detta ämne beledſagades med följande erinran: "Då Skalde-Konſten icke kan användas til et ädlare bruk, än at ſjunga Hjeltars åra, har Konungen bland flere Svenſke Hjeltar anſett billigt at börja med den, åt hvars minne Academien egenteligen är helgad; och bland det rika förråd des årofulla leſnad företer, har Konungen funnit både med tide-ordningen och Svenſka Folkets tackſamhet enligaſt, at välja en målning af Guſtaf Adolfs anträde til Thronen; det tilſtånd hvaruti han emottog Riket, omgifvet af trenne fiender, inom ſig ſöndradt och uppfyldt med miſsnöje öfver en rubbad Thronföljd; en för vida drifven ſtränghet; det hopp den unge Konungen, genom ſit förſtånds och hjertas egenſkaper, ſtraxt gaf och ſnart fulbordade; med en teckning af den höjd af åra, hvartil han förde Svenſka namnet." Författarne

äga

åga frihet at välja skaldeslag och versart. I VÅLTALIGHETEN: *Åreminne öfver Riks-Rådet och Fältmarskalken Lennart Torstenson, Grefve til Ortala.* — Skrifterne insändas inom den 8. nästk. October, försedde med namnsedel och tänkesprak: och bör tillika märkas, at i fall författarne välja den stundom brukliga utväg, at ej upgifva sina namn, förrän de veta sig hafva fatt priset, bör i stället för namnet sättas et annat tänkespräk, genom hvars upgifvande Academien kan igenkänna den verklige författaren. — Stora Priset för Skalde-Konsten blifver en Skådepenning af 26 Ducaters vigt, föreställande å ena sidan Academiens Sinnebild, eller inom en Lagerkrans dessa ord: *Snille och Smak*, och däromkring: *Svenska Academien instiftad den 20 Martii 1786*; på den andra sidan, Apollo Citharoedus, sådan som han uti en antique marmor-stod sinnes i Konungens Cabinet, utan omskrift, men i exerguen: *Skalde-Konst.* För Våltaligheten, en Skådepenning af lika vigt, med Academiens sinnebild på ena, och på den andra sidan, Mercurius såsom en stående yngling med vingar, hatt på hufvudet, caducé i ena och pappers-rulle i andra handen, hvilken Gud, enligt de Gamles tro, var Uphofs-och Styresman för Våltaligheten, och i exerguen: *Våltaligheten.* — Academien kallas i Bref, å utanskrifter och alla handlingar, *Svenska Academien*, utan tillåggning af *Konglig.*

Således åge vi nu, genom en patriotisk Konungs visa försorg, det vi så länge önskat, en egen Academie för Spräket, den hufvudsakligaste lärda inrättning som hittils hos oss blifvit påtänkt. Vi kunne nu hoppas, at en gång få se det töcken, som genom språkets ofulkomlighet svåfvade öfver Nationen och för utländningar, i flera än et yrke, bortskymde des rätta frågd, vi kunne hoppas, säger jag, at få se detta töcken försvinna. Vårt språk skal icke mera blifva den falska spegel, som föröker felen och vanställer de verkliga behagen. Och i sanning var det hög tid, at en så lycklig period hos oss inträffade. Man såg med harm uti dagligen utkommande skrifter vårt naturligen jämna och vårdiga språk borttrassladt, förnedradt, handterat på et sätt, at man snart skulle kunnat tro, at det redan sedt sin vackraste ålder. En viss under en behaglig vårdslöshets namn inritad oordentlighet hade börjat ingjuta vämjelse, föragt, för en jämn och

och manlig ſtil, ſom är ſpråkets art och vårdig Nationens lynne. Efter alt, hvad man vid denne Academies inſtiftelſe kunde fatta, har man fullt ſkäl, at vänta denna briſt, deſſa oredor afhulpna. Det blifver Academiens förnämſta göromål, at arbeta på Svenſka Språkets renhet, ſtyrka och höghet, ſå uti Vetenſkaperne, ſom i ſynnerhet hvad Skalde-Konſten och Vältaligheten, åfven den andeliga, angår. Det åligger därföre Academien, at åfven utarbeta en Svenſk Ordbok och Grammatica, jämte ſådana afhandlingar ſom kunna bidraga til ſtadga och befordran af god ſmak. Det är ock en vigtig omſtändighet, at en Svenſk författare, hvad Språket och Vitterheten beträffar, åger en domſtol at tilga, ſom är upplyſt och anſedd nog, at vid påfordran kunna ſtadga vårdet af hans arbete och ſåledes förſvaga verkningen af alla kitſliga och afundsfulla omdömen, ſom ſå mycket ſkadat Svenſka Vitterheten. Af den varſamhet, ſom anſtår et ſådant Samhälle, kan man göra ſig förſäkrad, at des omdömen, ſom nödvändigt måſte tjena til efterſyn för Almänhetens, intet ſnille ſkola undertrycka, för et miſslyckadt förſök, eller af veld och mannamon någon ſkona, eller af öfverilning för högt upfätta. Måtte denna inrättning i evärdeliga tider förkunna ſin ſtore Stiftares åra!

Den 2. Februarii höll Kongl. *Målare och Bildhuggare-Academien* ſin almänna Sammankomſt, hvilken H. K. H. Hertigen af Öſtergötland med ſin nådiga öfvervaro täcktes hedra, och blefvo då utdelte de Belöningar, hvilka d. 24 näſtföreg. Januarii, ſåſom HANS KONGL. MAJ:TS höga Födelſe-dag, efter vanligheten blifvit tildömde åt dem af Academiens upfödingar, hvilkas modeller eller ritningar, vid den anſtälda täflan, funnits vara bäſt gjorda. I Modell-Skolan funnos de af *Georg Michael Metzger* och *Michael Archangelo Tanzi*, begge Prof. och Riddaren Sergels elever, både til teckning och modellering ſå väl och i den goda ſtil författade, at de med förſta Silfver-medaljen belöntes. För teckning erhöll *Peter Gerhard Gahm*, ſon af Secreteraren Gahm och elev af Hr. Prof. Paſch, den andra medaljen. I Civil-Architecturen undfick *J. C. Schultzen*, Lieutenant vid Bohus-Läns Dragoner, den andra medaljen, för et eget förſlag til

Ho-

Hoſpital efter upgifvet Program. För öfrigt utdeltes i alla och i Princip-Skolorna endaſt medaljen af tredje ſtorleken, hvilken åfven, och i täflan med förenämde Lieutenant Schultzen, erhölls af *Carl Chriſtoffer Gjörwell*, ſon af K. Bibliothecarien, utan at nämna de flere, ſom med denne premie-penning belönte's.

De arbeten, hvilka de unge Konſtnärerne och Academiens Elever hade förfärdigat, blefvo ſedan til almän åſkådan i Academiens rum qvarſittande til och med den 12 Februarii, och voro i ſynnerhet Målningarne, ſom denne gången exponerades, följande.

Af Hr. *C. F. v. Breda*, i olja målade, 13 originaler och 1 copia: 1) Porträt af Riks-Rådinnan Fru Grefvinnan Falkenberg född Friherrinna Wachtmeiſter, i medaljong af naturlig ſtorlek. 2) Porträt af Fröken Loviſa Margareta Wrangel, ſamt des pendant 3) Fröken Charlotta Wrangel, döttrar af framl. Hans Exc. R. R. m. m Grefve Wrangel och des Fru Grefvinna född Friherrinna Barnekow: bröſt-ſtycken i oval och af naturlig ſtorlek. 4) Porträt af Hr. L. v. Breda, Diſpacheur och Ledamot af K. Målare och Bildhuggare-Academien, bröſt-ſtycke til halfva lifvet, af naturlig ſtorlek. 5) Porträt af Fru de Ron, dotter af Hr. Diſpacheuren v. Breda, bröſt-ſtycke i oval, naturlig ſtorlek. 6) Porträt af Lieutenanten vid Uplands Regemente Hr. G. Lagerbring, til halfva lifvet med en hand, naturlig ſtorlek. 7) Hr. de St. Ange, Actör; föreſtäld uti Criſpins rol i *Les Folies amoureuſes*, Comedie af Regnard, Act. 1. Scen. 5. då han ſäger:

Savez vous bien, Monſieur, que j'étois dans Crémone?

porträt til öfver midjan, med tvenne händer, i naturlig ſtorlek. 8) Porträt til halfva låret med en hand af Jac. Fr. de Ron, naturlig ſtorlek. 9) En mindre Altar-tafla, föreſtällande et Crucifix. 10, 11, 12, 13) Academiſke Figurer: en föreſtällande Orpheus vid Eurydices grafvård, en annan apterad til Narciſs, en annan ſittande på en baluſtrad, åter en annan ſittande vid en mur. 14) En gråtande Magdalena, copia, något ſtörre än naturen.

Af Hr. *J. Alberg*, i olja målade, 2 originaler och 1 copia: 1) Porträt af framl. Ordens-Biſkopen m. m. Friherre Taube, bröſt-ſtycke i oval, af naturlig ſtorlek. 2) Hr. Conditoren Albergs porträt til midjan med tvenne

ne händer, af naturlig ſtorlek. 3) En gammal Gubbe, ſom håller en höna i famnen, copia efter Bloemart, naturlig ſtorlek.

Af Hr. Ingenieuren *Berndes*, i miniatur, 1 copia och 5 originaler. 1) H. K. H. Hertiginnans af Södermanland porträt, copia efter Hr. Prof. Höjer, Ledamot af K. Svenſka och Secreterare af K. Danſka Målare-Academien. 2, 3, 4, 5, 6) Porträter af Fru Grefvinnan Brahe, född Friherrina Koſkull, Fru Grefvinnan Levenhaupt, född Friherrinna Koſkull, Öfver-Amiralen, m. m. Hr. Grefve Ehrenſvärd, Mamſell Hagman, ſamt af Hr. Berndes ſjelf, alt originaler.

Af Cadetten Hr. *J. A. Gillberg*, i miniatur 6 copior. 1) Hans Kongl. Maj:ts porträt til knå, efter Hr. Prof. Paſch. 2) Porträt af Svenſke Ambaſſadören i Paris Hr. Stael v. Holſtein, til knå, efter Hr. Hof-Målaren Hall, Ledamot af K. Svenſka och Franſka Målare-Academien. 3, 4) Porträter af Hr. Profeſſor Sergel, det ena efter nyſsnämde Hof-Målare, det andra efter Hr. Guttenbrunn i Rom. 5, 6) Tvenne Fruntimmers Hufvuden, det ena efter en Italienſk måſtare.

Vid ſamma tilfälle upviſtes, utom åtſkilliga andra ſtycken, åfven följande, nemligen: 1) Et ſtort Landſkap, inſändt från Italien, och där måladt af Kongl. Lif-Drabanten och Landſkaps-Målaren Hr. *Holtz*, original, måladt i olja. 2, 3) Små Landſkaper, af Hr. *Korn*, Agréé af K. Målare- och Bildhuggare-Academien, originaler, målade i olja. 4) Landſkap, af Hr. Kongl. Secreteraren *Linnerhjelm*, original, måladt i gouache (en art målning med vattufärg). 5) Academie-figur, af Hr. *Hörberg*, original. 6) Figur, målad i grått på blå botten, åfven af Hr. *Hörberg*, copia efter den antique Apollon de Belvedere. Begge målade i olja.

Då Vitterhets-Sälſkapet *Utile Dulci* firade Hans K. Maj:ts Födelſe-dag, ſåſom varande tillika detta Sälſkaps vanliga Högtid, hade detſamma den fägnaden at med ſtörre priſet, 20 Ducater, kunna belöna et ſkaldeſtycke, til alla delar värdigt at på en ſådan dag frambäras utur des ſköt, ſåſom et prof af ſnillets och ſmakens tilväxt under en Guſtafs lyckliga Spira. Detta ſkalde-ſtycke, det tredje ordningen ibland 6 medtäflande,

lande, rörer *Handlen*, och utmärker sig genom starka tankar, rena och ädla uttryck, som utgöra caracteren af den ägta philosophiska stilen i poesie. Författaren til detta skalde-qvåde befants vara Copisten i Kongl. Utrikes Expeditionen, Hr. *Nils Lorents Sjöberg*, som tvenne gånger förut vunnit belöning af Sällskapet, neml. för *Ode til Jordbrukaren* och Poemet *Atheisten*. Bland de öfriga tem försöken utmärkte sig *Mina Drömmar* och *Ode öfver Snillets Missbruk*, det förra genom en lätt versification, det senare genom flera vackra och starka tankar. — Vid samma tilfälle blef et Tal hållet af Sällskapets Ledamot Kammereraren i Kongl. Kammar-Revisionen Hr. *Joh. Sam. Ekmansson* rörande *Svenska Språkets fördelar*. — För innevarande års täflan föreskref ej Sällskapet något visst ämne, utan har lemnat det til Auctorernes eget val; och förhålles med skrifternes insändande, inom årets slut, efter vanligheten. Dessutom utsattes 20 Ducater, skänkte af en patriotisk Ledamot, för det bästa skaldestycke öfver Fabrikerne, som inom samma tid blifvit insändt; äfven som det särskilda pris af 10 Ducater, hvilket en annan Ledamot bestått, men til erhållande hvaraf inga täflings-skrifter inkommit, än vidare, för innevarande år blef utsatt, med upgifvet täflings-ämne: *Medborgaren*.

GÖTEBORG. Til underdånigt firande af Konungens höga Födelse-dag, hade K. Vetenskaps-och Vitterhets-Academien d. 24 Januarii sin stora och offenteliga Sammankomst, hvilken öpnades med et Tal, författadt och insändt af Samhällets Ledamot, Registrötorn vid Utrikes Expeditionen i Kongl. Maj:ts och Rikets Cantzli, *G. Regnér*, och som handlade om *Svenska Vitterhetens framtida utsigt* *). Därefter gafs tilkänna, hvad afseende Samhället haft på de täflings-skrifter, som i anledning af des upgifna pris-ämnen, inom sistl. års förlopp blifvit insände. Til det begärda *Åreminnet öfver Doctor Dan. Solander*, hade icke mer än de tvenne försök inkom-

*) För det nya ämnets skuld, som förtjenar upmärksamhet, torde mig tillåtas, at i något af de följande Qvartalerne underkasta detsamma Almänhetens omprövande.

)(

kommit, som redan vid slutet af år 1784 blifvit inlemnade, hvilka deras författare låtit återhämta, ändrat och för andra gången insändt; men intetdera befants åga den fullständighet, at det kunde belönas. Öfver det i Vitterheten upgifna ämnet: *Religions-Friheten* hade 8 skaldestycken inkommit, bland hvilka det med devis: *Que veux-tu donc barbare? égorger ton frere pour le sauver?* funnits vara bäst och värdigt den utsatte belöningen, en Guld-medalj af 12 Ducaters vigt, som denne gång tilföll Samhällets Talare, hvilken, vid namn-sedlens öpnande, befants äfven vara författare til det gillade skalde-stycket, som är en Ode öfver förenämde ämne. Af äfven här hafva något nytt at anföra, uttager jag därutur följande ströph: de förträfflige frukterne af den nu nästan almänt antagne Tälsamhets-principen i Religions-saker är förut visad:

Hvad ilska hotar dock de djerfva snillens lagar,
För hvilka vantrons moln ur templen flyktadt är?
I dårar! frukten I, at sannings glans förtager
De strålar utaf Gud er andagt vördar där?
Ach! denna dårskap, denna fruktan
Mer Himla-lårans klarhet kränkt,
Än allt hvad snillen utan tuktan
Mot henne nånsin våga tänkt.

— Med en lika belöning önskar Kongl. Samhället nästa gång kunna anse något inom årets slut och med vanliga vilkor til Samhällets Secreterare, Lectoren Hr. *Ol. Westman* härstädes, insändt skaldeqvåde öfver *Americas Befrielse.*

SVENSKE PARNASSEN.

ÅRGÅNGEN 1786.

APRILIS, MAJUS, JUNIUS.

I.

Hans Kongl. Maj:ts Tal

Vid Svenska Academiens Instiftelse *).

"At befrämja alt ſom kan lända til Rikets nytta, är ſtädſe mit högſta ſyftemål; at bidraga til Svenſka Namnets åra, är min ſtörſta önſkan. Des namnkunnighet, utſpridd kring Europa, genom des ſegrande vapen, har ofta gjort des medborgares bekymmer, då det uphöjt des glans. En annan åra återſtår oſs ännu at förvärfva, den ſom är Vitterhet och Bokliga Konſter följaktig, ſom trotſar tiden och den vanſkeliga lycka ſom erófringar åtföljа, men ſom förſvinner med deras förluſt. Den kan endaſt vinnas i lugna tider, där inhemſk ſämja, utländſk ſäkerhet tillåta ſnillen at ſig lemna fritt til den eld ſom uptänder dem, och ſom döljes, faſt ofta den födes, i oroliga tider. Men, om en lång fred, en oſtörd ro bidrager til et Rikes väl, til underſåtares ſällhet, ſå föder den oftaſt af ſig en orkloshet i ſjälen ſom alſtrar barbari, och förkolnar de ſnillen ſom i andra tider uplyſte och hedrade fäderneslandet. Ty menniſkorna äro ſå ſkapade, at endaſt rörelſen upeldar dem, at de åſka ſtarka driffjädrar at uptäcka de gåfvor Naturen dem gifvit; at lugnet, under hvilket de äro allena lyckliga, förbereder ſtörre hvälfningar, då ej en förſigtig vakſamhet bereder dem tilfällen at göra ſig nyttige och vidfrägdade, och hindrar dem, genom hoppet af åra och namnkunnighet, at falla i en lätjefull dvala, lika farlig för dem ſom för det almänna.

*) Införes, jämte tilhörande anmärkningar, utur de tryckte Handlingarne rörande bemälte Academies Inſtiftelſe, om hvilka mera vid Qvartalets ſlut.

Den täflan, den liflighet, ſom Vetenſkaper och Vitterhet upväcka, är det enda medel at i lugna tider bibehålla den värma i ſinnen, ſom kan tjena fäderneslandet och dana i fredens ſkóte de medborgare, hvars ſjälar en gång kunna bidraga at frälſa Riket, då ſtormar upväckas.

Men, utan Språkets namnkunnighet i främmande länder, blifver deras åra, ſom i Vitterhet det odla, ej kunnig; och utan des ſtadgande med ſäkra Lagar, blir des namnkunnighet omójlig; ty utan ſtora ſcribenter blir ej ſpråket kändt, och utan ſäkra reglor, kan ej et ſpråk väl ſkrifvas.

Det är til detta ſtora verk jag lägger i dag den förſta grundval, och det är Eder jag utſett at ſtifta för ſpråket lagar, at fulborda Mit verk.

Til detta fordras kunſkap, vitterhet, lärdom och ſmak; deſſe äro oſkiljaktige til ändamålets vinnande, faſt de ſällan äro förenade. Därföre fordras et Samhälle, ſammanſatt af dem, ſom brinnande af kärlek för vitterhet, hafva fritt följt ſin böjelſe och endaſt ſyſſloſatt ſig med des yrken; af dem, ſom igenom en vidſträckt lärdom ſtadgat ſine omdömen på grunder, ſom tider och ſekler dem förelagt; af dem, ſom i Rikets högſta värf, eller i almänna ſammanlefnaden, från barndomen ſtadgat deras ſmak, genom den noggranhet de ſtora ämbeten de beklädt altid åſka, eller genom det ſtändiga ombyte af menniſkor deras kall kräft af dem at omgås med, hvilka nödvändigt fordra en aktſamhet i tal, et noggrant val af ord, ſom utgör den fina känſlan, hvilken gifver hvart ord ſin rätta mening och föreſkrifver den gräns, öfver hvilken de ej kunna föras.

Om

Om et Samhälle, på ſådant ſätt förenadt, kan bidraga til det verk jag nu påſyftar, hvad ſkal jag ej hoppas af det Samhälle jag nu ſtadfäſter, då, vid des förſta ſtiftelſe, jag ſer det af ſådane Lemmar ſammanſatt, hvilka jag nu til des inråttande har utnämnt? Och det år ej en ringa åra för min Regering, at under min Spira ſe ſådane Herrar och Mån förenade, ſom lofva Svenſka Språket ſå mycken heder och ſom viſſerligen blifva en gång af det hedrade. Hvad ſkal ej ſamtiden vänta af en inråttning, ſom i ſin förſta början lyſer af ſådane Ledamöter? Men huru mycket ſtörre blir ej efterverldens omdöme? efterverlden, för hvilken I kommen at arbeta; den hvilken ſer med ſundare ögon de ſtora egenſkaper, utan at låta ſig förblinda hvarken af det falſka ſken ſamtidens ſmicker eller de ſkuggor des ofördjenta tadel ſöker at kaſta på de medlefvande: då den i Academiens Tideböcker igenkänner de ſamma namn ſom Rikets Acter egna åfven ſå mycket åt Hiſtorien ſom åt Vitterheten; då en gång den får ſe, at den förſte af Rikets Råd *), den förſte Stiftaren af et lärdt Samhälle i Riket, år ock den förſte Ledamot i denna Academie, och at han ej endaſt bekläder detta rum ſom en älſkare af bokliga konſter, men ſom den vårdigaſte och ſåkraſte domare af ſmak och vitterhet.

Näſt honom kan med ſkäl räknas för en vårdig Ledamot af et vittert Samhälle den Rådsherre **) ſom, nu frånvarande, har med den patriotiſka kär-

*) Riks-Rådet Grefve *Höpken* var en af de Mån ſom förſt inråttade Vetenſkaps Academien, och blef den förſte Ledamot i Vitterhets Academien, då den inſtiftades 1753.

**) Riks-Rådet Grefve *Carl Fredric Scheffer.*

lek ſom framlyſt i alla hans gerningar, förenat en åfven ſå ſåker ſmak ſom behaglig ſkrifart, och om hvilken jag ville ſåga långt mera, om jag ej fruktade at man kunde tilegna en ſkyldig erkänſla det endaſt ſanningen af mig krafde til min upfoſtrares lof.

At förena i en hög ålder det meſt glättiga ſinne, och det prydeligaſte ſkrifſätt med ſtyrelſen af et Rikets Verk, ſom fordrar mera arbetſamhet, mera noggranhet än ſnille, och ſom oftaſt kunde förqvåfva det, är et ſällſynt efterdöme, men ſom vitnade mera än mina ord, huru mycket den Rådsherren*) lårer både gagna och hedra Academien, om ej hans ſnilles gåfvor, förvarade i Rikets Handlingar, hade redan förtjent honom en namnkunnighet ſom han nu går at dela med Academien.

Men hvilken har mera rått at deltaga i et Samhälle, egnadt Svenſka ſpråket, än den Herren **), ſom ſå ofta fört ordet i Rikets almänna ſammankomſter, ſom med ſå mycken ordning, med ſå ſtor klarhet, med en ſå ſegrande ſtyrka låtit höra ſin röſt? I återkallen, Gode Herrar, minnet af de tider af det gamla Rom, då man ſåg de förnämſte medborgare förena bokliga konſters ſkötſel med Rikets ypperſta vårf, och med ſamma röſt de ſtyrkte rådſlagen, med ſamma hand de tecknade beſluten, uplyſa medborgare med ſine ſkrifter och pryda ſpråket med ſin vitterhet, och kanſke ännu därigenom mera gagna ſit fädernesland då de ſtadgade des ſpråk på faſta grunder. Ty hvad är renheten af et ſpråk? ſkönheten af des uttryck? Hvad är det annat än Vetenſkapen

*) Riks-Rådet Grefve *Hermanſſon*, tvenne gånger Preſident i Rikets Kammar-Collegio.

**) Riks-Rådet och Fältmarſkalken Grefve *Axel Ferſen*, trenne gånger Landtmarſkalk.

pen at tolka rediga tankar med korta, ſtarka och ſanna ord, til hvilka ej kan gifvas tvenne bemärkelſer, och ſom framföra tankan med ſamma klarhet ſom den är alſtrad? och hvem finner ej den ſtora förmon ſom detta förorſakar det almänna, ja i alt ſom är meſt angeläget för Samhällets nytta och lugn? Afhandlingar, öfverenskommelſer, lagar, författade i ord hvars rätta mening och oſtörda uttryck äro ſtadgade och erkände, blifva ej mer underkaſtade det mörker, den tvekan, den ſtändiga uttydning, hvilken ofta, för at bättre förklara en mörk mening, ändrar aldeles de viſaſte föreſkrifter; och huru många exempel hafva vi ej af de olägenheter ſådane uttydningar alſtra af ſig? Våra Tideböcker bära däraf vitne.

Med Eder, Gode Herrar, förenas i dag ſådane Män, ſom redan både riktat och hedrat vårt ſpråk; och huru kunde i et Samhälle, helgadt til Rikets Välgörares och Hjeltars lof, ſom ſkal fira ſin högtid på den ſtore GUSTAF ADOLFS födelſedag, huru kunde, ſäger jag, förbigås den, ſom med et namn,*) nåſtan i våra minnen förlifvadt med GUSTAF ADOLFS, har ſjelf med en ſå rörande ſtämma begråtit Des död, och ſom med en ſåker ſmak förenar all den behaglighet i ſine ſkrifter ſom des naturliga ömhet, des kända fromhet, des omgånges-ſätt gifver honom i den enſkilda ſammanlefnaden.

Den vittre Man ſom med en ſå ädel ſkrifart vet at pryda de almänna författningar, ſom utgå af det ämbetes ſkyldighet han i Riket bekläder **), och ſom enligt den pligt, honom i mine Ordens-Lagar

*) Öfverſte Kammarjunkaren Grefve *Oxenſtjerna. Ode öfver* GUSTAF ADOLFS *Död.* (Se näſtföl. Artikel).
**) Stats-Secreteraren *Schröderheim.*

år förefkrifven, tolkat med ſå mycken ſanning och vältalighet den ålderſtegne Riddarens *) Åreminne (hvilken, ſedan han börjat ſin lifstids lopp i Nordens Alexanders tjenſt, grånat och ſlutat ſine dagar i mit Hof), har viſſerligen rätt at räknas för en värdig medlem i et Samhälle, hvars ſyftemål är vältalighet.

Den Skald **) ſom med en ſå hög ſtämma ſjungit CARL GUSTAFS ſegrar ***), hvars kände arbeten redan i mer än tjugu år prydt Svenſka ſpråket †), hedrar viſſerligen mera detta Samhälle af hvilket han nu blir ledamot, än han af det blir hedrad.

Academiens angelägenheters ſtändiga förvaltning kunde ej anförtros i ſäkrare händer, än i den Mans††) vård, ſom ſkal dana Fäderneslandets och Mit framtida Hopp, hvars behaglighet i undervisnings-ſättet, hvars lärdom, hvars vidſträckta vitterhet har gjort honom af främmande aktad, och banat honom vägen til den ypperliga förtroendes beſtällning han nu innehafver.

At ſkrifva hiſtorien med ſanning, därtil fordras lärdom och frimodighet; at ſkrifva den med behaglighet och nytta, därtil fordras förſtånd, philoſophie och vitterhet. På huru mycket ſätt förtjenar icke denne Ledamot †††) ſit ſäte i detta Samhälle, och huru mycken nytta bör man ej vänta af des förſtånd och lärdom,

*) *Åminnelſe-Talöfver Riks-R. och Riks-Marſkalken Grefve* Lieven. (Skal utgöra en af de följ. Artiklar).
**) Grefve *Guſtaf Fredric Gyllenborg.*
***) *Tåget öfver Bält.*
†) *Verldsföraktaren* och flere andre Arbeten, tryckte dels i Vitterhets-Academiens Handlingar, dels ſärſkildt.
††) Cancellie-Rådet *Roſenſtein*, Kron-Prinſens Informator.
†††) Kammar-Rådet *Botin. Utkaſt til Svenſka Folkets Hiſtoria.*

dom, af honom, säger jag, som redan gjort en så vacker början *) til det arbete Academien nu ålägges.

Huru kunde ock därföre de bägge Skalder glömmas som, den Ena **) med så mycken behaglighet låtit på Svenska Skådeplatsen tala *Euripides* och *Homeri* Hjeltar ***), och med så mycken själ tolkat *Coras* och *Alonzos* kärlek †); den Andra ††) som med all skaldekonstens styrka uplifvat Gustaf Wasas patriotiska själ, visst honom, så til sägandes, upstiga ur grafven, och låtit Svenska Folket ännu en gång †††) hylla med den lifligaste glädje den Hjelten, som för mer än tvåhundrade år sedan frälst våra förfäder från verldsligt och andeligt tvång.

Jag saknar ibland Eder i dag tvenne vårdige Lärare, hvilka med skäl förtjena at intaga sine rum ibland Eder. Den Ena, Gustaf Ericssons Häfdatecknare *) i en tid, då Historien var förvandlad til Krönikor, har, den förste, med et manligt skrifsätt uptecknat Gustaf Ericssons förtjenster och rättfärdigat Sonen från många oråttvisa beskyllningar **). Den Andra ***) har på et sällsamt sätt med all våltalighetens be-

*) *Svenska Språket i Tal och Skrift.*
**) Kongl. Secreteraren *Adlerbeth.*
***) *Iphigenie uti Auliden, Tragedie med Chorer*, upförd 1776.
†) *Cora* och *Alonzo, Opera*, upförd 1782.
††) Konungens Hand-Secreterare *Kellgren.*
†††) *Gustaf Wasa, Lyrisk Tragedie*, hvilken med en ovanlig mängd åskådare upförts 23 gånger under 1786 års vinter.
*) Biskopen i Lund Doctor *Celsius.* Gustaf I:s *Historia.*
**) *Konung* Eric XIV:s *Historia.*
***) Biskopen i Göteborg Doctor *Wingård.*

haglighet tolkat de Himmelſke ſanningar *), och tjent ſpråket och ſmaken, då han med ovanliga gåfvor upfyllt det vigtiga kall han bekläder.

Af ſådane domare kan Svenſka Språket vänta ſig et nytt och årefullt tidehvarf, och detta verk är ej ovärdigt dem, ſom upoffrat ſin hela tid i Rikets ypperſta vårf; och jag behöfde ej andra ſkäl at rättfärdiga en inrättning ſom förer en ſå ſtor nytta med ſig; ty jag vet at det finnes dem ſom tro, at bokliga konſter och vitterhet åro onödiga, at de åro af det ſlags öfverflöd ſom förſvagar ſtyrkan af ſjälen; ſom är endaſt tjenande til et vekligt folks tidsfördrif; ſom bör banlyſas från en alfvarſam, en tapper nation. Men för hvad belöning ſkal tapperheten ſtrida, om ej för et odödligt namn? för hvad en nyttig ämbetsman upoffra all ſin ro, tåla ſamtidens oråttviſa klander, afundens motſtånd, om ej för det hopp at en uplyſt efterverld råttviſar hans minne? Och huru kan det hoppas, om det ej finnes dem ſom genom ſine ſnillens yrken kunna förvara deras namn för efterverlden? och hvad behagligare ſkyldighet för vittre ſnillen, hvad ädlare tidsfördrif för Statsmän, än omſorgen at ſtändigt återkalla minnet af fäderneslandets välgörare? Men hvem kan på ſäkrare grunder känna värdet af deras förtjenſter och dem tolka, än de ſom från barndomen varit ſyſloſatte med ſpråkets renhet, eller de ſom, upfödde i Rikets angelägnaſte ämbeten, känna ſå väl de ſtora reglor ſom utgöra Regerings-konſten.

Åra ſtora måns minne, det är bjuda deras afkomma at dem likna; det är ſäga: Krigsmän, Domare, Statsmän, Medborgare! I, ſom haſven årft deſſe Hjeltars

*) Biſkop *Wingårds* Predikningar, utmärkte genom deras rena ſkriffatt, och i ſynnerhet Likpredikan öfver Enke-Drottningen.

tars namn, eller som beklåden deras ämbeten, hören, sen de offer en tacksam efterverld frambär til deras minne; förtjenen, om I det kunnen, förtjenen dessa åreminnen. Edra namn äro framställde för efterverldens domstol; vanslägtens ej. Det ankommer på Eder allena at göra dem äfvensä namnkunnige.

Sådant är det värf som Eder nu är anförtrodt, til hvilket jag Eder nu kallar. Jag har upfylt min pligt, det är åt Er at fullgöra Eder; och då I åren så mycket upmärksamme på det framfarna, låren I visl ej glömma efterverlden; och denna ständiga påminnelse gör Eder säkert värde des aktning".

II.

Ode öfver Konung Gustaf Adolfs Död *).

Han dör, och Lützens fält i blodigt stoft begrafver
Den enda Vasars Son, den Store bland Gustaver,
Som, lik den Förste, blef den Tredjes efterfyn:
Han dör, och vid sit mål i början af sin bana,
Den seger han beredt och fångslat vid sin fana
Är vägrad för hans syn.

Tänd, Sångmö! rökverk op. Fall ner för dessa grifter.
Re'n mensko-slägtet vet hans dygder, hans bedrifter.
Sjung du hur Hjelten dog, hans fall i lyckans famn.
Låt Sanning åt hans mull din vördnads offer bära;
Han tarfvar ej dit lof. At teckna Vasars åra
Är nog af Vasars namn.

Af

*) Åberopad i Konungens Tal, sid. 105 här förut.

AF *Tilli* hårars blod ån Saxens flåtter röka,
När GUSTAF ADOLF går at nya bragder söka
Dår Tyſkland åt hans mod ſin förſta undran gaf.
Råds, Hjelte! denna gång den åreluſt dig drager:
Din ſeger år beredd; men des beſtåmda lager
Skal våxa på din graf.

RE'N har Han målet nått, och re'n på Lützens flåtter,
Dår för en ſtridbar Hår han ſig i ſpetſen ſåtter,
Beſtåmt den offerdag ſom gjuta ſkal hans blod.
Olympen håpen ſer vid denna grynings faſa,
Åt hvilken ödets hand, för CÆSAR eller VASA,
Beredt en åreſtod.

ÅN ſvigtar GUSTAFS Hår, ån *Vallſteins* leder vika,
Ån ſegren, oviſs ſjelf, tycks kröna begge lika.
Likſå, når Sunnan krig mot Bores ſtormar för;
Af il mot ilar ſtött, af våg mot vågor ſlagen,
Vet ſtyrman icke mer, af begges vålde dragen,
Hvem ſeglet lyda bör.

MEN GUSTAF hemligt ſjelf ſit lifslopp upfyldt ſkattar:
Det år den förſta gång hans ſjål en oro fattar.
Den ſtund han ſom en Gud år tilbedd i ſin Hår,
Råds, Svenſkar, ſåger Han, at Himlen den I glömmen
Snart viſar at den Kung ſom I Gudomlig dömmen
En dödlig åfven år *).

HAN

*) De fleſte Hiſtorici komma öfverens, at GUSTAF ADOLF haft denna utlåtelſe, faſt ej vid bataljen af Lützen; men vid ſit intog i Nürenberg, hvareſt alla gator voro upfylde af folk ſom lågo på knå vid hans förbifart. *Författ. Anmårkning.*

Han ſtrider medlertid; och ſnart Hans ſiſta lycka
Tycks ſegren i ſit lopp ur *Vallſteins* händer rycka
När lägſt ur afgrunds djup et blodigt ſpöke far:
Det Fanatiſmen är ſom, rådd för ſina öden,
Förfärad, från ſin thron går ut at finna Döden
Och ſöka des förſvar.

Vid Lützen, på et moln hvars mörker täckte jorden,
Satt Döden nu förnöjd och räknade de morden
Dem ſvärdets raſeri fram til des altar drog:
Hit Fanatiſmens troll på ſvarta vingar ſväfvar,
Och med en thordöns röſt, hvarvid Naturen bäfvar,
Hon ſå til orda tog.

"Du Nattens biſtra Son ſom Ödets dommar hvälfver!
Du, vid hvars ögnakaſt alt ſkapadt flyr och ſkälfver;
Naturens Envälds-kung och lika grym ſom lydd!
Snart vårnlös där jag rådt och hotad i mit rike,
Som du, Tartarens barn, din ſyſter och din like
Jag kallar dit beſkydd.".

"Se Göthers ſtolta Kung, bekrönt af Lyckan, tåga,
At dra ur Vantrons djup den hätſka Sannings låga
Och Lära och Förnuft ur mina kedjors tvång.
Sått bommar för en magt ſom endaſt du kan ſtyra.
Mit välde är förbi om hans förmåtna yra
Får ſegra än en gång."

"Ej nog med vapnens tyngd at han min ſpira kroſſar,
Din egen envälds-magt han lika driſtigt troſſar.

För-

Förgäfves mot hans själ din faſa reſer ſig.
Hans hjerta aldrig ån har underſökt en fara,
Och dig ſå ofta når, kan han dit offer vara;
Men kan ej frukta dig."

"NJUT hämnd. Slåck ut hans dar. I flor hans fanor veſva.
Hans minne vördas må, blott at han uphör lefva
Och åndar med ſit lopp de ſegrar ſom mig kränkt.
Så ſkal, når verlden mig ſit rökverk åter tänder,
Med tuſen uſlas blod af Fanatiſmens händer
Dit altar bli beſtänkt."

HON talar: Döden ſtrax beſkådar Ödets lagar,
Där re'n han talet fyllt af GUSTAF ADOLFS dagar,
Och början, på en gång, af verldens ſaknad ſer.
Förvandlad i et bly ſom drifs med eldens vingar,
Han ſtraxt i det förſåt dit Himlen VASA tvingar
Förrådiſk ſig beger.

NATUREN medlertid ſin nära ſorg förklarar,
Hon ſveper ſig i moln och negdens genljud ſvarar
Med djupa ſuckars drag mot biſtra ſpökens ſkri.
De Hjeltar verlden miſt hans ſkuggas ankomſt bida,
Som ſkal i Gudars ſal vid *Antonini* ſida
Bland dem den främſta bli.

O SORGSNA förebud! I verlden ej bedragen.
Re'n är af Dödens hand den Kung ur tiden tagen,
Hvars

Hvars namn, at evigt bli, fick blott et ögnablick;
Som, af ſit rykte krönt, förr än hans minne börjas,
Var jorden endaſt viſt och endaſt ägd at förjas
När han från jorden gick.

Förgäfves Svenſkars Här, åt ſin förtviflan lämnad,
Tror ſe i *Vallſteins* flygt ſin Konungs aſka hämnad;
Förgäfves *Pappenheim*, ſom fälls af dödens ſlag,
Til honom ſegrens bud i ſkuggors rike bringar:
O Sverge! den triumf ſom du af lyckan tvingar
Är dig et nederlag.

Du miſter på en gång alt hvad du kunde miſta.
Han ſtupar, af en Ätt den ſtörſta och den ſiſta
Hvars ſnillens lammandrag han i ſit ſnille bär.
Så vidgas älfvens väg vid hvarje ſteg hon hinner,
Och når hon ändtlig ſiſt i hafvets djup förſvinner
Hon aldrabredaſt är.

De tappre Höfvitsmän ſe krigets öde luta.
At föra ut et verk, ſom ingen vågar ſluta,
De alla ej förſlå där Gustaf enſam var.
Så dagas fäſtet op af ſolens eld allena,
När tuſen ſtjernors ljus förgäfves ſig förena
At göra natten klar.

Men ödet med Hans blod knapt ſtridens val-plats ſtänkte
Förr'n ſig från Himlens höjd Odödligheten ſänkte

Där

Dår Mars ſin döda Bror i håpna armar ſlöt;
Och från et vördadt ſtoft dår nu ſig tårar blanda,
I flygten från vår jord han mottog VASAS anda
Uti ſit Guda-ſkôt.

"MIN Hjelte, ſäger hon, hvars fall Dit folk begråter!
Du har Din bana fyllt: nu ſtår Dit minne åter:
Des ljus i tidens natt ſkal ej fördunkla ſig.
Din Dygd ſkal efterſyn åt verldens åldrar gifva,
Och för den ſtörſta Kung det ſtörſta loford blifva
At ſägas likna dig."

"När åndtlig af Din Slägt, ſom Norden länge ſaknar,
En Åttling på Din Thron en gång å nyo vaknar,
Skal han bli Sverges hägn mot ödets tyranni.
Dit Namn ſkal aldrig ſkildt från Dina Dygder finnas;
Hvar gång en Guſtaf föds ſkal man Din åra minnas
Och han Dig vårdig bli."

"Gå, ſnara Rygte! följdt af Sanning och af Åra;
Gån! at hvad GUSTAF gjort åt månſko-ſlägtet låra,
Och fäſten Eder ſe'n vid Svea Kungars Hof.
Förbiden dår den tid ſom Himlens ſkick bereder;
Då detta Namn på nytt ſkal ſyſſloſätta Eder,
Med ſina ſtorverks lof."

III.

Tal,

Hållet i K. Riddarh. Kyrkan i Stockholm,

den 2. December 1781,

då den Grefvelige Åtten

von Lievens

Vapen sönderslogs

af

Elis Schröderheim *),

då varande Förſte Exp. Secreterare, m. m.

En Råds-Herre, lika vördnadsvärd af År och Förtjenſter, ſom af Börd och Ämbeten, har vid denna Grift nedlagt ſine Vapen, ſin Staf och ſin Purpur: Kongl. Maj:ts och Svea Rikes Råd, Riks-Marſkalk, General-Gouverneur, Academie-Canceller, Riddare och Commendeur af Kongl. Maj:ts Orden, Högvälborne Herr Grefve *Hans Henric von Lieven.*

Om det Seculum, hvaruti vi lefva, blifver för de påföljande uti Rikets Hiſtoria märkvärdigt af förändringar i Regerings-ſätt, af Konunga-val, af inbördes oroligheter, utvärtes krig och täta ombyten i tankeſätt och ämbeten; ſå underlåter icke efterverlden, at i beſtändigt minne förvara en Man, ſom under et ſådant tidehvarf inom Hofvet och Arméen upſtigit til de högſta äreſtållen, uti krig och fred beſtridt vigtige värf, uti Rikets ärender beſökt de meſt aflägsne Hof, vunnit ſina Konungars utmärkta ynneſt, bibehållit af Ständer et ovanligt förtroende, och vid ſin död åtnjutit af en ſtor Konungs ſaknad och redelige Medborgares högaktning de meſt lyſande ärebetygelſer.

Få-

*) Åberopadt i Konungens Tal. Se här frammanföre ſid. 105 och 106.

Fäderneslandets tilſtånd, upfoſtran och egen böjelſe kallade honom til Krigstjenſten. Konungen hölt ſit Hof i Lågret, och Grefve *Lieven* gjorde ſit inträde i dem båda under CARL XII:s ſenare fälttog. All ting ändrade ſit utſeende vid et haſtigt freds-ſlut; Grefve *Lieven* nytjade det, at vid utrikes Låro-ſäten i främmande tjenſt förvärfva de kunſkaper både uti ſit ämne och andre Vetenſkaper, dem han ſedan utöfvat. Tvenne gånger iklädde han ſig vapnen til Fäderneslandets förſvar. Vid det förra tilfället lärde han mycket; ty olyckor åro gemenligen gode låromäſtare. Vid det ſenare deltog han uti öfverläggningarne med klokhet och inſigter, och anförde vid betydande tilfällen verkſtälligheten af beſluten med mannamod och förſigtighet. Kallad efter freden til Råds-Ämbetet, biträdde han en tid rådplägningarne uplyſt och laglydig, öm och rättvis; men flyttades ſnart til det Högſte Befälet öfver de beſittningar Sverige bibehållit på främmande botten. Där fant Herr Riks-Rådet Kronans inkomſter och Statens utgifter i den oreda krig efter ſig lämna, rättigheter och inkräktningar ſammanblandade, viſſa oordenteligheter beſkyddade af gammal häfd. Alt återgaf han en ordning, lättare at underhålla än at förbättra.

Ifrån denna ſtrand betraktade han på affſtånd de moln, ſom ſamlades på Fäderneslandets himmel, ſom upſtego med häftighet och under flera ſkakningar ömſom fördrefvo hvarannan. I ſamma hamn ſökte en annan ſin räddning utur ſkeppsbrottet; Grefve *Lieven* gick åter til ſegels. Men ſolen frambröt oväntadt genom molnen, vågen lade ſig och han ankrade i frihet och lugn.

Återkommen til Fäderneslandet intog han ſin Rådsſtol, och tilträdde Riks-Marſkalks-Ämbetet inom Hofvet;

vet; det ypperſta, granlaga och bekymmerſamt. Tilfället och min ringa talegåfva tillåta mig ej framſtälla hvarken ämbetet eller förvaltningen. Den ſenare lärer i långliga tider rådföras af dem, ſom bekläda det förra. Uti den pragt och anſeende det återföljer, ſökte han ej ſin förnöjelſe, men i et nära tiltråde det lämnar til Konungen, hvars dyra Perſon Han aldrig nalkades, utan at vördnad och kärlek lynligen uplifvade hans ålderdom. Han har åfven njutit denna lycka uti tilfällen, för honom ärerika och glädjefulla. Med hvad känſlor ſkulle han icke följa en Konung, omgifven i fredens lugn med ſegrens lagrar, för at återſtälla Rikets ſäkerhet vid en gräns, hvarifrån han et halft ſeculum förut med tårar beledſagat CARL XII:s Lik? Med hvad tilfredsſtällelſe ſkulle han icke möta Konungen på de orter, där han upbygt och förbättrat Förſvars-verken: där han fört befälet: där han anlagt och utvidgat nyttige inrättningar? och kunne vi återkalla honom i våra minnen, anförande Sveriges Rikes Råd, då Gustaf Adolf af ſin Fader öfverlämnades åt Gud och Fädernesland, utan at tillika föreſtälla oſs Simeon i Templet? Han beredde ſig därefter at fara i frid. Gudfruktig utan ſkrymtan, har han uti andakts-öfningar ſökt och funnit ſin glädje och hugſvalelſe, åfven under de meſt tryckande ålderdoms-krämpor. Det ſinneslugn han därunder behöllt och hvarmed han til få dygn för ſin död ſkötte trägna göromål, öfvertygar om hans hopp och tålamod. Han följde ſit minnes-ſpråk *at ej ſky arbete.* Utaf Vetenſkaperne hade han ſamlat en vidſträckt, mogen och prydelig lärdom. Såſom Canceller af Åbo och Greifsvalds Univerſiteter ſamt Ledamot af Kongl. Vetenſkaps-Academien, nytjade han alla tilfällen at viſa dem ſin omvårdnad. Ordförande i Slotts-

bygnads-Direction, tilfredsſtälde han ſin hug at omfamna fria Konſter och deras Idkare. Han glömde ofta ſin perſon och ſina år; aldrig ſina pligter: orörlig för egen vinning, upmärkſam på Kronans, ſparſam af allmänna, gifmild af enſkildte medel. I vänſkap upriktig, hjelpſam och beſtändig. Ordning och redlighet, möda och upmärkſamhet til de minſta omſtändigheter, gjorde ſmärre tilgångar under hans förvaltning ofta tilräckelige. Erfarenhet af verlden, kännedom af menniſkor, minne och urſkillning gjorde, under en vårdig höflighet, hans umgånge intagande och lårorikt. Han författade uti et lyckeligt ſkriffätt ſina tankar, åfven på främmande och däribland döda ſpråk; och uti hans tal framlyſte ſnillets eld och ſtyrka. Han upnådde en ålder af ſnart 80 år. Hans död vitnade om hans lefnad. Hans Ått år med Honom utflocknad; han lefver blott i ſina gerningar. Efterverld! emottag hans Namn och de Förtjenſter, hvarmed han burit och prydt det Sköldemärke, ſom nu kroſſas.

IV.

BERGET OCH DES FOSTER.

FABEL *).

ÅNNU en Flock af Fabler? Ja!
Eſopus, jag med dig vil ån en reſa göra:

Jag

*) Denna Fabel, hvilken börjar Tredje Flocken til de uti förra Vitterhets Academiens Handlingar införda (hvarom ſe *Sv. Parnaſſen* för 1784, ſid. 295) har vid et högtidligt tilfälle blifvit upläſt i Svenſka Academien, åfven ſom den andra i ordningen, men hvilken redan för tvenne år ſedan, med Författarens, Cancellie-Rådet Hr. Grefve *Gyllenborgs* tilſtånd, införde i Sv. Parnaſſen (ſe Årg. 1784, ſid. 16 och följ.

Jag heldre dina djur vil hôra
Ån Gudar i en Opera.
Det underbara ej förnöjer
En ſannings vän: hvad drägt, hvad prydnad, glans och färg
Åt tomma bilder gifs, han deras intet röjer.
En dvärg ſom ſig på ſtyltor höjer
Är för hans ſyn ej mindre dvärg.
Han mera gjord för menſkjan dömmer
En digt där menſkjan tecknad ſins.
När verlden *Thetis* ſon och *Priams* ſlägte glömmer,
Man ån Eſopi tupp och och räf och lejon mins,
Hvem heldre dem ej måla ville
Med *Pheders* ſtarka drag och *Lafontaine!* dit ſnille,
Ån fylla flera hundra blan
Med Hjeltar prägtiga och rika,
Som täga fram ur en Roman
At lyſa på en ſkådeban
Och blifva hvad man vil, men aldrig menſkjo-lika?
En färgare gör Venus gran,
Men blott Apelles målar tycket.
När man ej honom likna kan,
Är bäſt at icke lofva mycket
Och nöjas med at vara ſan.
När af en hånryckt ſkald oſs något ſtorverk bådas,
Jag tror det Berg i fablen ſe
Som plägadt af ſit foſter ſkädas
Och ur ſin öpna famn ſkal det i dagen ge.
En underjordiſk dunſt des ſkakning kunnat vålla,
Hvaraf man klippan rämnad ſer,
Men ſtyrker vantron mer och mer

At där et fångſladt troll ſig måſte uppehålla,
Som ſtråfvar at ſig tränga fram.
Snart ſkal man ſe Naturens under,
En Jätte! ſom i eld och dam
Med fôttren ſtôdd på jordens grunder
Skal med ſin hjeſſa rôra ſkyn.
Ur klippan med fôrfârad ſyn
Den jätten väntas alla ſtunder.
Hans andedrägt med bâfvan hôrs
Hvar gång et loſſadt våder brakar.
Det är hans dolda hand ſom ſkakar
Et berg ſom op til toppen rörs
Och ôpnar mer och mer en mörk och hiſklig grotta.
Men når det ſkiljer ſig til ſlut,
Där jätten väntad var i ſtället hoppar ut
En rotta.

V.

LANDT-QVÅDEN ÔFVER ÅRSTIDERNA *).

SOMMAR-QVÅDE.

Detta Qvåde fôrfattades ſiſtledne ſommar, under Skaldens viſtande på Skenäs Sâtesgård i Vingåkers ſocken. Målningen af denne landsort har dârigenom kommit at ingå i Sommarens almänna beſkrifning, ſâſom en teckning efter verkligt original, merändels ſâkrare at lyckas, än den, ſom endaſt hâmtas ur upfinningens fôrråd. Det är Skalden, ſom anmärker detta i ſit Fôretal. Det har ock viſſerligen lyckats honom, och är, til

*) Det fôreg. ſe Qvart. 1. ſid. 10 och fôlj.

til åfventyrs, et ſtörre ſnille-prof, än om han, ſåſom i de öfriga Qvåden, öfverlemnat ſig åt ſin inbildning. Men kunde man ej tillika anſe detta för en upoffring af det rika ſnillet, ſom ännu aldrig belaſtat Naturen med öfverflödiga prydnader?

Tonen förändras. Vi hafve hört, långeſedan hört, Svenſke Årstidernes Sångare med en lekande och behaglig röſt qvåda Vårens pris: i högre och gladare ljud bepriſas nu Sommaren, denne rike och majeſtätiſke årstid, ſom Skalden den kallar. Våren var en rörd och kär yngling: Sommaren är en fri, ädel och ſälſkapslik man, i hvars muntra glädje man deltager utan förtjusning. Men låtom oſs höra början:

Du vackra Nås! I fält och lunder! *)
Som ſkänkte mig den förſta bild
Af verldens pragt, Naturens under,
Och af en Almagt, vis och mild;
Du hydda! ſom min ungdom hägnat,
Där dagens blida öga fägnat
En jordens ſon och Himlens vän:
Du i din famn mig återdrager,
Med ſamma fägring mig betager
Och ger mig ſamma lif igen.

Du ſkal ännu min vålluſt göra,
Du milda Sol! ſom i dit lopp
Har lofvat Sommarn återföra
Och fylla landtmans glada hopp:
Han ſer ſin mödas fält förgyllas,
Af friſka löf ſin ſkugga fyllas

*) Landsbygden där detta Qvåde är författadt.

Vid källans bråd och älfvens ſtrand,
När ſtadsbon mellan murars trångſel
För ſolen bortgömd i ſit fängſel
Förtärs i hettan af des brand.

Då jag til ſtaden ryggen vände,
Jag från et berg på ſidan ſåg
Des vallar utaf ſolen brände.
Des bygnad lik en ſtenhög låg
Förſänkt i moln af rök och töken.
Jag ſåg i nakna trakters öken
Mit fordna hemviſt, matt och ſtum;
Men ſnart den lefvande Naturen,
Äng, åker, menniſkan och djuren
Mig viſade mit ſålla rum.

Hvad rum! jag tycktes ur Tenaren
Bli flyttad in i Elyſén.
Af min förtjusning vitnen varen,
Jord! Himmel! och du gyllne ſken,
Du Morgon-ſol! mit ljufva möte,
Som går med ſommarn i dit ſköte
At öpna dagens rika pragt.
Jag ſer er Förſte, Årets Tider!
Han ljuſet öfver verlden ſprider
Til tecken af ſin öfvermagt.

Förblindad ſlår jag ögat neder.
Jag möter Sommarn på et land.

Där

Dår han ſin Kunga-mantel breder
Som virkad var af Floras hand.
Jag möter Sommarn på din yta,
Du klara ſjö! hvars vågor ſkryta
Af dagens guld, ſom ſkimrar dår
Och mellan ſtrandens ſkugga tränger
Dår löfvet öfver böljan hånger
Och ner i djupet bildadt år.

Vid denna vackra ſtrand torde Låſaren gerna med mig ſtanna, för at ånnu en gång öfverſe eller njuta ſcener, genom hvilka han finner ſig förſatt uti Sommarens ſköt. Jag kan ej underlåta at åfven med pennan uprepa det rika och nya uttrycket,

Af friſka löf ſin ſkugga fyllas,

i andre ſtrophen, och reflexionen om Solen ſåſom Årstidernes Förſte i den fjerde:

Han ljuſet öfver verlden ſprider,
Til tecken af ſin öfvermagt.

Verkan af detta ljus. Den ſträcker ſig ånda ned i klippans barm, dår den alſtrar

den ådla ſten,
Som i Monarkens krona ſkryter
Af Solens eld och återſken.

Den målar foglens vingar och fåltets blommor: hvarföre Skalden föreſtåller ſig Jorden ſåſom Solens brud, hvilken allegorie år lyckligen fullföljd i denne ſtroph:

Mot lågan af en gud du ſvarar,
Vår Jord! — Naturen i din famn
I flera former ſig förklarar
Än menſkjan hunnit ſkapa namn.
Hvad växter trångas på din yta
Som ur din qved ſig ſamfält bryta
Och ſträcka ſig i ſkott på ſkott!
Du lyns dit hela väſen gjuta
Och armar öfver armar ſkjuta
At möta dagens milda drott *).

Vår Jord! och på et annat ſtälle: *Vår Sommar!* äro apoſtropher, om hvilka ſtörre Kännare af ſpråket och poeſien måga dömma. Jag vil endaſt anmärka dem. — Allegorien fortſättes. Det är för dagens Drott, ſom Jorden andas och utſprider blomſtrens ljufva lukt, ſom blandas med ångor ifrån bär och frukter:

*) Cardinalen *Bernis*, uti ſina *Saiſons*, har åfven nytjat allegorien af en kärlek mellan Solen och Jorden. Det är ét af de ſkönaſte ſtällen i hans Sommar. Jämförelſen torde intereſſera.

Fidelle amante du Soleil,
De fleurs, de perles couronnée,
La Nature ſort du ſommeil
Comme une épouſe fortunée
Dont l'amour hâte le réveil.
Vers l'aſtre bienfaiſant du monde
Elle étend ſes bras amoureux;
Il brille et l'ardeur de ſes feux
La rend plus belle et plus féconde.

Det ax ſom fram i dagen tränger,
Hvars doft på höjda ſpiror hånger,
En förſtling af ſin ädla kraft
För dagens Drott tillika breder m. m.

Skalden älſkar at föreſtälla ſig, at det varit i denna pragt ſom jorden utgick ur Skaparens hand och upmuntrade vår förſte far at hänryckt priſa varelſernas Uphof. Af det välde öfver jorden, ſom honom förlåntes, och ſom gått i delning til hans efterkommande, hafve vi, ſom bebygge Norden, orſak at glädjas åt vår vundna lott:

Hvem har vär Sol? hos oſs allena
Sit afton-ſken hon ſyns förena
Med gryningen af näſta dag *).

Och längre ned:

I dagar bytas våra nätter,
Hon glömmer at gå ned för oſs,
En dag den andra handen räcker;
När hon ſit ljus i ſöder ſläcker,

Där

*) Någon likhet af våra oförlikneliga Nordiſka ſommar-nätter, har dock *St. Lambert* funnit i Frankrike, då han ſjunger:

Sous un ciel ſans nuage on voit de longs éclairs
Serpenter ſur les monts et ſillonner les airs.
La nuit marche à grands pas, et de ſon char d'ébène
Jette un voile léger que l'oeil perce ſans peine:
Son empire eſt douteux, ſon regne eſt d'un moment:
L'éclat du jour qui naît blanchit le firmament;
Des feux du jour paſſé l'horiſon brille encore.

Dår ingen medelvåg hon kånt
Och i ſin hettas högſta ifver
I grafvens mörker öfvergifver
Den jord hon med ſin låga brånt.

Vid Polen Björnen ſig fördöljer
I det hon i ſin cirkel-gång
Med ſtrålar köldens Gud förföljer, m. m.

Detta ſtora phenomen, ſom hår i et enda drag ſkildras, år utan tvifvel et lyſande prof af Förſynens ſtyrelſe: Polkretſens invånare, ſom en god del af året legat begrafne i en afgrund af mörker, förſåttas nu, i lika lång tid, likſom i en himmel af ljus, ſom af ingen nedergång vet. — Den haſtiga förvandling Solens ſtåndiga nårvaro åſtadkommer.

Norrlånningen på blomſter tråder,
Dår han i går på drifvan gick.

De mångfaldiga varelſer vårman föder, och ibland dem i ſynnerhet Biet, ſom åras med namn af blomſtrens Konung.

Du ådla Bi! du ſommarns åra!
Du borde Philoſophen låra
Med lika ſmak ſom i din ſaft
At oſs det helſoſamma ſkånka;
Och Skalden, om han vil ſig ſånka,
At höja ſig med lika kraft.

Biets dygder och lyckſalighet. Strophen år altför vacker, och år endaſt ſkada, at begrepet om kånſlor och begrepet om inſecter ſå ſvårligen i vår föreſtållning hål-

hållas tilſamman. — Biets hushållning och ſkötſel. Blommans viſnande på ängen.

Hon öfverlefvat gyllne tider,
Förnöjd hon dör i det hon ſprider
Et alſtradt frö med lika rätt
At ſommarn i ſin ordning njuta.
Det är ej dö, at lifvet ſluta
Med hopp at lefva i ſin ätt.

En ſkönare tanke, båttre uttryckt, lår Svenſka Vitterheten knapt kunna upviſa. — Slåttern. Lien

är brynt och ſatt til roten
Af gräs och blomſter ſom vid foten
I cirkel-bågar fållas ner.
Så når vi gå, at ſegren yrka,
Vår fiende ſin fega ſtyrka
I flock på flockar ſtupa ſer.

I raden landets döttrar följa
Och i et ſkiftadt ſkådeſpel
Med nya färger ängen hölja
Där de i ſkörden taga del —

Här målas nu Vingåkers-bygden, och i ſynnerhet det vackra Nåſet, hvarmed Skalden började ſit Qvåde, och hvilket åfven *Runius* beſungit, hvars ande han därföre här anlitar *). Man tillåte mig, at vid detta tilfälle anmärka den förmon, ſom Målare-konſten i landſkaper åger för Poeſien. Då Målaren på en gång framſtäller hela den vackra ångden, ehuru blott ur en enda

*) Mera härom längre fram.

enda ſynpunkt, är han ſäker om det lifliga intryck, ſom Naturen altid gör betraktad i ſtort; hvarjämte åſkådaren äger den behagliga friheten, at låta ſina blickar irra, at fäſta dem, hvar hans inbildning lyſter, och för ſig den rikaſte anledningen finner. Däremot kan väl Skalden i et par drag gifva en förtjuſande utſigt, och genom en ſtändig omväxling af ſyn-punkter vida öfvertråffa Målaren; men då han fäſter ſig, at måla en viſs detaljerad landſkaps-tafla, och måſte leda ſin läſares upmärkſamhet ifrån et föremål til et annat, och på det ſättet i hans inbildning ſtyckevis hopfoga ſin tafla, för at fulborda henne, behöfver han viſſerligen en mer än vanlig konſt, för at icke trötta honom. Intet ſinne, ingen förmögenhet är flygtigare, än ögat och inbildnings-kraften. Jag önſkar, at denna anmärkning måtte viſa, hvad ſvårigheter Skalden öfvervunnit i följande målning. *Runii* ande har uplyft honom

På bergets topp ut Näſet måla,
Där dagens förſta blickar ſtråla
Och nöjets Gudar ſamla ſig.

Han fortfar:

Jag ſer den ſjö, hvars klara bölja
Två ſkilda vågar öpnat har,
At Näſets båda ſidor ſköljа
Och lika kär för båda var.
Hon på den ena utan hinder
Sig ſträcker med et prägtigt glinder
Til ſädesfält och öpna land,
Men på den andra ſig fördelar
Imellan holmar, där hon ſpelar
I ſkuggan af en löfrik ſtrand.

När

När ſolen op ur hôljan ſkiner
Ur morgon-rodnans armar ſkild,
Hon näſets gröna udde finner
Som môter hennes ljufva bild.
När i ſin höjd hon ljuſet breder,
Hon vårt förtjuſta ôga leder
Omkring en rik och vidſträckt bygd;
Och når hon ſkrider ner i veſter
Vårt ôga på den hydda fäſter
Som bjuder oſs i nattens ſkygd.

På Näſet ôfver fält och hagar
Har berget reſt ſin ſtolta topp,
Där ân jag ſer hvar hunden jagar
Och tröttar haren i ſit lopp:
Ân ôgat ſig i dalen ſänker
Som en förbuden ſyn mig ſkänker,
En nymf af ſina ſyſtrar följd
Har afklädt där ſin hvita ſlöja
Och går at ſig vid ſtranden löja
Af ljumma vågor kärligt höljd.

Det ſlagna gräſets vändande och inbärgning af landets döttrar, hvilkas menlöſa behag målas. Siſta och ſkönaſte draget i denna målning:

Naturen tilhör at er ſira
Och nöjet blott at måla er.

Glädjen, banlyſt ifrån ſlora verlden, åger här ſin friſlad. Skörden bådas. Den qvalmiga hetta ſom mognar henne. Den följes af et åſkväder. — Målare! och

åfven du, ſom med toners blandning efterhårmar Naturen! ſtannen här med förundran och vörden företrädet af Skaldens konſt:

Hvad moln går op med mörka vägor
Och öfver dagens fackla ſträckt
I kanten mårkt med ljuſa lågor
Har djurs och menſkjors fruktan väckt?
I flygten ſtupa luftens flockar,
I närmſta ſkjul vår hjord ſig ſkockar,
Vi dölja oſs i ſtängda hus.
På tråden ſer man löfvet ſkälfva
Och ſjön en grumlig bölja hvälfva
Vid våder-ilars dofva ſus.

Snart nya ſyner oſs förſkräcka.
En ljung-eld molnet öpnat har
Och riſtar med en vägig ſträcka
Det ſvarta hvalf han öfverfar.
I ſlag på ſlag et loſſadt dunder
Som ſkakar hällebergens grunder
Med dödens bud är hördt ur ſkyn.
Det tycks hvar gång des viggar knalla,
At klippor öfver klippor falla
Och ſtörta ſig vid himlens bryn.

Landets förnyade fägring. Målning af regnbågen. Han föreſtälles ſom en åreport för den åter framtågande ſolen, ſom ſtöder ſig på begge polerne. Hans färgors ſpel. Det vår-lika utſeendet efter reguet:

Vår

Vår Sommars våta mantel ſkiner
Mot dagens ljus med lika glans *).
Med ſken af perlor och rubiner
Har regnet fyllt hans blomſter-krans.
Likt vårens Gud en ſtund han leker
Och blomman med ſin anda ſmeker
At återlifva hennes pragt —

Ångarnes upgifning. Andetiden. Den ſkördande landtmannen:

Jag honom ſer, hvar han ſig tränger
I halmens ſkog och lian ſvänger
Med lutad rygg och utſträckt arm:
I raden främſt ſom ſpåren följer,
I ſvetten ſom det linne ſköljer
Som fladdrar kring en blottad barm.

En ſtark och driſtig figur, hvars granlagenhet kännare båſt låra inſe — Skörde-folkets hvila och middagsmåltid. Platſen, dår deſſa njutas, målad efter naturen: en kålla med et ſkjul öfver och dåromkring lönnar och gräs-bånkar, til den arbetande landtmannens förfriſkning:

Hans mun med vålluſt källan nalkas
Och i des flod, hvaraf han ſvalkas
Han dricker *Gyllenſtölpes* ſkål —

på hvars egendom Forsby, Såtesgård i Öſteråker, närmaſte ſocken til Vingåker, originalet finnes. Behjertande af landtmannens ofta tunga lott. Det år för den vife, för ſnillets ſon, ſom Naturen röjer ſin dolda ſkönhet, förklarar ſin höga magt.

Men

*) Som regnbågen, nemligen.

Men om hon ej vårt hjerta mildrar
Och menſkjans dyra pligter ſkildrar,
Har hon ännu oſs intet ſagt.

Grefve *Creutz* loford, ſom åfven i denna trakt beſungit Sommaren.

Des grottor mer ej honom ſvara,
Men minnet af hans ljud bevara
Den tid af Pan han pipan tog
Och ſtämman med en konſt förhöjde
Som ſnillets Gud för nymfren röjde
Och deras lyſtna öron drog.

Skalden ſluttar ſit Qvåde med upmuntran til en annan ypperlig Svenſk Skald, at taga den ſaknades lyra, och väcker tillika den vittra verldens långtan, at en gång närmare än til blotta namnet låra känna et af Nationens förnämſta Vitterhets-ſtycken *).

Då framl. H. Exc. Grefve *Creutz* ſå mycket omtalda *Sommar-Qvåde* här åter kommit at nämnas, tror jag mig ſå mycket mer böra nytja tilfället, at däraf någon ting anföra, ſom det i almänhet är ändå bekantare til namnet än til innehållet, men icke tål, i anſeende til författarens ſednare vundna lager, at helt och hållet åter ſe dagsljuſet.

Jag vil börja med en ſtroph, ſom har något ſom kunde tjena til fyllnad i det nya Sommar-Qvådet:

En ång, den blommornas Gudinna
Med tårar tar i ſit förſvar,

Får

*) *Dagens Stunder* af nu mera H. Exc. R. R. m. m. Hr. Grefve *J. G. Oxenſtjerna.*

Får efter något motstånd finna
At Mognads-Guden segrat har.
Här blekna blomstren re'n af fasa,
Ty tusen dödar kring dem rasa
Och lian med en mordisk magt
De spåda lik för vådret sprider,
Och sist i gröna pyramider
Begrafves deras fordna pragt.

För öfrigt består detta Qvåde snarare af några strödda scener, icke altid egenteligen tilhörande Sommaren, än utgör något sammanhängande poem öfver denne årstid. Jag vil uttaga följande:

Där syns en helig lund, som skryter,
At han af ingen yxa vet;
Och här et fält i ljusct bryter,
Där hundra hjordar gå i bet;
En bäck från högden kullrar neder,
Och kring det friska gräset leder
Sit obestånd och stolta dön;
Han sig i villo-slingring kröker
Tils han sit skum med bullret öker,
Och störter sig i salta sjön.

Se, hafvet tusen holmar delar,
Där dagens stjerna svalkar sig
Och på des hala yta spelar,
At destomer förblinda mig;
Et mjölkhvitt segel ögat röjer,
Hvar sig en Götisk bygnad höjer,

Af tid och luftens våld förſtörd.
Men ſnart den lätta duken ſvåfvar
Förbi et fält, ſom hettan ſträfvar,
At krôna med en gyldne ſkörd.

Och denne ſtroph, ſom följer näſt uppå den förſt anförde, utan at något märkligt ſammanhang därmed åga:

En klippa öfver djupet hänger,
Och nickar med en ſkäggig topp.
En lummig gran ur klyften tränger,
Som ran för tio åldrar opp;
En evig mäſſa öfverhöljer
De grottor där ſig tyſthet döljer,
Och där den vilde Örnen bor m. m.

Jag ſlutar med en epiſod, ſom förmodligen gjort hela poemets frågd, och ſom man gerna förſt erinrar ſig, då frågan är om Grefve *Creutz* Sommar-Qvåde. Man ſkal här finna fröet til de blommor, til de odödliga ſkönheter ſom beundras i Atis och Camilla:

Men nya ſyner ögat glåda:
Förvillad i en löfrik park,
Där mina fötter ljufligt träda
På en med blomſter bäddad mark,
Jag ledes i förtjuſta dalar,
Där träden öpna ſig i ſalar,
Och ſtrax därefter ſkockas fram;
Jag ſer en ſpräcklig ſkugga darra,
Hvart enda träd kan ljuſet narra
At leka nedan för des ſtam.

Nu

Nu börjar marken ſlutta neder,
Och ſjunka i en djuper gång,
Som mellan tvenne kullar leder:
Ju mera lunden blifver trång,
Ju mer tycks ljuſet ock förſvinna.
Hit kan ej något våder hinna,
Och når man midt i dalen är
Man af en okänd vörnad ryſer,
Ty faſtän dagen klaraſt lyſer,
Så ſegrar likväl natten här.

Hit ſåg man mången ung herdinna
Ifrån ſin herdes armar fly,
Och här det ſamma nöjet finna,
Som hon ſå menlöſt ville ſky.
Förgåfves rodnan kinden höljer,
Ty blygſlen ſig i ſkuggan döljer,
Men hennes ſuck i ſkuggan hörs.
Naturen är på herdens ſida:
Hvem mågtar väl mot hjertat ſtrida,
När vapnet blott af blygſlen förs.

Men den förtjuſta grottan retar
Den djerfhet herden redan har,
Herdinnan efter ſtränghet letar,
Men finner endaſt ömhet qvar:
Af välluſt börja tårar rinna,
Snart begge deras himmel finna
Och ſmälta uti nöjen bort.
Du lund, ſom ſkyddat deras läga,

Ach, vore det i din förmåga,
At ej vår fällhet blef så kort!

Nu vore väl tid at sluta en så vidlyftig artikel; men sedan det redan kommit så långt, at två eller tre sidor mer eller mindre hvarken öka eller minska detta fel: lägger jag ännu et bihang därtil, hvaraf jag annars kunnat göra en särskild artikel. Man har sett, at *Runius* i nya Sommar-Qvädet fått den åran at blifva påkallad. Hela stället lyder således:

Men du som sång det *skôna Nåset*,
När *vid et berg uti en dal*
Din lyra i det gröna gräset
Tog ljudet af vår Näktergal;
Din Ande, *Runius!* som sig svingar
Bland dessa björkar, dina vingar
Från tufvan skola flytta mig
På bergets topp at Näset måla,
Där dagens första blickar strâla
Och nöjets Gudar samla sig.

Författaren anmärker uti en not til de förssa raderne af denne stroph, at de utgöra början på *Runii* bekanta visa, i hvilken han prisat denna landsbygd. Det är en omständighet, som hvarken i den tryckta Samlingen af Runii Arbeten finnes anmärkt, ej heller af sjelfva Visan kan intagas. Men anecdoten därom lär förvaras på orten: och i alla fall har denna visa härigenom blifvit nog märkelig, at förtjena upliſvas. Den gör åtminstone et litet ombyte, som kan förnöja någon af min Läsare. Titeln är: *Blomster-Dröm, fattad uti en Visa.* Jag inför henne hel och hållen.

Vid

Vid et berg uti en dal,
Pâ det altför ſkôna Näſet,
Låg jag ſommar-natten ſval
Och ſof ſött i grôna gråſet
På en blomſter-huſvudgård,
Som mig blef fôrârd;
Drômma blef jag lârd:
Om jag glômde
Hvad jag drômde,
Vor' jag drômmen intet vârd.

Ôfverſt uppâ bergets topp
Satt en majeſtâtlig qvinna:
Af des ogemena kropp
Sâgs vâl hon var en Gudinna.
Denna ſatt med andra fem;
Dock var en af dem
Sârdels hôgt fôrnâm:
Vil man veta
Hur de heta:
F. D. S. B. C. och *M.*

Deſſe ſuto vid et bord
Fullt med de utvaldſta râtter:
Hvarken vatten, luft ell' jord
Tror jag kunnat ge dem bâtter;
Dâr draks idel nectar-vin;
Men de ôgon ſin',
Nymfers tal och min
Var det meſta

Och det bäſta,
Var bäd' mat och medicin.

Ibland de Gudinnor ſkön,
Och ſå många Hjelte-brudar,
Jag ſom var af annat kön,
Önſkte dår ock varit Gudar.
Liten Bergs-gud var dår en;
Dock faſt han var klen
Syntes på hans ben,
At den dvårgen
Brår på bergen
Vil bli berg och ingen ſten.

När nu denne ſatt ſig ned,
Tånk den blida herſkarinna,
Som jag tror var aldrig vred,
Som på Nåſet var vårdinna,
Gaf ifrån ſin höga brink
Mig en nådig vink,
Sade med en blink:
Kom, ſitt neder:
Af ſlik heder
Vardt jag modig, friſk och ſlink.

Med ſin egen ſköna hand
Gaf hon mig hvad jag ſkull' åta:
Tvi mit hjerta och min tand
Om de det ſå ſnart förgåta!

Al-

Aldrig kunna begge två
Större nöje få
Än de hade då:
Då blef ſmaken
Förſt rått vaken,
Smak var i min minſta tå.

Sedan ſad' hon: Kåre barn,
Eſculap och *Ganymedes*
Ser väl til, at denna kar'n
Hvarken törſtar eller ledes.
Straxt ſick man oſs trenne ſi,
Huru alla vi
Togo in uti
Stora koppar
Fyrti' droppar
Mot törſt och melancholi.

Smaken var af ſötma mått,
Lukt och ſyn af blomſter-fälten;
Nu ſkull' örat på ſit ſätt
Ock ta något in för mjälten:
Höra ſick man där tillik'
Fogleſång och ſkrik,
Näktergals muſik,
Traſtar tala,
Gökar gala
Rundt omkring den hela vik.

Tänk hur jag mig se'n förſåg!
Aldenſtund Gudinnan *Fröja*
Fick ſjelf ſe mig där jag låg
I min blotta undertröja:
Hör, ſad' hon, du yrekopp!
Veſtu at vär tropp
Råttnu bryter op:
Vil du följa
Skal du hölja
Och klå på din nakna kropp.

Åter kom hon, ſom i jäns:
Fort, ſad' hon, ſkal du få nectar.
Jag ſad: Det var mat åt Måns,
Men mig halfklädd jag urſäktar.
Svaret blef: jag ſkull' ha ris.
Ach, Gudinnors pris!
Sad' jag näſevis,
Väl's de länder
Edra händer
Gjorde ſådant paradis.

Som jag var i klädren ſen,
Tycktes mig jag kom til korta,
Vaknad' op, var helt allen',
Och min ögnaluſt var borta:
Ingen ſjäl jag hos mig fant,
Ingen Amarant.

Är det ej galant?
Hvad jag drömmer
Och berömmer
Alt ihop är middags sant.

VI.

Handelen.

Ode *).

Nec doleat natura negatis.
Horat.

Se ut på denna rymd, där vådren böljan bryta;
Hvad slott som trotsa skyn betäcka hennes yta!
Mån det är Neptuns tåg af vatnets Gudar följd?
Nej, dödeliga blott, bland vind och vågor trygga:
De tvenne poler sett: de nalkas denna brygga
Af salta skummet skölja.

Re'n ankaret är fäldt och ymnigheten landar.
Hon gifmild gjuter ut sit fylda horn som blandar
I härligt sammandrag all jordens häfvors tal.
Två Indiers rikedom, i oförmodadt möte,
Med täflan bjuder sig uti Europas sköte
Til nya folkslags val.

Så

*) Enligt löfte i *Sv. Parnassen* för förl. år, sid. 294, införes detta och följ. Skaldeqvåde, begge öfver Handelen, begge premie-skrifter för 1783, utur *K. Göteb. Vet. och Vitterh. Samh. Handlingars* Tredje Stycke, Vitterhets-Afdelningen. Denna Ode är af K. Exp. Secreteraren m. m. Hr. *Göran Adlerbeth*, det påföljande Lof-Qvådet af Utgifvaren.

Så har Naturens hand en ojämn delning botat
Och underſtödt de barn dem hon med trångmål hotat.
Hon nägras öfverflöd för andras briſt beredt.
En jord förutan ſkörd hon Ceres ſkatter ſkänker;
Cyclopens digra verk uppå de tegar blänker
Som ej hans lägor ſedt.

HON icke något Land har utan gäfvor lämnat,
Hon icke något Land har alt ſit förråd ämnat:
Med växlade behof hon knutit deras band.
Hon ſkref i menſkjors bröſt, at menſkjor äro bröder;
Af öfva brödra-lag, de bli hvarandras ſtöder
Och tarfva hjelpſam hand.

HON ſnillets fackla tändt, at deras möda leda
Och ſig til ſtångda mål en öpen väg bereda.
Mot ſnille och begär hvad hinder har väl gält?
Ej berg, ej floder dem i eldadt lopp fördröja:
De bryta Alpers mur; och djerfva kölar plöja
Det vilda hafvets fält.

DET, Handel! är dit verk, din feger jag förtäljer,
At föra ut dit vårf, du deſſa vägar väljer.
Behofvet födde dig; du föder vinſt och hopp.
De alſtra idoghet, hvars blick ej ſömn belaſtat,
Hvars hand var aldrig trött, hvars fot har aldrig raſtat
Uti ſit trägna lopp.

ÅN

Än ſtadd i ſpåda dar, at ſnällt til målet hinna,
Du i dit ſälſkap tog den lyſande Gudinna *),
Som ſteg ur grufvans hvalf, och på ſin gyldne väg
Van evig råttighet at dina häfvor våga,
At måta lyckans lân, och ſnart at envåld åga
I menſklighetens häg.

Af denna ſkara följd, hvar jag din fortgång ſkådar,
Alt blir med fägring prydt, alt frögd och ſällhet bådar,
Alt lifvas up, alt gror, alt ler i dina ſpår.
Jag träſk och ſkogar ſer i blomſterfält förbytas,
Dår kårfvar reſas up, dår herdars kranſar knytas
Bland ſprång af trefna får.

Den uſle åbon ſjelf, ſom djurens vildhet åger,
Blind, fattig, enſlig, trög, du lockar ur ſit låger.
Dår reſer du en ſtad ſom nyfs han fåſt ſit tjäll.
Du icke ſkatter blott, du honom ſeder gifver:
Han hör ſit ſlägte til, han verlden nyttig blifver
Och ſjelf förnöjd och ſäll.

Det år din ſkapar-kraft, ſom folk til ſkaror öker;
Som nya nårings-ſått för nya ſlägter ſöker;
Den hand ſom ömſom gagn af linets täga drog
Och maſkens lena hus **), med odlad konſt du lärde
At i förädladt ſkick den ſkatt ge dubbelt värde
Hon af Naturen tog.

Men

*) Mynt. Anledningen til allegorien år Romarenas bruk at föreſtälla *Moneta* ſom en qvinna med ymnighets-horn och vågſkålar. *Förf. Anm.*
**) Silke. *Förf. Anm.*

MEN ur en ſluten krets af kända folk och länder,
Hvem är ſom dina tåg til jordens ändar vänder?
Den kloka Mätnings-konſt med en qvadrant i hand
I hvarje ſtjernas eld en fackla dig bereder
Som genom nya haf din nya koſa leder
Til en förborgad ſtrand.

FÖRGÄFVES deſſa bloſs et oblidt öde döljer,
Förgäfves molnet ſprids och himla-hvalfvet höljer;
En hjelpſam vetenſkap ur bergets klyfter bröt
Den underbara nål, hvars tro åt polen egnad,
I briſt af björnens ljus, din färd gör trygg och hägnad
I töcknens dunkla ſköt.

NÄR deſſa vapen ſtyrkt det mod hos hjeltar brunnit,
Til verldens ſiſta vrår en nekad väg de funnit.
Columbus, *Gama* (namn, ſom genom ſekler trängt)!
Från morgonrodnans port och ytterſt til den bölja
Som aftonſolens vagn bland lågor plägar ſköljа,
Förmätna flaggor ſvängt.

FRÅN de triumfers tid ſom krönte deras lycka,
Jag Handlen Drottning ſer, och guld och perlor ſmycka
Des ſkrud i ſkiftadt ſken med diamanters pragt.
Jag henne myndigt ſer Nationers öden våga
Och i Regenters Råd en kraftig ſtämma åga
I trängtan efter magt.

Kring hela globens vidd hon deras täflan ſträcker,
Hon girighet och våld til biſter härnad väcker.
Det afundsfulla agg, den djerfva åreluſt,
Hon genom nya mål i nya verldar retar
Och för Europas krig en blodig bana letar
På Mexicaners kuſt.

Så, af den vinſt hon ger, uti förmåtna händer
Et mordiſkt vapen blir, at kroſſa folk och länder.
Hon gjuter ſtrömmar guld, at gjuta ſtrömmar blod.
Men når det dragna ſvärd et plågadt ſlägte ſårar,
Hon ſtår förſagd och ſtum, beſtänkt med blod och tårar
Vid ſjelfva ſegrens ſtod.

Hon flyr at andas fritt uppå de lugna ſtränder
Dem ingen åſka ſlår och ingen låga tänder,
Där fred och ſäkerhet förenta tempel fått.
Hon detta våna par förnöjd vil handen gifva
Och med ſin muntra drift des ljufva ſtillhet lifva
Til högre ſällhets mått.

Hon undan hätſka folk, ſom jordens yta härja,
Uti olivens ſkygd vet ſina frukter bärga,
Som åt en ſamfunds-kropp beſkära märg och kraft.
Och öfverdådet ſjelf, til menſklighetens åra,
En dryg och ſkyldig gård til vishet måſte bära,
Som vård om lugnet haft.

DET år din fålla lott, mit Foſterland! jag qvåder.
Dig i Europas brand en fredad trygghet glåder.
Af verldens qval och nöd du menlöſt riktad år.
Du kan kring vida haf din flagga vördad föra,
Och vådrens ilar blott det ljufva lugn förſtöra
Som rår kring dina ſkår.

Må Handlen mer och mer de ſkatter til dig leda,
Som dig des ſträckta famn med mildhet vil bereda!
Må under utländſkt guld de tyngda kölars lopp
Belönta händers flit til ny förkofran nåra
Och öfver ſegrars pragt til välde och til åra
Dig fredſamt höja op!

VII.

LOF-QVÅDE ÖFVER HANDELEN *).

Sidoniasque oſtendit opes.
VIRG.

ÄR det vårt ſlägtes ſanna åra,
At ha ſin barndoms enfald qvar?
Bör lik en ört ſig menſkjan nåra
Af fläcken där hon alſtrad var?
Man fåfängt gyldne åldren priſar,
Där jordens rund oſs icke viſar

En

*) Belönt af *K. Vet. och Vitterh. Samhället* i Göteborg. Jämf. Anmärkningen til ſid. 14, här näſt förut.

En kår gemenſam foſterort.
Dig, Handel! jag mit rökverk tänder,
Du har af öknar danat länder,
Af menſkjor ſamfunds-lemmar gjort.

VÅR Jord, vår hulda foſtermoder
Förſpridda barn med ömkan ſåg:
En broder kände knapt ſin broder;
Och hennes förråd fruktlöſt låg.
En viſte icke gåfvans värde,
En an ſom det af nöden lärde,
Ej viſte hvar den ymnigt fans.
En Samfunds-ande ſtiger neder,
Et Tyrus ſig kring jorden breder,
Och tilgång med behof förbands.

FÖRGÅFVES vind och vågor ryta
Kring deſſa obefarna ſkår,
At genom alla hinder bryta
Et upväckt ſnilles vålluſt år. —
Nej, det var ej Förſynens vilja,
At genom hafven menſkjor ſkilja
Och dana briſter utan hopp.
Sig med vårt väl des ordning ſämjar:
Se vågen bår och vådret främjar
Den fart ſom nöden tänkte op!

HVAD ovan ſyn mit öga möter
I denna ſegelfulla hamn!

Til kulna Polens granſkap ſtöter
Hvad Indier alſtrat i ſin famn.
Dår verka Solens ljuffta blickar:
De nekas oſs; men Handlen ſkickar
Hvad Jord och Himmel icke gett.
Oſs alla länders rikdom föder,
Oſs alla länder viſa bröder,
Dem Handlen i förbund har ledt.

Du vil dit folk, o Förſte! rådda
Från vanmagt och från fattigdom:
Se Tyri Köpmån purpurklådda,
Carthago fruktadt utaf Rom!
Se dår de ſtolte Britter ſträfva
At Oceanens frihet håfva,
Och bjuda öfver alla haf!
Alt verk af Handels-gudens händer,
Som på Batavens låga ſtränder
Sin ſkapar-magt tilkänna gaf.

En trakt, af Himlen öfvergifven,
Med möda utur Hafvets våld
Och Tyranniets fjättrar rifven,
För Solen utaf dimmor dold,
Igenom Handlens rika kålla
Har åbor, mägtiga och ſålla,
Som Kungar i ſin lydnad ſe.
De hela verldens ſkatter dela:
Alt ſyns dem af naturen fela,
Alt genom Handlen åga de.

Men hur har dock Bataven hunnit
Den höjd af Gudens ynneſt få,
Som på ſin torfva intet funnit,
Hvad på des altar offras må?
Han heligt Gudens lagar aktar:
Ej fafång åra eftertraktar,
Blott för ſin frihet viſar nit,
För tänkeſättet ingen ratar,
Men veklighet och vålluſt hatar,
Och ålſkar mättlighet och flit.

Må dig ej, ådla Jordbruk! fåra
Det loford Handels-Guden får,
Hvem priſar ej i hvarje fåra
Välſignelſen af dina ſpår?
Af dig ſin ſtyrka Stater ſkörda:
Men du en broder måſte vörda,
Som dina yrken främja vil.
Du lif i Handlens ådror ſprider,
Men ſjelf med honom qvåfs och lider,
När deſſa ådror täppas til.

Jag dina ſöners glädje delar,
Då frukten räcker mödan hand;
Men ofta denna ſällhet felar,
Och hungren härjar ſtad och land.
Din ſorgſna blick mot ſkyn vål hinner,
Men icke öfver hafvet finner
Den blott af Handlen kända ort,
Där fulla ſkördar fälten kröna.

Han går, han skyndar at belöna
De tjenster som hans upkomst gjort.

I SLÖJDER! skullen I ej lyda
En pligt som eder särskildt rör,
Med edra skönsta smycken pryda
Den krans åt Handlen flåtas bör?
Då I vårt lifs behag förröken,
I mer än blotta åran söken
För edra idkares behof.
Den vinst som deras fortgång stöder
Och Konstens mästerstycken föder,
Är Handlens lyckligaste prof.

PHILOSOPHIE! du på hans vingar
Sett nya himlar dagas op:
Han i dit skôt de strålar bringar,
Som hämtas i hans djerfva lopp.
Han bör din åra billigt dela.
Til utsigt af det rika Hela
Du genom honom uplyft är.
Ej drömmar fylla dina stunder;
Se'n tusentals Naturens under
Han dig från alla länder bär.

JAG ser et idogt folkslags stränder,
Dit hela jordens alster nå
At krönta utaf Konstens händer
Med dubbelt värde återgå.

Här

Här ſilfrets rika ådror flöda,
En almån tåflans-ifver föda
Uti et fritt och fruktadt land.
Välkomne ymnighetens tider,
Då Handlen ſina ſkatter ſprider,
Beſkyddad af en vapnad hand!

Flyn denna tafla, biſtra ſtunder!
Då krigets Gud i blodig fägd
Har Svea fört til verldens under,
Men utgjort hennes enda frägd.
Et lyckligare tidhvarf möter
Som mera verklig åra ſköter,
Af Handlen, fridens fälla pant,
Då åfven Sverge ſtyrkan kände
Och vid den öſtra verldens ände
Ej ofruktbara lagrar vant.

Af Er, ſom färſkilt honom dyrken,
Et vigtigt prof han nu begär,
Det hör til edra kloka yrken,
At han ſin thron må fäſta här.
Hans äldre ſöner honom gl mma,
För krigets Gud hans förråd tömma:
Må han af oſs ſig hämnad ſe,
Och där, hvar Göta älf ſig fluter,
Sin friſka väg i Hafvet gjuter,
Et Amſterdam åt Norden ge!

VIII.

DE CORSICANSKE HJELTARNE.

ANECDOT AF ARNAUD.

Hvad *Alexander* med ſkål harmades, at ej hafva en Homerus, ſom firade hans bedrifter! Det är Vitterheten ſom kröner ſtora gerningar och ſkänker dem odödligheten*). Huru mycket äro icke Grekerne, Romarne, Franſoſerne ſina Scribenter ſkyldige! *Herodotus*, *Thucydides*, m. fl. hafva, för at ſå låga, förflåat Tidens lia: vi ſe ännu och beundre, i deras förträffeliga ſkrifter, deſſe modige republicaner, ſom ofta ſegrade öfver Perſerne och ſom äfven i deras nederlag tilvinna ſig vår högaktning. *Virgilius*, *Livius*, *Tacitus* m. fl. hafva de icke likaledes på de ſäkraſte grunder och ſom för evigt ſkola trotſa tidens hårjande flod, ſtadgat ſine landsmåns minne? Ludvig XIV., ehuru lyſande af åra, ſkulle dock, utan konſtlernas biträde och tjusnings-kraft, aldrig förmått uphöja ſin regering til et mönſter för tilkommande tidehvarf. Beklagom därföre de folkſlag, hvil-

*) Man bör ofta läſa deſſa *Boileaus* verſer, ſom äro fulle af den enkla och ſunda ſmak, hvilken han ſå upriktigt beundrade hos de Gamle. Han talar om Muſerne:

Sans elles un héros n'eſt pas long-temps héros.
Bientôt, quoiqu' il ait fait, la mort d'une ombre noire
Enveloppe avec lui ſon nom et ſon hiſtoire.
Envain pour s'exempter de l'oubli du cercueil,
Achille mit vingt fois tout Ilion en deuil.
Envain, malgrè les vents, aux bords de l'Heſpérie
Enée enfin porta ſes Dieux et ſa patrie:
Sans le ſecours des vers, leurs noms tant publiés,
Seroient depuis mille ans avec eux oubliés.

Författarens Anmärkning.

hvilkas vackra gerningar förblifva uti et otackſamt och förödmjukande mörker, emedan Konſter och Vetenſkaper felas dem. Hvad år imedlertid dygdens belöning? Den glans, ſom ſträcker ſig öfver ſjelfva grafven, ſom ſynes beſtrida döden des rof och ſkyddar förtjenſten emot vanſklighetens oförrätt. Låtom oſs vara upriktige: hvad år Menniſkan, utan at uplifvas af täflan? och hvad år det ſom väcker, ſom underhåller denna heliga eld? Efterdömet; men efterdömet år et flyktigt ſken, då det ej fäſtes för våra ögon uti minnes-märken, ſom kunna emotſtå förgängelſen: de varaktigaſte åro utan tvifvel de, hvilka Vitterheten upreſer. Om Corſicanerne hade lärdt och vittert folk ibland ſig, ſkulle man känna en myckenhet anecdoter, ſom hedra denna lilla nation. Låtom oſs utur glömſkan framdraga några, ſom ſåkert ſkola väcka en billig förundran.

En ſoldat af et af de Franſke Regementerne på Corſica, låter en vilfarelſe hos ſig råda, ſom nåſlan altid förer ſit ſtraff med ſig *): han rymmer. Man blifver ſnart underrättad om hans brott, flere hans kamrater åro redan utſände i hans ſpår: man ſöker förgäfves. Imedlertid träffas en herde: de meſte Corſicaner föra denna lefnads-art. Man frågar honom, om han ej i ſin väg blifvit varſe en Franſk ſoldat: han ſvarar frimodigt, nej. Man ſöker ſkrämma honom: de ſträngaſte hotelſer verka intet, han förer ſamma ſpråk och viſar ſamma ſtåndaktighet. Harmſen öfver detta fåfånga förſök lemnade man herden. En af troppen talar til ſina kamrater, förer dem tilbaka, och nytjar en helt annan utväg, at af herden erhålla den åſtundade upp-

*) Ångren at hafva öfvergifvit ſit fädernesland. Hr. *Arnaud* beſtyrker detta uti en not, med egen åſyna erfarenhet af förrymde Franſke ſoldater, ſom med tårar i ögonen bekänt ſin vilfarelſe.

lysningen: han tager up fem louisd'or utur ſin ficka och viſar för herden, med et ord, lofvar honom dem, om han vil upriktigt ſvara på hans fråga. Mannen röjer ſtraxt tecken til en ovanlig invärtes rörelſe; man ſer lätt, at en häftig ſtrid föregår i hans ſjäl: ſvetten flyter af hans panna, han öpnar munnen, men faller uti en ſanslös tyſtnad; hans röſt vägrar at låna ſig åt hans obetänkſamhet. Man bör veta, at hundrade tjugu livres åro en blänkande lycka för en Corſican. Men om han ej kan tala, har han dock händerna fria: han pekar åt bergen. Soldaterne förſtå denna anvisning; de föra honom med ſig: man uptäcker ändteligen rymmaren i denna des friſtad; man griper honom, och de fem louisd'orerne ligga redan i förrådarens hand. — Vid hemkomſten i des hydda, röjer honom ſnart en glädje ſom icke var honom naturlig: hans far öfverraſkar honom, och finner honom räkna de penningar, ſom voro belöningen för hans förråderi. Gubben, förbittrad, tviflar ej, at deſſe penningar åro ſtulne, och vil på ſtunden höra, på hvad ſätt han kommit til dem: ſonen kaſtar ſig för hans fot, och uptäcker, faſlån med möda, orſaken til ſin häftiga förmögenhet. Hvad, ropar den ärlige gubben, utan at lemna honom tid at fulborda, du har genom et förråderi kommit til deſſa penningar? Olycklige! och jag är din far! Han ſäger icke mera, han kaſtar ſig med häftighet öfver den brottſlige, binder honom til händer och fötter vid fång-ſtolpen, ſätter några af ſit folk at vaka öfver honom, och ſkyndar ſig til den Franſke Befälhafvaren, faller på knä för honom, och ber med tårar i ögonen om nåd för rymmaren, hvilket honom aldeles afſlås. — Ni vil då icke höra mig? Så ſkal ni ock få ſe, huru en Corſican beter ſig emot en ſon, ſom vanhedrat ſin ſlägt, ſit land, och om vi tåle förrå-

rådare ibland oss. Han vänder hastigt om til sit hus, tager en bössa i handen, löser sin son, utan at säga et ord, slåpar honom med sig och gifver tecken åt slägtingarne at följa med; han stannar fram emot stadsporten, ungefär vid det stället, där ynglingen hade upptäckt den olycklige soldaten; han befaller honom ställa sig på knä, skjuter honom i pannan, och kastar med vedervilja penningarne på den döda kroppen, sägande blott de orden: *Se där belöningen för dit brott!*

Detta är icke det enda exempel af högt tänkesätt, som detta så föga bekanta folk gifvit oss, och som röjer den starka caracter, hvaraf nödvändigt härflyta stora dygder och gerningar.

En strårövare, som hade gjort sig fruktad och undkommit alla förföljelser, blef ändteligen gripen och anförtrodd en af de Franske soldaterne at bevaka. Man lagade sig til at låta honom undergå döds-straffet; men fången fan utväg at dåra soldatens vaksamhet: han räddar sig och hinner en aldeles okänd tillflygts-ort. Franske Befälhafvaren anklagar för vårdslöshet honom som skulle bevaka den fångsade, och Krigs-Rätten dömmer honom at miste lifvet. Röfvaren, som hade ingen ting at frukta för sig, får veta detta, lemnar straxt sin fristad och löper til Commendanten. — Ni känner mig ej? Jag är underrättad, at en af edre soldater skal miste lifvet för det han illa bevakat en fånge, som kan återställas eder... — Återställas? och hvar är han då? — Här, för edra ögon... — Hvad hör jag? — Rena sanningen: jag är den fånge, som I haden dömt til döden: jag kommer för at underkasta mig denna dom, hvilken jag kunde undandraga mig; men jag kan ej tåla, at en oskyldig skal straffas i mit ställe. Franske Officeraren, rörd af en så

ſtor gerning, ropar: Du ſkal ej dö; jag förlåter dig; ſoldaten ſkal blifva fri; men ſök at hämta frukten af dit ädelmod; du är gjord at vara en ärlig man; och kom ihog, at denna eftergifvenhet ej ſträcker ſig längre än för denna gång!

En Franſyſk Öfverſte hade under et häftigt jagande kommit långt in uti landet. Han ville ſvimma af matthet och hunger, då han blifver varſe en Corſicanſk bondes koja. Han ſläpar ſig med möda dit, och med bruten röſt begär herberge. Bondens förſta rörelſe var at ſträcka Officeraren handen och leda honom til en uſel ſång. — Det förtryter mig, at jag ej har en bättre ſång at bjuda dig, men det är den enda jag äger: hvila dig ſå godt du kan. — Skulle ni ej ock kunna gifva mig något at äta? jag dör af hunger. — Ach! jag har intet för en ſådan man ſom du! — Min vän, jag tager emot alt hvad du vil gifva mig: jag dör af hunger, ſäger jag dig! Corſicanen ſöker då up et ſtycke bröd (et caſtanjebröd) och litet get-mjölk. — Se där alt hvad jag har; men jag gifver dig det af alt mit hjerta: jag kan vara det förutan i dag. Officeraren betänkte ſig ej: vi hafve ſett, at han var ganſka hungrig: han gör ſåledes ſit tarfliga mål, har återhämtat ſina krafter, och hans förſta omſorg är at vilja viſa ſin erkänſamhet emot ſin välgörare. Han drager up ſin pung, tager därutur några louisd'or och bjuder åt Corſicanen: — Tack, min vän, för den godhet du beviſt mig: jag måſte betala dig. — Betala mig, infaller bonden, med äfven ſå mycken beſtörtning ſom förtrytelſe! når har man begynt öfva gäſtfrihet för penningar? betalar man ſådant i dit land? Öfverſten vil truga honom: nytt afſlag. — Kanſke jag bjuder förlitet? Säg: det faller mig ej ſvårt at förnöja dig:

hvad

hvad begår du? — At du skänker mig din agtning, och tror at jag har et hjerta, så väl som du: ännu en gång, *berôfva mig ej det nôjet, at hafva emottagit dig af alt mit hjerta i min fattiga hydda.* Fransmannen tager honom i famn, förundrad och rörd intil tårar. — Nå, min vän, jag skal då ej betala dig, ty du kan verkeligen ej betalas: men jag fordrar af dig, at du kröner detta dit ädla upförande: gif mig din vänskap, och helsa ofta på mig och dela mit bord med mig. Corsicanen underlåt icke at ofta besöka Öfversten, och altid satte Fransmannen den hederlige bonden bredvid sig, sägandes til det öfriga sällskapet: Mine Herrar! I sen här en gäst som är säker at hedra alla de sällskaper, där han behagar infinna sig.

Det är således icke uplysningen, icke en belefvad upfostran allena, som frambringar dygder: de komma af själen, och en ädelt tänkande själ är en af de Himmelens gåfvor, som icke behöfva konstens och upodlingens bitråde. Man bör akta sig för at säga: *Den menniskan kan icke vara dygdig, ty hon saknar uplysning.* Låtom oss hysa mera förtroende til Naturens omsorg för sina verk. Den heliga elden, hvarmed Prometheus i fablerne uplifvar menniskan, är intet annat än denna djupa, denna ädla känsel, som i sanning blifvit få menniskors lott. Nej, det är ej sammanlefnadens förvärfvade kunskaper som dana sådana själar: det är, det är helt visst en välgerning af det Högsta Väsendet; och den som äger en så sällsynt skatt, kan icke nog tacka därföre.

IX.

IX.

SKALDE-KONSTEN.

ODE.

EN tid i djupſta mörker ſänkte
Den ſkönhet i Naturen fans.
I höjden dagens ſtjerna blänkte
Förutan dyrkan, utan glans;
Orcanen trädens toppar bräckte,
För viggens ſtyrka klippan ſkalf:
Men intet menſkjans undran väckte.
Hon utan ſuckar ſåg det hvalf,
Som tuſen ſtjernors glans betäckte;
Ej ſmekte veſtan med behag
Då ſolen hennes anlet brände;
Vid ſlutet af en ſommar-dag
Hon ej den ljufva ſvalkan kände;
Och orörd ſina ögon vände
Från ſkönhetens förnämſta drag.

DEN ſtund, då morgonrodnan ſträckte
Kring öſterns ſky ſin purpur-ſkrud,
En då på jorden okänd Gud
En hemlig Skald ur ſömnen väckte:
"Se Ljuſets ſtolta majeſtät
"I öſtern öpna himlens bana
"Och gjuta dagen i des fjät!
"Sjung huru ſkogens flygfån mana
"De dödlige at helſa det.

"Snart

"Snart det på högsta himlen träder
"Och bränner i sin middags-stund:
"Sjung svalkan af et vestanvåder
"Och skuggan af en löfrik lund.
"Men molnet skrider, skymmer dagen
"Och rycker stjernan från din syn:
"Sjung dundren, blixtarne och slagen,
"Och regnet störtande ur skyn.

"Från dina ögon slå den dimma
"Som gör en dödlig syn för klen
"At se och tola minsta strimma
"Af den Oändeliges sken:
"Må härligheten full och ren
"För dina öpna ögon glimma!
"Där sitter han, det Majestät —
"Serapherne kring thronen svåfva —
"Hvad, menskja! du vil nalkas det!
"Nej, menskja! knåfall, tilbed, bäfva.
"Af fruktan eller öfvermod
"Den ytterliga jorden drifves;
"Vis fräckheten, at Guden gifves:
"Vis svagheten, at han är god.
"Han talar: sjung, hur verldar springa
"Ur Cahos til sin varelse;
"Hur solar evigt lågor ge
"Och evigt kloten kring sig tvinga.
"Han andas: sjung, hur med hans slågt
"I stela massan lifvet sandes,

Pas-

"Paſſionen, ſjälen, känſlan tändes
"Med Guda-magtens andedrägt.
"Se Elyſén — ſe Hjeltar ſträla
"Af den belöning de där få:
"Låt penſeln fältens ſkönhet måla,
"Och harpan dygdens ſällhet ſlå.
"Se deſſa hämdens mörka ſåten,
"Hämd utaf en rättfärdig Gud:
"Må harpans ſträfva dunder-ljud
"Bli lika de fördömdas låten
"Och faſa ge för laſtens bud!

"INBILDNINGEN til ljuſet bringar
"En verld ſom du ej ſkådat än:
"Tag deſſa digtens lätta vingar
"Och haſtigt genomvandra den.
"Se där Olympen Gudar hyſa,
"Som efter magt och värdighet
"I himmelſka palatſen lyſa
"Uti en evig förglöshet;
"Då öfver himlen Ödet delar
"Åt väſenden natur och rang,
"Och ner på jorden lyckan ſpelar
"För händelſernas ſammanhang.
"Se enſliga och förgſna lunden
"För dråpna välnader beſtämd;
"Här vandra de om midnatts-ſtunden
"Och ropa Himmelen om hämd.
"Af Kungen, ſkönheten och ſlafven
"Se benen där förmulnade;

"Om

"Om natten åter lifvas de
"Och ſtiga ſuckande ur grafven.

"Se med en patriotiſk harm
"En verld Deſpotens nycker dyrka;
"Och ſvaghet i millioners ſtyrka,
"Och ſtyrka i en enda arm.
"Nej, må Monarken lagen fråga
"Om gränſen af ſin myndighet;
"Och ſjelfve uſlingen må våga
"At trotſa på ſin råttighet;
"En vårdslös husfar öfvertygas
"Om ſina ſkyldigheters vigt;
"En brottſlig maka lära blygas
"At bryta ågtenſkapets pligt.

"Om Gudar, krig och vapen dundra
"I höga, djerfva ſnille-ſprång:
"Må verlden Hjeltens Namn beundra
"Och tiden vörda ſkaldens ſång.

"Må flygten dig til himlen föra
"Och blanda dig i Gudars lag,
"Beſtört at af en dödlig höra
"Förtjusning, målning, djerfva drag
"Förenade med lyrans ſlag,
"Som utan at förſtåndet röra
"För hjertat kunna ſtifta lag.

"Vet

"VET kânſlorna på ſcenen ſtälla,
"Af konſten lifligt hârmade;
"At utan ſmârta târar fâlla
"Och utan lôjets anfall le.

"VIS huru jordens qval fôrſvinna
"Fôr två Gudomligheters kraft:
"Vid retelſen af drufvans ſaft,
"Vid âſyn af en âlſkarinna.

"OCH når din ſkaldmô blir fôr tung
"At ſkâmta i et flygtigt gille,
"Om visheten och dygden ſjung,
"Et âmne mera vârdt dit ſnille:
"Dâr hâmta trôſten, ſom du ung
"Från ſinligheten hâmta ville.

Så lârde han — Vid ſkaldens rôſt
Ur barbariet menſkjan trâdde,
Lag, ordning, mildhet hennes brôſt,
Naturen hennes ôgon glâdde.
Med evigt namn hos ryktets Gud
Belônte hon Poetens môda:
Fôr ſjâlen en behaglig fôda
Fôr ôrat et harmoniſkt ljud.

N. L. SJÔBERG.

X.

X.

Prof utur Grekiska Vitterheten *).

I.

Daphnis och Chloe.

Idyll af *Moſchus.*

Daphnis.

En herde *Paris* var, ſom förde bort *Helena.*
Mig herde lyckan ej ſyns mindre nådigt mena:
En ſkönhet lika rar jag funnit lika öm.

Chloe.

Spar, lyſtne! detta ſkryt, en kyſs är blott en dröm.

Daphnis.

Med denna dröm likväl en himmelſk välluſt följer.

Chloe.

Jag ſpottar kyſſen ut, och mun och läppar ſköljer.

Daph-

*) Om affigten med denne Artikel, ſe föreg. Qvart. ſid. 83 i noten. Det ſkulle vara mig kärt, om ſamme princip kunde ſkydda viſſa naive ſtällen i det förſta af de profven ſom här meddelas: jag tilſtår annars, at de efter vår tids läckrare ſmak hade bordt gifvas något finare. Men det är icke mit, det är *Moſchi* (hvars 1. Idyll, af annan hand öfverſatt, ſe *Sv. Parnaſſen* för 1785, ſid. 162 och följ.), det är hans tids ſnille, ſom borde viſas. För öfrigt är denna öfverſättning mera för et tidsfördrif, än för ſtilens ſkuld. De utur *Lucianus* och *Anacreon* lyfta mera på den ſenare. Til den enkla öfverſättningen utur Anacreon har jag lagt en annan, ſom ſkulle viſa ſkilnaden imellan de gamle Auctörerne i deras naturliga ſkick och i moderne öfverſättningar. — Vigtigare prof utur Grekiſka Vitterheten hoppas jag framdeles kunna lemna.

DAPHNIS.

Den heldre återgif, mig dubbelt lycklig gör.

CHLOE.

Du dina qvigor ſmek, och lemna fria mör.

DAPHNIS.

Var lagom ſtolt, min vän! och klok ſom ſkön beſinna,
Din vår en ånda får, din fägring ſkal förſvinna.

CHLOE.

I roſens viſna blad, i präſſad drufva ån
Man känner roſens lukt och drufvans ſmak igen.

DAPHNIS.

Lät under haſslen där mig något dig berätta.

CHLOE.

Du har mig för en gång med fagra ord fått mätta.

DAPHNIS.

Kom under denna alm, och hör min ljufva flöjt.

CHLOE.

Förnöj dig därmed ſjelf, des uſelhet jag röjt.

DAPHNIS.

Nog, djerfva flicka! nog; men vet, at *Venus* ifver
Kan åfven drabba dig.

CHLOE.

Jag *Venus* afſked gifver,
Så nöjd ſom trygg, om blott *Diana* gynnar mig.

DAPHNIS.

Råds, ſäger jag, en magt, ſom lätt kan ſnärja dig.

CHLOE.

Hon ſnärje, om hon vil: *Diana* ſkal mig löſa. —
Din arm ifrån min hals! Skal jag på nytt dig klöſa?

DAPH-

Daphnis.

Vid Kårleken jag ſvår! en pil den ingen an
Af dina likar flytt, ſkal träffa dig.

Chloe.

Vid *Pan*
Jag lika heligt ſvår! min frihet jag förſvarar.
Med oket likväl jämt du följer?

Daphnis.

Jag befarár,
Hans vrede kaſtar dig i värre makas band.

Chloe.

I hopar intil nu man fåfängt ſökt min hand.

Daphnis.

Så kommer uſle! jag at endaſt öka håren!

Chloe.

Det gör mig ondt! — Men hvad? jag känner ju beſvåren
Som följa ågta band.

Daphnis.

Ej oluſt, ej beſvår,
Men dans och luſt och lek och glädje finnas dår.

Chloe.

Men qvinnan båfvar jämt inunder mannens tuktan.

Daphnis.

Faſt mera herſkar hon: och emot all ſlags fruktan
Är qvinnan väpnad nog.

Chloe.

Den ſmårta födſlen gör,
Är något faſligt dock, ſom rådſla väcka bör.

DAPHNIS.

Diana kallas ju, at denna ſmårta lindra:
Hon din Gudinna år.

CHLOE.

Hon mågtar ej förhindra
Et ånnu vårre ondt, når flickan blifver mor:
Den ſkada ſkönhet tar!

DAPHNIS.

I nya plantors flor
I ålſkansvårda barn du henne återfinner.

CHLOE.

Men om du får mit ja, om du mit hjerta vinner,
Hvad brudſkatt lofvar du ſom våger offret op?

DAPHNIS.

Min park, min hela hjord, mig ſjelf til ſjål ock kropp.

CHLOE.

Men ſvår, at mig, en gång i dina armar ſluten,
Ej ſedan öfverge.

DAPHNIS.

Din förſta ynneſt njuten,
Jag ſvår vid ſkogens Gud, ſkal evigt fåſta mig,
Om ock du ville ſe'n förjaga mig från dig.

CHLOE.

Men ſätter du vårt bo, med brudſång, hygglig hydda
Och mer?

DAPHNIS.

Ja, och din hjord jag beta vil och ſkydda.

CHLOE.

Men åt min gamle far hvad ſågas bör?

DAPH-

Daphnis.

Mit namn,
Och han ſkal finna dig i ganſka lycklig hamn.

Chloe.

Hur låter detta namn? Blott namnet ſtundom gläder.

Daphnis.

Jag *Daphnis* kallad är, och uti fotſpår träder
At följas vårdiga, min fader *Lycidas*.

Chloe.

Med ſådan ſlägt förent en flicka ej bedras.
Min icke ſämre är: du känner ju *Menalcas*,
Min far?

Daphnis.

Jag honom ej förutan vördnad nalkas.

Chloe.

Din lund, dit lugna bo, gå, herde, viſa mig.

Daphnis.

Åt des behaglighet din ſyn ſkal fägna ſig.

Chloe.

Fördröjen, mina lamb! då jag beſkådar lunden.

Daphnis.

I qvigor! beten här den angenäma ſtunden.

Chloe.

Hvad nyck har fört din hand uti mit ſköte ner?

Daphnis.

Två friſka åplens ſyn mig detta förvett ger.

Chloe.

Jag hiſnar, grymme vän! tag bort din hand, jag beder!

DAPHNIS.

Du darrar! vackra barn! Mån Daphnis dig förleder?

CHLOE.

Aj, aj, min granna drägt! du drar ju mig på fall?

DAPHNIS.

Se! denna mjuka fäll dig emottaga skal.

CHLOE.

I Gudar! du också min gördel sönderrifver!

DAPHNIS.

Åt *Venus*, ömma vän, jag denna förstling gifver.

CHLOE.

Hvad gny, olycklige! om någon kommer här!

DAPHNIS.

Det endast trädens sorl om *Chloes* bröllop är.

CHLOE.

Med rifna kläder nu jag näst'an blott mig finner.

DAPHNIS.

En ny och bättre drägt du af din herde vinner.

CHLOE.

Du lofvar, men få se, når leken gått omkring,
Kanske du ändrar dig och ger mig ingen ting!

DAPHNIS.

O! kunde jag i dig mit hela hjerta gjuta!

CHLOE.

Diana! skulle jag med otro ändtlig' sluta
Din tjenst? förlåt! förlåt!

DAPHNIS.

Om annan dyrkan mon,
En tjur jag *Venus* ger, en qviga hennes son.

CHLOE.

Chloe.

Som flicka kom jag hit, som maka återvänder.

Daphnis.

Än mer, du kom som mö, som mor du hemåt länder*).

2.

Diogenes och Alexander.

Samtal i de Dödas Rike, af *Lucianus.*

Diogenes.

Hvad? *Alexander*! du har också dödt, likasom vi andre?

Alexander.

Som du ser, *Diogenes:* ej heller under, at jag, såsom menniska, dödt.

Diogenes.

Har då *Ammon* lugit, som sade, at du var hans son? Och du var *Philips*?

Alexander.

Helt säkert *Philips;* ty som *Ammons* hade jag icke dödt.

Diogenes.

Och äfven sades om *Olympias* något, som därtil hörde: at en drake omgicks med henne och vardt sedd i sängen.

Alexander.

Det hörde jag, likasom du. Men nu ser jag, at hvarken min mor eller *Ammons* präster talade förnuftigt.

*) Här följa några rader utom dialogen til slut, som tjena til ingen ting, och jag därföre ej öfversatt.

DIOGENES.

Men deras lögn var icke onyttig för dig, *Alexander!* vid dina förrättningar; ty många fruktade dig, i tanke at du var en Gud. Men säg mig, åt hvem efterlemnade du det så anſenliga väldet?

ALEXANDER.

Jag vet det ej, *Diogenes;* ty jag hann ingen ting därom föreſe, mer än at jag i döds-ſtunden gaf min ring åt *Perdiccas.* — Men hvarföre ler du, *Diogenes?*

DIOGENES.

Jag påminner mig, hvad Grekerne gjorde, då du nyſs emottagit regeringen, huru de ſmickrade dig, valde dig til ſtyresman och härförare emot barbarerne: några upphöjde dig ock ibland de tolf Gudarnes tal, bygde dig tempel och offrade åt dig såſom drakens ſon. Men ſäg mig, hvar begrofvo Macedonierne dig?

ALEXANDER.

Ännu ligger jag, på tredje dygnet, i Babylon. Men *Ptolemæus*, vapendragaren, har lofvat, at ſå ſnart nu varande oroliga ſtållning ſådant tillåter, föra mig til Egypten och begrafva mig där, ſåſom en af Egyptiernes Gudar.

DIOGENES.

Skal jag ej le, *Alexander!* då jag ſer dig ännu i afgrunden ſå litet klok, at du ſmickrar dig blifva en Anubis eller Oſiris? Men lemna detta hopp, min gudomlige vän! ty det händer ej, at någon ſom en gång öfverfarit den ſvarta ſjön och kommit inom det trånga gapet, åter härifrån upſtiger: *Æacus* ſofver ej, och *Cerberus* är ej at gäckas med. Faſt mera önſkade

jag

jag veta, huru det bekommer dig, då du nu efterfinnar all den härlighet du lemnade på jorden, denna lifvakt, deſſe vapendragare, deſſe Höfdingar, den omåteliga gyllende ſkatten, de tilbedjande folken, och Babylon, och Bactra, och de ſällſamma djuren, och den lyſande åra ſom omgaf dig; och huru du fördes hög och ſtolt genom den undrande hopen, med hvitt ånneſpan och klädd uti purpur: blir du ej ångſlig, då du kommer ihog alt detta? Du gråter, låttſinnige? Har då ej den vise *Ariſtoteles* lärt dig, at ej hålla för varaktigt det ſom kommer och beror af lyckan?

Alexander.

Den vise, han? den nedrigaſte af alle ſmickrare! Det är jag, ſom bör känna *Ariſtoteles*, ſom båſt vet alt hvad han af mig begärde, hvad han ſkref til mig, huru han vid undervisningen miſsbrukade min ärelyſtnad och ſmekade mig och berömde mig, än för utſeendet, ſåſom för något verkligt godt, än för mina bedrifter och min rikedom; ty åfven denna räknade han til det ſanna goda: hvarföre Diogenes? för at ej blygas at ſjelf ſådant emottaga, den förrådaren! Den frukten ſkördar jag nu af denne vise mannens lärdomar, at jag ſaknar ſåſom de väſendtligaſte förmoner, det du nyls upräknade.

Diogenes.

Men vet du, hvad du bör göra? Se här et råd, at bota dig för denna ſaknad. Här växer ej pruſtrot *); men drick af Lethes vatten, drick ymnigt, och drick om igen och drick många gånger: på det ſättet ſkal

*) Brukades mycket af de Gamle, ſåſom et blodrenande medel, ſom lättade ſinnet och ſkärpte eftertanken.

ſorgen öfver det Ariſtoteliſka goda, ſom du miſt, ſåkert förgå dig. Men jag ſer *Clitus* och *Calliſthenes* och många flere ruſa emot dig, för at ſönderſlita dig och hämnas den oförrätt du tilfogade dem. Tag dårföre den andre vågen: och drick, ſom jag lade dig, många gånger.

3.

Menippus och Mercurius.

Af den ſamme.

MENIPPUS *).

Hvar åro de vackre karlarne eller de vackra fruntimren, o *Mercur!* här? Beledſaga och underrätta mig, ſom är nykommen.

MERCURIUS.

Jag har icke tid, *Menippus*; men ſe ſjelf efter: ſe där, til exempel, åt höger! där ſer du *Hyacinthus*, *Narciſſus;* och ſe där *Nireus*, *Achilles*, *Tyro*, *Helena*, *Leda*! med et ord, alt hvad ſkönt forntiden ägde.

MENIPPUS.

Jag ſer endaſt ben, och nakna ſkallar, och alt mycket likt hvartannat.

MERCURIUS.

Men här är det, ſom alle ſkalderne med förundran omtala, deſſa ben ſom du ſynes förakta.

MENIPPUS.

Men viſa mig dock *Helena*; ty jag ſkulle ej kunna urſkilja henne.

MER-

*) Cyniſk philoſoph och verldsbegrinare, likaſom Diogenes.

Mercurius.

Den där hufvudskålen är *Helena*.

Menippus.

Och för den var det, som tusende skepp lastades ifrån hela Grekland, och så många Greker och så många Barbarer stupade, och så många städer kastades öfver ända?

Mercurius.

Du såg ej, *Menippus*, denna qvinna i lifvet; du skulle då sjelf funnit det förlåtligt

At många års besvär för sådan qvinna våga *).

Et visnadt blomster, som mistat sin glans, måste ju synas oformligt, ehuru det, såsom blomstrande och ägande sin färg, varit det aldravackraste.

Menippus.

Men jag undrar likväl, om ej Grekerne betänkte, at de äfventyrade för en sak af så kort bestånd och så lätt förfallen!

Mercurius.

Jag har ej tid, *Menippus*, at philosophera med dig. Du kan välja et ställe efter behag at hvila och betrakta; men jag måste nu öfverföra andra döda.

4.

Öfver Kärleken.

Utur *Anacreon*.

Det är svårt at icke älska,
Det är äfven svårt at älska;

Men

*) Trojanernes ytrande om Helena hos Homerus.

Men det vårſta kårleks-öde
Är at ålſka och föraktas.
Ej til kårlek börden hjelper:
Man förkaſtar dygd och vishet,
Endaſt penningen betraktar.
Må dig evig ofärd drabba
Som förſt penningen vårderat!
Genom honom ſaknas bröder
Och föräldrars vördnad glömmes,
Krig och mord af honom åro;
Men ån vårre: vi ſom ålſke,
Genom penningen förloras!

Friare öfverſatt.

DET är ſvårt, at icke ömma,
Det är ofta lika ſvårt
At ſom kår ſin lott berömma:
Men et öde, grymt och härdt
Öfver alla kårleks-öden,
Är at ålſka ini döden
Och dock ålſka utan lön —
Man förakte börderns heder,
Kårlek fordrar andra rön;
Men ach! vishet, vackra feder,
Sjelfva dygdens majeſtät,
Alt för guldet vika gifver
Och man ſer ej mer än det!
Må man då med billig ifver,
Må man ej förbanna den
Som gaf förſta efterdöme
Til at ålſka penningen?

Hvad

Hvad för band som vi ej glömme,
Se'n oss guldet fångslat har!
Bröder sällan mera sinnas
Ja, vi vilje icke minnas,
Ömheten för mor och far.
Krig och alt hvad fasligt heter
Tagit dessa dygders rum.
Men jag måste blifva stum,
At se dessa grufligheter
I den hiskeliga höjd
At vi älskande fördårfvas,
Och at lifvets högsta fröjd
Bör med penningen förvårfvas.

XI.

Skaldebref *).

Ille terrarum mihi præter omnes
Angulus ridet.

Horat. *Carm. L.* 2 O 6.

Du vil at jag, min vän! dig skal en målning gifva
Utaf den tysta vrå, dår jag min lefnad för.
Med pensel och med färg jag ej lårt duken lifva:
Vålan! med några vers jag dig til viljes gör.

I skötet af en sjö, hvars bölja ej förskråcker,
Den intet skepsbrott ån för verlden gjort bekant,
Et täckt och rymligt nås en spetsad udde stråcker,
Uppå hvars jåmna vall sin grund min boning sant.

De

*) Författaren beskrifver sin landtgård, Ramsöholm.

De glada ſtränders krets, ſom ögat inneſluter,
Bland vikars krökta lopp är ſtrödd med låga tjäll,
Där bygdens glömda ſon uti ſin vallmar njuter
En lefnad, mången gång framföre purpurn ſäll.
En å i alars ſkygd utmed mit hemviſt flyter,
Än fraggas mot en ſten, än famnar om en ö,
Än ſkyld af bryggans tak, än lyſt af dagen bryter
Med ſnabba böljors fart ſig väg til denna ſjö.
Men ledſen, då hon där en minſkad frihet åger,
Hon endaſt gör en bugt; hon ur des fångſel flyr
At gjuta än en gång ſin flod omkring mit läger
Där hon i ångars bädd ſin nya koſa ſtyr:
Här ſpegel-lik och tyſt hon ſtranden ſakta ſköljer,
Och ſtundom tager gård af någon bullrig bäck.
En rad af höga trän ſom hennes irrgång följer
I vägornes criſtall fördublad ſer ſin häck.
De fält hon genomſkär en blandad utſigt röja:
Än af en gyldne ſkörd är tegen rikt betäckt,
Där axens toppar ſig i ljuſa vågor böja,
Som märka ſpåren ut af friſka väders flägt;
Än ängen af ſin drägt, en frodig grönſka, ſkryter
Den Vårens fulla hand beſtrött med blommors pragt;
Än lundens ſlutna hvalf den middagsſträle bryter
Som aldrig dådan dref de ſvala puſtars vakt,
Där både björkens krus en ſpräcklig ſkugga gifver,
Och aſpens rädda löf man evigt darra ſer,
Och af en vattu-nymf den al bevarad blifver,
Som hennes källa ſkjul med täta qviſtar ger;
Än uppå kullens rygg de ſtolta granar reſa
Från deras raka ſtam en mörk och ſpirig topp,

Men

Men utan förbehåll och ſig imellan gleſa,
Til rymden bakom ſig förunna ſynen lopp.
Siſt kring om himlens bryn en kedja berg ſig ſträcker,
Som ömſom höjd och ſänkt min ſynkrets gifver mått,
Hvars breda ſkuldror ån den gröna ſkog betäcker,
Ån blottas här och där den ſtela klippans brott.

Kring deſſa ſtilla fält jag vandrar alla dagar;
Om ån af ingen följd jag dock ej enſam är.
Naturens ſällſkaps-ro ſom ſtändigt mig ledſagar,
Med växlade behag mit nöje ömnigt når.
I tuſen bilders lif, i målningar ſom röras,
Hon talar til min ſyn med enfald, men med pragt.
För örat målar hon uti de ljud ſom höras
I blandadt vitnesbörd om vidden af des magt.

Betäckt af grenens ſkjul, ſom rörd af veſtan båfvar,
Ån drillar foglen ömt, ån höjer frögde-ſlag;
Ån bäckens ſilfver-väg bland nötta ſtenar ſträfvar,
Och kallar ſömnens ro med ſorlande behag;
Ån ſurrar biet fram ſom fört af idog ifver
Ur blommans öpna kalk den ljufva nectar drar,
Som förſt i villig ſkatt det ät ſit ſamfund gifver
Och ändtlig ſåſom rof åt menſkjans plundring ſpar.
Ån trefna hjordens ſkrån kring betta kullar gäller;
Ån klipparn gnäggar högt om ſtyrka eld och mod;
Ån tätt i harens fjät den trägna hunden gnäller,
Tils blyet fuktadt blir uti den räddas blod;
Ån af den tunga qvarn et knagligt buller höres
Som kroſſar Ceres ſkatt til mjölets fina dam;

Ån

Ån gniflar ſågens blad, dår det af forſen fôres
Och digra plankor ſkår ur trådets hårda ſtam.

MEN at min målning ej må dôd och ôdſlig vara
Och toma ôknen lik fôrutan menſkjo-ſpår,
Jag leda bôr din ſyn framtil den muntra ſkara,
Som likt et tidsfördrif i tröttſamt arbet går.
Framåt en bördig ång de raſka drångar ſträfva;
Hon blottas af den ſkrud hvari hon varit klådd,
Då krökta blanka jårn i deras händer ſvåfva
Som ôka för hvart ſteg det fålda gråſets bådd.
Det vålluktrika hô i ſträngar ſammanhåmtas
Med råſſans låtta drag af bygdens unga mör;
Hår ſkrattas och hår ſjungs, hår lekes och hår ſkåmtas,
Och echo glådjens ſkall från bergen återför.
Hvad muntrar denna tropp i ſjelfva mödans låger?
En hårdad kropp; et ſundt men icke konſtladt vett;
Et lif med få behof, ſom feders enfald åger,
Och nyttigt föder ſig uti ſin anlets ſvett.

I GÅRDET nåſtintil den trôga dragarn drifves;
Ån i hans tunga ſpår ledſagas bilens lopp,
Ån under harfvens tagg den åker ſönderrifves,
Som i ſin lôſa mull ger nya ſkördar hopp.

AT hâmma kållans ſprång ſom ned i jorden gömmes
Och hemlig fiendſkap til Ceres alſter bår,
Et dike kaſtas up, dår dolda ådran tömmes
Och i et menlôſt lopp til dålden afledd år.

EN

En mark ſom blott år van at ris och mâſſa föda,
I ſkifvor hvälfves om med ſpadens hvaſſa blad
At nåra ur ſit ſkôt en gång den ädla grôda
Som hungren mâttad gôr och torftigheten glad.

Ån uppå ſtrandens brädd den trågna fiſkarn vadar,
Hans ſpö år et förſât för böljans ſnäla barn;
Ån vikens ſpegel-fält den platta ôkſtock badar,
Hvarur för dem läggs ut et falſkt och rutigt garn.

Bland deſſa ſkädeſpel ſom flit och trefnad bäda,
Och i et lefnadsſätt ſom enfald följa vet,
En djup förnöjelſe jag känner hos mig råda,
I hjertat aldrig väckt af all den luſtbarhet
Den en otröttlig konſt åt tjuſta ſinnen ſkänker,
Där glädjen yra år och bulret tidsfördrif.
En omgång af beſvär *) ej tvungna nöjen kränker.
Jag känner fri och lätt all ſötman af mit lif.
Jag tror mig åter flytt til åldrens fordna tider,
Då diktade behof; då konſtlade begär
Ej hunnit öka ån den briſt ſom menſkjan lider;
Ej ſmidt de gylne band hon af ſin därſkap bär.
Mit bord ſin välluſt drar af mättlighet och helſa;
Min bädd en friſtad år, dit mödan hvilan bôd;
En ſnygg och ledig drägt förmår at kroppen frälſa
Mot luftens väldſamhet, men ratar öfverflöd;
Min frihet treflig gôr en låg och ſtädad hydda,
Som konſtens döda präl har aldrig haft behof:

Hvad

*) *L'embarras*, Förf. Anm.

Hvad prydnader förmå i dubla förmak skydda
Mot oro och mot tvång den själ de valt til rof?
Här rymmas samqvåm ej dem fåfängan förſamlar
Til vitnen af en tung, en flöſad yppighet,
Där bland en ſkara folk man kall och höflig ſamlar,
Men hjertat ſlutet år och känner enſlighet.
Upriktighet! åt dig min boning lånar hägnad,
Och vånſkap! dig, hvars ſpråk i hjertat ſtafvadt år.
Det år blott genom er ſom ſällſkap gifver fägnad,
Och tyngden låttad blir af omſorgers beſvår.
Ån muntrad af er ro och ån af den jag väljer
Ur ſnillets förråds-hus, af böckers tyſta röſt,
Jag toma ögnablick ej i min lefnad täljer
Och ledsnaden förmår ej tränga til mit bröſt.
Med ljufva tankars flygt en ſorglös dag förlider
Til des jag oförmärkt des ljus förminſkas ſer,
Då mot de veſtra berg den ſänkta ſolen ſkrider,
Och med förmildradt ſken uti ſin nedgång ler.
Snart nedom ſkogens bryn des klara glob ſig döljer,
Bland gylne ſkyars lek ſom ſkämta i des ſpår,
Tils qvällens dunkla flor det toma hvalfvet höljer,
Och jorden ſvalka, fred och tyſthet njuta får.
Hur ljufligt plägar ej mig ſtundom då beſträla,
Det ſkifteſamma klot ſom nattens ſtyrſel för,
Och med det bleka ſken en tröttad verld kan tåla
De ſpridda ſkuggors flock för ögat ſynlig gör?
Ån månen från ſin ban förſilfrar böljans yta;
Ån mellan gröna löf til ſkiftes klar och ſkymd
För matta ſträlar våg med möda ſynes bryta
Och oviſs teckning ge åt all Naturens rymd.

MEN

Men redan ſömnens Gud ſin vallmo ömnigt gjuter
Och med des tunga dunſt all utſigt mig betar.
Farvål min öma Vän! — Jag här en tafla fluter
På den jag några drag af bygden tecknat har.

XII.

Ode til Svenska Folket.

Sårſkildt af trycket utgifven under nyligen öfverſtånd-ne Riksdag, och innehåller et prägtigt loford öfver Konungens Regering. Anledningen tyckes vara Svenſke Academiens Inträttande, och ändamålet at viſa förmonerne af et rätt håfdadt Språk, en manlig Vältalighet, hvaraf Konungen ſjelf gifvit Nationen de kraftigaſte, de meſt lyſande efterdömen. Sjelfva Oden är full af ſtarka och ſublima drag och röjer et verkligt ſkalde-ſnille.

Jag ſåger detta upriktigt och ingalunda för at därmed bana väg för de anmärkningar, ſom jag vid denna Ode ſkal taga mig den friheten at göra. Jag hoppas ej altid träffa ſådane Auctorer ſom Anmärkaren vid Tåget öfver Bält, och vågar tro, at en ſan lärdom, i ſynnerhet uti vittra yrken, måſte vara uti nära förbindelſe med anſtändigheten.

Det förſta jag häftade mig vid, då jag företog mig at läſa detta qvåde, var tonen, ſom ſyntes mig något ſpänd. Men då jag ſedan ej kunde undgå at finna denſamma jämt bibehållen, ja nära intil naturlig, jag menar föga eller intet högre än ſkaldens känſla, märkte jag ſnart, at denne miſstanke egenteligen härrörde af ſtilen, ſom ej altid nog fritt upſtiger til lika höjd med

tonen: och detta år, hvad man i almånhet och förnämligaſt vid närvarande ſnille-arbete torde kunna påminna. Därnäſt vil jag anmärka et fel, ſom dock mången på enthuſiaſmens vågnar lårer urſäkta, nemligen at uttrycken och bilderne icke altid åro nog rena.

Til bevis för alt detta och at tillika inleda Låſaren i Odens ämne, torde jag ej behöfva mer än at anföra de fyra förſte ſtropherne däraf, ſom ſå lyda:

Förgåfves hundra Folk, vid ſeger-fanans ſyn,
I Konungar! för er en hotad hjeſſa böja;
Förgåfves reſer ſig er åreſtod til ſkyn,
Och edra örlogsſkepp de tämda hafven plöja:
Om inga hjertan hyllat er,
Så herrſken I blott öfver trålar;
Och edra *ſpiror råcka ner*
Til deras hufvun blott, men ej til deras ſjålar.

Förgåfves *ſtraffets ſvård, i Lagens marmorhand*
Förſkräckande ert folk, befäſter eder vilja,
Om eder röſt ej lårt på känſlan lägga band,
Er blick, at kärleken och ſlafvars vördnad ſkilja.
Med himmelſk magt, Våltalighet!
Du in i menſkjors hjertan flyter;
Du välden ger den ſäkerhet,
Som fäſter lyckans klot, ſom tidens lia bryter.

Förundrad verlden ſer din *ſegerſtolta ſtröm*
Än dämpa hatets brand, och *fångſla* vilda hjertan;
Än med en ſagtad väg utgjuta, mild och öm,
Hopp i den ſvagas ſjål, hugſvalelſe åt ſmårtan.

Än

Ån höjer du den dygdige
Til ärans lön i minnets tempel;
Ån ſtörtar du den brottſlige,
Och *tecknar laſtens barm med neſans djupa ſtämpel.*

Hvad lågor i vår ſjäl, du Yfverbornas folk!
Uptändas af de ljud, ſom fylla våra Salar,
Då Svenſka lagars vårn och Svenſka dygders tolk,
Vår Kung til hjertat mer ån til vårt öra talar!
Hvad kraft! — Se et odödligt bröſt.
Hvad ömhet! — Ach! nej ſe en like.
Ja Svea! kån i denna röſt
Den förſte medborgsman uti et lagſtyrdt rike.

Vid de med annan ſtil utmärkta ſtållen i deſſe ſtropher vil jag allenaſt nämna, at de tre förſta förefallit mig ſåſom ofulkomlige metaphorer, det fjerde ſåſom otydlig eller tvetydig metaphor. Om detta ſiſta måſte jag något närmare ytra mig: det är ordet *barm* ſom där gör tvetydigheten, emedan det öfriga i raden lår ſyfta på det almänna förakt, för hvilket en ſegrande våltalighet förmår blottſtålla den laſtfulle, men detta ord ſynes afleda tanken til den blygſel den laſtfulle känner inom ſig, hvilket åter vore en olika verkſam följd af våltaligheten. Du Yfverbornas, i ſtället för Yfverborna, Folk, torde vara tryckfel; ty analogien i ſpråket ſtrider däremot.

Jag ſträcker ej deſſa påminnelſer längre. Mera känſla för det vackra, ån hog at anmärka fel, drager mig ſtraxt til ſjette ſidan, där jag läſer denne ſtroph:

Så hördes Demoſten, blott vâpnad med ſin röſt,
Til frihetens förſvar emot *Philippus* ljunga;
Han tände Hjeltars mod i Grekens veka bröſt,
Och Gudars åſka bar uppå en dödlig tunga.
Så, *Cicero!* dit foſterland
Från *Catilina* du förloſſat;
Förgâfves vâpnar han ſin hand,
Rom kroſſar lått hans ſvärd, ſen du hans djerfhet kroſſat.

Här undrar jag likväl, at Författaren, ſom ſynes âlſka en fyllig meter och ton, fördragit det tomma ljudet: *emot Philippus*, ſom kunnat undvikas. — I anledning af Religions-friheten, en ibland frukterne af vår ſtore Konungs vishet underſtödd af Des váltalighet, heter det på elfte ſidan:

Knâfallen, verldens Folk! för alla verldars Far,
Gân, barn af ſamma mor! at ſamma pligter yrka.
Naturens foſterſköt med lika ömhet bar
De folk ſom dyrka Gud, de folk ſom Solen dyrka.
Ja, fâſten edert bröderna band
Med ſkânkerne utaf er moder;
Förâdlade af mödans hand
Dem växlen med hvarann på handelns gyllne floder.

Det vore, efter min tanke, om jag ânnu ſkulle våga en anmärkning, ſnarare konſten ân módan ſom förâdlar, och *foſterſköt* ville jag anſe ſom et fyllnings-ord i ſtället för *ſköt*. Hela ſtrophen âr för öfrigt både til tankar och uttryck en af de vackraſte. Men jag måſte âfven i denna del vara kort, och går därföre nu öfver til femtonde ſidan, där Skalden yrkar et värdigt häfdande af vårt manliga Svenſka ſpråk, ſom bör aktas för

alt

alt prål och för all lånt prydnad, samt gör däruppå följande skóna reflexion:

O Fosterland! dit språk för verlden vittna skal,
At ingen Segrare din gamla frihet kränkte;
At ingen thron blef rest uppå din åras fall.
Men I! Europas Folk, dem Rom i fjättrar sänkte,
Ej nog, hon ok åt skuldran gaf;
Hon själens fria uttryck böjde,
Och då *ni* bojan skuddat af,
Et blandadt tungomål er fordna träldom röjde.

Han ifrar emot våre skalders bruk af den gamla Romerska Mythologien, och söker med lyckliga exempel at upmuntra til bruket af våre förfäders Gudalåra, och at likasom ur stoftet upväcka desse Skalder,

Som föllo sjungande, som buro i sit fall
I ena handen svärd och harpan i den andra:

om hvilkas höga och djerfva språng han sjunger med en slytka och en hänryckning, som röjer en nära bekantskap med deras andar eller hamnar, dem han låter Nornan *Urdi* framkalla.

Så, Svea Skald! i deras fjät
Gå, lossa bildnings-kraftens tömmar
Och djerf de öpna fälten mät
Lik Svenska Lejonet, som famnar trenne strömmar.

Et stort och ädelt förslag, som kunde förtjena at närmare behjertas. Men hvad mönster hafva desse Skalder lemnat oss? och hvad Mythologie upfyller någonsin rummet af den Grekiska och Romerska, så rik, så be-

haglig, så upodlad, så införlifvad med Vitterheten och Konſterne? Jag fruktar således, at bruket af gamla Götiſka Mythologien lär komma at ſtanna vid en blott förväxling af namnen, såſom *Fröja* för *Venus*, *Aſtrild* för *Cupido*, *Thor* för *Jofur* o. ſ. v. där ſådant låter ſig göra. — Härvid känner ſig Skalden ſjelf freſtad at på gamla Skalde-viſet ſjunga GUSTAFS Lof, hvarom han likväl ſnart miſstror ſig och ſäger:

Jag fjärilns bror kring blommans knopp
De ſtolta örnars upflygt härma!
Jag ſvala, följa Solens lopp
Som mina vingar lyft ur böljan med ſin värma.

Skalden har orätt at kalla ſig fjärilns bror, och det i en vers där ſjelfva ordfogningen vitnar emot honom; orätt at ſå mycket miſstro ſig kunna ſjunga GUSTAFS Lof, hvilket denne ſtroph, den ſkönaſte i hela Oden och hvarmed jag ſluter recenſionen däraf, tilräckligen utviſar:

Af makars morgonſång på mogna ſkördars fält,
Af ſjömåns arbetsrop i handelns rika hamnar,
Af krigarns glädjeröſt, ſom under fredens tält
Af ömhet gråtande, en nyſsfödd ſon omfamnar;
Af qvarnars dån, af ſlåggans fall,
Som grufvans ſmälta ſkatter ſmider:
Bland er, o Svear! väckas ſkal
En loſſång, GUSTAF vård och vårdig Vaſars tider.

XIII.

Den bedragne Tjädern.

Fabel.

En Tjäderhöna ung och qvick,
Då hon i skogen enſam gick,
En häftig kärleks-låga väckte
Hos en utaf ſit egit ſlägte.
Men denne, vördnadsfull och öm,
Ej viſte bättre utväg taga,
At denna ſkönheten behaga
Än blygſamt ſjunga des berôm:
Hvar dag han träget hördes ſpela
Ifrån det närmſta trädets topp,
Hur intet kunde honom fela,
Om honom endaſt ſkänktes hopp
At få til ſlut des hjerta äga,
Och hvad han mera kunde ſäga,
Som alt togs ganſka nädigt op,
Faſt utan at hans kärlek löna.
I parenthes jag nämna bör,
At når en Tjäder ſpelet rör,
Förtjuſt han hvarken ſer ell' hör.
Hvad hände? når för denna ſköna
En dag han ſpelt på vanligt ſätt
I hopp at dock ſin ömma rätt,
Sin trohets lön omſider röna,
Han vaknar — men hvad får han ſe!
En djerf och flygtig ſprätt bland tjädrar,
Förutan röſt, med granna fjädrar,

Den ſköna tuſen kyſſar ge
Och begge tydligt lycklige
Den arme ſångaren bele.
Hvad harmen ſtörre borde göra,
Han märker, han förſäkras nu,
At hon blott låtſat honom höra
På det han icke ſkulle ſtöra
Den andre älſkarns *rendez-vous.*

O SKALDER! når I er bemöden
At röra hjertan med er ſång,
Hvem vet om icke mången gång
I räken ut för ſamma öden?

O. W.

XIV.

ÖFVERSÄTTNING *).

FLYG, yra Fjäril! glad och tyſt,
Följ vårens röſt och nöjets vilja,
Och ſe'n du roſens ſköte kyſt,
Så flyg och kyſs en lilja.
Mer kårlig än kär,
Ej trogen, men trågen,
Och altid benägen
Til nya begär,
I flyktighet din vålluſt ſmaka,
Och hvad du njutit ſtraxt förſaka,

Åt

*) Utur *St. Lamberts* ſtrödda ſkaldeſtycken.

Åt deſſa ljufva villor gif
Dit hela lif:
Så var det råd jag för mig ſjelf tänkt gilla,
Om jag ej ſett *Camilla*.

XV.

Strödde Tankar *).

Ehuru lyſande en gerning må vara, bör den likväl ej anſes för ſtor, då den ej härflyter af et ſtort upſåt.

Det är på viſt ſätt deltaga i vackra gerningar, at upriktigt berömma dem.

Man är aldrig ſå lôjelig genom egenſkaper dem man åger, ſom genom dem man trugar ſig at åga.

Själens helſa är icke ſåkrare än kroppens; och ehuru man tyckes vara långt ifrån paſſioner, är man dock ej mindre i fara at ôfverraſkas af dem, än at blifva ſjuk då man är friſk.

Stora ſjålar äro icke de, ſom hafva mindre paſſion och mera dygd än andra, utan endaſt de ſom hafva ſtörre förefatſer.

Man bör icke ſe efter hvad godt en vän gör oſs, men blott hans upſåt at vilja göra det.

Det är ſkamligare at miſstro ſina vänner, än at blifva bedragen af dem.

I vän-

*) Utur Hertigens af *Rochefoucauld* ſå mycket berömda *Reflections Morales*. Man har i ſynnerhet ſökt välja de brukbara.

I vänſkapen, likaſom i kärleken, är man ofta lyckligare genom det man icke vet, än genom det man vet.

Vi äre närmare at älſka dem ſom hata oſs, än dem ſom älſka oſs mer än vi vilje.

Som det ej står i vår magt at älſka eller uphöra at älſka, kan en älſkare icke med ſkäl beklaga ſig öfver ſin älſkarinnas oſtadighet, eller hon öfver ſin älſkares lättſinnighet.

Kärleken, likaſom elden, kan ej beſtå utan genom ſtändig rörelſe; han uphör at lefva, ſå ſnart han uphör at hoppas eller frukta.

Egenkärleken är den ſtörſte af alle ſmickrare.

Det är föga värdt at behaga ſig ſjelf, då man behagar ingen; ty en altför ſtor egenkärlek ſtraffas merändels med förakt af andra.

Egenkärleken gör, at man anſer det goda och de nöjen ſom hända oſs i lifvet ſåſom ſaker hvilka oſs tilhöra; och det onda ſåſom något främmande och ſåſom en oträttviſa af Naturen. Däraf komma de många klagomålen öfver menſkliga lifvet.

Egenkärleken är liſligare är den liſligaſte menniſka i verlden.

Ingen har oftare orätt, än den ſom ej kan tåla at hafva det.

Ingen ting hindrar ſå mycket at vara naturlig, ſom luſten at ſynas vara det.

XVI.

XVI.

Epigrammer.

1.

Sen *Moſes* med *Liſett* i ſjol i brudſtol gått,
Han öfverflöd af guld och ſilfver åger.
På goda ſkål man därför ſäger
At *Ymnighetens horn* han med ſin huſtru fått.

2.

Utur Martialis.

Sit hemviſt *Milo* lemnat har,
Och medan han på reſor tiden nöter,
Så ſer man åkren ofruktbar,
Men huſtrun ej. Med inkaſt du bemöter
En ſak ſå klar?
Hans fält har ingen ſom ſig ſköter,
Men huſtrun har.

XVII.

Nyheter.

Stockholm. *Handlingar rörande Svenſka Academiens Inſtiftelſe* är et häfte af 8 ark i 4., tryckt hos J. A. Carlbohm, hvarom man i början af detta Qvartal lofvat lemna närmare underrättelſe. Af flera ſkäl nödgas man dock inſkränka denna underrättelſe til det aldranödvändigaſte, ſom är, då Konungens Tal undantages, ſom i närvarande Qvartal utgör förſte Artikeln, Kongl. Maj:ts Öpna Bref om Academiens Inſtiftelſe, de för Academien utfärdade Stadgar, ſamt de vid ſjelfva Inſtiftelſen utſatta Prisfrågor. Om de ſiſtnämda år redan förmäldt i Nyheterne af föreg. Qvartal. Det öfriga beſtår uti de vid Inſtiftelſen närvarande Ledamöters korta Inträdestal, och uti den ordning ſom vid hela denna högtidlighet blef i akt tagen.

Uti

Uti *Stiftelſe-Brefvet*, dat. d. 20 Mart. 1786, heter det, efter upräknande af de flera Riksvärdande omſorger, ſom utmärka Hans Maj:ts lyckliga Regering, hvarvid ej heller Vetenſkaperne och Vitterheten blifvit glömda: "Men Vi hafve ſaknat en Inrättning egnad endaſt til Språkets förbättring; et Språk, ſom igenom ſin manlighet och ſin ſtyrka ej eftergifver något af de meſt bekanta, och ſom allenaſt ſaknat den namnkunnighet, hvilken ſtore Scribenter endaſt förſkaffa, hvilka fällan tryta, då Regenten dem igenom ſit hägn upmuntrar. Vi hafve ock redan med nöje ſett ſådane ſkrifter utkomma, hvilka bära vitne om den ſmak och ſtyrka åtſkillige Snillen äga, hvilka endaſt vänta et ſtörre fält at viſa ſig och hedra tidehvarfvet. Vi hafve därföre beſlutit, at upråtta et Samhälle eller Academie endaſt för Svenſka Språket, den Vi velat helga åt de ädlaſte af alla tidsfördrif, *Vältaligheten* och *Skalde-Konſten*, at under upodlande och ſtadgande af Svenſka Språket, utſprida och uphöja Åran och Minnet, ſamt ſjunga de Store Måns Lof, ſom dels ſtyrt, dels tjent och frälſat Fäderneslandet, och därmed på en gång utvidga Svenſka Namnets och Språkets åra. Vi vele ſaledes härmed, och i kraft af detta Vårt öpne Bref, af Konungſlig Magt och Myndighet, upråtta, ſtadfäſta och gilla et Samhälle af *Aderton* Herrar och Mån, til Svenſka Språkets ſtadgande och upodlande, ſamt til öfning för Vältaligheten och Svenſka *Skalde-Konſten*; hvilket Samhälle ſkal nu och evärdeligen bära namn af SVENSKA ACADEMIEN, den Vi nu, ſå för Oſs ſom ock för Våre Efterträdare på Svenſka Thronen, taga under Vårt ſärdeles hägn och beſkydd: viljandes den med ſärſkilde penninge-underſtöd begåfva; ſamt om något vidrigt des Medlemmar, ſåſom Ledamöter af denna Academie, händer och vederfares, det med högſta onåd anſe och uptaga." — Gyllende ord i Svenſka Vitterhetens Hiſtoria, ſom til minſta bokſtaf böra oafkortadt uptecknas.

Nu til *Stadgarne*, hvilkas väſendteliga innehåll är följande. §. 1. Talet af Academiens Ledamöter för altid faſtſtäldt til *Aderton*. §§. 2-5. Academiens Åmbetsmän: en Directör, en Canceller och en Secreterare. Deras Val och Förrättningar. De två förſtnämde ombytas hvarje år, den 1. Junii och den 1. December. Secreteraren blifver beſtändig. §§. 6-8. Academiens Secret, et ſtörre

och

och et mindre. De föra å ena sidan Konungens Bröstbild, med omskrift: GUSTAF III. SVENSKA ACADEMIENS STIFTARE; å den andra, en Lagerkrans, hvaruti låses de orden: SNILLE OCH SMAK, och utan omkring: SVENSKA ACADEMIENS STORA (MINDRE) SECRET. §§. 9-17. Nye Ledamöters Val. Därvid skal altid hafvas affeende på goda seder och behöriga insigter, och böra åtminstone 12 Ledamöter därvid vara tillstädes. Valen göras genom tvenne omröstningar, och fordra til slut Academiens Beskyddares bifall. Den nye Ledamoten håller et Tal öfver den afledne, hvarvid honom tillåtes at tillika återkalla minnet af någon ibland de Tre Store Svenske Konungar, GUSTAF den Förste, GUSTAF ADOLF den Store, och CARL GUSTAF. §. 18. Ledamöterne tillåtes vid alla tilfällen, då de föra sina öfriga titlar, skrifva sig: *en ibland de Aderton af Svenska Academien*, eller ock *en af Svenska Academien*. §§. 19-21. Ledamöters uteslutande, som betrådas med något som emot heder och åra går. §§. 22-24. Academiens yppersta och angelägnaste göromål är, at arbeta på Svenska Språkets renhet, styrka och höghet, så uti Vetenskaperne som Vitterheten; hvarföre åfven Academien åligger at utarbeta en Svensk Ordbok och Grammatica, jämte sådane Afhandlingar, som kunna bidraga til stadga och befordran af god smak. Åfven at stadga skriffattet och det sedan i alla sina arbeten, å hvilka de nytja den Academiske titeln, i akt taga. §§. 25-37. Academiens Sammankomster, enskilde och offentelige. De förra hållas en gång i veckan under de sju arbets-månader, börjas kl. half fem om eftermiddagen, och böra minst räcka i två timmar. Då öfverlägges om alt hvad Academiens befattning tilhörer. Ferierne infalla uti Junius, Julius, Augustus, September och October, då sammankomster endast hålles en gång, Torsdagen näst för eller näst efter den femtonde. De offentelige sammankomsterne hållas för öpna dörrar på Academiens Högtidsdag, d. 20. Dec. (Konung GUSTAF ADOLFS Födelse-dag), och då en ny Ledamot skal göra sit inträde. Vid dessa sammankomster upläsas Vitterhets-stycken, eller något af Academiens arbete. Intet beslut gäller, det ej sju Ledamöter, och däribland en af Ämbetsmännen, öfvervarit. §. 38. Vid hvarje enskild sammankomst utdelas aderton

Skå-

Skådepenningar af ſilfver ibland de precis kl. half fem tilſtådes varande Ledamöter. §§. 39-45. Arbetens (ſå väl af Ledamöterne ſom af främmande ingifne) granſkning. Academiens bifall gifves på pergament, underteckнadt af Directören och Secreteraren, ſamt förſedt med Academiens Secret. Enſkild, ſom ſådant bifall erhållit, måſte vid tryckningen följa de för ſpråket och ſtafningsſättet af Academien ſtadgade reglor, och ej heller förbigå Academiens anmärkningar. §. 46. Då deſſa göras öfver något i almänhet utkommande arbete, böra de med foglighet och utan tvingande myndighet framſtällas. §. 47. Svar på ſkrifter ſtälde emot Academien fordra nio Ledamöters ſamtycke. §. 48. Ledamöterne, vid ſtraff af uteſlutande, förbundne til tyſthet. §. 49-58. Pris-ämnens upgifvande, belönande, m. m. På Högtids-dagen hvarje år upgifvas tvenne pris-ämnen, et i Vältaligheten och et i Skalde-konſten. Åfven af enſkilde inlemnade priſer och ämnen emottagas och upgifvas. Pris-ſkrifterne böra vara inlemnade til den 8 Oct., förſedde med tänkeſkrift, m. m. efter vanligheten. De ſom vinna de ſtörre priſerne uplåſas på Högtidsdagen, då åfven belöningarne utdelas. Obelönte författare kunna få del af Academiens anmärkningar. Om inga af de inkomna ſkrifter kunna belönas, åligger Ledamöterne ſjelfve, at öfver ämnet ſkrifva, ſå at det kan tjena til mönſter för andra. De tvenne ſtora Priſerne åro Skådepenningar af guld til 26 Ducaters värde hvardera; de tvenne mindre eller Acceſſit, ſamme ſkådepenningar af ſilfver. (De finnas beſkrifne uti föreg. Qvart. ſid. 93).

Til ſlut bör nämnas, at Academien genom främmande bitråde blifvit i ſtånd ſatt, at för denne gången upgifva tvenne utomordentliga Pris-ämnen, det ena: Lefvernes-beſkrifningar öfver Riks-Cancelleren Gr. *Axel Oxenſtjerna* och Cardinalen *Richelieu* med bifogad jämförelſe på Plutarchi lått; den andra: Skaldeſtycke öfver *Svenſka Bergverken*; af hvilka det förra belönes den 20 Dec. innev. år, det ſenare den 24 Jan. 1787. (Se vidare *Inr. Tidn.* N:o 31 och 35.)

SVENSKE PARNASSEN.

ÅRGÅNGEN 1786.

JULIUS, AUGUSTUS, SEPTEMBER.

I.

Råd til unga Poeter *).

I unga Skalder! ſamlen eder
At lyſsna til min harpas ſlag.
Den väg til Pinden ſäkraſt leder,
Er Phebus öpna vil i dag.
Må *Gyllenborg* vid Pindars lyra
Sin flygt mot ſtjernehvalfvet ſtyra
Och ſjunga våra olycks-lopp;
Mig Fröja andra ämnen bjuder,
Min harpa endaſt kärlek ljuder
Och glädjen lifvar henne op.

Flyn bort, I trånga, bundna Snillen!
Som känſla och behaglighet
Bland tuſen reglors mängd förvillen,
Som med er lärda trumpenhet
Er oförmögenhet at ömma
Och eder konſt at myndigt dömma
Från er Behagen vida ſkrämt;
Apollo er ſin ynneſt nekar,
Flyn bort från des, från nöjets lekar!
För er jag icke lyran ſtämt.

*) Är förut tryckt, men hade längeſedan här bordt införas, ej blott ſaſom af Författaren ſelf därtil meddeldt, men ſaſom et ägta Anacreontiſkt Qväde, ſom vitnar at Anacreons öfverſättare (ſe *Sv. Parnaſſen* för 1784, Månaderne Apr., Maj., Jul., Aug., Oct., Nov.) lätt kunde blifva en ſanſkyldig Svenſk Anacreon.

MEN hvad mit tjuſta hjerta gillat
Den Skald ſom hört Cytheren til,
Som eldad på ſin harpa drillat:
Jag vil, jag altid älſka vil *).
Du ſom til Pindens höjder ſtretar,
Du fåfängt annat valſprāk letar,
Lät Cypris al din dyrkan få.
Hon ſkal din ſkydds-gudinna blifva,
Hon ſkal dit ſnille ſtyrka gifva
Och guda-ſlag på lyran ſlå.

SOM vid den glada vårens möte
Naturen väckes ur ſin graf,
Då ſtrålar gjutas i des ſköte
Från himla-eldens vida haf;
Så ſkalde-ådran låttaſt rinner,
Då hjertat af de lågor brinner
Som Kårleks-Gudens fackla tändt.
Mān *Maro* tiders undran blifvit,
När han *Elifas* död beſkrifvit,
Om han ej Aſtrilds dyrkan känt?

PARNASSENS välde Cypris delat
Från ſkalde-konſtens förſta dar;
Den förſta ſom på lyran ſpelat
För ſin herdinna ſungit har.
Des nya yrke henne rörde,
Hon icke länge fåfängt hörde

Hur

*) Början af *Anacreons* 14:de Ode. Se Öfverſättningen uti *Sv. Parnaſſen* för 1784, ſid. 241.

Hur herden ſöng om nöjets lag.
Ach hvad förſtenadt hjerta nekar
At röras utaf Phebi lekar,
Då Fröja ger des ſång behag?

De ſtörſta ſkalder Cypris tjenat
I alla land, hos alla folk.
Sin eld hon *Flacci* ſnille lånat,
Och *Voltaire* varit känſlans tolk.
För Venus *Taſſo* offer burit,
Anacreon des hyllning ſvurit;
Och han hvars ſång vid Målarns ſtrand
I ömma bröſt de lågor tände,
Som hans förenta ſinnen *) kände,
Ju lagren fått af Chloes hand.

Apollo ſjelf til ſina töner
Et ålſkadt efterdömme bär.
Den lager ſkaldens hjeſſa kröner,
En värd af Gudens kärlek är.
Du ju den rädda Daphne ſkädar,
Des öde Cypris välde bådar,
Hon ovis nöjets ſötma flytt.
I ſom med härdhet eder våpnen,
Er like, Flickor! — ſen och håpnen!
Är i et liflöſt tråd förbytt.

Vid ſolens blick och molnens tårar
På ſjelfva klippan växter gro.

*) *Sinnenas Förening*, ſkaldeſtycke af Förf. af Oden til Bacchus och Kärleken. Se *Sv. Parnaſſ.*, för 1784, ſid. 97.

Så ock når Kårleks-Guden ſårar,
När lågor uti hjertat bo,
En ålſkling ofta i ſin yra,
Faſt ovan vid Apollos lyra,
Förmåtna ſlag på henne ger.
Sin eld, ſin kårlek han förklarar,
Och Echo glad des ſång beſvarar:
I unga Skalder! ſpeglen er.

ACH ſkynden at min låra höra.
Jag dock förmåtit ej begår,
At oförfaren andra föra
En väg där ſjelf jag främling år.
Nej, at ur tvekan eder fåtta,
Jag går at lekande berätta
Hur ſjelf jag dyrkat Cypris lag,
Hur Themir eldat förſt mit ſnille,
Då jag på harpan ſpela ville
Min kårleks brand och des behag.

MIT unga hjerta föga kände
Den ljufva vålluſt Fröja ger,
Då ödet mig til Themir ſände.
Mit tjuſta öga henne ſer,
Des ſkönhet mig i bojor kallar,
Mit tända blod af kårlek ſvallar,
Jag yppar brydd mit hjertas brand,
Til Themir mina ſuckar väga:
Den ſköna gillade min låga
Och kände ſjelf Cytherens band.

BE-

Begårens ömma Skydds-gudinna!
Du sett hur stor min tjusning var,
Då såker at des kårlek vinna
Jag dig mit första offer bar.
Hvad frögd, af Themir älskad vara
Och brinnande min eld förklara
I hennes öpna armar sånkt!
Ach, måtte så mit lif förflyta!
Hvem ville Indiens skatter byta
Emot en kyss som Themir skånkt?

I höjden af min kårleks-yra
Jag först af Paphos Drottning lård
För Themir fattat har min lyra:
Hon var ju guda-språket vård.
Jag söng hvad jag i själen kände,
Den eld mit ömma hjerta brände
Jag uti låtta verser göt.
De samlade sig utan möda,
Min kårlek gaf åt snillet föda
Och jag en ökad vållust njöt.

Sin röst den sköna ofta böjde
Til mina strångars ömma ljud.
Hvad hennes toner då förnöjde
Cytheren och Parnassens Gud!
Hvad de min själ i vållust förde!
Hur glad jag mina strångar rörde,
Då harpan så förskönad blef!
Jag dröjde ej at Themir lära

En ſång til Kårleks-Gudens åra,
Som Cypris ſjelf mig föreſkref.

OM lifvets rymder voro ſtora
Och tiden endaſt dubbelt lång,
Man kunde en minut förlora;
Men ach! vår krets är altför trång,
Snart ſkal vår glada ungdom ſluta,
Så ſkyndom at des nöjen njuta.
I dag jag Themir älſka vil,
I dag med henne lycklig vara
Och ej til morgon-dagen ſpara;
Den hör et oviſt öde til.

SEN, Skalder! ſen den täcka *Fröja*,
Hon öpnar eder glädjens hamn.
Ach! låtom oſs ej längre dröja
At hvar uti ſin Themirs famn
En helig dyrkan henne viſa
Och meſt bland Guda-magter priſa.
Af nöjet hon ſit urſprung fått:
Blott fruktan ſkapat alla andra.
Djerfs någon dödlig då at klandra,
Det vi til hennes altar gått?

MEN hon ſin magt, ſin åra hämnar
På hvem ſom ej des lagar hör,
Och den ſom Fröjas fana lemnar
Orphei öde varna bör.

Då

Då Kärleks-Guden honom förde
Han ſjelfva afgrund's magter rörde,
Han onåpſt ur Tartaren gått;
Men åter med en heden tunga
Då han mot Aſtrild vågat ſjunga
Har döden ſtraffat Skaldens brott.

II.

Landt-Qvåden öfver Årstiderna *).

Höst - Qvåde.

Jag vet icke af hvad för händelſe flere hafva budit til at rikta vår Vitterhet med Qvåden öfver Höſten, ſom dock, för at dömma af det närvarande, måſte vara den ſvåraſte Årstiden at ſkaldevis beſkrifva. Men utan at anſtälla någon jämförelſe, ſom ej heller äger rum, imellan detta och de föregående, vil jag blott i almänhet anmärka, at man hittils gemenligen ſungit klago-viſor öfver Höſten, hvarifrån det nya Qvådet ganſka mycket ſkiljer ſig. Om Skalde-konſtens ändamål är at gagna och behaga, ſer jag ej hvartil et ängſligt betraktande af Höſtens förödelſer tjenar, helſt deſſa öfvervågas af vida ſtörre förmoner, hvilka de föregående årstiderne endaſt beredt, under det de förnöjt andra ſinnen än Höſten, ſom fyller våra verkeliga behof. Utur denne ſärſkilde ſynpunkt bör väl ſåledes närvarande Årstid betraktas, ſom man ock med nöje finner i detta Qvåde vara ſkedt, utan at därföre den ſiſta ödſliga ſcenen, ſom poemets fullſtändighet fordrade, blifvit förglömd. Men då det

*) Se det föreg. uti Andra Qvart. ſid. 120 och följ.

icke des mindre hade varit en otrohet emot en så välgörande Årstid, at öfverlemna läsaren med detta obehageliga intryck, har Philosophien här kommit Skalden til hjelp, i det han med den bedröfligaste för ögonen varande scen, lyckligen förbundit känslan af det gladaste hopp och den tröstefullaste sanning. Detta gifver honom rätt at måla Höstens förödelser ända intil rysning, säker at därigenom endast förhöja värdet af den sköna utsigt som han til slut öpnar för sinnet och själen; men likväl endast öpnar, för at ej öfverskrida sin gräns och betaga den tänkande läsaren et af des största nöjen. — Men nu til sjelfva Qvädet.

Hösten församlar vänner, åtminstone bord-vänner och muntra sälskaper; alla menniskor äro bröder, då de förnöjt sina första behof och ännu icke hunnit glömma bristen som hotade dem. Jag inbillar mig, at Författaren i denna eller någon dylik föreställning börjat sit Qvåde:

Til Höstens åra, sjungom vänner!
Frambårom offren på vårt bord!
Hvem är som nu det band ej känner
Som fäst oss vid vår hulda jord? —

För öfrigt borde jag väl säga innehållet af de förste strophерne, heldre än at med deras införande borttaga rummet för vackrare saker: men som jag ej kan det förra, ej vil det senare; kommer jag så mycket fortare til sjette strophen, där jag får se Hösten börjas:

I mörka skyar nalkas Hösten
Af stormar jagad i sit lopp;

Ur

Ur dvalans famn med blotta röſten
Han oſs med båfvan rycker op,
Hon hotar at i floder dränka,
Det fält där hon ſig börjar ſänka.
Men molnet ſkingras — helſans Gud
Hon i ſin flygt til jorden haſtar,
Där hon et vänligt öga kaſtar
Och ſkrider med et dôfvadt ljud.

Men redan under hennes ſpira
Vår ſkådeban förvandlad är,
I blomſtrens ſtälle, frukter ſira
Det horn ſom hon i famnen bär.
Den lund där hon ſit läger ſlagit
Har hennes ålders färgor tagit
Som i ſin ſiſta fägring var,
Med gula löf af aſk och lönnar,
En mörkbrun aſp och röda rönnar,
Hon ſkogens gröna ſkiftat har.

Höſtens prydnader, af alfvarſammare ſmak än Sommarens. Morgon-daggen förvandlad i en glindrande froſt, ſom likväl ej uthärdar ſolens blickar. Natten förlängd och tydligen ſkild ifrån dagen. Månen börjar åter viſa ſig. Detta vackraſte ögonblick af Höſten beſkrifves i följande ende ſtroph, där Månen ſåledes tiltalas:

Ån du med gyldne ſpetſar bryter
Det mörka blå på himlens fält;
Ån ſilfret ur din källa flyter
Igenom ſkogens gröna tält,

Vi vandra i dit ſken betagne,
Til des i djupa gångar dragne
Vi märka förſt at du oſs flytt;
Men ſnart på molnets ſpända ſegel
Och vattu-nymfrens klara ſpegel
Du ſkänker oſs din bild på nytt.

Fiſkande med ljuſter vid bloſs. Sådens tröſkande och kaſtning. Des beröm ſåſom menniſkans förnämſta näring.

Se Sveas ſöner! låren vörda
Er himmel och er foſter-jord.
Hon nekar er at frukter ſkörda
Som lyſa på de läckra bord,
Där låtjan ſig i vålluſt dränker.
Men hon den rena ſåd oſs ſkänker
Som alſtrar ſtyrka mod och dygd,
Som odlad var i fria Stater,
I Rom af *Fabier*, *Cincinnater*,
Af *Vaſar* i vår foſterbygd.

Du, ſom i deras fotſpår träder,
Med högmod, landtman! ſe din lott.
I härnad dina tappra fäder
Til rikets vårn från plogen gått.
I dina ådror Sverges ſtyrka
Bevarad är — Låt andra yrka
Den falſka ärans läga ſtig;
Låt lyckans trälar rofvet byta:
I frid och krig, när medlen tryta,
Man ſer dem alla föka dig.

Alt

Alt ſkapadt nu kring dig ſig ſkockar
Och vördar dig ſom jordens Gud.
Dit fält är höljdt af luftens flockar
Som priſa dig med gälla ljud.
I dina ſpår ſig djuren tränga.
Knapt hinner du din lada ſtänga,
Förrän behofvens höga röſt
Från alla ſidor återſkallar
Och dig i öpna bodar kallar
At dela ſkörden af din höſt.

När ymnoghetens horn du gjuter
Förtrodt af Höſten i din hand,
Betalar du det ſkydd du njuter,
Din ſkatt åt Kung och Foſterland.
Men jorden ſom din möda kröner,
Hvars gifmildhet du tackſamt röner
Af dig det förſta offer får.
Ur dvalan väckt hon ſer dig åter
Med öpnad hand ſom regna låter
Des ljufva hopp för näſta år.

Landtmannen, ſåſom en ſanſkyldig Vis, liknad vid Förſynen:

Han i ſin omkrets verkar lika
Har mer at gifva än den rika.
Hans öfverflöd, den uſlas höſt,
Är med en ſparſam lefnad vunnit.
Hans kunſkap har ſin mognad hunnit
Och ſprider ſig i råd och tröſt.

Hans

Hans höſt-arbeten, ſåſom ſlångſel, ródning, m. m. Hans omſorg för framtiden, genom upmärkſamhet på vádrets omſkiften. Hans vård om ſit hus. Målning af et landt-bróllop: en hufvudſakelig del af et Höſt-qvåde, och, ſom nog märkes, åfven ſå af Författaren anſedd. Men månne icke — jag vil blott fråga — månne icke juſt ſamma ämne kunnat införlifvas i detta ſåſom kårleken i Vår-Qvådet, jag menar lika väſendteligen, och med lika fördel? Ágtenſkapet, betraktadt, ſåſom det bör, i affeende på des dyrbara frukter, men ſom óka behofven, deſſa förſta behof, dem Höſten allena tilfredsſtäller, gifver mig anledning til denna reflexion. En förberedelſe dártil hade kunnat anbringas i bórjan af Qvådet, på et ſått ſom lagt grunden til intereſſet under fortgången däraf, och bróllops-glådjen med den öfver inbärgningen til ſlutet, och ſáledes vid det ögonblicket af ſena Höſten, inträffa, då Naturen på fälten icke viſar annat án förödelſer. Men detta är et infall, ſom jag blott nämner, utan at våga, i detta des omogna ſkick, framſtálla det til Auctorens behjertande i fall af en omarbetning, hvartil et ſå ymnigt ſnille ej ſaknar förråd. Närvarande målning är imedlertid et af de intereſſantaſte ſtállen i Höſt-Qvådet, och kan beqvämligen här införas.

Hvad Gud til menſklighetens fágnad
Af Höſten förs med ſpel och dans,
Af Kårleken och Dygden hágnad,
Som båda fáſt hans myrten-krans?
Se ungdomen ſig hoptals háfva
Och gubben på ſin krycka ſträfva
At följa ágtenſkapets Gud!
Hvad glådje hos vår landtman brinner

Som

Som målet af sin önskan hinner,
Hvad oskuld hos hans unga brud!

Som Himlens dotter, Höften slöser
Sit öfverflöd för denna tid.
Hon jordens trogna söner löser
Utur det ok hon fäst dem vid.
Den första högtid verlden firat,
Den jordens första blomster firat,
År återkallad i vår bygd,
Där lika hög han än betraktas,
Des löfte lika heligt aktas
Och nöjet höljs med lika blygd.

Början af Qvädet, uprepad vid flera vigtiga tilfällen, uprepas med dubbelt eftertryck här:

Til Höstens åra tjungom vånner!
En mor för ägta kärleks-ro,
Hvars eld ej Astrilds vingar bränner,
Men lyser i et stilla bo.
Vårt unga par är dit ledsagadt.
Alt annat minne är försvagadt,
Det börjar lefva först i dag:
När det sin port för verlden sluter,
Sit nya herra-välde njuter
Och stiftar där sin egen lag.

Höften, diger af Vintren, löper omkring i skog och mark och ropar och ber alt hvad anda har at i tid skydda sig för den grymme sonen hon bär i skötet och i hvar stund är rädd at framföda!!! Flyttfoglarne lemna oss. Det heter til deras skara:

Du

Du flyr vid Höſtens förſta gny!
I moln ſom flocktals himlen hölja,
Vi dig med ögat harmſne följa
At ej på dina vingar fly.

Jagtens grymma nöje. Skall efter odjur. Vid åſynen af vargens och räfvens ofärd ſkyndar ſig Skalden med ſina vänner til hyddan, och lemnar åt Hjelte-ſångaren at priſa krigets faſa.... Men åfven den ſtilla hyddan måſte ſnart lemnas:

Oſs ſtaden kallar i ſit gny,
At ſig med tyngda ſorger hämna
Ju längre vi vår börda fly.

Ännu återſtår likväl et landtnöje at njutas,

Ännu vi ſjunga Höſtens åra —

ſom bjuder oſs uti trägården,

Hvars mogna frukt, at enſam priſas
Bland gallradt löf i dagen viſas
Och hand och öga ömſom drar.

Men nu inbryter förödelſen med kraft, och denna ſiſta tafla af Höſten är i min tanke den, ſom båſt tål jämförelſen med Författarens andra Landtqvåden. Hvad ſkal jag därutaf utvälja? I förtrytelſen, at icke kunna ſkilja något därifrån, utan at med lika begär anſe det öfriga, intager jag den hel och hållen ända til Qvädets ſlut, nåſtan ſåſom et litet ſärſkildt poem öfver Efterhöſten, ſom jag blott omtrycker.

Förgänglighet! din ſkugga höljer
Vår vackra lund, din bild är tryckt

På

På gräs och löf där ögat följer
Dit härjande, din mörka flygt.
Hvar är det, ſom du oſs ej tvingar
At ſe din hamn? på vådrens vingar
Du dina bleka offer för.
Vi fåfängt ſkynda ur dit ſköte,
En öpnad ſyn af dagens möte
Dit djupa intryck ej förſtör.

Kom då, at all din faſa måla;
Du öfver oſs ej mindre rår.
Hvad ſvaghet, at en bild ej tåla
Hvars verklighet oſs föreſtår!
Kom då, at i din famn oſs ſånka:
Låt Höſtens floder jorden dränka,
Låt vådrens iſver ſlita ſkyn
Och jorden i ſin grund förſtöra;
Kom dödens dotter! fyll vårt öra
Och tryck din tafla til vår ſyn.

Hvad ändrad utſigt, når vi vakna!
I går en ång, i dag en ſjö!
Vi trakten kring vår hydda ſakna
Som ſer ſig flyttad på en ö.
Alt lefvande har undanflyktat.
Vår rika Höſt ſit lopp har lyktat
Och ſett ſin mantel klådas af;
Vår park där ſiſt hon ſkyddad blifvit
Et ſorgligt offer henne gifvit
Med fålda qviſtar på des graf.

Med afsky dagens fackla hastar
I loppet från en hårjad trakt:
Det sken som hon på ryggen kastar
Ger blott tilkänna mörkrets magt.
Det med vårt hela väsen blandas,
Det fyller kretsen där vi andas
Och på en gång vår tankas rymd.
Hon i naturens chaos dragen
Af lika vanmagt är betagen,
Bland dödens bilder undansky md.

Knapt våra ögon sammantryckas
At fly en stund vår sorgsna hamn,
Än med förskräckelse vi ryckas
Ur dvalans säfängt sökta famn.
En storm som jord och himmel hvälfver
Oss faller an, vår hydda skälfver
Och hotar at begrafva oss.
Kring negden där hans ilar rasa,
Med brak och gny, en almän fasa
Är lyst af nattens bleka blos.

I oron som beständigt väckes
Och sjelf sit gift begärligt når,
Vår tanka ut på hafvet sträckes
Och skeppen ser som krössas där.
Här ser man dem mot himlen häfvas,
Där, i en öpnad afgrund qvälvas,
Och här, mot klippan sönderslås.
Man ser med uslingar belastadt

Et

Et vrak från våg på vågor kaſtadt
I tuſen ſpilror ſiſt förgås.

Vid dagens ſken, af vådrens yra
Vi ſe på jorden lika prof,
Likt hafvet, hvart vi ögat ſtyra
Är fältet höljdt af deras rof.
Här åro vallar öfverflutne,
Där, tak och ſtångſel nederbrutne.
Med röttren op ur jorden ryckt
En tall är fäld och vågen ſtänger,
Med lutad ſtam en annan hänger
Sin brutna topp för vådrens flygt.

Men på den jord de nu förröda
Och lemna tom och mörk och vild,
Vi ſe med undran jordens gröda
Som gläder oſs med vårens bild.
Så ſkal i ålderdomens öken,
När ögat ſkyms af dödens töcken
Et ljufligt hopp i hjertat gro;
Vår anda ur ſit fångſel ſträfva
Och i odödligheten ſväfva
At njuta hennes guda-ro.

III.

DEN 19 AUG. 1786,

OM MORGONEN *).

RE'N dagen helsar oss, men natten våra bröst
Än med sin tunga magt betäcker.
Än sakne vi den blick, än hôres ej den röst
Som vårma, ljus och lif i Svenska hjertan väcker.

O SÔMNENS Gud! uti din famn
Vår Konung hvilan återfinne!
Re'n Ryktet flyger kring med dånet af hans namn,
Men lugnet höljer än hans kånslor och hans sinne.

GÅN, fålla Drömmar, I, som svåfven kring hans sjål,
Utaf hans slutna ôga sedde!
Som målen för hans hog vår glådje och vårt vål,
Ej dens besvår, som dem beredde.

MED edra glada bilders flock
Besvåren, sorgerne förjagen,
At han af er ur dvalan dragen
Må sina tyngda ôgonlock
Tillika ôpna få för nôjet och för dagen!

* * * *

DE

*) För sent ågare af denne och följ. Artikel har jag ej kunnat börja Qvartalet därmed, som både ämnet och nyheten hade fordrat.

De flytt, de redan flytt, de troll som lågrat sig
Vid början af hans stolta bana:
Split, Högmod, enskild Vinst mot Gustaf förklarade krig;
Han såg dem, han kom och han van, de flydde för Segrarens fana.

I nitets drägt sig Egennyttan döljde,
Des tunga ropte: *Fosterland.*
Men Sannings ljus i Gustafs hand
Igenom larven bröt och blygsten trollet höljde.

En låga, tänd i afgrunden,
Oenigheten kring oss spridde;
En vän förrakade sin vän,
En son emot sin fader stridde.
Men bäfvande vid Hjeltens röst
Des händer afgrunds-facklan fälla.
Han knyter hop millioner brödt
Och tvingar dem at blifva fälla.

Uphöjd på axlarne af en förblindad tropp
Gick Högmod fram med Sjelfsvåld och med yra;
Uplyftande sin arm, uti förmätit hopp
At få regerings-tömmen styra.

Men kärlek för en fosterbygd
Förskjuta ses den djerfva svaga;
Hon nödgas bud af Vishet taga
Och Sjelfsvåld flyr med harm och blygd.

Och Medborgsmannen denna dagen
Med glädje väljer, Thronens vän,
Den åran til at lyda lagen,
För friheten at trampa den.

* * *

De flytt, de redan flytt, de troll som lågrat sig
Kring början af hans stolta bana m. m.

De flytt, men ån en sorgsen här
För Gustafs åsyn nöjet skymmer.
Ån någon usling fins, hvars qval hans hjerta tår,
Ån tynga på hans själ regeringens bekymmer.

* * *

O du, som för Dit Rikes åra
Upoffrar lugnet af Din själ!
Mins under midan för vårt väl
At våra bröst Dit väl begåra.

Om Spirans omsorger i går
Dig följde in i nattens sköte,
Må fällheten i våra spår
I dag bli Dina blickars möte!

Om nödens suckar någon gång
Då sårade Dit ömma öra,
Så må Du endast nöjets sång
I dag af våra läppar höra.

Må tacksamhet i offer-drägt
I dag sig til Dit altar väga,
Och våra ömma suckars flägt
Uplifva offrens helga låga!

IV.

Divertissement
då Konungen lade hörnstenen vid Brahelund *),
den 19. Augusti 1786.

Personer:

Vulcanus.
Nöjet.
Stållets *Skydds-Gudinna.*
Chor af *Cycloper.*
Chor af *Nöjen*, *Herdar* och *Nymphar.*

Chor af Cycloper.

Skyndom at för verlden tyda
Magten af Cyclopers hand:
Skyndom at för Gudar pryda
Boningen af denna strand.

*) Landtegendom, mellan Haga och Ulriksdal, den Hans Maj:t årnar inviga åt Sit enskilda lugn.

CHOR AF NÖJEN.

Skynden at ert välde öfva,
Hägnen, pryden denna lund,
Där för ſnillet någon ſtund
Glädjen ſkal bekymret ſöfva;
Skynden at er ſtyrka pröfva,
Fäſtom deſſa murars grund.

EN CYCLOP.

MEN åt hvem ſkal denna pragt,
Detta Slott . . .

EN ANNAN.

Tör hända *Fröja*
Stundom från ſin gudoms magt
Åmnar här at okänd dröja.

EN ANNAN.

Kanſke döljes *Juno* där,
När hon Gudars thron förſakar.

EN ANNAN.

Eller hvilar *Pallas* här
På den ſköld ſom Riken ſkakar.

CHOR AF NÖJEN.

Skynden at ert välde öfva m. m.

VUL-

Vulcanus *til den främſta bland Nöjena.*

Gudinna til hvars bud jag leder
Den ſkara du ſer följa mig!
Om åt din längtan jag i dag min hjelp beredér;
Låt ock min önſkan röra dig.
Åt hvem ſkal denna boning egnas?
Hvad båda deſſa glada ljud?
Är det i Himlens krets åt någon okänd Gud?
Är det åt någon Kung af hvilken jorden ſägnas?

Nöjet.

Mot morgonrodnans trakt vid Målarns höga ſtrand
Där han kring *Agnes* nås ock *Birgers* murar böjes,
Du ſer, Vulcan, et Slott, ſom prydt af Konſtens hand
På klippans tyngda rygg mot molnen driſtigt höjes.
I detta Slott af årans ſträlar höljd
Du ſer en Kung med *Vaſars* Thron och Spira
Vid tvängets höghet fäſt, af evig vördnad följd,
Ta Sverges offer mot hvars folk hans lagar fira;
Men ock för deras väl i nödens ſorgſna tid
Hur ſer du där hans ömhet båfva?
Och faſt hans hjerta fylls af dygdens ſälla frid,
Bekymret kring hans thron och för hans tankar ſväfva.
Från Hufvudſtadens ſtolta Slott
Jag bygger ſamma Kung en hydda,
Där han af omſorg trött och nöjd at öfva godt
Får tas af glädjen mot ſom ſkal hans hvila ſkydda.

ARIA.

Vården, Lekar, Löjen, Frid!
Detta rum, som jag bereder,
Där en gång från mödans tid
GUSTAF går at söka eder.
Skingren med er andedrägt
Alt det qval som lifvet tvingar;
Och låt kring den mur jag sträckt
Svåfningen af edra vingar
Jaga bort bekymrets flägt:
Låt, af Floras hand betäckt,
Blommor här kring spiran knytas;
Och ibland i herda-drägt
Manteln utaf eder bytas:
Låt, från vördnans ledsnad fri,
Oron här hans tilflykt skona;
Om bland er han bär en krona,
Låt den blott af rosor bli.
Låten friheten och löjet
Följa här hans hvilas dag;
Och i edert sälla lag,
När Behagen lifva Nöjet,
Låten Nöjet ge behag.

CHOR.

När Behagen lifva Nöjet, m. m.

VULCANUS.

CYCLOPER! som mit välde fören
Och styrens af min slägga ljud,

För-

Förſamlens, min befallning hören
Och tagen eder herres bud.

En Cyclop.

Befall. Säg, ſkal vår kunſkap priſas
Af någon gynnad Guda-magt?

En annan.

Skal jordens dolda rikdom viſas
I ſamling af en ovan pragt?

En annan.

Skal Jofurs tordön åter loſſas?
Vil Gudars Far i vredens dag,
At bergets klyfda håll ſkal kroſſas
Af nya viggars tända ſlag?

Vulcanus.

Aria.

Ur jordens ſkôt des ſkatter tagen,
Och, prydande en helgad plats,
Cycloper! lyften op i dagen
På denna grundval et palats.
Låt verlden all er konſt få rôna
Och ſmaken konſtens verk förſkôna.
Om vid en dôdlig lyras ljud
Man förr ſett marmorn lydig vara,
Hvad prof ſkal ej er magt förklara
När den begårs af Snillets Gud?

Chor.

CHOR AF CYCLOPERNE.

Skyndom at för verlden tyda
Magten af Cyclopers hand:
Skyndom at för Gudar pryda
Boningen af denna ſtrand.

NÖJET.

Aria.

Du ſom fordom enſlig hågnat
Deſſa ſkogar, denna trakt,
Där din dolda Guda-magt
Sig i ſeklers tyſtnad fågnat!
Om min flock ſom ſamlat ſig,
Dina Nymphers antal öker,
Om jag här din ſtillhet ſöker,
Är det ej at ſtöra dig.
I dit Rike du ej nekar
Ungdomen, Behagens tropp,
Glådjen, Oſkulden och Lekar
At ſlå deras boning op.
Tag vårt offer denna ſtunden,
Gilla våra tidsfördrif,
För vårt ſälſkap öpna lunden,
Til vårt Tempel helga grunden,
Skydda den, och ſynlig blif.

SKYDS-GUDINNAN, *viſar ſig.*

AF hvad ljud ſom kring mig ſkalla?
Är jag i min grotta väckt?

Hvem

Hvem är du i Vårens drägt,
Som mig med en röst hörs kalla,
Liknande Zephirens flägt?

Nöjet.

Jag är Nöjet. At mig skydda
Kungars borg ej mägtig är:
Likſom du, en menlös hydda
Är den friſtad jag begär.

Skyds-Gudinnan.

Denna negd, du Frös jas like!
Är hvad Himlen ſkänkte mig.
Dela den. Mit lilla Rike,
Som mit hjerta, tilhör dig.

Nöjet.

För en Kung, ſin ſamtids åra,
Som ifrån ſin höghets tvång
Önſkar hinna någon gång
Glädjens enfald mera nära,
Väckte jag dig med min ſång,
At en bonings-rätt begära.

Skyds-Gudinnan.
Duo.

Evigt jag i mit förvar
Tar de murar jag ſer byggas.

Nöjet.

Måtte deras omkrets tryggas
För de ſorger lifvet har!

Skyds-

SKYDS-GUDINNAN.

Här ſkal jag hans ſtillhet hägna.

NÖJET.

Jag med lek hans hvila fägna.

(*Tilſammans*).

Och, förente hvart han går,
Skingra kånſlan af all ſmårta,
Kalla Friden til hans hjerta
Och Behagen i hans ſpår.

SKYDS-GUDINNAN.

I DET tyſta lugn jag njutit
Under tidehvarfvens lopp
Har för mig et ålſkadt hopp
Med den dagen länge ſkrutit
Som omſider runnit op.
Han ſynes, denna dag, och re'n til deſſa ſtränder,
Dem tyſtnaden haft i förvar,
At lifva denna negd den Konung åndtlig länder
Som åmnet för min långtan var.
Jag mottar i mit hägn ſom ortens Skyds-Gudinna
Det Slott hvars grund han i mit Rike lagt.
Inom des falla tak ſkal oron aldrig hinna
Och kring des trygga mur ſkal Friden hålla vakt.
Se'n han på *Vaſars* Thron en villig dyrkan ſkördat
Och tröttas af den glans hvari man honom vördat,

När

När ſtundom af mit lugn han ögnablick begår,
Skal han, af kärlek följd, få möta Nöjet här.
Hit ſkal, hvar gång han flyr at här ſin höghet dölja,
Välgerningarnas ro hans hvilas timmar följa,
Och ſkild från ſpirans tvång, hvars pragt ej nalkas mig,
Hans hjerta til ſin lön få fritt betrakta ſig.
En högre Guda-magt ſom ſkyddar Hjeltars öden
Och för til minnets borg de namn hon frälſt från döden,
Med tackſamhetens hand hans dygder teckna ſkal
Och vårda Gustafs namn vid deſſa murars fall.
Oſs hör det endaſt til at nu hans önſkan tyda,
At helga denna park och denna boning pryda
Där Gustaf från ſin thron och vördnads-offrens lof
Som enſkild blandas vil uti Behagens Hof.

Aria.

Samlens Lekar, Luſt och Löjen!
Och du! främſt bland alla Nöjen,
Frihet! du ſom ger dem lif,
Fåſten här er våna ſkara;
Detta rum ſkal evigt vara
Egnadt edra tidsfördrif.

Almän Chor.

Samlens, Lekar, Luſt och Löjen m. m.

Nöjet.

Aria.

Ach, Fria konſter! I, ſom lyden
Min röſt ſom kallat er i dag!
Med täckhetens och ſmakens drag
I eder bygnad ſtyrkan pryden.

Gån,

Gån, fören til fulkomlighet
Det verk ſom ſtyres af ert gille,
Re'n verlden GUSTAFS dygder vet;
Men ſjelfva hvilan af hans ſnille
Bör tecknas med odödlighet.

ALMÅN CHOR.

Gå, förom til fulkomlighet
Det verk, ſom ſtyres af vårt gille.
Re'n verlden GUSTAFS dygder vet;
Men ſjelfva hvilan af hans ſnille
Bör tecknas med odödlighet.

Kom, följom GUSTAF ån vid handen
Så långt ännu vårt Rike når:
En annan Gud vid Haga ſtranden
Mot honom re'n til möte går.

Ur hyddan den han återtager
Han gick at vinna evigt namn,
Och möts nu där af Årans lager
Den ſtund han ſkils ur Nöjets famn.

V.

Hästarne och Flugan.

Fabel *).

En vagn af flera hästar dragen,
Men hästar som med möda gå
Och hafva skjutsat hela dagen,
Ser dem til slut ej mer förmå
Och nedanför en backe stå
I trots af Herrn som höjer magen
Och ropar: Kusk! kör på, kör på.
En fluga med ej mindre ifver
Mot kusk och hästar vapnad är.
Hon mäste ensam ha besvär
Och flyger här, och flyger där,
Sig ingen ro och hvila gifver
Förrän hon saken ser i gång
Hvaraf hon åran sig tilskrifver.
Hon hästarne ej varse blifver
Som vagnen dra, fast ej i språng,
Och blott begärt en stund at flämta
Och krafter under resan hämta.

Liksä i alla skrån en fjäskare man hör
Som åran egnar sig af andras ädla möda:
At dömma af hans prat han hela verket för,
Fast han därvid ej annat gör
Än hinder och besvär och harm och ledsnad föda.

VI.

*) Uplåst i Svenska Academien. Författaren, Hr. Grefve *Gyllenborg*, behöfver knapt nämnas.

VI.

GULDETS VÅLDE.

Imitation af *Anacreon* *).

SVÅRT år at ej af kårlek rôras,
Men lika svårt at ålska tôras.
Hvem år som ômmar fôr dit qval?
Hvad gôr din trohet fôr Corinna?
En annan går at henne vinna
Med offer af et Capital.

FÔRDÔMDA Guld! den dag ur jorden
Du gråfdes op, den dag år vorden
Fôr alla fekler grym och hård.
Straxt såg man tåndas krigets låga,
Naturen utan all fôrmåga
At råcka ofs fin hulda vård.

EN niding tecknad med din ftåmpel
Tog Hjeltens rum i årans Tempel.
Du fkånkte heder, ftånd och namn.
Man fåg i Gudars glans och lycka
En Midas under fôttren trycka
Den nakna menfklighetens hamn.

EJ nog at du vårt öde fkiftat,
Du själ och hjerta har fôrgiftat.

Från

*) Af famme Fôrfattare fom fôreg. Artikel. Anledningen gaf den Ôfverfåttning utur Anacreon, fom finnes uti fôrra Qvartalet af *Sv. Parnaffen*, fid. 173.

Från denna tid ej någon vån,
Ej något ſamband mellan bröder.
Et frätande begår förröder
Den matta dygd ſom andas ån.

Men jag dig dock förlåta ville
Dit välde öfver vett och ſnille
Och all den laſt du hölja kan;
Om ej ur afgrund, til vår neſa,
Din magt du åfven hunnit reſa
At blifva kårlekens tyran.

VII.

Tal
om Svenska Vitterhetens framtida utsigt,

hållet för K. Vetensk. och Vitterh. Samhället i Göteborg

den 24. Jan. 1786 *).

M. H. Det har nåſtan blifvit en lag, vid ſådana tilfällen ſom detta, at förorda om ſin egen oſkicklighet. Det är, i min tanke, et litet ſvek, förlåtligt då det lyckas, af Talarens egenkårlek, hvarmed han ſöker det ſå ljufva nöjet at öfvertyga ſine åhörare om vederſpelet; men om deſſe, ſom förmodligen

*) Jfr. Nyheterne i Förſta Qvart., Art. *Göteborg*. Det införes enligt löfte därſtädes, utan vidare pretenſion eller förbehåll.

oftaſt händer, nödgas taga honom på orden, hvartil tjenar i det fallet en urſäkt, ſom icke en gång har den meriten at vara upriktig? Då I, M. H., behagat kalla mig, och jag, ehuru mera af ſkyldighet än böjelſe, åtagit mig at på denne dag inför Edert värda Samhälle tala, bör jag väl icke vara ſå aldeles oſkicklig därtil, ſom jag efter bruket borde förklara. Men icke vänten I, och detta förord haſven I redan ſkänkt mig, at genom mig afbörda Eder en lika ſå äfventyrlig ſom prisvärd förbindelſe. En dag ſom ſkänkt oſs en GUSTAF DEN TREDJE, uphofvet til vår närvarande lyckſalighet, — at tolka glädjen af en ſådan dag, at tolka den värdigt Honom, värdigt et vittert Samhälle ſom af Honom ſkyddas: viſſerligen fordrades därtil en mer än vanlig ſtyrka och vältalighet.

I kännen alle, M. H., dyrden af detta tilfälle. Jag läſer i allas Edra ögon de känſlor af vördnad och tackſamhet, ſom denne dag naturligt vis upväcka bör och ſom hvar och en af Eder önſkade äfven med orden kunna uttrycka. Vid denna Eder finnes - författning tillåten I för denna gången Talaren hvila. — Edert Samhälle, M. H., är en ibland de vackraſte frukterne af vår ſtore GUSTAFS blomſtrande Spira. Detta Samhälle har gjort Vitterheten til et af ſina ſtora föremål, och bör icke utan omſorg betrakta äfven des tilkommande ſkepnad hos oſs. Tillåten, at jag fäſter mig vid detta ämne. Svenſka Vitterheten är LOVISAS SON mycket förbunden. Tillåten, at jag viſar, huru högt denna ömtåliga gren af vår Literatur, under et ſådant hägn, ännu torde kunna updrifvas; med et ord, at jag ſöker viſa Eder *Svenſka Vitterhetens framtida utſigt.*

* * * In-

Intet folkslag, M. H., där Vitterhet florerat, har med mera framgång, med mera naturlig skicklighet densamma idkat, ån *Grekerne*. De togo henne utur vaggan, och updrogo henne til den mogna ålder, af styrka och behag, som få hennes syssträr, de andre Vetenskaperne, ännu upnått. Hos dem böre vi således söka de förste anledningar, at gissa oss fram til våra Sång-Gudinnors tilkommande öden.

Natur och lycka hade förent sig, at dana detta folkets snillen för Vitterheten. De lefde under et luftstrek, det angenämaste på jorden och nästan sådant som vi gerna föreställe oss et land, där Olympen, Cytheren, Helicon och flera dessa med Gudomligheter befolkade orter ligga. Des qvicka och ljufliga inflytelse, jämte den vackraste Natur, verkade en liflig inbildnings-kraft, rika och behagliga känslor. Et stort bevis om climatets lyckliga verkan därstädes är, at de nyare Greker, oaktadt flere seklers tråldom och förtryck, ännu behålla detta qvicka och känslofulla lynne *). Det underhölls af sjelfva Religionen, som var full af sinrika bilder och lysande ceremonier. Tänkesättet, under fria Regeringar, ägde hela sin naturliga kraft, och var långt ifrån den enformighet, det altför städade skick, som oinskränkta välden medföra och som slänger utsigten af så många okända fält, där snillet med fördel kunde visa sig. Den beständiga täflan imellan de åtskilliga små Stater, hvaraf Grekeland bestod, höll sinnena i beständig verksamhet och gaf anledning til stora händelser, gerningar och dygder. Skalden eller Oratorn deltog i dessa genom blotta öfvervigten

*) Se Brefvet om de Nyare Greker uti *Sv. Parnassen* för 1785, sid. 8 och följ.

af ſit ſnille. *Tyrtæi* krigs-ſånger förde en vacklande hår til en tydelig ſeger *). At beſjungas af en *Pindar*, var en åra icke mindre eftertråfvad än ſjelfva den lyſande ſegren vid de Olympiſka Spelen. Och hvem vet icke, at den ſtats-kluge Philip i Macedonien mindre fruktade hela Athens magt, än *Demoſthenis* våltalighet, ſom upbragte hela Grekland i gevår emot honom? Det betydde något, at vara gynnad af Muſerne i et ſådant land. — Desutom höllos årligen offenteliga täflingar imellan Artiſterne. Man ſtrömmade därtil ifrån alla kanter, och de ſegrande kröntes i åſyn och med bifalls-rop af hela menigheter. Det bör ej heller förtigas, at Grekland låg nåſtan i medelpunkten af den uplyſta verlden: Grekerne beſökte flitigt de länder, där Konſter och Vetenſkaper odlades, de inſamlade deras kunſkaper och gåfvo dem ſnart det nya och förbåttrade ſkick ſom utmärker alt hvad ſnillet vidrörer. Så gynnad af Naturen, bitrådd af ſtyrelſen och tänkeſättet, och omgifven af ſin tids ljus, fan Skalden et ſpråk för ſig, ſvarande mot hans känſla, ſvarande mot det bruk, han däraf ville göra. Språket, M. H., är, ſom långeſedan blifvit anmärkt, et troget aftryck af en nations lynne och ſeder; men den ſom blott känner Grekerne och deras handlingar genom andra ſpråk, föreſtäller ſig ej ſkönheten af deras, det fulkomligaſte ſom blifvit taladt af menniſkor. Hvilken frihet, hvilken rikedom, hvilken harmonie, ſtyrka utan hårdhet, ljuflighet utan matthet, prydlighet utan konſt, enkelhet utan låghet!

Blot-

*) Några af deſſe Sånger åro ännu i behåll. De ſkulle föga underverk göra i vår tid; men Lacedemonierne, ſom af dem upeldades, förſtodo en halfdragen ande af hjelte-ſpråket.

Blotta namn på perſoner utur detta ſpråk hafva en klang, något intagande, ſom voro de enkom danade för en harmoniſk meter. Och ſådant borde, utan tvifvel, det land, det folk och det ſpråk vara, ſom gifvit verlden en *Homerus*, den ſtörſte Skald ſom varit til, och hvars like förmodligen et lika af Natur och omſtändigheter gynnadt land endaſt förmår gifva.

M. H., förebrån mig ej, at hafva tillagt climatet för mycken del uti Grekernes Vitterhet. Det är viſt, at Naturen där var utomordentligen vacker. Och med lika ovanlig omſorg ſökte äfven Grekerne utveckla och förädla henne. Däruppå ſyftade, hvad menniſko-figuren beträffar, deras ſtändiga öfningar uti ſäktande, brottande, ſimmande, ſom befordrade vighet och ſtyrka; deras lätta och lediga drägt, mera lämpad at viſa fördelen af en vacker växt, än at pryda denſamma, ſom ofta ſker på naturens bekoſtnad; deras enkom inrättade almänna ſpel, där man täflade om ſkönhets-priſet, m. m. *). Konſtnärens öga vandes ſåledes tidigt och vid alla tillfällen at ſe menniſko-figuren i des fulla ſtyrka och behag, hvaraf han gjorde ſig en ännu ſkönare urbild, hvilken, genom ſenare tiders vekligare lefnadsſätt och i andra länder förlorad, af nyare Konſtnärer måſte ſökas uti de Gamles illa medfarna copior däraf. Flyttade utom Grekland, hafva Konſterne aldrig efter Naturen förmått gifva ſina arbeten den ſtämpel af ideal ſkönhet, ſom de där ägde och fordna minnesmärken ännu röja. De Gamles föregifvande, at Minerva ſjelf hade utſett Grekernes bo-

 nings-

*) Deras omſorg i detta affeende gick ända til barbari, jag menar bruket at utkaſta ſina vanſkapliga barn, hvilket en bland Chriſtna folkſlager lyckligt vis okänd philoſophie och ſjelfve lagarne dem tillåto.

nings-plats, var således något mer än en blott digt, och visar tydeligen, hvad de äfven sjelfve tilegnade et Climat, i hvilket allena vår inbildning tål at se Apollo, Muserne, Venus och alla Behagligheter födde och vistande. Naturen ytrar sig där ännu så liflig och skön, ehuru vårdslöst, at den väcker resandes förundran. Men at likväl de nyare Greker, så i detta som mycket annat, så långt afvikit ifrån sina förfäders frägd, vitnar icke allenast, at alt har sin period, men äfven at Styrelse och Religion i kraftigaste måtto med climatet deltaga uti Vitterhetens och Vetenskapernes tilväxt eller förfall.

Hos andra folkslag har Vitterheten med mer och mindre framgång blifvit yrkad, alt som likheten med det lyckliga Grekland, hennes rätta fädernesland, hos dem inträffat. Från Grekland fortplantades hon aldraförst til *Italien*. Hon syntes där väl trifvas, men dock märktes, at hon var främling. Principen af de gamle Romares Samhälle var inkräktnings- och herske-lystnad. Vitterheten öfvades mera til prydnad och at härma Grekerne, som genom sina kunskaper och sin smak rådde öfver sine beherskares seder, än af verkelig nationel böjelse. Augustus behöfde henne, at sladga sit nya välde och draga Nationens uppmärksamhet ifrån den förlorade friheten. Hon ägde, under hans beskydd, sina vackraste dagar i Rom. Efter det sedan inbrytande barbariet och då hon fulteligen äfven i Grekland ingen frihet mera ägde, flyttade hon åter til Italien, där hon kraftigt beskyddad älskade at återfinna sit andra fädernesland och et språk, ljufligt som hennes eget, men olika uti styrka och värdighet. Ledsen vid den Italienska vekligheten, gick hon öfver til *Frankrike*. Hon fan där et föga harmoniskt språk, men hos Nationen

et

et lynne, ſom täflade med hennes förſte älſkares. Frankrike blef nyare tiders Grekland. Sådan var frukten af den liflighet, den omgångſamhet och den beſynnerliga aktning för det vackra kônet, ſom caracteriſerar denna Nation. Ingenſtädes utom Grekland hafva Behagligheterne lyckligare blifvit dyrkade. Man ſkulle ſåga, at de där voro på nytt födda. Ockſå gjorde man ſig flitigt bekant med deras uråldriga mäſterſtycken: et ſätt at dyrka dem, ſom de altid beſynnerligen gillat. Den frie *Engelsmannen* kallade Sång-Gudinnorna til ſin Ö. Hans djerfva tycke, hans genomträngande blick behagade deſſa ſkôna. De förlåto honom hans tvåra ſeder, hans buttra ſpråk, hans mindre angenåma himmels-ſtrek, och älſkade at följa hans tankars driſtiga fart, ſom gaf dem nya och oförvåntade utſigter. Åfven Gratierne vederſakade ej den Brittiſka ſioltheten. Mera ſparſamt hafva de beſökt *Tyſkland*, hvars himmel annars hågnat Sång-Gudinnorna, ſom där, i brift af Gratiernes handledning, troget efterhårmat Naturen. Naturen, hög och ſkön i det hela, förlorar i detaljer vid en altför noga efterapning. Men alt hvad ſnille och konſt, utan Täckhets-Nymphrens närmaſte förtroende, kunna åſtadkomma, röjer ſig uti Tyſkarnes poeſie. Man har velat igenfinna hindret i deras ſvaſſande ſpråk, ſom åter vitnar om en mindre ſjelfſtändig caracter hos nationen. Emot Rouſſeaus princip, ſom låter Muſiken bero lika mycket af ſpråket, ſom Poeſien, hafva de dock en vida berômd muſik, den likvål kännare påſtå vara mera Italienſk ån nationel.

Jag kommer nu til den Nordiſka Vitterheten: jag menar i ſynnerhet den *Svenſka*; ty om Sång-Gudinnorna verkeligen beſökt Norden, ſå tror jag

at de lydt en kallelſe ſådan ſom denna, knapt hörd från öſter eller veſter:

I! ſom Parnaſſen ſett Barbarers nåſte blifva,
Förſamlens, Skaldemör! i Nordens öpna hamn:
Er fägring ſkal behag åt våra fjällar gifva,
Er ljufva vårma lifva
Den tröga köldens famn, m. m.

I ſanning, M. H., om frågan är om ſpråket, lärer knäpt något af de nyare i ſtyrka och välljud kunna ſättas framför vårt. Och är frågan om ſmak, ſå torde endaſt Franſka Nationen därtill vara lyckligare. Men kanſke deſſa äro våra enda förmoner, då vi vilje jämföra oſs med andra Nationer i Vitterhet. Och då ſå många lika väſendteliga briſta, kunde vår Vitterhets framtida utſigt ſnart vara afgjord, om icke Konſten, grundad på Naturen, vore vida rikare på utvägar, än den förſtår, ſom måter henne efter ſjelfkloka reglor.

Då man betraktar Svenſka Vitterhetens belägenhet i jämförelſe med den af förenämde Nationers, viſar ſig en ſkilnad, ſom bör väcka ſanſkyldige idkares bekymmer. Den ljufva himmelſka inflytelſe, hvarom Skalde-lärare tala, ſåſom den förſta egenſkapen hos en Poet, är i ſjelfva verket ganſka phyſiſk, och beſtår icke mindre i climatet än i Skaldens upfoſtran och organiſation. Det nit, hvarmed några ſökt beſtrida climatets verkan på ſnillet, hedrar kanſke deras patriotiſm, men icke deras kunſkap i Vitterhets-Hiſtorien. förfarenheten vittnar emot dem; och i alt fall äre vi, i detta afſeende, ſämſt lottade. Som en följd häraf, viſar ſig Naturen hos oſs mindre qvick, mindre lefvande och ſkön, än

hos

hos de ſödrare Europens bebyggare. Huru ſkulle vår inbildningskraft, våra känſlor, ſom af henne måſte näras, vara lika brinnande, lika qvicka och ljufva?

Ingen af de nämde Nationerne är ock mindre omgångſam än åfven den Svenſka. Det är genom växlade begrep, ſom menniſkan höjt ſig öfver det dumma djuriſka tillſtåndet: på lika ſätt måſte våra kunſkaper åfven fulbordas. Man kan vara en lärd, til och med ſlug man i hyddan, men ej ſkärpes omdömet, ej förfinas känſlorna, ej upodlas ſmaken, detta för ſkalden och artiſten ſå oumgängliga verktyg, därſtädes: det är en följd af omgånge, af erfarenhet, af mycken och reflecterad erfarenhet, ſom ej ſällan ſaknas hos våra ſnillen. De tro ſig merändels genom blott läsning och kännedom af reglorna kunna blifva goda Poeter. Men utan en flitig upmärkſamhet på Naturen, ſärdeles menniſkan, hinner man aldrig den höjd i konſten ſom utmärker original-ſnillet, och utan ſamråd med flere tänkande och kännare aldrig den fina ſmak ſom gör ſnillets värde och förſkaffar detſamma den agtning det förtjenar. Intet exempel, åtminſtone nyare, kan bättre beſtyrka detta än Franſoſernes. De äro förmodligen det omgångſammaſte folk på jorden: och hos hvilket har ſmaken och Vitterheten högre ſtigit? Hit hörer detta folkets redan anmärkta beſynnerliga agtning för Kónet, hvars naturligen qvickare omdöme och ſmak därigenom blifvit lockad at utveckla och formera ſig. Var icke åfven et Fruntimmer ſjälen uti det vittra Sámhälle, hvars Arbeten upväckte den goda ſmaken i Skalde-konſten hos oſs? Men det är icke öfver briſten af ſådana fruntimmer, ſom en Fru *Nordenflycht*, ſjelf den ypperligaſte ſkald,

ſom

ſom här måſte klagas, men däröfver at våre beleſvade fruntimmer i almänhet äga ſå liten ſmak uti Vitterheten, ja icke ens et verkeligt tycke för denſamma. Jag vil ej nämna, at detta tycke, denna ſmak åfven ibland vårt kön i Sverige är rått inſkränkt; ty jag tror, at det icke på bättre ſätt kunde hjelpas än genom fruntimren, helſt i deras lifliga ålder. De gifva väl icke tonen i våra ſälſkaper, men vår upmärkſamhet hafva de i ſin magt, och då en ung Behaglighet, utan pretenſion, men med urſkilning och ſmak, ytrade ſig öfver en utkommen ſkalde-ſkrift, är jag ſäker, at man ſkulle höra oſs diſcurera om vittra laker i andra ſälſkaper än Academier och Samhällen. Men ſådan är den vanliga tonen, at den ſom i et vackert ſälſkap vil upläſa den ſkönaſte vers, ſom ej är at ſkratta åt eller åtminſtone något flygtig, måſte flatna för ſina kalla åhörare.

Billigheten, M. H., fordrar likväl, at man ej hos vår Nation må ſöka et utmärkt tycke för Vitterheten. Climatet är hårdt och landet fattigt. Den förra omſtändigheten förnekar vår caracter den liflighet ſom til deſſa yrken hörer, den ſenare gör oſs en hufvudſak af omſorgen för vår bårgning. Häraf kommer utan tvifvel, at våre meſte diſcurſer i ſamqvåm gå ut på hushålls-ärender eller på lappri. Där våra förſta behof äro ſtillade, där ſtanne vi, där uphörer gemenligen vår ſpänſtighet, och om vi då göre et ſteg, at ſöka de vittra Nymphernes bekantſkap, ſå är det för et blott tidsfördrif, et paſſift nöje, ſom föga eller ingen reflexion af oſs fordrar. En gycklare, i hvad man kallar et godt lag, en narraktig comedie, är oſs då kårare, än et raffineradt ſnilles ſinrika lekar, ſom väcka intet nöje, där de ej reflecteras af eftertanken. De

ibland

ibland oſs, ſom hunnit ſåkerheten af en behaglig utkomſt, finna ſå mycket nöje i et makligt leſnadsſått, at de ej vårda ſöka ſig något ådlare, och den rike känner ingen annan lyckſalighet.

Vårt lands affides belägenhet och ringa folknummer äro icke obetydliga artiklar, at upföra på liſtan af Vitterhetens förhinder. Genom den förra beſvåras ſå väl vår lärda ſom vår economiſka handel med utländningen ganſka mycket; och ſom han desutom uti intetdera affeende mycket behöfver oſs, är detta et nytt hinder för den nödiga gemenſkap, ſom hos de öfriga vittra Nationer, ſom ligga näſtan i krets med hvarandra, oändeligen båtat Vitterheten. De lära ſig ſåledes ej heller vårt ſpråk: och hvad Vitterheten hos oſs därigenom förlorar, finner hvar och en, ſom vet hvad betydande driffjäder åran är uti en ſkalds yrke. At ſkrifva et odödligt verk, ſom ſkal låſas af några få kunnige landsmän, är förmycket begärdt af et ſnille, då hela des välfärd ofta på et ſådant arbete måſte vågas. Men at ſkrifva det i hopp at beundras af hela Europa, hela den uplyſta verlden; det är något ſom kan ägga, ſom kan uplyfta et ſnille. Folkbriſten i landet gör ock viſſerligen mycket til ſaken; ty hvarje blott tänkande och ſkrifvande perſon förutſätter en viſs mängd arbetande händer, och ju flera deſſa äro (de behöfvas ingenſtädes båttre än hos oſs) ju flere författare kan landet hyſa.

M. H. jag lemnar eder at efterſinna, huruvida ſådana hinder kunna afhjelpas, och i anledning däraf Svenſka Vitterhetens framtida utſigt. Jag fruktar, at I ej finnen den ſådan ſom I den önſkade, och at I väl låren urſäkta mig, då jag påſtår, at hon åtminſtone aldrig hinner den betydande höjd, at kunna

na ſättas i bredd med den Italienſka, Franſyſka och Engelſka. Altifrån Chriſtinas til vår tid har hon blifvit yrkad, utan ſärdeles framgång. På en gång har hon nu gjort några ſtarka ſteg eller ſnarare ſprång, om I tillåten mig det uttrycket. Men jag binder et begrep därvid, ſom jag årnar förklara. Franſyſka ſmaken, ſom beherſkat oſs i ſå mångahanda, har ändteligen äfven bemägtigat ſig vår Literatur, och vi hafve ſtraxt velat likna våra mönſter. Men likaſom Franſyſka bruk och ſeder illa inflämma med vårt climat och caracter, vågar jag påſtå, at det är ſamma ſak med Franſka imitationen i vår Vitterhet. Det har lyckats et och annat privilegieradt ſnille, at gifva oſs ſlycken uti denna ſmak, ſom kunna täfla med de Franſyſka. Men deſſa granna producter äro ej annorledes at anſe, än ſom rara växter med ytterſta ſorgfällighet updragna i goda orangerier. De äro at beundra, mindre för ſkönhetens än för raritetens ſkuld och för det de hos oſs kunnat produceras. Mindre lycklige efterapare hafva därigenom blifvit mindre lycklige ſkalder. De hade kanſke, utan at vilja vara franſyſke, gifvit oſs något ſom hedrat dem och Nationen. Til all olycka har man icke valt mönſtren ur Franſka Vitterhetens gyllende tidhvarf, men ſkyndat ſig at efterapa det nymodiga ſladdret däraf. Således har vår Poeſie blifvit ſtådad och gran, innan ſpråket vunnit behörig ſtadga; hon har gjort ſprång, dem detta ej kunnat följa: och vi åge således vitterhets-ſlycken, ſkrifna med bäſta granſkning och ſmak, medan ſpråket i almänhet föga vunnit eller kan vinna därvid, ſå länge vi ſakne en god inhemſk, i ſynnerhet Comiſk, Theater.

Förlåten I, M. H., at jag på en ſå glad dag vi-

viſat eder en ſå föga behaglig utſigt, och hvilken, om I finnen den riktig, måſte bekymra Eder, ſom i detta åt Minerva och Apollo ſamfäldt invigda Tempel, med lika nit offren åt dem begge? Jag bör icke vänta det, och ſkyndar mig förſäkra, at om möjeligt är, åtminſtone til ſlut ſöka förlika mit Tal med Eder och den högtidliga dagen.

Ibland de ſtora omſorger, ſom ſyſſelſatt vår högt uplyſte Konung, har ingen, i min tanke, varit värdigare en Monark, ſom

Med ſnillets ſtyrka öfver tiden
Med hjertats öfver otack rår,

ſåſom en af våre nyare Skalder ſå vackert ſagt, än den at vilja göra oſs åter Svenſke. För ſtor kännare af menniſkan at börja en ſå vigtig förändring genom lagar, har han börjat den med et bruk, införd med Eget och des Hofs exempel. Den nye klädedrägten, M. H. (måtte den altid erinra oſs det!) påſyftar et ſå ſtort ändamål. Vi borde kläda oſs efter climatet, och våre kroppar återvinna ſin fordna ſtyrka, innan tänkeſättet kunde återtaga des fordna manlighet. Låtom oſs följa denna vackra anledning, låtom oſs äfven i våra nöjen, i våra vittra yrken blifva Svenſke! Detta, M. H., vil ſäga mycket mera, än jag tror mig på denna ſtund kunna förklara. Men om jag kunde göra det, ſkullen I finna, at med alla de hinder Natur och omſtändigheter lagt vår Vitterhet i vägen, gifves ännu en utväg, ſom ſkulle kunna tröſta oſs öfver de tilſtångda. Våra meſta ſkalde-qväden vitna om utländſka tänkeſätt, utländſka himlar, ſeder och bruk. Men hvad hör jag, då denna önſkliga förändring hos oſs timat?

mat? Kommande ſkalder uphöja en manlig Svenſk röſt at beſjunga Svenſk Naturs förmoner och under. Deras ſånger likna henne, i enfald, ſtyrka och höjd. Språket, af oſs bortvrångdt til ſmå franſyſka behag, har återtagit ſin medfödda art, blifvit ägta Svenſkt och behagar med vårdighet. De qvåda våre gamle Hjeltars beröm för et folk ſom känner dem, och har mod at likna dem. De förſaka ej, at ſjunga kårlekens pris, men hvilken? icke den veklige ſom förſvagar både ſinne och kropp, men den oförkränkte, den blygſamme, ſom förådlar hjertat, belöner tapperheten och dygden. På Theatern ſer jag allmänna intereſſet i förening med åſkådarens nöje: på Tragiſka banan gamla Nordiſka hjelte-dater bekrönas med ära och den fege, den trålartade märkt med evig neſa; på den Comiſka, inritade oſeder blottſtållas för åtlöje, helſt då de hårleda ſig från utländſk apelyſtnad; ty Nationen har en dygdig caracter, ſom allenaſt tarfvar förädling. Från den Lyriſka banan finner jag féeriet och det onyttiga prålet förviſt; jag ſer uti Operan, Tragediens vårdiga ſyſter, ſom i förbund med de Fria konſterne med deras intagande kraft förſtårker den ſenares alfvarſammare intryck; eller ſer jag henne i herdinnedrägt upmana dem til landtlefnadens pris och ingjuta kånſla för bygdens rena nöjen, aktning för des idoge åbor. Jag ſer Satiren höja ſin giſſel til laſtens ſkråck, utan at våga antaſta perſoner. Jag ſer Critiken, beledſagad af den trygga Sanningen, med ſin fackla updaga fel hos dugliga ſkribenter, och ſällan framkalla Begabberiet, ſom följer henne på afſtånd, om ej för at näpſa den inbildſke, den ſjelfkloke och förmåtne; ty det är angelägnare at tånka beſkedligt, ån at tånka qvickt. Hon råttar ſåledes

ledes med lämpa, men dock med eftertryck. I ſtället för at med et argt löje uthviſsla den felande, ſöker hon uplyſa honom, då hon ſer at han lofvar något, gifva honom känſel för det verkeligen ſköna, och således både leda och muntra honom på den farliga ſtigen til Parnaſſens höjder.

På det ſättet blefve våra Sång-Gudinnor hvarken ſå blåndande ſom de Italienſka, eller ſå qvicka och artiga ſom de Franſyſka, eller ſå högdragna ſom de Engelſka: de blefvo behagliga med värdighet, värdiga utan tvång, ſtundom ſublima men enfaldiga, ſtundom lekande men med oſkuld; med et ord, de blefvo Svenſka och i denna egenſkap tuſende gånger mera at vårdera, än med alla främmande retelſer. Utländningen ſkulle ſkynda ſig, at lära känna Skaldemör, ſom ägde andra prydnader än hans, ſom lyſte af medfödda behag —

Men, M. H., hvarken vil jag oroa Eder, eller vil jag uppehålla Eder med ljufva drömmar: intetdera paſſar på en dag, ſom gifvit oſs en Gustaf den Tredje, den allmänna ſällhetens ſäkraſte pant, under hvars lyckliga Spira åfven Vitterheten ſkal börja ſit gyllende tidehvarf i Sverige *). Jag har blott velat vända eder upmärkſamhet på et ämne, ſom tyckes förtjena et patriotiſkt Samhälles behjertande.

VIII.

*) De bekante vigtige händelſerne, ſom inträffade et par månader efter, ſedan detta Tal vardt hållet, hafva befannat denna ſpadom.

VIII.

ÖFVERSÅTTNING AF SAPHO *).

1. *Ode til Venus.*

HUNDRA tempels Herſkarinna!
Du, ſom i dit majeſtät

Leker

*) Gjord ifrån Grekiſkan af Författaren til Öfverſättningen af *Anacreon*, ſom finnes införd i *Svenſke Parnaſſen* för 1784.

Sapho, af hvars Poeſie intet mera, än hvad här i öfverſättning meddelas, är i behåll, lefde omkring 44:de Olympiaden, eller 600 år för Chr. Födelſe. Hon var född i Mytilene, hufvudſtad på Ön Lesbos och en ſkola för Konſterne i gamla verlden, men i ſynnerhet bekant ſåſom hennes och den namnkunnige Poeten *Alcæi* fädernes-ort. De voro ſamtidige, och *Alcæus* hade ingen ifrigare beundrare än *Sapho*. Efterverlden har gjort henne ſamma rätt. De Gamle kunna icke nog priſa det läckra, ljufliga, harmoniſka, ömma och näſtan obeſkrifliga behag ſom rådde uti *Saphos* qvåden: och det lilla ſom däraf hunnit til oſs, långt ifrån at jäfva detta loford, öker ſaknaden af det förlorade. Hennes lyſande ſnille ådrög henne naturligt vis de Lesbiſka fruntimrens afund, och lår man icke miſstaga ſig, då man därifrån härleder det elaka rykte, ſom intil våra tider förföljt hennes minne. Det är viſt at hon offentelig en förklarade ſig emot ſin bror *Caraxus*, ſom vanhedrade ſig genom ſin kärlek för den liderliga *Rhodope*. Det är viſt, at Mytilenierne låto prägla hennes bild på ſit mynt, efter hennes död. Sådana vitnesbörd hade långeſedan bordt uplyſa efterverlden om hennes oſkuld. Hennes paſſion för *Phaon* ſkadar ingalunda den aktning man är hennes namn ſkyldig: hon älſkade blott honom, och blef et offer för denna ſin kärlek ... Vi, om någon annan Nation, hafve ägt och vörde hennes ſalſynta like: då vi nämne en *Svenſk Sapho*, bör det intereſſera oſs, at detta namn innebär något vackert både på hjertats och ſnillets vågnar.

Leker med en älskarinna
Som förgås i dina nåt,
Fröja! mägtiga Gudinna!
Skydda mina rådda fjät.

Denna nya härdhet vike;
Skänk mig åter dit förſvar;
Blif igen din egen like,
Sådan ſom i fordna dar,
Då du flyktad ur dit rike
Blott en gåſt hos *Sapho* var.

Långt ifrån mit öga röjde
Dina ſparfvars låtta ſpan,
Som den ljuſa ethern plöjde;
Vagnen, kaſtad af och an,
Kofan emot jorden böjde,
Där du *Saphos* hydda fann.

Sparfvarne tilbaka flydde,
Du allena dröjde qvar;
Löjet dina läppar prydde,
Mildheten i ögat var,
Inga ſtormar negden brydde,
Solen lyſte dubbelt klar.

Dina ſuckar, dina böner,
Sade du, hvi tömmas de?

Jag din ömma kärlek kröner,
Jag vil *Sapho* lycklig se;
Hvilken utaf Greklands söner
Önskar du at bojor ge?

Skulle han et afflag våga
Til den pant du honom bär
Af din trohet och din låga;
Väl — i morgon tänd och kär
Skal han sjelf med ånger fråga,
Hvilka offer du begär?

Skynda, mägtiga Gudinna,
Phaons dom, du redan sagt;
Blif då nu min Skyddarinna!
Mätte han til ånger bragt
Än i dag af kärlek brinna!
Cypris! Cypris! töm din magt.

2. *Ode til en Lesbisk Flicka.*

Ynglingen som vid din sida
Suckar darrande och svag,
Och som ser dit öga sprida
Dessa ljusa blickars dag,
Ville heldre där förbida,
Än at ge Olympen lag.

Dessa blickar gömde lågan
Som mit hjerta satt i brand;
Flykten öfvergick förmågan,
Jag blef fångslad af din hand,
Och förtrollad utaf plågan
Gladdes jag åt mina band.

Knapt jag förr din åsyn njuter,
Än den eld som mig förtär
Sig i alla ådror gjuter,
Röften darrar af begär,
Örat sig för ljudet sluter,
Ögat sig i töcken klär.

Alla lifvets band förstöras;
Slagen som af åskans fall
Inga pulsar mera röras,
Flämtande och blek och kall
Tycker jag mig redan föras
Öfver Lethens mörka svall.

3. *Epitaphium öfver Timas.*

Se *Timas* graf, som än i lifvets vår
Af ödets våld från Hymens altar rycktes:
Hans vänner utaf sorg förtrycktes,
Och här de offrade sit hår.

Epitaphium öfver Pelagon.

HÅR hvilar fiſkarn *Pelagon:*
Meniſkes, i den ſorg hans ömma hjerta ſårar,
Åt minnet af en älſkad ſon
Har helgat detta nät och deſſa nötta ärar *).

IX.

PROF UTUR GREKISKA VITTERHETEN.

I.

Mars fångſlad af Vulcan.

Stycke ur *Homeri* Odyſſea **).

TIL lyrans klang nu Demodocus ſtämde
Sin ljufva röſt, och ſång förtjuſande
Om *Mars* och *Venus* verldsbekanta älſkog
Och deras förſta hemligt njutna luſt
I *Vulcans* hof, i *Vulcans* ſång, den *Venus*
Af gäfvor blind förförarn ſkymfa lät.
Men Solens blick det ſtulna nöjet märkte,
Åt *Vulcan* bar et obehagligt ljus.
Förtviflad, men förſigtig, Guden döljde
Sin ifvers råd, til ſmedjan haſtar ſig,

Sit

*) Man påminner ſig Grekernas ſed at på de dödas grafvar afſkåra ſit hår och förvara minnesmärken af deras lefnads-ſatt, *Öfverſätt. Anm.*

**) Jag har nytjat det femmåtiga Engelſka vers-ſlaget, utan rim, för at lemna et nogare aftryck af den ökonſtlade Homeriſka berättelſe-ſtilen. Et vårdigare prof ur *Homerus* lofvas til härnäſt.

Sit ſtörſta ſtåd ur gömman drager, ſmider
Ofvikliga, olöſligt knutna band,
De liſtige at lika liſtigt ſnärja.
Af ifren ſkyndadt ſveket färdigt är,
Han därmed re'n det tyſta rum, den bädden,
Hans ägta lägas helga vitnen när:
Af ingen ſedd han omger hela ſängen
Från tak til fot med detta veka nät,
Likt ſpindlens väf, ſå händigt ſammanfogadt,
At äfven Gudars blickar undanfly.
Til Lemnos nu han låtſar vägen taga,
Den jordens plats, ſom honom käraſt är.
Mars trodde ſig ej fåfäng aktning gifvit,
Då ſåledes han *Vulcan* bortgå ſåg.
Af luſta förd at ömma *Venus* famna,
Han dröjer ej at nalkas Gudens ſlott,
Där från beſök hos *Jupiter* ſin fader
Tilbaka länd Gudinnan enſlig ſatt.
Han ſtiger in, i handen *Venus* fattar,
Med deſſa ord den ſköna tubbande.

"Kom, älſkade! at ögonblicket nytja,
"Då *Vulcan* af til Lemnos gängen är,
"Sit tidsfördrif bland grofva Sintier ſöker.
"Se hvar åt oſs på bädden nöjet ler!

Så talte han, och *Venus* blid och böjlig
I Gudens famn ſig villigt öfverlåt.
Där ligga de i *Vulcans* ſträckta giller
Til hand och fot inſnärde, fångſlade,

Den minſta led ej mägtige at rôra,
Ån mindre utur bojan lôſa ſig.
Straxt *Vulcan* hår — af Solen underråttad
Som gifvit agt, han vånder haſtigt om
Til ſit pålats, med djupt bekymradt hjerta.
Fôr harm ſin ſkymf han gitter icke ſe,
Men ſtannande på trappan hiſkligt ropar
At hela himlen dårvid genljud ger:

"O *Jupiter!* o Gudar! kommen alle
"En lôjlig men fôrdômlig ſyn at ſe,
"At ſe, hur *Venus*, Jofurs vackra dotter,
"Beſkymfar mig, des make, ålſkar *Mars*,
"*Mars* den fôrôdande och vilde Guden,
"Fôr det han raſk, anſenlig, driſtig år,
"Jag liten, halt; men bôr vål jag umgålla
"Fôråldrars fel, ſom bragt mig ſådan hit?
"Men ſkåden dem af luſtan ſammanfôrde
"Uti min ſång, och kånnen *Vulcans* harm!
"Dock hoppas jag, de ſkola ſent behaga
"Å nyo hår, ehuru brinnande,
"Hvarannan träffa och ſin ålſkog ôfva,
"Se'n jag med liſt i verket fångat dem
"Och bundit dem, och årnar icke lôſa,
"I denna hand fôrr'n Jofur återbår
"Den ſkatt jag gaf fôr hans oblyga dotter,
"Som vål år ſkôn, men altfôr litet vis.

Vid detta rop til *Vulcans* hvålfda boning
Kom *Neptun*, bôljornas beherſkare,

Kom

Kom *Mercur*, den otröttelige Guden,
Kom *Phebus*, kommo alle Gudarne.
Gudinnorna af blygsel hemma blefvo.
Bland Gudarne, som likväl stannade
I *Vulcans* sal, et outsläckligt löje
I höjden steg vid åsynen utaf
Det hämnande så lyckligt stålda sveket.
Då höll en Gud til grannen detta tal:

"På skam til slut en elak gerning leder.
"Den långsamme den snabbe hinner op.
"Den halte *Vulcan* har besnärt och fångat
"Den raske *Mars*, som nu med rätt och skäl,
"Så snabb han är, för stulna nöjen håftar.

Då desse af spectaklet hämtade
Så vacker följd, til *Mercur*, *Phebus* sade:

"Du *Jofurs* son, du *Mercur*, Gudars Bud!
"Säg, ville du, i starka sjättrar bunden,
"Så öpet sofva uti *Venus* famn?

"Ach! hördes *Mercur*, Gudars Budskap, svara,
"Ach hände mig en sådan lycka blott!
"Än hårdare i bojor snärd, och skådad
"Af hela Himlens Hof, Gudinnor med,
"Jag ville dock i *Venus* armar sofva.

Här steg på nytt, bland Gudars sälla tropp,
Et löje op, där *Neptun* likväl ensam

Ej ſtämde in, men ifrigt *Vulcan* bad,
Den fångne *Mars* des frihet återgifva.

"GIF honom lös, jag lofvar, ſade han,
"Hvad helſt du ock begår och Gudar tåmer,
"Skal *Mars* uti erſättning gifva dig.

"BEGÅR det, *Neptun*, Hafvets öfverherre,
Var *Vulcans* ſvar, "begår det, *Neptun*, ej.
"För illa ſinnad illa borgen ſtälles.
"Ur banden löſt, om *Mars* förgåter ſtraxt
"Bäd' ſkuld och band och far kring vida verlden,
"Hvad binder dig at fylla löftet op?

"Så tag min ed", man hörde *Neptun* ſvara,
"Sit fel, ſin pligt om *Mars* förgåtande
"Far bort, jag ſvår at i hans ſtad betala.

"DET hvarken billigt, ſade *Vulcan* då,
"Ej heller tjenligt är, at längre neka.

VID deſſa ord han löſer genaſt op
Det tvång ſom höll det vålluſtiga paret.
De ſprungo op: til Thracien haſtar *Mars*
Til Cypern *Venus*, Nöjenas Gudinna,
Til Paphos lund, där hennes rökverk bran,
Hvars vållukt hon med ny förtjuſning andas.
Här uti bad, af Gratier vaktad op,
Sin ſköna kropp hon ſänker, omkring hvilken

De

De gjuta ut den rika balſam-flod
Som Gudarne odödlig ungdom gifver,
Och ſvepa dår den täcka drägten om,
Som pryder ſjelfva ſkönhetens Gudinna.

2.

Öfver Näktergalen.

Fri öfverſättning utur *Anacreon* *).

Näktergal, hur ſåll du år!
Hvart et löfſkjul, ſom dig täcker,
Dig et mygg, en dagg-ſkål råcker,
Hela dit behof dig bår.

Och du ſjunger, mått och glad,
Mer lyckſalig ån Monarken!
Hela lunden, vida marken
Är din ljufva frihets-ſtad.

Landtmån dig ſin agtning ge;
För dit nöje ingen lider.
Sig ur ſtaden folket ſprider
Ut til Sommarns Sångare.

Muser-

*) Originalet lyder om et flags ſjungande Gråshoppor; men altſammans har utan tvång och med ganſka liten förändring kunnat lämpas på Näktergalen.

MUSERNE, Parnaſſens Gud
För dig ſarſkild ynneſt hyſa.
Hvilken Skald, beſtämd at lyſa,
Fick behagligare ljud?

INGEN ålder gör dig men.
Hvem har ſett dig magtlös ſtråfva?
Hvem har hört din ſtämma ſvåfva?
Altid lika ljuf och ren.

GENOM frihet, mättlighet,
Vett och flöjd och redligt ſinne,
Vi med plats en ſällhet vinne,
Den du redan njuta vet.

LÅTT och fri, af kånſlor rik,
Där ſig ingen oluſt blandar,
Är du en af ſålla andar,
Om ej, om ej Guda-lik.

X.

SVENSKA SPRÅKETS UPHOF OCH SKIFTEN *).

Det år med ſpråk, ſåſom med menniſko-anſigtet. Den förſta åldrens drag bibehålla ſig ſällan och gifva en ganſka oſåker anviſning på utſeendet uti til-

*) Utdrag af Lectorens vid Hernöſands Gymnaſium ſamt Proſtens och Kyrkoherdens Hr. *C. G. Nordins* Intrades-Tal uti Svenſka Academien. Jfr. Nyheterne til detta Qvartal.

tilkommande åldrar. En eller annan slägt likasom nedkastad uti et ödeland och blottad på kännedom af alt, utom några få behof: en sådan slägt tarfvar hvarken mängd af ord eller deras konstliga böjelse och sammansättning; aldraminst under et hårdt luftstrek, där naturens njugghet icke allenast vägrar det beqvämliga, utan äfven tvingar med beständiga bristen. Gåfvan at obehindradt tala förutsätter nöjet at tala, och detta härflyter af sinnets lätthet; men huru kan sinnet vara lätt, så länge det har at brottas med elände? Et längre vistande på en ort uptäcker ändteligen des förmoner: folket ökar sig: de olägenheter, dem den ena ej kunnat afhjelpa, undanrödjer den andra. Häraf upkommer et tilstånd, som är beqvämligt i jämförelse med det föregående: beqvämligheten muntrar; munterheten gifver tankegåfvan utrymme samt lif; och så snart denna qvicknat, frambringar hon sjelfvilligt ord, hvilka icke allenast uttrycka de nya begrepen, utan ock förskaffa sig en viss böjelighet, lämpad efter folkets lynne samt dess förbättrade sätt at tänka. Således skiljer sig et Språk vid sin första fattigdom och råhet. Samfundets vidare förkofran, tilkommen, antingen af egen omtanka, eller af umgänge med främmande, fortskyndar sedermera språkets förbättring och med det samma des förändring eller olikhet med sit första ursprung och beskaffenhet.

När Sveriges första bebyggare intogo stranden, voro de ofelbart nödstälde flyktingar, hvilka talade det stamspråk, som varit gängse öfver Tyskland, Nederländerne, England, Frankrike, Ungern och Italien: til äfventyrs et språk, som ännu oförryckt bibehåller sig under Svea välde, ehuru folket är för-

föraktadt, sedan det låtit drifva sig til våra ofruktbara fjäll, där egennyttan ej räknat mödan vårdt at vidare förfölja dem.

Desse, som vi nu kalle Lappar, äro så mycket säkrare bördesmän til Svenska Jorden, som de förvarat sin talan uti de namn, dem de gifvit och vi ännu bruka på ganska många sjöar, vikar, vattudrag, skogar, berg, bebygda ställen, m. m. och vore ej skäl at tro, det et annat språk blifvit taladt och et annat nytjadt til orters nämnande. Om någon inflyttning til våra stränder vid Östersjön sedermera är skedd, låra desse ankommande i språket ej varit mera skiljaktige ifrån Rikets gamla invånare, än at, efter de äldste Häfdateknares berättelse, samtal och giftermål emellan de förre och sednare anställdes; äfven som det är nog säkert, at vårt språk ännu i dag innefattar ganska många ord, hvilka antingen äro rent af Lapska eller ock til sit ursprung sådana.

Jag vil ej förmoda, at vår egenkärlek, på Svenska språkets vägnar, må finna sig förfördelad af denna åttledning; åtminstone böre vi ej i detta afseende befara något förakt af Franska, Engelska, Tyska med flera södra Europas Nationer, hvilka uti namnen på sina orter och äfven uti sjelfva deras gångbara språk, ej mindre än vi, förvara ojäfaktiga bevis af skyldskapen med Lapparne; och om jag ej bedrager mig, ligger förnämsta grunden til Europeiska tungomålens öfverensstämmelse uti denna gemenskamhet af Urfäder och Stamspråk.

En sådan gemenskamhet har väl hvarken varit okänd eller bestridd af dem, som undersökt ofvanberörde språk; men sedan visse bedragare, för flera

ra hundrade år tilbaka, velat göra Tyſklands äldſta invånare föga mindre märkeliga än Italiens, och i ſådan affigt underſtuckit åtſkilliga ſkrifter, dem de tillagt ålder ifrån förſta åtta ſeklerne, ſå hafva de Lärde varit föranlåtne at leda Hiſtorien igenom öknar af oſanning, ſamt at beſtämma folkflyttningar och ſpråkens likhet ifrån orediga och med hvarannan ſtridande uppgifter om Scyther, Celter, Galler och Göther af mera än hundrade ſlag.

Et affleg förde mig ifrån Sveriges ſpråk, hvars beſkaffenhet vid nionde århundrade man ännu icke känner med någon ſlags ſäkerhet. Hvad man tror ſig veta om denna tid, då många vilja tilegna oſs äfven ſkrifkonſten, blifver ſå mycket mera falſkt, ſom det är hämtadt af en Lefvernes-beſkrifning öfver Biſkop *Ansgarius*, updigtad fem eller ſexhundrade år ſenare, än den föregifves vara ſkrifven; och lika ſå förhåller det ſig med *Rimberti* Lefverne ſamt *Adami Bremenſis* Hiſtoriſka Skrifter, dem bedrågeriet inbillat oſs höra til detta och närmaſte tidehvarf. Jag nämner ſådant, för at gifva tilkänna, det Svenſka ſpråket uti nionde och tionde ſeklerne ej undergick någon ändring, förorſakad af Tyſka Lärare ifrån Hamburg och Bremen, hvilka aldrig kommo til Sverige.

Likväl om man af viſſa omſtändigheter får döma, ſå ſkulle man tro, at vårt ſpråk redan vid år 1000 vunnit någon förbättring igenom Skalderne. Deſſe voro Isländare, ſom utur Engeland hemtat någon ſlags lärdom, den de använde dels at upodla ſpråket uti ſin fädernesort, dels at förvärfva ſig utkomſt och anſeende vid Nordiſka Hofven. Om vi föreſtälle oſs, at deſſa Skalder voro endaſt

för

för Poëſien underhållne, ſå göre vi både dem och Konungarne orätt. Troligare hade de at ſyſſa med Konunga-Barnens upfoſtran och at gå ſina Herrar tilhanda uti Stats-ſaker, hvilka göromål på den tiden ej voro mera vidſträckte, ån at många ſtunder öfverblefvo, på hvilka de kunde både inlägga heder och göra ſällſkapet nöje med ſina ſkalde-qvåden.

Hos et ohyfſadt folk måſte Poëſiens förſta införande nödvändigt hafva åſtadkommit ſpråkets förädlande. Skalden var enſam lärd i hela riket; han kunde således utan all betänklighet, enrådigt gifva böjelſer och ſammanbindningar åt ſpråket efter verskonſtens behof; och då Konungar, Jarlar ſamt de meſt anſedde män voro i hans umgånge, hans verſer därjämte fattades och förvarades i minnet ſamt utſpriddes ſåſom den tidens enda vitterhet: ſå viſar ſig lätteligen, huru mycket en ſådan Skaldernes åtgärd ſkulle bidraga til ſpråkets uphjelpande och förkofran.

Isländſke Skalderne, ſom begynt at gifva detſamma ſkapnad, fingo igenom de påföljande ſekler et märkvärdigt bitråde af Chriſtna Lärare. Den undervïſning, ſom deſſe meddelade; deras beſök och ſammankomſter; deras viſtande hos Konungarne och Landets förnämſta Invånare: alt gaf dem tilfälle at verka på ſpråket. Isländarne hade fått ljuſet ifrån Engeland ſamt förut bildat ſit ſpråk efter det Engelſka; och når således Chriſtna Läran åfven infördes i Sverige ifrån Engeland, ſå hade vårt ſpråk den förmon, at både Skalder och Lärare på gemenſama grunder bygde des upkomſt och förbättring: hvilket ofelbart är orſaken at Svenſkan mera vid denna, ån någon annan tid, närmar ſig til då varande Engelſkan, ſåſom ſes af våra Runſtenar.

Uti

Uti tolfte århundrade begynte Tyſkarne at beſöka Sverige, Kloſtren inättades, Munk-Orden indrogos ifrån Tyſkland och åfven Klerker, ſom igenom tjenſtgörning vid Förſamlingarne, i Dom-Capitlen och Skolarne fingo ſpråket uti ſina händer och kunde ſå mycket lättare gifva detſamma Tyſk ſkapnad, ſom oliketen förut ej lärer varit ſårdeles ſtor. Vi böra dock ej ſäga, at ſådant förvårrade modersmålet; ty ännu ſkedde alla förändringar af klokt folk ſamt efter nödtorft; och hafve vi ſkäl at tillägga vårt ſpråk mycken ſtyrka och anſtändighet i trettonde århundrade, under hvars ſednare hälft Öſtgötha, Weſtgötha och Uplands Lagarne åro författade. Men ſtrax härefter begynte ſtäderne at komma i ordning, hvareſt Tyſkar och Nederländare både i handel och handtverkerier utgjorde förnämſta borgerſkapet. Deſſe talade ſit modersmål, hade utländſke Präſter, och tilſatte Magiſtraterne med hälften af ſina landsmän. Det mindre borgerſkapet och tjenſtefolket, ſom var Svenſkt och lefde ſtundeligen tilſammans med utlänningarne, emottogo af dem främmande ord och på Svenſka orden främmande böjelſer; Skolarne föreſtodos af Tyſka Lärare: Predikningarne Tyſke: alt bidrog at tilſkapa i ſtäderne et tveſpråk, hvilket den upväxande ungdomen inhämtade, och hvilket ſedan utfördes kring Riket af handels-utliggare, marknadsfolk, djäknar och den utur ſtaden til landsbygden i återſtröm gående tjenſthjons-hopen.

Ännu voro dock de förnämare friade ifrån en ſådan ſmitta; men ſpråkets ſvåra öde, åfven inom den kretſen, drögde ej längre, än til des Konung ALBRECHT upſteg på Svenſka thronen. Utom den verkan til ondo eller godo, ſom Regenten och

Hofvet hafva på et lands tungomål, och hvilken ensam bordt vara tilräckelig at i ALBRECHTS tid förskämma Svenska språket, hade denna Konung af flats-klokhet infört med sig en mängd af Tyska Ädlingar och Riddare, hvilke underflödde af honom och til äfventyrs förledde med lyckligare inställnings-gåfvor, än de infödde, vunno så almänt bifall hos kónet, at inom kort tid snart fagdt alla ansedde hus i riket hade en eller flere utländska mågar, hvilka så väl i alt annat, som i språket, utbredde hos de högre slägter den då gångbara Tyska smaken. När til dessas, Konungens och Städernes åtgärd lägges, at Rikets Län anförtroddes åt Tyska Ståthållare och Ämbetsmän; at de insattes uti Domare ämbeten; at Underbetjeningen likaledes ofta var Tysk; at Svenska ungdomen studerade i Erfurt och vid andra Tyska Academier: så ser jag icke hvilken öfvernaturlig kraft mójeligen kunde hindra et gemensamt förtyskande af språket och alla saker uti vårt land.

Ändteligen inträffade Calmare-Förening, som icke allenast bibehöll flörre delen af förenämde anledningar til Svenska språkets vanryckt, utan ökade dem ännu vidare med Danska högre och lägre Ämbetsmän i orterne, Danska Biskopar och Prelater samt Danska Cantzlerer och Skrifvare, hvilka säkert utaf okunnighet i Svenskan, och kanske ännu säkrare för flats-affigter, påförde vårt språk alla de lyten, som de hade uti sit egit. Nu får man säga, at Svenska språket hade föga öfrigt, som kunde förloras, sedan en flod af fördert öfverfvemmat detsamma och afbördat sin gytja öfver hela detta vackra fält. Ord voro utväxlade: ändelser och böjelser förbytte: två tredjedelar af våra dyrbara casus

uti

uti declinationerne förſvunnne: ſlafnings-ſättet vrångdt och förſtördt: ſtilen, ſom förut varit kort och ſinrik, blef nu vidlyftig och behåftad med en i många långa omgångar ſig kring ämnet margfaldigt ſlåpande matthet: ſpråkets manlighet förloradt: Väldets namn kunde ej en gång bibehålla ſig, och Svea Rike förvandlades nu til *Sverige*; ſå at Svenſka ſpråket vid Konung Gustaf den Förſtes tiltråde var af anſe ſalom et ikådeſpel; hvilket i ſmått föreſtålde Babiloniſka förbiſtringen.

Denne Konung ägde en naturlig våltalighet, hvilken ådagalades, ſå väl eljeſt, ſom vid alla Riksmöten, där han ſjelf förde ordet. Hans Tal utmärkte ſig i ſynnerhet igenom ſtarka uttryck och et öfverflöd af liknelſer, hvilka oftaſt voro öfvermåttan väl träffade. Då Danmarks upförande, vid ſlutet af Konungens lefnad, ådrog ſig des miſsnöje, föranlåt ſådant honom at låta ſit hjerta utgjutas i verſer, hvarmed han beſtraffade Grannens förmenta trolöshet. Det var dock ſtörſta lyckan för vårt ſpråk, at ſå väl Reformations-verket, ſom Cantzliförvaltningen föllo uti *Olai Petri* händer: en Man af både ſnille och lärdom, och hvilken för Hiſtoriens ſkuld hade granlynt igenomgått Rikets åldre och i lyckligare tider författade Handlingar. Des många Skrifter, ſom af trycket utgingo til Reformationens förſvar, återförde Svenſka ſpråket til vårdighet; och förvaras åt hans penna et hedrande minne uti Domare Reglorne, hvilka ännu finnas vid vår Lagbok. Det biträde han hade af ſin föregångare i Cantzlers-Ämbetet, *Laurentius Andreæ*, och af ſin Broder Ärke-Biſkopen *Laurentius Petri*, förtjenar vist mycket afſeende; men det vil dock

ſynas troligt, at *Olaus Petri* var begges låromåſtare i ſpråket.

Konung ERIK var för mycket tryckt af ſin olyckliga belägenhet, at i alla delar kunna gifva utrymme åt ſin oinſkränkta kärlek för fäderneslandet och åt de öfriga goda egenſkaper, med hvilka naturen och en förträffelig upfoſtran honom förſett. Hans egen ſtyrka i Svenſka ſpråket ſes ſå väl af de Pſalmer och Viſor, hvilka finnas utgifne, ſom af hans öfrige ſkrifter och i ſynnerhet Handbref, ſkrefne före och efter des ſtörtande, til ſin Gemål och andra. Han nytjade dock, ſå ofta han kunde, Latin, det han ända til fulkomlighet innehade.

Brodren, Konung JOHAN den Tredje, hade mera böjelſe för modersmålet och mera ledighet at vårda det ſamma, hvilket han icke heller någonſin underlåt. Han befalte, at ſpråkets renhet i Skolarne ſkulle i akt tagas: han ſtadgade uttryckeligen, at ſå väl uti Cantzliet, ſom eljeſt, främmande ord ej fingo inmängas uti Svenſka Handlingar; åfven ſom Konungen vid ſin Herr Sons SIGISMUNDS bortförlofvande til Pålen ålade honom, at altid afhålla utländſka ord utur Svenſka ſpråket, ſamt förvara detſamma ſå rent och oförryckt, ſom det var uti Konung GUSTAFS tid. Och hvad borde man icke för modersmålet vänta af den Konung, ſom ſå nitiſkt ifrade för ſpråket uti det land han regerade, at då denne Herre, ſåſom Hertig i Finland, ſkulle låta afgå et bref til Konung CARL IX. i Frankrike, kunde han ej förmås at ſkrifva detſamma annorlunda än på Finſka? Man må ej föreſtälla ſig, at ſådant härrörde af briſtande ſpråk-kunſkap, den Konungen vida öfver behofvet inne-

innehade; ty utom Franſyſkan och Grekiſkan, dem han väl förſtod, kunde han obehindradt tala Latin, Pålſka, Tyſka och Engelſka; och är ſäkert, at Svenſka ſpråket under honom var ganſka rent, och vant en ſtadga, ſom de näſt föregående tider ej förmått åſtadkomma.

Deſſe egenſkaper bibehöllos någorlunda under Konung Carl den Nionde, ſom beſtändigt var ſyſſelſatt med göromål af högſta vigt och äfventyr, hvilka uteſlöto någon ſärdeles vård om ſpråket. Herrens egen ſtil var icke allenaſt ſtark och manlig, utan hade ock undertiden, helſt uti bref, någon ſkärpa, ſom gaf dem mera eftertryck, än den vanliga vältaligheten. Vid Riksmöten märktes den äfven; och bidrog jämte öfrige medel til den framgång, hvarmed han lyckligt utförde ſina ſtora värf och företaganden.

Sonen Konung Gustaf Adolph: et namn, ſom Sverige ville höja öfver Thronen, om något högre gafs: denne Herre var ſkapad för fulkomligheten och gifven åt jorden för at låta den afmåta huru ſtora gåfvor hos en perſon kunde förenas. Början af hans Hiſtoria öfver ſig ſjelf; hans Tal til Ständerne; hans ryktbara Bref til *Axel Oxenſtjerna*, til *Axel Baner*, til många andra: hvilka mäſterſtycken af ſmak och vältalighet! Hans hjerta, hvilket äfven ſå litet kunde briſla i mod ſom blottas på ömhet, förſåg honom altid med ädla tänkeſätt; och hans förſtånd gaf honom en däremot ſvarande värdighet i uttrycken. Stor uti alt ſom tilhörde des höga kall, hvi ſkulle han icke vara den ypperſta Författare, på ſin tid, uti ſit Rike.

Om Svenska Folket i våra dagar ser Thronen uplyst af en lika fullkomlighet, så påminne vi oss, det Naturen förbehållit sig at då och då frambringa något jämnlikt med sina största verk; på det vi skulle skönja, at, när hon öfverdrifver sin kraft, sådant ej sker af en slump eller öfvermod, utan för at stadga sin dyrkan, medelst vilda Högtider.

Drottning CHRISTINAS tidehvarf lyser mera af andra laker, än af Svenska språket. Snart i åttatio år å rad hade vårt krigsfolk lefvat med Tyskar, när Westphaliske Freden slöts. Både befallande och lydande hunno sämedelst at glömma modersmålet, eller åtminstone at vänja sig vid en blandning, som emellan så närskylde språk svårligen kunde undvikas. När desse, tid efter annan, återkommo til Fäderneslandet, försedde med förtjenster och kännedom af verlden, gaf sådant dem rättighet til det anseende, at gamla fredliga Svenskan måste gifva vika för det gångbara fältspråket; hvaraf upkom et aldeles nytt tungomål, såsom nogsamt ses af denna tids skrifter, i synnerhet bref. Endast sammanbindnings-orden voro Svenske, de öfrige äfven som ordningen och talesätten Tyske. Var det fråga om sinnelag; sådant kallades *gemöthe:* var något som gjorde tilfyllest; det skulle heta *erkleckeligt*, och så vidare. I sanning måste man hafva vackra kunskaper i Tyska språket, om man skal förstå Svenska Handlingar för dessa tider.

Denna språkets ärg började dock afnötas under Konung CARL GUSTAF, som sjelf ägde mycken flyrka och lätthet at skrifva, och därföre skref under sin korta Regering mera än någon af hans Företrädare. Sällan afgick något bref til de många

Mini-

Miniſtrar, ſom den tiden uppehöllo ſig vid främmande Hof och Städer, at Herren icke med egen hand gjorde anſenliga tilläggningar, ofta til flera ark. Stiiens goda art kan bäſt intagas af det Skrifte-Tal, ſom Konungen hölt dagen före ſin död; hvilket viſar, at tanke-kraft och ſtyrka i ſjälen anſågo ſig ſkyldige at följa en ſå ſtor Hjelte ända intil brädden af grafven. Man ſkulle kunna miſſtänka Konungens Bigtfader, ſom fattat Talet i pennan, at han tilſatt något af ſit egit; men denne är nogſamt förſvarad af ſina många öfriga ſkrifter, hvilka intyga at han inom medelmåtta i tankar och ordning hade ſin beſtämda krets.

Konung Carl den Elfofte hade väl hvarken djup kännedom af ſpråket, ej heller ingick han uti någon ſärdeles befattning med detſamma, men hvad *Olaus Petri* var uti Konung Gustafs, Friherre *Erik Sparre* uti Konung Johans, ſamt Friherre *Johan Skytte* uti Konung Carl IX:s och Gustaf Adolphs tid, det ſamma voro under denna Konungs regering Friherre *Ehrenſten*, ſamt Grefve *Magnus Gabriel De la Gardie*, *Stjernhjelm*, *Columbus*, *Wexionius*, med flere, och framför alla Grefve *Lindſköld*; hvilka igenſökte ſpråkets rätta grunder och på de ſamma upförde den vackraſte bygnad. —

XI.

Grefvinnan Spastaras Död.

Sedan detta bekanta ſkaldeflycke af Hr. *Lidner* nu andra gången utkommit, är det utan tvifvel billigt, at jag däraf tager mig en anledning at omnämna det, hvilken undfallit mig i des nyhet: det

utkom förſta gången 1783, då händelſen, ſom däruti afſkildras, timade. De ofördjenta, och jag tör ſäga ondſkefulla omdömen, mit bemödande ådragit ſig i et af våra Dagblad *), ſkola icke afhålla mig, at ſå mycket hos mig ſtår, ſöka afhjelpa briſten af en Svenſk Vitterhets-Journal, hvaruti åfven våra båſta Snillen icke funnit otjenligt at mig underſtödja.

Med ſamma upriktighet, ſom jag under loppet af detta Arbete hittils mig upfört, vil jag viſa vårdet af närvarande ſkaldeſlycke. En hufvud egenſkap däruti, ſom jag tror mig förſtå at vårdera, är den djuphet af ömma känſlor, ſom däruti råder: men månne de icke ſtundom åro öfverdrifna, mera ſurprenerande än ſanna? Det vil jag lemna til Läſarens efterſinnande, ſedan jag opartiſkt framlagt innehållet däraf, med alla de detaljer, ſom kunna ſätta honom i ſtånd at därom dömma.

Vid den grufliga Jordbåfningen i Meſſina 1783, blef Grefvinnan *Spaſtara* (råttare, ſom Skalden här anmärkt: Marquiſinnan *Spadara*), et fruntimmer i ſin vackraſte ålder, et ibland oſiren. Hennes dödsſätt var beledſagadt med omſtåndigheter, ſom göra detſamma högſt märkvärdigt och rörande. Hon hade

*) Artiklen om *Oden til Svenſka Folket* i näſtföreg. Qvartal har tilſkyndat mig en ny oartighet af Anmärkaren vid Tåget öfver Bält: och vil jag, tils vidare, blott anteckna, at deſſa honom ſå föga hedrande ſnille-bragder finnas införde i November för förl. och September för innev. år af Dagbladet *Stockholms-Poſten*. — Et fel i förenämde Artikel har han upfäckt, ſom jag ſkyndar at rätta. Sid. 183, rad. 24 och 25, ſtår: ty analogien i ſpråket ſtrider däremot; läs: ty det ſtrider emot bruket i vårt ſpråk.

hade vid förſta anſlöten dånat, och af ſin man med mycken fara blifvit ſlåpad til porten. Men medan han var ſyſſelſatt at ſkaffa ſig något fartyg til deras räddning, återqvicknade hans Fru; och ſom hon ſaknade ſin lille ſon, nytjade hon tilfället och ſkyndade ſig tilbaka i huſet, ſom ännu ej var kullſtörtat. Med mycken våda fick hon ändteligen barnet i ſin famn — Men här följa de faſliga ögonblick, ſom Skalden, jag fruktar med för mycken ſtyrka afſkildrat, utan at med något drag löka mildra den förtrytelſe ſnarare än medömkan, ſom hans berättelſe upväcker hos Läſaren.

Han börjar ſit poem med en måtning af ſit hjerta. Han har af egna öden lärt ömma vid andras. Man kan ſåledes tro honom, då han ſäger:

Hvar helſt en uſling ſins, är han min vän, min bror!
Då jag hans öde hör, med tårar jag betalar
Den ſkatt jag ſkyldig är, Natur! dig, allas mor!

Olyckan har ſin förmon med ſig.

— Om jag tålja fått en mängd af ſälla dagar,
At jag et hjerta har, jag kanſke än ej känt.

Detta är honom en tröſt; men at hafva ſälſkap i olyckan, räknar han ſå litet för tröſt, at han faſt mera utropar:

Må tuſen viggar på mig falla!
Jag i et afgrunds djup mig ſkulle lycklig kalla,
Om ingen dödlig fans olycklig mer än jag.

Förlåt mig! med fara, at anſes för den kalle Granſkaren ſom omnämnes i Företalet, vågar jag påſtå:

Så långt går icke menſkligheten. Det tillhörde kanſke Stiftaren af vår heliga Religion at ſå tänka. Men låt vara, at et öfverflöd af känſla kunnat ſå uttrycka ſig: hvem tror, at ej ſnillet däruti haft ſtörſta delen? — Huru mycket naturligare, och juſt därföre vackrare, är icke denne tanke:

Jag kan ej fåll i Himlen vara,
Om där jag jordens klagan hör —

Men denna medlidſamhet borde ej kallas en *marter*, och det i *hvar puls*, ſedan den gjort *bloden til is*. — Berättelſen börjas:

Re'n våren förd på gyldne ſkyar
Med ymnighetens horn i hand,
Sit jubel och ſin magt förnyar
Ikring Meſſinas rika ſtrand,
Meſſina ſtolt bland ſtäder lyſte,
Och ſällhet i ſit ſköte bar,
Dock bland de ſkatter ſom hon hyſte,
Den ſkönaſte *Spaſtara* var.

Nu til en bäck, den Zephirn ſmeker,
Af dig, o Näktergal! hon hör ſig buden bli;
Men kan *Spaſtara* gå förbi
Sin ſon ſom uti vaggan leker?
Sin kärleks-pant i famn hon tar,
(I mödrar! kännen hvad hon njuter!),
En hänryckt, öm och lycklig far
Dem båda i ſit ſköre fluter.

En

En blick af ſin gemål han drånkt i vålluſt får,
Och begges ſjälar ſtraxt på deras läppar brinna;
Hon blott en känſla har, ſom juſt på gränſen ſtår
Imellan mor och älſkarinna.

En ſå öfverraſkande ſkön tanke, en ſå rörande och tillika ljuf målning, at jag är freſtad utſtryka mina förra påminneller. — *Spaſtara* anſer ſin ſällhet för ſtor, at kunna vara länge. Hon bedrager ſig ej . . . det mörknar, det blixtrar . . .

Väſande ſvafvel-regn ſtörta ſig ner,
Darrande jordens inälfvor braka,
Des grundvalar ſkaka
Hon vrålar, ſpyr eld m. m.

Jag tror, at få låra vara, ſom icke finna denna taſla något ohyggligt. — Men ſkal man då ej måla Naturen ſig lik, vacker eller rörande, där hon det verkeligen är, men faſlig, ja ohyggelig, där hon det är? — Jag ſvarar: man behöfver ej ſkaffa ſig vedervärdiga känſlor genom läſning. Skalden bör förädla Naturen, och det är blott genom den högſta konſt han vinner rättighet at framſtälla afſkyvärda ſcener, ſom då åter genom imitationen behaga. — Det korta vers-ſlaget och den förändrade takten göra här annars en förträffelig verkan.

Klipporna gunga,
Åſkviggar ljunga,
Faſliga ſyn!
Ankrade ſeglare vågorna ſlunga
Mot himla-bryn —

Spa-

Spaſtara dignar uti ſin mans armar. Han ſjelf glömmer i detta ögonblick alt, och känner blott ſin ſmårta. En bjelke ramlar —

— Nåd! — Gud! — Nåd! — hon kroſſas kan —
Med kånſlor från afgrund til kånſla af man
Han haſtar at göra hvad Himlarne borde —
Förlåt, Natur! ſit barn af ſkråck han glömma torde.
Han ålſkling var långt förr ån far:
Och hennes Guda ögna-par —
Det blir dit fel, Natur! för ſkön du henne gjorde.
Nu ner för trappan han des dyra våſen bår.
Det marmor kånſla får uppå hvars håll hon hvilar,
Sjelf kånſlolös och ſtum — den håpne maken ilar —
Tag ån en afſkeds-kyſs! grät! det den ſiſta år.

I detta ſlycke år utan tvifvel mycket kånſla, och, jag fruktar, redan förmycket, utan at ſjelfva marmorn behöfde uplifvas. Vid ſådana tilfållen lår väl den enklaſte, den minſt reflecterade taga öfverhand, och ſkalden ſjelf aldraminſt böra viſa ſig — Faſan fördublas. Skalden, i ſin ifver, ropar til åſke-ſtrålen:

Förmåtne ſträle! hvad! du dygden ſtörta vil?
Vet hennes död kan tvinga oſs at fråga:
Män Guda-nåd och rått år til?

En Skydds-ångel ſträcker ſin ſköld för denne ſträle. *Spaſtara* råddas — men hon år mor —

Hon

Hon vaknar, ſkådar taket brinna.
Lik en Numidiſk lejoninna,
Hvars ungar man från henne rôfvat har,
Hon genom tuſen flammor far,
Från rum til rum med tankens ſnabbhet haſtar,
Des fotſpår eldens tand förtår —
Men ingen eld ſå ſtark ſom moders-lågan är.
Nu muren i des våg de heta ſtenar kaſtar.
Et moln af ſvafvel-rôk des ſyn förblindad gör;
Dock månne kånſlan kan et moders-brôſt bedraga?

Den förſta raden faller ſig något platt; men ſådane åro få i Hr. *Lidners* ſkalde-ſtycken, och härflyta här af et konſtens förakt vid viſſa transgreſſioner — Hon finner vaggan och ſit barn,

Hon det i ſkôtet bär för andra gången mor.

Hon utropar åter (men i hvilken belägenhet!) at hennes *fållbet är för ſtor*. Hon ruſar ut, med barnet på armen, bedjande ſin Frälſare, bedjande honom vid hvarje tår des Moder gôt, då hon i Salems dålder ſôkte honom —

Viggarne loſſas,
Skyarne kroſſas —

Förändringen är theatraliſk. — Men vidare:

Blixt och afgrunds tôknar ſvåfva.
Spaſtara har ej tid at båfva,
Sit barn, men faran ej et moders-ôga ſer.

Hon är redan vid trappan —

Nu ramlar trappan ner —
Där ſtår hon! —

I detta

I detta grufliga ögonblick finner henne likväl ſkalden ſå lycklig, at han utropar

Gud! jag förgåter mig . . . då hennes tårar flyta
Med dig — faſt jag din Himmel fick —
Jag ville icke känſla byta.

Mörker och eldar och ſtumhet och dån!
Öfver och under och kring henne döden!
Mot Himlens våld, mot deſſa afgrunds öden,
Där ſtår hon! -- enſam -- ſtum -- med dygden och ſin ſon.

Hon flyger tilbaka, men viſar ſig efter et ögonblick på en altan med barnet, och beſvär hvart enda faders och möders bröſt, endaſt mon om ſit barns räddning. Skalden, i ädel harm, utbriſter:

Spaſtara! om jag varit där,
Jag hade -- hvad? -- Ach, Gud, i egen fara
Man dör vid andras plågor år.
Dock nej, olyckliga *Spaſtara!*
Jag vid dit helga ſtoft, vid mina känſlor ſvär:
Jag trotſat eld och död, i faror mig fördjupat;
Och faſt en yngling ån, man jag ej lefvat nog,
Om för at frälſa dig jag under gruſet ſtupat?
Mer ärerikt en hjelte aldrig dog.

Men ingen barmhertighet hvarken af Gud eller menniſkor. *Spaſtara* förtviflad *ſkrattar ſpöklikt* —

Hon flöſer ingen bön — ſig hennes känſlor ſamla.
Natur! — och nu ſit barn den ſiſta kyſs hon ger,
Och

Och ifrån Gud til ſig drar Änglars blickar ner.
De läppar ſvartna ren på hvilka orden famla:
"Min ſon! ...; vid detta bröſt ... du ſkal....
"Ach! ....

Dödens blixt och domens knall! —
Murarne ramla.

Af de reflexioner, ſom följa uppå denne gruſliga händelſe, til ſlörre delen tjenande at fördjupa intrycket däraf, vil jag til ſlut blott uttaga följande:

Ja! om på detta klot, där brott och öden raſa,
Spaſtara! du et menſkligt fel begått,
Vid detta döds-rop, denna faſa,
Med deſſa känſlor ſom jag fatt;
Jag ville vara Gud at kunna dig förlåta,
Och ſedan menſkja bli för at af glädje gråta.

Spaſtara ibland Änglarne — —

XII.

ÖFVER EN TÖRNBUSKE

SOM BLOMMADE I NOVEMBER.

Til Choe.

Hvad ſer jag? ſelfva Höſtens ſlut
Åt *Chloe* ſommarns alſter räcker:
Faſt Bore almin faſa väcker,
Den blyga Roſen ſpricker ut
Och ur ſit grönа fängſel lockad,
Af *Chloes* vackra hand blir plockad!

En

En ſmickrare på denna dag
Ej ſkulle ſpara edert öra:
Ni utan tvifvel ſinge höra,
Det edra retande behag,
Som ſtifta alleſtädes lag,
Ha endaſt kunnat Flora bringa
At ſåledes Naturen tvinga.
Men, *Chloe*, jag ſom bättre vet
Om edra egenſkaper dömma,
Jag har förmycken blygſamhet
At Er på ſprättars vis berömma.
Nej, uti denna ſällſamhet
En förebild jag endaſt ſkådar
Som för mit rörda hjerta bådar
Det öde ſom om tjugu år
Er, vårda *Chloe!* föreſtår.

Jag ofta miſsnöjd ſett de ſköna,
När lifvets ſommar ſlutet nått,
Den veka blommans ſkifte röna —
Men Ni, ſom jämte ſkönhet fått
De egenſkapers rika lott
Som mer än ungdoms glans betyda,
Et ſtadgadt vett, et ädelt bröſt,
Er ſkola uti åldrens höſt
Behaglighetens blommor pryda.

O. W.

XIII.

Uråldrigt exempel af Romansk kyskhet *).

Candaules, Konung i Lydien, hade den lyckan eller olyckan, at åga en ovanligen skön gemål, den han ock omåtteligen älskade. Med denna kärlek förbandt han tillika den fåfängan, at han ej kunde vara tilfreds, så länge hennes behagligheter ej voro kända mer än af honom allena. Ibland sina hofmän räknade han en benämd *Gyges*, den han högt värderade, och gaf honom et förtroende utan gränsor. I et samtal med denne, och då han efter sin vana skröt af sin gemåls skönhet, påstod han at *Gyges* icke kunde göra sig et rätt begrep om hennes retelser, så vida större delen betäcktes af hennes kläder; och för at öfvertyga honom om sanningen af detta, ville han gifva honom et ögonskenligt bevis därpå, i det *Gyges* borde dölja sig i den kammaren, där Drottningen afklädde sig för at begifva sig til sängs. Förgäfves föreställde honom *Gyges*, huru obetänksamt detta infall var, möjeligheten och faran at blifva uptäckt, samt den helgd och vördnad, hvari könets blygsamhet borde hållas: Konungen var döf för alla föreställningar, och *Gyges* samtyckte emot sin vilja. Denne privilegierade favorit blef således af sin Herre införd i et förborgadt rum, där han med all trygghet och beqvämlighet kunde betrakta sin Drottnings oblöjda behagligheter. Vid bortgåendet, blef han likväl röjd af Drottningen, som strax misstänkte, at detta uptåg härledde sig ifrån hennes gemål; men hon

*) Utur *Herodotus*.

gjorde intet buller dåröfver, eller lät på ringaſte ſätt märka ſin förtrytelſe. Följande dagen blef *Gyges* tilſagd at inſtälla ſig hos Drottningen, och ſom han ingen ting förmodade om affigten med denna enſkilda kallelſe, lydde han och inſant ſig utan dröjsmål. Drottningen gaf honom med få ord tilkänna orſakerne, hvarföre hon efterſändt honom, och ſlöt med at förelägga honom tvenne vilkor: antingen at döda *Candaules* och därigenom erhålla hennes hand, och åfven kronan, eller ock at ſjelf dö. Den ſom bedragit mig, ſade hon, och blottſtält mig för denne vanheder, bör upoffras, eller ock ni, ſom varit et medel därtil. Beſtört och förvirrad öfver detta vådeliga anbud, förſökte *Gyges* på alt ſätt, at ſtilla den upretade Drottningen; men hon hade för väl öfverlagt ſin plan, at af *Gyges* vältalighet bringas ifrån ſit fattade beſlut. Hon lät honom ock förſtå, at hans vägran var fåfång, och om han framhärdade däruti, borde han ej hoppas at undkomma hennes hämd. Kärleken til lifvet ſegrade vid detta tilfälle öfver dygden: *Gyges* mördade ſin Konung och fick til belöning Riket och ſin Drottnings hand.

XIV.

ANECDOTER OCH INFALL.

Om den berömde *Geſſners* perſonliga egenſkaper, yttrar ſig en Engelſk Reſande (Wilh. Coxe) ſåledes: "Denne älſkansvärde författare är enkel och upriktig i ſina maner; han är vänlig, förbindande, och af en ſällſynt blygſamhet; ingen ting uti hans

väſende

väſende röjer ſkalden, om ej hans ögon ſom äro fulla af eld, känſla och uttryck". Härvid anmärker en Franſyſk auctor, ſom åfven enſkildt känner detta lyckliga ſnille: "Jag ſkulle framſtålla et vackert exempel för de ſmå Pindarerne af alla Nationer, i det jag viſade dem uti *Geſſners* perſon, den enkelhet, den upriktighet, de ſtilla dygder ſom åtfölja det verkliga ſnillet. Utſväfningar beteckna allenaſt en tok". Man kunde tillägga: Et ſäkert bevis på det falſka ſnillet, är at nödgas vara beſynnerlig.

En Konung viſade verſer åt en Hofman, ſom frågade, hvilken den ignoranten var, ſom hade gjort dem? Der är jag, ſvarade Förſten. "Er Maj:t har då med flit gjort dem illa, invände Hofmannen, och har fulkomligen lyckats: man ſer nog, at Er Maj:t har den gåfvan at göra alt hvad Er Maj:t behagar".

Uti et af de båttre ſällſkaper i Paris öfvertalade man en gång den oförlikneliga *Garrick* at berätta et åfventyr, hvartil han varit vitne under ſit viſlande i Frankrike, och ſätta detſamma i action. "En far, började han förtälja, hyſſade ſit barn bredvid et fönſter. Olyckligt vis föll barnet utur hans armar på gatan, och dog ſtraxt. Det är onödigt at ſäga hvad fadren ſade; man kan giſſa därtil, det var naturens ſpråk". Straxt viſade ſig *Garrick* i den ſtällning, hvari han ſett fadren i det ögonblicket, då hans ſon föll honom utur händren. Den verkan, ſom detta efterhärmande gjorde på de närvarande, är lättare at föreſtälla ſig än beſkrifva. Nog, deras förundran ſlutades med en ſtröm

af tårar. Så ſnart ſällſkapet återkommit ifrån ſin förtjuſning, kunde den namnkunniga Mamſell *Clairon* icke afhålla ſig at famntaga *Garrick*, och vände ſig därpå til hans huſtru, ſom aldrig var ſkild ifrån ſin högt firade man, ſägande: "Förlåt mig, min Fru, det är en naturlig rörelſe, hvarmed jag bifaller eder man".

Et nytt och nåſtan obegripligt prof af *Garricks* ſkicklighet är följande. *Hogardt*, Fieldings vän, kunde ej tröſta ſig öfver, at hafva låtit honom dö, utan at göra hans porträt. En dag, då han höll på at måla, hörde han likaſom en graf-röſt komma utur ſalen, ſom ropade til honom: "Hogardt, kom och tag utaf mig"! Hogardt, ſom icke trodde på ſpöken, ville fortfara med ſit arbete; men då ſamma röſt lät höra ſig på nytt, öpnar han ſalsdörren och — ſtiger tilbaka af förſkräckelſe, i det han tycker ſig känna igen Fielding, ſom ſäger til honom: "Frukta ingen ting, min vän, och ſkynda dig at teckna mina drag; jag har ej mer än en fjerdedels timma at gifva dig". Hogardt gör ſit utkaſt, och ſpöket förſvinner. Han törs icke nämna ſit åfventyr, af fruktan at blifva beledd; men målningen utſättes, igenkännes och finnes fulkomligen liknande. Om ej Garrick blifvit nämd, ſkulle man väl aldrig råka på knuten til denna händelſe. Det var han, ſom tagit Fieldings figur och röſt, för at låta des vän Hogardt göra des porträt.

Den namnkunnige Målaren *Holbein* hade ſlått en Engelſk Lord utför trapporna, ſom ville med våld ſe et ſlycke hvarpå han arbetade, men hvilket Konungen (Henric VIII.) hade förbudit honom at

at viſa. Lorden hotade at hämnas; men Konungen ſom fick veta detta, antydde honom vid hårdt ſtraff at därmed afſtå. *Ty*, ſade han, *jag kan i et ögonblick af ſju Bönder göra ſju Grefvar, men är ej i ſtånd at af ſju Grefvar göra en enda Holbein.*

En viſs man blef af ſin vän förd til en Landſkaps-målare, hvars huſtru var mycket vacker. Efter åtta dagar gick han enſam dit, men mannen var närvarande. Otta dagar därefter ännu en viſit, och altid mannen närvarande. *Bevar's, min Herre*, ſade han til honom, *för at vara Landſkaps-målare är ni intet ofta på landet.*

XV.

Kårlekens Lotteri.

Anacreontiſk Ode af Arnaud.

Som barn plår Kårleks-Guden målas,
Han af ſin ålders lynne år;
Han ömſar nöjen och begår,
Och ſtåndigt efter växling ſnålas.

At i ſin lek förändring röja,
Et Lotteri han bragte op,
Där alting gaf åt hjertat hopp,
Där alting ögat ſågs förnöja.

Dår deltes ſedlar ut, at vinna
De Pilar ſom ej miſte gå,
De Vingar ſom ej hvila få,
De Eldar ſom ſå lifligt brinna.

JAG af des lotter valde tvenne,
En för *Liſett*, hvars fägrings magt
Af köld och motſtånd gör förakt,
Och en för mig ſom tilber henne.

HUR har jag ej, o Gudar! funnit,
At eder gunſt är falſk och hal!
Då Aſtrilds bloſs föll på mit val,
Har, ach! *Liſett* des vingar vunnit.

XVI.

TIL EN VACKER FLICKA.

HVAD du är täck! hvad liflig ömhet röjes
Uti den blick, ſom från dit öga går!
Hvar fins det bröſt, ſom icke våldſamt höjes,
När man af den et vänligt möte får?

JAG har dig ſett; men för at aldrig glömma,
Hur jag blef rörd, af oſkuld och behag!
Hvem vågar väl min känſlas höjd fördömma,
Som ſkådat dig och känner hjertats lag?

AT

At ålſka dig och af dig ålſkad vara,
Det bör ju bli en dödligs ſälla lott? . . .
Kan Gudars ro mot denna vålluſt ſvara?
Nej . . . lycklig jag, ſom dödlighet har fått!

XVII.

Öfver et Benhus *)

Du. Sköna.
Skåda. Deſſa. Ben.
Du. Lärde.
Se. Deſſa. Tomma. Hufvud-ſkålar.
Du. Rike.
Betrakta. Detta. Stoft.
Du. Kung.
Se. Dit. Öde.
Du. Träl.
Se. Din. Hvila.

XVIII.

Vilse Tag.

Iris vredga's härom dagen,
När jag på oſkyldigt ſätt
Med et finger rörde kragen
Som des bröſt betäckte nätt.

*) Detta och de tvenne följande ſtycken äro hämtade ur en Samling, kallad *Mina Förſök*, Stockh. 1755 — 7.

Uti barmen ſatt en lilja,
På den blef jag ſvartſjuk nog.
Jag ſkull' ta; men mot min vilja
Jag bland roſor vilſe tog.

LILLA *Iris!* blif ej vreder,
Ni har tagit från mig mer.
Hela hjertat tilhör eder;
Hvem kan akta det för er?
At jag hafver vilſe tagit,
Däri har er ſkönhet del,
Och at ſynen mig bedragit,
Är et vanligt kårleks-fel.

XIX.

LEFNADS-REGLOR.

MIN lefnad ſtyrs af deſſa bud:
Din Vålluſt blifve ej din gud;
För Kårleks eld dig vakta;
Bjud til at vara Sjelf din kung;
Var mån om Helſa, Frågd och Pung,
Och dårars dom förakta.

XX.

Epigrammer.

1.

Den talegåfva *Lucas* har
Af mången hålls fór ſtor och rar,
Man tror, at ingen kan i konſten högre ſtiga:
Men ſakens art jag båttre vet;
Ty all hans tungas fårdighet
Ån blott en ofórmögenhet
At kunna tiga.

2.

När *Klunk* var ſtadd på ſiſta fården
Och ſkulle ſkiljas utur verlden,
Hans enda ſamvets-agg det var
At i hans glas en droppe ån fans qvar.

3.

På dårar fins ej någon briſt,
Gunå's ſå viſt!
Men vil du ingen ſe, ſå ſått fór dórren regel
Och ſlå i tuſen kras din ſpegel.

XXI.

Nyheter.

I Fórſta Qvartalet fór innev. År, år berättadt, huru Hans Kongl. Maj:t, under d. 20 ſiſtl. Martii, ſamma dag då Svenſka Academien inrättades, å nyo täcktes uplifva den af Des Fru Moder, Högſtſal. Drott-

ning LOVISA ULRICA ſtiftade *Vitterhets-Academie*, och denſamma med *Nya Stadgar* förſe, hvilka i flere delar utvidga och förbättra dem Academien 33 år förut på ſamma dag af Högſtſal. Konung ADOLF FREDRIC undfick *). Af deſſe af trycket utkomne Stadgar, ſom äro et icke mindre lyſande bevis af Hans Maj:ts oinſkränkta omſorg för Vitterhetens upkomſt, än de för Svenſka Academien utfärdade, hvilkas innehåll i näſtföreg. Qvartal blifvit meddeldt, vil man här, ſom ſkyldigheten fordrar, likaledes uptaga det väſendteligaſte.

Utur *Ingreſſen* bör förut anmärkas: At denna Academie af Hennes Maj:ts Enke-Drottningens egna medel underhållits, och följakteligen efter Des dödliga frånfälle ſaknat des högſta ſtöd, ſamt för framtiden ej kunnat bibehållas, om den ej af Konungen med någon ſäker fond blefve förſedd; at Hans Maj:t därföre, ſå af egen böjelſe, ſom af vördnad för Des Fru Moders minne, tagit denſamma under Des Beſkydd, och velat på oryggeligt ſätt fäſta des Lagar, Skyldigheter och Förmoner; ſamt at då deſſe Lagar funnits nödvändigt tarfva jämkning och tillägg ningar, hvilket redan af Högſtſal. Konung ADOLF FREDRIC uti Ingreſſen därtil föreſags, har Hans Maj:t, i kraft af detta Des Herr Faders förbehåll, til oföränderlig efterlefnad velat ſtadga det, ſom här uti ſammandrag följer:

Kongl. Vitterhets-Academiens Nya *Stadgar*. §. 1. Academien ſkal, i afſeende på de flere lärdoms-grenar ſom höra til des yrke, hädanefter bära namn af: *Vitterhets, Hiſtorie och Antiquitets Academien*. §§. 2, 3. Des föremål äro Hiſtorien, Antiquiteterne, Medaljers och Inſcriptioners uttydande, upfinnande och författande, ſå på Svenſka ſpråket, ſom på Latin, Grekiſka, Franſyſka och Italienſka; och blifver därföre deſſa lärda och främmande ſpråkens odlande och kännedom nödvändig til de underſökningar ſom äro Academiens hufvudſak, ſamt at genom dem ſtadga ſmaken. §. 4. Hvarje arbetande Ledamot åligger at årligen ingifva afhandlingar uti något af de til Academiens befattning hörande ämnen, och det inom ſlutet af Junii månad, för at kun-

*) De finnas intagne framför Förſta Delen af *K. Sv. Vitterhets-Academiens Handlingar*, Stockh. 1755.

kunna nämnas i den offenteliga sammankomsten den 24. Julii. §§. 5, 6. Academien underhåller genom sin Secreterare eller någon af Ledamöterne, bref-växling med in- och utländske Lärde uti alla här föreskrifna ämnen, för at genast blifva underrättad om alt hvad i dessa delar sig tildrager som kan förtjena des upmärksamhet. §. 7. Academien åligger at författa en fullständig Svensk Medalj-Historia ifrån Rikets början, til K. Adolf Fredrics Död, upsinna medaljerne för hvarje märkvärdig händelse, och uplysa dem med tjenliga historiska beskrifningar på Svenska, Latin och Franfyska. §§. 8, 9. Äfven at författa en fullständig Beskrifning på de Mynt, Medaljer, skurne Stenar, Antiqviteter och Monumenter som sinnas i Sverige: hvartil hörer en grundelig kännedom af Latinska och Grekiska Antiquiteterne och dessa språks Auctorer, som saledes äfven blifver denna Academies yrke. §. 10. Om något Samhälle eller enskild medborgare anmodar Academien at för något särskildt tilfalle upgifva inscriptioner eller devifer, åligger det Academien, at dem med samma noggranhet som i sina öfriga arbeten, däruti villfara. §§. 11, 12. Hvarje arbetande Ledamot åligger at välja någon viss gren af Academiens yrke och meddela Academien sina arbeten, som af Secreteraren genast inprotocolleras och i Academiens rum förvaras, hvarutur de ej kunna lemnas ut. §. 13. Academiens Handlingar utgifvas af trycket hvart annat eller minst hvart tredje år. §. 14. Des öfverläggningar böra ske med anständighet och med foglighet. §§. 15, 16. Academien förfamlas minst en gång i veckan, ifrån den 1. November til den 1. Julii, och under de öfrige månaderne eller ferie-tiden de i Stockholm närvarande Ledamöter blott onsdagen näst för eller näst efter den 15., undantagandes Julius, då almän sammankomst sker den 24. at fira H. M. Enke-Drottningens Födelse-Dag. §. 17. Vid hvarje här stadfäst samlings-dag om sommaren utdelas 50 Silfver-Jettoner til de närvarande Ledamöterne, at upmuntra dem at under ferierne sammankomma. §. 18 Academiens arbeten böra författas i korta, starka och klara ordafatt, med all den renhet och prydlighet som språket på hvilket de författas medgifver. §§. 19-23. Academien utdelar årligen fyra

ra ſtörre och fyra mindre Priſer til dem ſom bäſt och närmaſt därintil upfylla Academiens väntan uti följande fyra täflings-ämnen, neml. et Hiſtoriſkt, et i Antiquiteterne, et för Inſcriptioner eller Deviſer, ſamt en oratoriſk, philoſophiſk eller poetiſk afhandling på Franſyſka, Latin eller Grekiſka *). De ſtörre priſerne äro: för förſta och ſiſta ämnet en Guld-medalj om 26, för det andra en om 15 och för det tredje en om 12 Ducaters vigt; de mindre eller Acceſſit: fyra dylika af Silfver. Deſſa priſer utdelas årligen den 20. Mars, då äfven, ſå uti In- ſom Utrikes Tidningar, kungöres de til följande året af Academien framſatta Täflings-ämnen, hvilka Des Beſkyddare, ibland flera föreſlagna, utſedt och ſtadfäſt. §. 24. Academiens tvenne årliga offenteliga Sammankomſter: den 24 Julii, då des höga Stiftarinnas Födelſe-dag firas medelſt et Tal på något af de tre Academien helgade ſpråk, i bunden eller obunden ſtil, hvarefter något enſkildt eller et ſtycke af Academiens arbeten upläſes; ſamt den 20 Mars, då Academiens Stadgar 1753 utfärdades och des ſanſkyldiga ordning och bibehållande genom denna nya författning 1786 ſtadfäſtades, hvarefter pris-ſkrifterne upläſas, deras auctorer offenteligen nämnas och til belöningarnes emottagande framkallas, om de ſjelfve äro nävarande, m. m. §§. 25 - 28. Academiens Ledamöter, 50 til antalet, nemligen: 14 Heders, ſom väljas bland de Herrar och Mån, hvilke förena kärlek för lärdom med egna inſigter; 20 Arbetande, ſom med grundelig lärdom förena god ſmak och dels genom arbeten gjort ſig kände i den Lärda Verlden, dels genom ingifna arbeten och ofta vundna priſer gjort ſig förtjente at af Academien ihogkommas; 16 Utländſke Ledamöter, ſom dels gjort ſig et ſtort namn genom deras ſkrifter och lärdom, dels genom en längvarig och gagnelig brefväxling med Academien gjort ſig därtil förtjente. §§. 29-32. Valet til nye Ledamöter kungöres ſjorton dagar förut i de almänna papperen, och ſker genom lyckta ſedlar, ſom dock blott gälla för perſoner, hvilkas

*) I kungörelſerne uti de almänna papperen om de til näſta år utſatta pris-ämnen ſtod: Latin, Franſyſka eller Italienſka. Jfr. Förſta Qvart, här framman före ſid. 91.

kas namn finnas på en af Konungen undertecknad lista, som under valet ligger på bordet. Ordningen af Classer kan vid ledigheters besättande aldrig förblandas; och bör rummet efter en Arbetande Ledamot efter högst en månads tid återbesättas, men efter en eller flere Heders och Utländske Ledamöter kan det, om Academien så nödigt finner, lemnas ledigt. §. 33. Hvart halft år, d. 2 Junii, väljer Academien sin Presidents och Vice-Presidents, den ene af Heders, den andre af Arbetande Classen. §§. 34-36. Academiens Secreterare, som tillika är Arbetande Ledamot, utnämnes af Konungen, emedan honom anförtros de Mynt och Antiquiteter, som förvarats i Antiquitets-Collegio men nu lemnas i Academiens vård. Til hans biträde antages af Konungen en Amanuens, som ej behöfver, men kan vara, Academiens Ledamot: och begge njuta lön efter den Stat och Donations lydelse, hvarmed Konungen begåfvar Academien. Secreteraren förer pennan, och stundom ordet, då Preses eller Vice-Preses äro frånvarande, och åger at hos Konungen omedelbart föredraga Academiens ärender. §§. 37-39. Academiens Secreter, et större och et mindre, hvarpå är stucket den Sinnebild Drottning Lovisa Ulrica för Academien fastställt *), med des devis: *Certamen Literar. Conſtitutum*, och ikring låses: *Vitterhets, Hiſtorie och Antiquitets Academiens Sigill, inſtiftad af Drottning* Lovisa Ulrica *1753, ſtadfäſtad af* Gustf III. *1786.* Det större förvaras af Vice-Preses, det mindre af Preses m. m.

Inträdes-Tal, hållne uti Svenſka Academien, den 13 Maji 1786, af Öfverſte-Kammar-Junkaren, Cavalieren hos H. K. H. Kron-Prinſen, General-Adjutanten af Flygeln, Öfverſte-Lieutenanten, Friherre Guſtaf Mauritz Armfelt, *och Lectoren vid Hernösands Gymnaſium ſamt Proſten och Kyrkoherden Mag.* Carl Guſtaf Nordin: nyl. ifrån Kongl. Tryckeriet utkomne, tillika med Svaren af Academiens Directeur Hr. *Johan Henric Kellgren*, 42 ſidor i 4. Då man läſer det förſta af deſſa Tal, blyges man litet på konſtens vägnar; ty man finner där en vältalighet som

rer

*) Et Bord hvarpå en Lagerkrans ligger.

rörer och behagar, utan at lemna en misstanke rum at hafva behöft konstens bitråde. Se här et exempel utur ingressen: Författaren ärnar tala om GUSTAF I.: han har sagt et par ord om Academien, syftande på des Höge Stiftares åra. "Du lycklige Häfdatecknare, fortfar han, som med en lika så san som okonstlad Historia skal en gång fästa på dit arbete Europas upmärksamhet, du behöfver ej beskrifva segrar som kostat blod och tårar, ej heller berömma de så hedrande som ledsamma tilfällen, då man igenom en mindre hastad flykt visar Krigskonstens fulkomlighet; din målning blifver menskligheten och kunskapernas åra, vårt tidehvarfs heder, styrka utan våld, ömhet utan svaghet, vänskap utan smicker, Sveriges lyckssalighet, misnöjets orättvisa och efterverldens saknad. Finnes någon hvars hjerta ömmar för Fäderneslandets väl, som ej med rörelse biviståde denna Academies instiktelse på detta rum, hvarifrån, för tvåhundrade sextio sex år sedan, den enda Regent, som i Sveriges Konunga-längd burit tyranners förskräckande namn, kastade ilskna och förnöjda blickar til de bilor, som fälde både stammar och telningar af Rikets ädlaste slägter och redligaste medborgare? I hvad djup af elände var Sverige då ej försänkt, sönderslitit af inbördes oroligheter, härjadt af mägtiga och blodtörstiga fiender, kufvadt under oket af de Catholska Prästernas snålhet och vidskepelse, fattigt, utblottadt på tilgångar, utan Bundsförvändter, upfyldt med almänt misströende och nästan utan alt hopp om räddning. Sturens död hade lemnat Riket utan hufvud. Hans söner voro barn. CHRISTINA GYLLENSTJERNA, med alla dygder hvilka tilhöra en Hjelte, och med en kärlek för Fäddrneslandet som sedermera förskrade des lugn, hade sett sig öfvergifven af sin mans förnämsta vänner, då hon minst borde förvänta det. Des mannamod vid Stockholms försvar och des hedrande vilkor vid Slottets öfverlemnande, kunde ej frälsa henne at igenom trolöshet falla i Tyrannens bojor. Sådant var landet, då GUSTAF ERICSSON WASE började sina storverk". — Det är med denna våltalighet store män böra prisas, "en våltalighet, såsom det i Directeurens Svar heter, som ensam gifver rätt at dem lofva". Utur detta Svar vil man haf-

va

va det nöjet at anföra en vigtig anmärkning, den alle rätte vårdare af Vitterhet gerna lära underſkrifva. Det heter i affeende på en ibland Hr. Öfverſte-Kammar-Junkarens vittra förtjenſter, den neml. at hafva riktat Svenſka Lyriſka Theatern med en ny art ſkådeſpel, där Sång-Gudinnorna, hittils klädde i Tragiſkt dok, eller i Féeriets förtrollande pragt, men altid tvungna i ſin gång af den höga cothurnen, "få viſa ſig i nöjets lättare drägt, i den lägre *) Naturens nåſtan oklädda behag, antaga mera frihet i röſt, gång och åtbörder, röja det enfaldiga i bygdens ſeder, det rena i des glädje, det lifliga i des lekar: alla deſſa ſkatter, få okände eller få ſaknade i en mera belefvad, faſt ej lyckligare verld"; det heter, ſäger jag, i detta affeende: "Kan hända är det utan anledning, ſom jag här ſtjäl mig tilfället, at laſta en fördom ſom inſkränker vår fallhet, då den inſpärrar rymden för ſnillets flygt; denna förfinade ſmak, ſom ſätter vårdigheten i en fattigdom, och det ädla i et ledſamt. Den vackra verlden, ſå angelägen om alt hvad ſom ſkiljer den från hopen, icke nöjd med de företräden ſom gifvas åt perſoner, börd, lycka och uplyſning, har åfven velat uprätta en rang bland nöjen, förbehålla ſig ſjelf en ny claſs af känſlor, i des inbildning deſto ädlare, ju mer de fjermade ſig från Naturen. Då upkom den *goda Ton*, ſå olik den *goda Smaken*, ſå konſtlad i tal och ſkick, ſå tyranniſk och ſå vacklande, ſom gifvit oſs läckerheter för föda, granlåt för klädnad, det täcka för det ſköna, banlyſt glädjen ur våra hjertan, friheten ur våra ſeder, löjet från våra läppar, och förbudit oſs ſåſom brotfliga, . . . hvad ſäger jag? ännu mer, fördömt ſom oanſtändiga alla nöjen af djupt intryck, alla nöjen ſom våga mer än halka öfver ſjälen". Man kunde utvidga denna reflexion til vårt Skalde-ſpråk, ſom under förädlingen blifvit ſatt inom gränſor, ſå mycket mera hinderliga för des vidare framſteg, ſom de ofta ſvårligen med anſtändighet kunna öfverſkridas. – Det andra af de begge Inträdes-Talen, finner man här frammanföre (ſid. 254), på början och ſlutet når, helt och

*) Såſom dyrkare af den enfaldiga Naturen, vore man til åfventyrs urſäktad, om man vågade undanbedja henne detta epithet.

och hållet infördt, såsom enkom hörande til denna Samling. Och af Svaret därpå, som innehåller en hop vigtiga betraktelser om et odladt och stadgadt språks fördelar, samt huru dessa erhållas, tillåter ej rummet anföra mer än dessa rader: "Där ser ni en tafla, som famnar kretsen af den vidsträcktaste utsigt. Stor i sin upfinning, i teckningen san, åger den alt hvad Målaren kan hämta ur egit snille. Men hvar är lifvet, ljuset, rörelsen, behaget? De finnas icke där. Tusende färgor hade fordrats at dem uttrycka. Naturen, kan hända, hade ej alstrat dem i konstnärens hand; eller hade han, kan hända, ännu ej förstått, at upsöka dem i des sköte. De som finnas i hans tafla äro få och utan glans; och åskådaren vänder sig, och frågar: hvar är *Raphael*? Så måste åfven hända med de förträffligaste skrifter på et fattigt språk. Hvar är *Voltaire*? ropar Läsaren; och ställer Ossian på sin hylla". Man kunde kanske invända: Var coloriten Raphaels merit? Och har ej Ossian sagt alt, hvad han, efter sin nations seder och kunskaper, borde säga?

PARIS. I anledning af den phantastiska smak, som i flere grenar af Vitterheten, och särdeles i Dramatiken, i sednare tider börjat yttra sig, tordé följande så kallade *Annonce*, undertecknad af Hr. *Pons*, från Verdun, ur de nyaste Franske Journaler, vinna bifall.

Drame nouveau: la terreur y domine.
Acte premier, la guerre & ses fureurs;
Acte second, la peste & ses horreurs.
Dans le suivant j'ai placé la famine.
Le quatrieme est d'un effet très-beau:
Au bruit affreux du tonnerre qui gronde
Le genre-humain descend dans le tombeau.
Mon dénouement . . . . sera la fin du monde.

SVENSKE PARNASSEN.

ÅRGÅNGEN 1786.

OCTOBER, NOVEMBER, DECEMBER.

I.

Almänna bönen
af Pope.

O Fader! hvad du mände heta,
Jehovah, Jofur, eller Gud,
De viſa dina ſtadgar veta,
De vilda känna dina bud.

Du varelſernas förſta källa,
Som ingen dödlig ån förſtod,
Må evigt denna ſanning gälla,
At jag är blind, och du är god!

Du gaf förmögenhet at ſkilja
I detta mörker ondt från godt,
Och lämnade åt menſkans vilja
Den frihet ej naturen fått.

Låt alt, ſom ſtrider mot din åra,
Lät alt hvaraf den blir förökt,
Längt mer ån helvetet förfåra,
Längt mer ån Himlen blifva ſökt.

Lår mig i tackſamt minne ſluta
Alt godt ſom du mig lämnat har;
Ty menſkor lyda då de njuta,
Gud är betald når månſkan tar.

LÅT mig ej all din godhet ſkränka
Inom den krets, ſom jag bebor:
Jag tuſen verldars Gud dig tror,
Då tuſen verldar kring mig blänka.

LÅT mig ej tro, du ſkulle ge
Åt mig den magt at åſkan tända,
Och hämden kring om jorden ſända
Til den jag tror din fiende.

OM jag gör rätt, o! låt mig vinna
Mer ſtyrka på den väg jag far;
Om jag går vilſe, låt mig finna
Den ſträten jag förlorat har.

Må du mig aldrig ſe förmåten,
Om någon nåd du mig vil ge;
Må du mig aldrig miſsnögd ſe,
Om någon gång jag blir förgåten.

HVAD andra brutit må bli glömdt,
Hvad andra lida må jag ömma:
Må du en gång om mig ſå dömma,
Som jag om alla andra dömt.

FAST jag är ſvag, är det min ſtyrka,
At ha min anda ifrån dig:
I dag, ehvad ſom händer mig,
Må jag dig värdigt kunna dyrka.

Bröd, helsa, frid, den lotten blif,
Som du i dag må mig beskåra:
Alt annat neka eller gif,
Alt som det sämjes med din åra.

Åt Dig, du högsta varelse,
Som rymden til dit Tempel spände
Och jorden satt til altare,
Må alla röster lofsång ge,
Må alla rökverk blifva tände!

N. L. SJÖBERG.

II.

Epitaph öfver * * *

Den yngling här i mullen gömdes
En melancholisk väg til grafvens mörker han;
Han ej bland lärdoms-ljusen bran,
Han ingen gunst i Lyckans Tempel van,
I Minnets Tempel han förglömdes:
Han prisade blott Stora Män,
Men lastade dock aldrig därar:
Han åt den usla gaf alt hvad han ägde — tårar,
Han utaf Himlen fick alt hvad han bad — en vän.

N. L. SJÖBERG.

III.

LANDT-QVÅDEN ÖFVER ÅRSTIDERNA *).

VINTER-QVÅDE.

Vi komme nu til en Årstid, ſom i viſt afſeende år Sveriges egen. Sållan hos oſs ſå kulen och ödſlig ſom i de ſödra lånderne, eller ſå biſter ſom i de öſtra under ſamma bredd, finner man honom meråndels förena de tvenne egenſkaperne, munterhet och manlighet, ſom i närvarande Qvåde honom gifvas, och ſom åfven af ålder utgjort ſjelfva Nationens caracter. En Svenſk vinterdag är därföre något ſom bordt reta Svenſka ſnillen, och man måſte undra öfver, at Författaren af Tåget öfver Bålt och af Svenſke Årstiderne, jag vil ej ſåga enſam på detta fålt ſkördat lagren, men åfven ingen medtåflare därom haft. Jag erinrar mig vål, at detta Qvåde ſkrefs då Svenſka Skalde-konſten gjorde ſit förſta ſtora ſteg til fulkomligheten: man har ſedan knapt vågat önſka et båttre. Men framviſar icke Vintren åtſkilliga vackra ſcener, hvar för ſig vårdige Skaldens öga; ſcener, ej ſållan mågtige at draga den dufne ſtadsbon ifrån ſina inſtångda nöjen? Utgör den icke en anſenlig del af Svenſka Året, och därunder hvilka ſkiften i des lopp, ifrån det han utgår ödſlig och mörk ur Höſtens ſköte til des ſjelfva Våren andas i hans eget? Befordrar han icke rörelſen våre landsorter imellan, och därigenom åtſkilliga näringar, och därigenom Rikets vålmagt? Gynnar han icke helſan, ingjuter ſtyrka och mod, åtminſtone där han ånnu finner det ågta Götiſka blodet — Til lycka för Låſaren tvingar mig

*) Se det föreg. uti Tredje Qvart, ſid. 203 och följ.

mig denna reflexion, at här utan vidare omſvep intaga tre de ſkönaſte ſtropher af närvarande Qvåde, för at däruti likaſom dränka det nit ſom ſkulle upeldat mig emot denne Årstidens klemmige förſakare i vårt Land, ſom ofta böra läſa och betrakta deſſe verſer:

Du, ſom din Svenſka märg förſvagar
I ſödra länders veklighet,
Du öfver Nordens vintrar klagar
Och ej din himmels förmon vet.
Des rena köld oſs helſan delar,
Och vådret, ſom kring fälten ſpelar,
Förfriſkar både luft och blod:
Det ſnält i ſunda ådror rinner,
I muntra ögon ſtyrkan brinner
Och vitnar om behjertadt mod.

Af denna luft och ſtyrka närde
De fordna Göter ammats op,
Som under denna himmel lärde
At fylla årans högſta lopp.
Med frihets-andan ifrån Norden
De kufvat envåld, hämnat jorden,
När Rom des ſtolta Drottning var,
Men ſig i luftans armar ſöfde,
En myndig ſtyrſel ſjelf behöfde,
Och ok af raſka händer bar.

Du Land, ſom varit hjeltars moder,
Blif aldrig trålars uſla bo.
Den dygd dig vunnit åreſtoder
Låt evigt i dit ſkôte gro.
Än bör du verlden dygder låra:
Låt foſter-brödra tro och åra
I helgd hos Svenſka hjertan bli.
Dens namn låt evigt mörker gömma
Som född i Sverige vägar glömma
Sig vara född at lefva fri.

Om jag tordes åberopa min egen i vittra ämnen yrkade princip, ſkulle jag ſåga: Se här et mönſter af ägta Svenſk ſkönhet i poeſie! Så bör en Svenſk Skald tänka och ſkrifva! Märk: detta är ſkrifvet i Författarens ungdom, och är åfven i ſit ſlag, hvarken ifrån ſamma tid eller af ſamma hand, lyckligt vis icke det enda. Sådana ſtycken åge och gille vi, hafve åtminſtone gillat, och åre åndock freſtade at imitera utländſke artigheter! — För öfrigt har detta Qvåde undergått mycken förändring, och fått många tillåggningar: och är det väl i ſynnerhet vid dem, jag nu bör fäſta mig. Skalden har ſtraxt i början flyttat ſig på landet. "Hvar årstid, ſåger han til Landtbygden,

Hvar årstid dina hyddor gläder,
I en förnyad pragt dig kläder
Och offer i dit ſkôte bär.

Han rår nu om ſig ſjelf, och får idka ſina nöjen.

De köpas ej med andras möda —

Man

Man behöfver blott betrakta Naturen. "Jag hennes bild, heter det,

i skuggan följer
Och Guda-tycket, som hon höljer
I nya strålar åter ser.

Den obehagliga början af Vintren, med nederbörd.

At mig mot Vintrens anfall skydda,
Är jag begrafven i min hydda
Inunder fall af frusna skyn,

Men Nordan sina vingar sänker:
Min nakna torfva vinter-klädd
I dagens ljus förfilfrad blänker
Och yfves af sin hvita bädd —

Det brusande hafvet, af kölden i bojor lagdt. Här följer den bekanta slåd-farten, hvilken i sit förändrade skick så lyder: (Skalden har förut vändt sit tal til Hafvet)

Dig redan djerfva fålen trampar
Som på din rygg sig skyndar fram:
Han ilsken först mot marken stampar
Då luften fylls af fruset dam.
Men snart han ned åt isen hastar:
Hur lätt han blanka föttren kastar!
Hur stolt han prydda betslet rör!
En hastig takt af bjällror klingar,
Som bergens frusna genljud tvingar
Och våta Necken håpen gör.

En ſkönhet ſig i ſlådan hvilar
Och ſig åt ålſkarns vård betror,
Som lik den ſtolta örnen ilar
När dufvan fångas i hans klor.
Från vitnen ſkild ſom gjort hans plåga
Han yttrar fritt ſin ömma låga
I trots af alla ſtränga bud.
Den blyga nymfen låſs ej höra,
Men af en hufva hvilket öra
Kan täppas för et ålſkadt ljud?

En ledig töm i ålſkarns händer
Ej mer af fålen vördad är;
Men frågar man hvarthän det länder,
När den är med ſom man har kär?
Et lyckligt par ſig blott betraktar,
Ej bråda djup, ej höjder aktar,
Där ſlådan ſom en ljungeld far.
I drifvan ändtlig båda hvälfva,
Men förrän nymfen hunnit ſkälfva
Et famntag henne råddat har *).

Poe-

*) De tvenne ſenare af deſſe ſtropher intaga rummet för följande trenne uti förſta uplagan:

En ſkönhet ſig i ſlådan gömmer
Och hennes ålſkling farten ſtyr;
Nu åter han ſit löfte glömmer,
Med yra uptog henne bryr.
Han tycks för förſta gången våga
Ge utbrott åt ſin bundna låga,

Poetiſk beſkrifning om ſkridſko-loppet och ſnöbollars kaſtande. Här följer en betydande tillåggning af hela ſex ſtropher, hvaraf den förſte beſkrifver den af Vintren befordrade rörelſe landsorterne imellan, hvarom nämdes i början af denne Artikel.

Alt Sverige ſom en myrſtack hvimlar
Och råkas under nya himlar
Med bröſt mot bröſt och hand i hand.

Lappen i akjan. Norrländningarne på ſkid. Det heter til deſſe ſenare:

Med

Som blir af vådret mera fri.
Den blyga nymfen låſs ej höra:
Men faſt hon hör, hvad vil hon göra?
Här år ej tid at harmſen bli.

Nu vådren ålſkarns hand förkyla,
Sin ſkönas pals han nalkas får;
Hvem vil ej några finger ſkyla,
Då menſkjo-lif i fara ſtår?
En ſluttning börjar ſlådan hota:
Ej handen kunde fallet mota,
Ty den i muffen ingömd var.
Det låtta troſs i drifvan länder;
Men ingen ſkada nymfen händer,
Et famntag henne råddat har.

Den ſköna börjar oviſs vara,
Om hon ſit fall beklaga bör?
Hon kan ej röras af en fara
Som hennes ro och urſäkt gör.
Hon känner ålſkarns hjerta klappa
Och börjar alla låxor tappa

Med vapnad fot och armars åror
Er skida går med långa färor
På fjällens rygg ur djupet op.
Hon under vådrens vilda yra
Förmår er lätta koſa ſtyra
Och trampar molnen i ſit lopp.

Det är i deſſa norra trakter af Sverige, ſom Naturen, ſedan konſten ſegrat öfver jorden, ännu äger en älſkad friſtad. Emot den här följande djerfva teckningen af et land, genombrutet af höga berg, mellan hvilka ſtormarne, ſom härja jorden, alſtras, och ſtrömmarne ſtörta ſig och fruſa, til vitne at Naturen ännu lefver, hade kanſke en tafla af Rikets ſödraſte provinſer gjort en behaglig contraſt, om den utan at ſkada ſammanhanget här kunnat infogas. Dock tilſtår jag, at deſſa omåteliga ſlätter, begrafne under en oafbruten ſnö och därigenom ännu mera enformige, gifva föga ämne för det målande ſnillet. — I anledning af bergsbygden följer nu en ſtroph om Svenſka Järnverken, et ämne ſom ej kunde anbringas bättre än uti Vinter-Qvådet,

Som hårdat hennes unga bröſt,
Hon ſkulle ſig ur famnen rycka:
Men når två kåra armar trycka,
Hvem lyder ej en hemlig röſt?

Jag anförer detta ſtälle, at gifva någon anledning at dömma, hvad man egentligen må hafva vunnit genom omarbetningen. Det bör ej nekas at ju åtſkilligt af de här anförde ſtropher behöft närmare lämpas efter vårdigheten af närvarande Qvåde. Men också torde man kunna ſäga, at det fordrats en alfvarſam ålder, för at upoffra ſådane verſer, ſom til ex. de ſex ſiſte af deſſe.

Qvådet. Det år ock denne årstid, ſom genom den låttade transporten i ſynnerhet befordrar denna vigtiga handtering.

Här odlas Sveriges guld och ſtyrka,
Det järn en Svenſk är född at yrka
Som våpnat oſs mot tyranni,
Vårt rykte fört i alla länder:
Ach måtte det i Svenſka händer,
Som fordom, evigt [illegible]dadt bli!

De ſtådſe grönſkande ſkogarne, denna dyrbara prydnad för Norden; åter et förträffligt ämne uti et Svenſkt Vinter-Qvåde. Björn-jagten: en ſtolt, men väl känd och töga förändrad målning. Fiſke med vinter-not. Den bråda ſkymningen, ſom villar ſpåren för den reſande och tvingar honom at ſöka herberge.

Jag föres i en landtmans hydda
Som i palats ſig aldrig trångt,
Men glädes at en nödſtäld ſkydda
För den ſin port han aldrig ſtängt.
I verldens vrå ännu man möter
Hos er, I barn af tappra Göter!
Den gäſtfrihet, de gamlas dygd,
Som fåfängt lyſer hos den rika
Men går från hjertat ut tillika
I famnen af vår ſtilla bygd.

Landtfolkets hus-ſyſlor omkring ſpiſſen, dår den klufna tallen ſprakar, af hvars ſken rummet förgylles. Julens firande,

Med ſparſam lefnads öfverflöd —

Men

Men dårtil hörde ju åfven den välfrågdade drycken Öl, hvarmed Landtmannen undfägnar ſine gäſter. Skalden ſöng därom i förſta uplagan:

Han gammalt öl ur fängſlet loſſar,
Som båſta vin i klarhet troſſar
Och yfves af et frodigt ſkum.
Man det i höga bägrar öſer:
Den ljuſva drycken hjertat löſer
Och hindrar tungan vara ſtum.

Et ägta drag i beſkrifningen af en landtmanna-glådje, med ſpel och dans, ſom vid förbättringen blifvit utmönſtradt. Norrſkenet: detta ſtora phenomen förtjente en utförligare målning, ſom det ock fått. Den är af ſamma muntra caracter ſom alt det öfriga, den är prägtig, nåſtan förblindande... Men jag ſparar ändå gerna rummet åt följande reflectioner om Månen:

Med mindre pragt ſig månen viſar.
Men du, vår trogne ledare!
Hvem ej din ſtilla klarhet priſar?
Ej fägnas at dig åter ſe?
Vi glömma glindret i det höga
Och finna för et tröttadt öga.
Med glådje fridens bild igen.
Så når et Hof vår undran måttat
Vårt hjerta är behagligt låttadt
I hvilans möte hos en vän —

Härmed ſlutar jag ock denna nog vidlyftiga recenſion af et arbete om några få ark; men den Svenſke Parnaſſen gifver icke ſådana producter årligen.

IV.

IV.

Den Rätta Kårleken.

Cupido! du hvars Envälds-lag
Regerar alt uti Naturen
Och tvingar menniſkan och djuren,
Från deras förſta lefnads-dag,
At blindvis följa dit behag;
Jag årnar ſjunga til din åra.
Jag fruktar ej at kallas ſvag:
Det namnet Dygden ſjelf kan båra.

Man ſåger väl at du förför,
At du blott uſla trålar gör:
Jag hör en Cato frihet yrka;
Men Cato har ju miſt ſin ſtyrka,
Des känſla med des minne dör:
En Gellia jag åfven hör,
Som bröllops-dagen hunnit glömma
Och härets granad ej kan gömma;
När ingen vil för henne ömma
Hon ifrigt laſtar dina bud,
Och efter hennes tal at dömma,
Så är du Lazarettets Gud.
Men Aſtrild du har miſskänd blifvit,
När ſtundom någon kårleks-tok
Uti ſin yrſel dig beſkrifvit,
Och ſtundom någon altför klok
Uti en torr moraliſk bok
Åt dig ſit egit lynne gifvit.
Om trohet, ſom är väl belönt,

Dit

Dit vålde och dit ok får prisa,
Då är det ömt och ljuft och skönt;
Men om en man, som blifvit krönt,
Med hämdens färgor dig får visa,
Et afgrunds-barn du blifva lär.
Ach! säg mig då, hvar får jag veta
Din art och hvem du verklig' är,
Din sanna bild . . . kom hjelp mig leta.

JAG redan föres af din hand
Bland ro och lekar i dit land,
Där luftan och begärens yra
Ej känna lagar, tvång och band
Och löften, dem vi kalla dyra.
Den unga Daphne knappast nätt
De är som tända blodets låga;
Hon ej ännu de skatter fått,
Som pryda målet för din båga:
Hon förekommer sin förmåga
Och redan har hon driftigt gått
Til nöjets fest och första plåga
Med känslor dem hon knapt förstått.
I famnen har hon Tirsis slutit:
Han rodnar icke för sin lott
Och redan han den fällhet njutit,
Som ännu borde önskas blott.
I vålluft deras dagar flyta,
Hvart ögnablick nytt ämne ger . . .
Hvem ville ej med dessa byta?
Men ach! jag slutet ändtlig' ser.

Jag

Jag gränſen af dit rike hinner,
Jag där det ſälla paret finner,
Som nyſs dit ok ſå glättigt bar;
Och där, ſom idel nöje var,
Där är blott ſorg och ſmärta qvar.
Jag här uti beſtörtning ſtannar
Vid ångerns röſt utaf din ſlaf:
Han nu den ljufva ſtund förbannar
Som nyſs ſå mycken vålluſt gaf,
Och med en kropp ſom tynat af,
På nöjets bädd i hälſans graf,
Han laſtens klago-ljud beſannar.
Här är din falſka ſällhet röjd:
Är detta det, ſom ſå förtjuſar?
Ach, Ungdom! ſom ſå häftigt ruſar
Til ömhet af naturen böjd,
En mängd af känſlor dig förvilla,
Du önſkar rätt, du ſöker illa,
Och midt uti din ſällhets höjd,
Om Dygden ej dit val kan gilla,
Blir du vid målet icke nöjd.
Nej, Aſtrild, kan du icke ſämjas
Med ordning och med mättlighet,
Jag nödgas då vid dig at vämjas;
Jag af förfarenheten vet
At dina nöjen ſäkraſt främjas
Af trohet och beſtändighet.
När fjäriln ſig förrådiſk ſvingar
Och muſt ur tuſen blommor tvingar,
Han ſötman hvarje gång förringar;

Han skulle mera lycklig bli
Så framt han icke hade vingar.
Säg, af hvad skäl begäre vi,
At de, som våra nöjen dana,
Allena bindas deruti
Som offer för vårt tyranni
Utaf en vedertagen vana:
Nej den är brottslig, som är fri.
Det blir då under Hymens fana
Som jag den sällhet vänta får,
Den man i Aftrilds yra spår,
På lustans tygellösa bana,
Så ofta sökt men aldrig når.
Kom, Hymen! jag med glädje går
At dig til altar-foten följa;
Men du må ingen ting fördölja
Af alt hvad du i skötet bär.
Hvad ser jag då? Et grymt exempel!
I Herrans Helgedom jag är...
Nej, det är Egennyttans Tempel.
Jag hör en bof, som kärlek svär,
Och hemligt strafvar hans begär
At endast Plutos skatter tälja:
Två hjertan lätsa här at välja
Den lycka som ej köpas kan,
Och båda två en trohet sälja
Som ingendera af dem van.
Ja, detta band som ej får brytas,
Hur sällan njuter det sin rätt
At af uprigtigheten knytas?

Des

Des pligter merändels förbytas
Alt efter bruk och tankeſätt.

Om det är ſå man ſig ſkal para,
Förlåt mig Hymen! at jag då
I all min tid vil ogift vara.
Dock nej!... jag bör din rått förſvara;
Dit band ej altid är en ſnara;
Man kan hos dig den ſällhet nå,
Som tungan åfångt vil förklara.
Vålan... jag ſkal ej enſam gå;
Men, på det jag ej ſtörtas må,
Förnuftets lag ſkal ſtyra tycket:
Ty det blir intet lika mycket
Hvem helſt jag kan til huſtru få,
Och qvinnan är det måſterſtycket,
Som aldraminſt man kan förſtå.
Tro ej, at jag lår endaſt ſöka
Et ſnille och et klyftigt vett;
Det kunde ej min ſällhet öka,
Men det har mängens graf beredt.
Af fägring ſkulle jag förblindas
Och uti Hymens bojor lindas
Blott för en vacker växt och gång,
En kropp... där ſjälen endaſt fattas!
Nej tiden kan ändå bli läng;
Min frihet bör ju högre ſkattas.
Den, ſom et hjerta aldrig haft,
Må den af ſådan låga brinna;

Men den, hvars ömma känslo-kraft
Har smakat dessa tårars saft
Som ifrån själens källor rinna,
Den lärer bättre ämnen finna.

Af Hjertats och Naturens röst
Jag kallas til at Chloe lyda;
Des ögon nog den oskuld tyda
Som rest sit altar i des bröst.
All vålluft, som jag kan uptänka,
Som enfligheten ej kan se
Och hela verlden aldrig skänka,
Den skal mig Chloe fylleſt ge:
Des Gracer åro fler än tre;
Med konsten hon ej lärt at blänka,
Men alla dygder sammanlänka,
Hvaraf en makas väl beror.

Kom, Hymen! åtföljd af din bror;
Kom, Astrild! se din rätta mor:
Det skal dit största loford blifva,
At Chloe dig har velat lifva,
At du i Chloes hjerta bor.

V.

Leopardens Friare-val.

Fabel *).

Bland Sylvaners våna flickor,
Leoparden gjorde gny:
Prat och ſuck och hufvud-bry,
Kårleks-bref i alla fickor,
Kalfven ſprang och Oxen teg,
Råfven lät ſin ſlughet mårka,
Vargen våldſamt gick til verka,
Fôr ſin ſon Bjôrninnan neg.
Något ſlut var ſvårt at fatta,
Frôken ſkulle göra ſlag;
Hon i alla ſant behag.
Gif mig råd, min kåra Katta!
Sade hon til grannens fru:
En har vett, en ômſint tänker,
Rikdom dår, hår ſägring blänker,
Ach! hvar ſkal jag ſtanna nu?
Kattan ſvara': Hôr, min ſôta!
Tag ej den ſom åger vett,
Alla dina fel han ſett,
Fôr det minſta får du bôta.
Välj ej den ſom ômſint år,
Han dig aldrig enſam lemnar;
Om du något ſpelverk åmnar,
Blir han ſvartſjuk, môrk och tvår.

*) Utur *Våra Fôrſôk*, Vol. III., det ſiſta jag dårutur har at meddela.

Vackra Häften lärer löpa
I hvar ſpilta ſom han ſer . . .
Myntet mod åt Draken ger:
Hvad för mö tror han ej köpa?
Nu i grät vär ſkönhet braſt:
Skal jag ingen maka välja?
Något viſt mig börjar qvälja,
Ach! jag mäſte göra haſt,
Kattan ſmälog: Smula lilla!
Vänta man, haf tålamod;
Jag har ock haft flicke-blod,
Vil ej flickors tid förſpilla.
Jag en fäſtman åt dig har,
Åſnan . . . du må icke vämjas,
Lit på mig, han båſt kan tämjas;
Ach, med honom får du dar!
Han är ſtygg och dum och ringa,
Gäfvor dem man ej, min ſan!
I hvar buſke finna kan.
Drakens mynt ſkal hos dig klinga,
Häften gnägga vid din ſång,
Apan dig om dagen nöja,
Alla djur ſig vördſamt böja,
Husbond' ſjelf ſkal bli din dräng.
Men du efter åra lyſtrar,
Svårt at ha en nedrig man!
Hvem i ſälſkap lida kan
Sitta lägſt bland ſina ſyſtrar? . . .
Men, min lilla du, betänk!
Djurens kung din fägring vördar;

Hvad

Hvad för höghet du ej skördar!
Om han får . . . du vet hvad skånk.
Ja du kan din man upfyfta,
Gunstlings namn jag honom spår;
Han är Åsna, det förslår,
Hvart kan ej hans ätrå syfta?
Större språng man nog har spört.
Den som med et ödmjukt öra
Tål de storas låxor höra,
Kan från Åsna blifva Hjort.

VI.

Bref til Hr. * * *,

RÖRANDE DES

CRITISKE ANMÄRKNINGAR VID TÅGET ÖFVER BÄLT*).

Förſta Brefvet.

M. H. Författaren til de Critiſke Anmärkningar, ſom från trycket utkommit, vid Tåget öfver Bält, har uteſlutit ſit namn på titel-bladet, men

 hans

*) I *Sv. Parnaſſen* för förledit år blef detta ſtora ſkalde-verk i fulſtändigaſte mätto recenſeradt. De Critiſke Anmärkningar, hvarom här är frågan, uptogos då tillika, med bifogad önſkan, at Hjeltedigtens Författare ſjelf måtte dem beſvara. Det har han gjort i de tvenne Bref, ſom här meddelas. De voro i början åmnade at ſärſkildt tryckas; men då detta, i ſin behöriga tid, icke ſkett, och de likväl förr jent at komma til Almänhetens kunſkap, har man trott ſådant ännu tjenligen kunna ſke, då de, af deras Författare därtil meddelta, härmed intagas i denne Vitterhets-Journal.

hans eldiga penna har för Almänheten utmärkt honom. M. H. är otacksam mot denna domare öfver Autorer, då han vil draga des varelse i tvifvelsmål. Ingen kan i högre grad smickra sig af des välvilja än M. H., hvars snille-foster altid med förnöjelse omfamnas. Också tyckes M. H. i sina Anmärkningar hemligen erkänna denna gudomlighet, på hvars altare han frambär et angenämt rökverk af lekande infall.

Dessa tjena väl oftast til intet annat, än at roa Läsaren på ämnets bekostnad, äfven utan at uplysa det; men jag är dock M. H. mycken erkänsamhet skyldig för den möda och det snille, som blifvit användt vid granskningen af mit arbete. Storleken af des volum är et oundvikligt hinder för des snara utspridande och kännedomen af des innehåll. Detta hinder är til en del häfvit af M. H. hand. Almänheten (jag menar vår ofynliga krets i samfundet), utan at besvära sig med eget prófvande, bevápnas med skál både til pris och klander. Det förra smickrar mig af en uplyst kännare. Öfverflödet däraf hade kunnat misshaga Läsaren, om ej det senare tilkommit, och lärer förmodeligen icke annorlunda anses, än som et vanligt mynt, hvarmed granskare köpa sig rättighet at uptäcka felen. För mig har detta mynt icke behöfts. Det äro sjelfva de Critiske Anmärkningarne, för hvilka jag är M. H. högt förbunden. De gifva mig anledning at förklara de omtvistade ställen och pröfva, huruvida någon ändring fordras: hvarom jag ännu tvistar.

Om M. H. behagat läsa eller minnas Företalet til Poemet, så hade många anmärkningar blifvit sparde;

ſparde; han hade då ſett alla de delar ſom nödvändigt tilhöra mit ämne, och ej ſatt des tilräcklighet i fråga. Sjelfva Poemet har desutom kunnat öfvertyga M. H., at det innefattar annat än froſt och tövåder, annat än marchen öfver Hafvet, ehuru underbar den varit och värdig at beſkrifvas til alla des omſtändigheter.

Sanningen ſom tjent mig til råtteſnöre, har ej tålt at blandas med något främmande, någon prydnad där hon icke kunnat igenkännas. Hon har gjort min förnöjelſe, och är det mit fel, om Läſaren icke åfven åtnöjes med henne. M. H. upräknar alla artiklar, ſom i andra Hjelte-digter afhandlas och ſaknas i denna. På ſidan däremot hade M. H. kunnat anföra något, enkom detta Poem tilhörigt. Alla ämnen ſom kunna ingå uti en Hjelte-digt finnas på intet ſtälle förenade och ſkulle tilſammans ſkapa et miſsfoſter. När författaren til alla delar upfylt ſit löfte på titel-bladet, ſå återſtår intet at begära. Öfverflöd och briſt äro lika obehaglige i alla ſlags arbeten.

I *Förſta Sången* finner M. H. intet ſom kan intereſſera honom. Konungens tal, där han yppar ändamålet af ſin expedition, hade likväl förtjent at anmärkas, ſom grunden til intereſſet för hela Poemet. M. H. ſyns vara lika orörlig vid den vådeliga ſtällning, där Svenſka Hjelten ſig befinner, hotad af afunden ſom bevåpnar alla hans grannar, och fåſtad i loppet af ſina ſegrar vid et ſvallande haf.

Striden mellan Lyckan och Afunden fortfar ifrån början igenom alla Sånger ända til ſlutet. Intereſſet bör ſåledes ſökas i digten, ej ſåſom digt men i

det ſanna ſom förеſtälles. Hela CARL den X:s Hiſtoria framſtäller contraſten af hans underbara lycka på ena ſidan och afunden på den andra. Bör man förneka Skalden konſten at anföra ſamma driffjädrar til händelſerne och det på et guda-ſprâk hvarmed han förädlar alla de ämnen han vidrör, meddelar dem lifvets röreſſe och hvars natur det är at förеſtälla dem genom ſynbara bilder. Annan orſak behöfver man ej ſöka, at autoriſera de perſonifierade egenſkaper och de gudomligheter ſom intaga ſkådeplatſen. Alt detta har jag anſett ſom fylleſt beviſadt i mit Företal; men jag tvingas at repetera mig.

Jag ſkyndar mig til *Tredje Sången*, ſom undergått den meſta ráfft. Scenen ſom intages af Svenſka Krigshären, fördelad i ſkilda corpser har kunnat förvilla en vårdslös läſare, men har ej bordt undfalla min Granſkares öga. I Andra Sången är anmärkt, at Infanteriet anförđes af *De la Gardie*. För at undvika repetition är detta ej ſagdt i den Tredje, men Läſaren därom påmint i noten. Det är då *De la Gardie*, ſom ſlänges i dimman på andra ſtranden af Hafvet och aldeles uteſlutes från nu varande ſcen. Denna omſtändighet har varit nödig at anmärka, på det Läſaren, då han vid fältſlaget kommer at ſakna *De la Gardie* och *Lejonhufvud*, må förut vara underrättad hvar de viſlas. Scenen kommer ſåledes at intagas af Cavaleriet, fördeladt mellan Konungen och *Wrangel*. Hela plan til fältſlaget teckнas i fyra verſer.

På Bält har *Lövenklo*, ſom *Wrangel* för ſig funnit,
I krigets möte gått och dit med vapnen hunnit,
Men har vid Ifvarnäs en flygel lemnat qvar
At uppehalla CARL hvars ankomſt fruktad var.

CARL

Carl kommer således at strida vid Ifvernäset, hvarifrån vid hans ankomst til stranden krigslågan sträcker sig ut på Bält, där *Wrangel* strider. Jag vet ej hvad andra ord jag kunnat nytja för at begripas.

En distance af tvåhundra verser ifrån den omtalte dimman, hade bordt utplåna des minne, men hon spridés ännu af min Gränskares penna öfver hela Bält och blandas med dimman af krutröken som höljer Konungen vid et fiendteligt anfall.

Vid slutet af fältslaget finner M. H. besynnerligt, at Carl *ej mera syns men blott hans Vapenlycka.* Hvad hjelte-vårf åga rum vid slutet af en träffning? hvem ser annat än segren eller lyckan på den sida hon declarerat sig?

Ordningen kommer nu til det underbara i denna Sång. M. H. criticerar de osynlige varelsernas action, utan at påminna sig under hvad natur de äro föreställde, som utmärker deras förmåga. *Afunds-Andan* är icke införd som et moraliskt väsende, utan som en ond Ande, et afgrunds-foster. Huru många af det slag öfversvämma ej andra Episka Digter! Vår Gudalära; som erkänner deras varelse, tillåter Skalde-konsten at antaga dem, en frihet den jag likväl sparsamt nytjat. Rätta fältet för en Hjelte-digt är ej i Andarnas verld, där nyare skalder hafva flyttat Sång-Gudinnan. Hennes äldsta och sanskyldiga rum är jorden; men hon har ej affagt sin Guda-rätt at framkalla Himmel och Helvete, når hennes tjenst det fordrar.

M. H. har likaledes förgätit under hvad caracter Gudinnan *Dana* införes. Hon namngifves ifrån

början

början af Poemet ſom Danmarks Skydds-Gudinna. Hon fäſter på flera ſtällen ſina ögon på Folket och Rådet och ſkiljes ſåledes tydeligen ifrån Nationen. M. H. har ſjelf vid Elfte Sången påmint ſig denna ſkilnad och anſett Dana ſom en ſkyddande varelſe för et folkſlag: huru kan han då i denna Sång anſe henne annorlunda? Det är förſt vid Freds-ſlutet, ſom hon i hela Nations namn framträder. M. H. glömſka i den delen har gifvit anledning til en ofórtjent beſkyllning, hvars vigt ej varit eftertänkt och jag därföre förbigår. I det ſtälle får jag med hans tilſtånd göra en påminnelſe. En Granſkare har full frihet at anmärka, om de perſoner ſom införas i en digt, handla eller tala mot deras faſtſtälde caracter, men han äger ingen rått at gifva dem en annan.

Om M. H. vil gifva ſig mödan at följa målningen af *Dana*, ſå lär han finna i hennes perſon nuancen i akt tagen af det häftigaſte hat, ſmåningom mildradt, för at ſluteligen gifva rum åt högaktning och vänſkap. Hennes förhållande i denna Sång är et magtlöſt utbrott af en ſlocknande ifver.

M. H. critik har varit mindre oförmodad på närmſta ſtället där han ſig häftat. En ſköld, nedſänd från Himlen til en Hjeltes beväpnande, i en tid då ſköldar ej nytjas, och ännu mindre Himlen därom anlitas, tyckes vid förſta påſeendet böra återbäras til Poetiſka Krigs-Arſenalen därutur han är hämtad. Men M. H. ſom medgifvit, at ſmaken af Antiquen fordras at gifva åt nyare Hjelte-digter et vördadt anſeende, har icke bordt klandra honom vid detta tilfälle, i ſynnerhet ſom bemärkelſen af denna ſköld är tydeligen utſatt. M. H. har kun-

nat

nat finna, om han det velat, at därmed betecknas den ovanliga ſinnes-ſtyrka hvarmed en Hjelte ſyns vara utruſtad af Himlen

vid ſtora föremål
Och något driftigt vårf ſom intet hinder tål.

Sådan var de Gamlas tro, och vi ſom äga ännu högre tankar om Förſynen, böra icke äga den mindre. Denna tro har alſtrat de himmelſka ſköldar hvarmed fordna Skalder väpnade ſina Hjeltar, och är ingen orſak hvarföre icke ſamma emblem af Almagtens bitråde ännu kan nytjas, i ſynnerhet ſom man ſvårligen lärer kunna upgifva en mera öfverensſtämmande och talande ſinnebild än denna.

Gränſorna af et Bref tillåta ej, at i detta uptaga M. H. hufvudſakeliga anmärkningar, ſom blifvit upſkutne til ſlutet, där intereſſet enligt vedertagne reglor bör concentreras. Deſſa förtårliga anfall fordra et ſärſkildt fält: medlertid kunna mindre ſtridigheter afgöras. M. H. har på flera ſtällen anmärkt, at diction i verſerne vore ſkimrande eller felaktig. Jag hade väntat, til min och Läſarens uplyſning, det ſådane fel ſkulle detaljeras; men det är aldeles underlåtit. En Granſkare har likväl ej lof, at utan anförde ſkäl och efter ſit blotta godtycke göra någon ſådan anmärkning.

Vid de tilfällen, då M. H. behagat citera mina verſer, har jag mot förmodan funnit dem ändrade. Jag är i den delen ej granlaga, om något ord kan finnas ſom kan uttrycka tanken med mera ſtyrka eller et behagligare ljud. Men i ſtörre delen af ändringarne är antingen meningen ombytt

bytt eller ock ljudet flötande, åtminſtone för mit öra.

Andra Brefvet.

Det vore icke min ſak utan Skalde-konſten jag hade at förſvara mot min Granſkare, om jag ſkulle anſe hans krig för alfvarſamt. Poeſiens Gudomligheter åro de förſte ſom röra M. H. ifver, hvilken ſträcker ſig vidare til ſjelfva uprinnelſen af Skalde-konſten, ſjålen af hennes ådla yrke, Allegorien, ſom finner en oförſonlig fiende i M. H., i en dyrkare af Sång-Gudinnorna, en kännare af deras åldſta guda-ſpråk. Deras Fabel, ſom ſkapat forntidens Gudar och ännu förtjuſer verlden med ſkönheten af ſina bilder, hvad var den annat än en Allegorie af Naturens verkningar, *menſkliga* egenſkaper och paſſioner? Om deſſa bilder förnötte af tiden åro för oſs obrukbare, hvad hindrar ſnillet at upfinna nya? Åtminſtone böra förſöken icke ogillas.

Inbildnings-kraften har ſkapat hundrade miſslyckade foſter, men de fulkomlige åro öfver alt värde. M. H. liknar dem ſamteligen vid de Fabel-Gudar ſom målas på väggarne och icke kunna räknas til ſälſkapet. Hvad löje tror M. H. åſtadkomma med denna liknelſe? Om måſtarens hand igenkännes i de målade figurer, ſå kan mången vara i ſälſkapet ſom förtjenar mindre upmärkſamhet. Afſigten med detta och flera dylika infall lär hafva varit at roa Läſaren; men en ſådan penna ſom M. H. bör hafva til ändamål icke at roa men at uplyſa.

Jag har trott mig ſkyldig at på et ſtälle befvara alla M. H. inkaſt mot Skalde-konſtens *almän-*

na

na grunder, af hvilka jag mig åfven betjent. Anmärkningarne vid *Sjette Sången* följa i ordningen at uptagas.

M. H. gillar *Åges* utbrott på Stora Bält, men tål ej at se honom agera efter något personligt intereſſe. Jag frågar, hvartill utom något ändamål hans utbrott hade tjent? Hvarföre våpnar han ſig med ſin treudd, hvarföre upſtiger han i ſin vagn, om ej at hindra Svenſka Härens öfvergång til Seland? Har *Åge* vid detta tilfälle bordt vara en ſtum actör? *Åge* ſom ifrån Tågets början våpnat ſig mot *Vapenlyckan*, ſkulle han ej reſa ſig med den högſta ifver vid hennes ſiſta och driſtigaſte förſök? Styrkan af ſådane varelſer bör tjena til urſäkt för deras ſkapande. Et halft lif år olideligt både hos menniſkor och Gudar. All den påſyftade verkan går därmed förlorad och ſkalden, i deras vanmagt, röjer ſin egen. Kännare af Poeſien (andra läſa icke mit Poem) böra icke finna något anſtöteligt i *Åges* trotſande mot Himlen, hundra gånger lagdt i hans mun at afbilda dånet af et ſtormande Haf och vågornas vilda utſigt når de ſynas upreſte mot himla-hvalfvet.

Jag har i denna målning ej kunnat finna det ovarſamma drag ſom M. H. förebrår mig. De ſkapade tingens oppoſition emot de krafter hvarmed det Högſta Väſendet inſkränker deras verkningar intygas af förfarenheten och kan utan förgripelſe nämnas. Hela Naturens ſkådeſpel är ej annat än en ſtändig ſtrid? Hafvet ſkådas i ſynnerhet i et ſtändigt hotande åt öfverſkrida ſina gränſor, til des den Högſte ſäger: *Hår ſkola dina ſtolta böljor ſtanna.* Annat är ej ſagdt i Poemet. Den Högſte undandrar ſin hand för Hafver och rörelſen afſtannar.

ſtannar. Desutom är alt hvad M. H. kunnat finna anſtötligt, utplånadt af de verſer, med hvilka beſkrifningen ſlutas. Hafvets tilfryſande tilegnas Naturen, beredd af evighet, at upfylla den Högſtes ändamål. Jag undrar, at M. H. ſom citerat en del af deſſe verſer, icke inſett affigten däraf at förlika en Poetiſk målning med de ſannare begrep vi äga af Religion och Philoſophie. Verſerne dem jag mig åberopar äro följande:

Du har, o Gudars Gud! för CARL et under gjort,
Dit mägtiga beſkydd är af ſin verkan ſpördt.
För ſjelfva Himlens Här, ſom dina lagar priſar,
Oſynlig i din gång du dig med under viſar.
Af evighet beredt om det Naturens var
Är hon ej ſjelf dit verk och lika underbar?

Förſlår ej denna eviga ſanning at betaga alt obehörigt intryck af det föregående?

Til ſvar på min Herres anmärkning vid *Meadows* tal, åberopar jag mig de ſkäl ſom i noten blifvit anförde.

Med lika ſtillatigande förbigår jag min Granſkares anmärkning vid Politikens Palats, hvars beſkrifning kallas *förblomerad:* et ord utan determinerad betydelſe och icke nog värdigt at nytjas af en kännare.

Min Granſkares ifver mot de Poetiſka Gudomheterna ſyns ändteligen blidkad i *Sjunde Sången*, där han ville införa en ny på banan, Gudinnan *Svea* med Kron-Prinſen i famnen ut på iſen. Om jag hade varit nog olycklig at vidtaga en ſådan plan, för hvad åtlöje hade jag icke blottſlält hela mål-

målningen? Jag har däremot endaſt vågat föreſtälla Sveas bild, och det på et ſannolikt ſätt. Carl går på hafsſtranden vid Nyborg. Han mins at han fordom reſt från denna ſtrand genom Seland til Sverige. Åtankan af Fäderneslandet upväckes naturligen. Han ſer Svea ſörjande öfver hans frånvaro, viſande honom hans ſpåda ſon at med denna ålſkade lyn ſkynda hans återkomſt. Det rörande ſom M. H. funnit i denna målning hade förſvunnit, om det varit mer än en bild, om det varit något verkligt. Det ſublima ſom ſökes af ſkalder, ſkiljes ofta endaſt med en hårsmon ifrån det ridicula. Det fordras mycken omtanka at icke öfverſkrida denna hårsmon.

Vid *Åttonde Sången* frågas huru jag kunnat upfylla en Sång med blott en marche? Svaras: M. H. läs titel-bladet framför Poemet. Men mit ſvar torde behöfva en utläggning.

Sedan de mindre delarne af Tåget blifvit beſkrifne i ſju Sånger, alla ledande til det Stora Bält, och poemet hunnit til detta ögonmärke, framſtäldt Sång ifrån Sång at reta Läſarens nyfikenhet, ſå finner min Granſkare at jag felat, då jag upfylt mit ändamål. En beſynnerligare anmärkning lär aldrig hafva blifvit gjord vid något arbete. *Ingen action*, låter M. H., *utom et Tåg*. Den var åtminſtone nödig för at paſſera Hafvet: jag vet ej hvilken annan action ſom fordrades vid detta tilfälle.

Enſligheten, mörkret, ſljernehvalfvet, det enda föremål för vandringsmannens öga, hvad ämnen! Jag vet ej, om jag kunnat måla dem; men det vet jag, at därtil fordras mer än at vara *fintlig*. M. H. har icke märkt den Höga Acteur ſom upfyller

fyller hela ſcenen af Åttonde Sången: det Stora Väſende, ſom når det införes bör införas allena o h lider ingen vid ſin ſida; ſom afhåller döden hvars ſkugga ſväfvar kring Svenſka Krigshären; ſom h'mmar på en gång Afundens ondſka och Lyckans öfvermod; ſom ſtadfäſter målet för Hjeltens åra. Det är Åttonde Sången ſom egenteligen ſvarar mot titeln af Poemet och tillika bereder cataſtrophen: nödvändige egenſkaper, ſom dock hade utgjort minſta värdet af detta natt-ſtycke om jag kunnat uttrycka des bilder med tilräcklig ſtyrka.

M. H. torde äfven finna, vid närmare efterſinnande, huru nödig denna Sång varit at bereda den påföljande ſcene, i Nionde Sången; och at et mindre afſtånd ifrån alla jordiſka ämnen hade varit otilräckeligt för Läſaren at följa Sånggudinnan *i* Andarnas verld.

I *Nionde Sången* förföljer min Granſkare mig både i Afgrunden och Himlen. Vid förra ſtället är ſagdt i Poemet, at de fördömde ur djupet af deras plågorum ſe *det ſälla ljus ſom kröner dygdens hopp.* M. H. har däraf kunnat finna på hvad ſätt den otackſamme kan framſtällas med bundna händer för ſin välgörare, ehuruväl den ſenare blifvit flyttad i de lyckſaligas hemviſt. På odödlighetens väg, där Sveriges Hjelte föres, räknas mig til laſt at jag målat honom med en Segervinnares ſtolta ögon och ej ſom Philoſoph. Vid ſlutet af Nionde Sången fordrar min Granſkare, at jag bordt imitera et ſtälle ur Virgilius lämpligt til våra tider. Blotta ſkenet af imitation har gjort tilfylleſt at afhålla mig därifrån.

Förån

Från M. H. anmärkningar vid de tre ſiſte Sångerne kunna beſvaras, är nödigt åt vi påminna oſs ſtället dit Hjelten af Poemet blifvit förd i de föregående, och den nya belägenhet i hvilken han ſkal afmålas. Carl har paſſerat Stora Bält. Han befinner ſig i hjertat af Danmark. Intet öppenbart motſtånd vågas på fiendens ſida. En hedrande fred för Sveriges Krona tilbjudes Konungen, men med verkſtällighet däraf utdrages flere veckor, ſom orden lyda i Konungens Relation, *igenom främmande Miniſtrar, ſom af ogrundad Afund och hat på Kongl. Maj:ts Lycka och välſtånd inkaſtade allehanda hinder och invändningar hos Konungen i Danmark til at ſtudſa Freden, icke utan ſtora löften om hjelp och undſåttning, ſå til lands ſom ſjös.*

M. H. finner i deſſa rader hela planen på den jag arbetat de ſiſta Sångarne, och den jag ej kunnat frångå utan at bryta ſanningen ſom tjent mig til rättesnöre i hela Poemet. Et nytt fält öpnas för Sång-Gudinnan. Politiken med hela des medfölje kommer at afmålas, den vigtiga fråga ſkal afgöras, ſom intereſſerade icke blott de Nordiſke Kronorne utan alla främmande Magter, en fråga ſåledes värdig at framſtållas i en Hjelte-digt. Men hvad är Carl under allt detta? Jag har lofvat en Hjeltes verk, och i det ſtälle ſäger M. H. begynna de poetiſka varelſerne nu förſt at rått arbeta. Carl har viſat ſig ſegervinnare i blodiga träffningar. De uphöra. Hvad är han i Freds-ſlutet? Lagſliftare.

I det utſkrefne ſtället ur Konungens Relation finner M. H. hufvud-actörerne i mit Poem namngifne: Konungens Lycka och främmande Magters Afund. Deſſa Magters Politik är tillika beſkrefven,

ſom lade alla hinder i vågen för Friden och dårmed förenade fördelar för Sveriges Krona. Här åro ſtörre delen af originalerne til de poetiſke bilder ſom blifvit kringſpridde i mit Poem, men åro i M. H. anmärkning vid *Elfte Sången* alla utan ſkilnad i en rad upräknade, utan tvifvel at ån en gång roa Låſaren. Ändamålet år oſkyldigt men följden blifver det icke. Den ſom endaſt känner Tåget öfver Bålt af M. H. anmärkningar vid denna och näſta Sång, har all anledning at anſe hela arbetet för et ſkuggſpel.

Deſſa låna ſina namn, ſäger M. H., til Poetens diſpoſition, i briſt af perſoner. M. H. har glömt de perſoner ſom i ſamma Sång upräknas och hvilkas caracterer åfven beſkrifvas: *Uhlfelt*, *Sten Bjelke*, *Björnklo*, *Gersdorf*, *Terlon*, *Meadow*, *van Beuningen*, *Tramp*. Alla deſſa namn hade likaledes i en rad kunnat upräknas, men det hade ej varit löjligt.

Utom denna ſkämtande ton, hvarmed M. H. fortfar vid genomgåendet af *Tolfte Sången*, ſå hade jag anſett anmärkningarne därvid för det högſta beröm. I de föregående har M. H. med ſtörſta ſkäl uphöjt Afgrunden hos Homerus, ſåſom ägande mer ſkönhet af en decoration och pragt af en Opera, ån den Afgrund jag afmålat. När nu M. H. behagar tilegna Tolfte Sången all denna hos Homerus priſade pragt, mer på ſit ſtälle i en Segervinnares triumf ån i Afgrunden, når, med et ord, M. H. förliknar denna Sång vid en Opera, borde jag ej vara ſmickrad öfver en ſådan liknelſe? Hvad ſtörre pris kan gifvas åt ſkaldeflycken, ån at finna dem ſå rikt och lifaktigt beſkrefne, at de utan tillåggning eller ändring kunna flyttas på Målarens duk och tjena til decorationer i almänna ſkådelpel?

Ockſå

Ockſå hafva Epiſke digter, ſå åldre ſom nyare, tjent til modell för måſterſtycken af detta ſlag. Didos Grotta, Armides Palats realiſerade på Theatren, uplifva minnet af de odödlige ſnillen ſom dem ſkapat. Virgilius och Taſſo kännas och beundras af en menighet ſom aldrig låſt deras ſkrifter.

Men alla målningar i Epiſka digter åro ej tjenlige ämnen för en Opera. M. H. har ſig nogſamt bekant, hvad mera därtil fordras än decorationer, en intrig, en action, tjenlige för detta ſkådeſpel. Är det möjeligt at finna något ſådant i Tolfte Sången af Tåget öfver Bält? Det ſkulle fordras en Theater ſå ſtor ſom hela denna arm af Ocean, at föreſtålla Svenſka Arméen tillika med Danſka Folket utbredt kring ſtranden.

M. H. har behagat afdela denna Sång i ſcener eller afhandlingar. Jag hade önſkat at M. H. velat göra ſig ſamma beſvär med de öfrige Sånger, begynnandes från den Förſta. Läſaren hade då kunnat ſe hela ſammanhanget af Poemet i en kedja, i ſtället för en afbruten del däraf, ſom ej annat kan än förefalla ovanlig och beſynnerlig. En omtålig auctor hade ſkrikit himmels högt vid et ſådant ſtympande.

At poemer kunna afdelas i ſcener är ej något nytt fynd. De formeras nödvändigt af alla omſkiften ſom förefalla i action, des rum eller ſtällning. Action ſom i detta Poem förelöper under et ſtändigt tågande, har gifvit ſå mycket ſtörre anledning därtil, och är det af ſcenernes varierade målning och noga åtſkiljande ſom Poemets värde til en ſtor del hade bordt dömmas. Den regel jag

därvid följt är almän och enfaldig: *Ut pictura poëſis erit.*

Sedan jag i de föregående Sånger föreſtält Svenſka Härens Tåg, ån i nattens mörker och ån i dags-ſkenet, altid under froſt och köld öfver Öar och Haf, ſå fordrades at jag ſluteligen åfven ſkulle måla ſamma Tåg i des Triumf, för at icke lemna Läſaren en obehaglig tanka om hela denna krigsförråttning, en tanka ſtridande mot des råtta förhållande. Hvad har i ſjelfva verket varit prägtigare ån CARL den X:s ſiſta Tåg, när han med ſegrande vapen anlände öfver Hafvet til Seland, där hela Nation gick honom til mötes med anbud af den ärerikaſte Frid, och likaſom kaſtade ſig för hans fötter? Har jag ej haft fulla ſkäl at måla denna triumf och at härmed upfylla en hel Sång? M. H. klagar öfver den pragt ſom belaſtar denna målning; men fins där något enda drag ſom ej är ſant? Ända til Hafvets haſtiga upbrott, ſå ſnart Friden blifvit ſlutad, ſå finner M. H. denna händelſe tecknad i Relationerne: ſjelfva årstiden gaf den åfven vid handen.

Men under hela denna pragt har då M. H. ej funnit det verkeliga, de ſvåra och vigtiga bragder ſom med råtta fordras i en Hjelte-digt? Sjelfva Tåget och ordningen däraf ſom intar flera ſidor och utan den minſta allegorie beſkrifves, var det icke något *verkeligt?* Konungens öfverläggning, antingen han ſkulle fullfölja kriget och intaga Danſka Thronen, eller åtnöjas med de vilkor ſom blefvo honom erbudne med Friden, denna öfverläggning och det val han ſluteligen gjorde af kärlek för Fäderneslandet, var det icke et vigtigt värf? Hvad annat

nat ån detta val hvarmed han ernått höjden af sin åra och et ålskadt minne för evärdeliga tider, har bordt tjena til sista draget i målningen af Sveriges Hjelte? Allegorien (jag vågar säga det) förhöjer detta vigtiga värf och är så litet konstlig, at hon äfven i en vältalig prose kunde nytjas. Hvem hade, til exempel, icke kunnat säga i et loftal til Konung Carl den X.: *Tappra Hjelte! din höga Vapen-lycka har krossat det näste där den falska Politiken höll Friden fångslad — Hvad prägtig syn möter dig vid stranden, där du anländer med segrande vapen? På ena sidan en Thron, den stolta Thron som fordom utsträckte sit välde äfver hela verlden; på andra sidan Fridens Altare, där Svea och Dana väntade at se deras förening befästad af din hand och Sverges fordna Landskaper väntade med otålighet at fästas vid din Spira. En retad äreluft förde dig til Thronen, men des glans förmådde ej längre at skyla strimmor af Svenska blodet, hvarmed den fordom varit besläckad. Du rycktes med fasa tilbakars. Du såg Fäderneslandet och utvalde Friden.*

En af stora händelser upeldad inbildnings-kraft är tvungen at uttrycka samma figurer, under hvilka ämnet blifvit fattadt. Oratorn har lof at vid sådana tilfällen vara Poet, och Poeten! skal han vara något annat?

Hvad plan skulle M. H. kunna framlägga för en Hjelte-digt, där alla Guda-varelsers influence och all Allegorie utdömdes? Antingen skulle Historien ord ifrån ord följas, eller ock sanningen blandas med digtade händelser. I förra fallet blef Poemet en Rim-krónika, i det senare en Roman, et

ännu ovärdigare ſätt at föreſtälla en verkelig Hjeltes bedrifter ſom ſkulle därigenom förfalſkas och fluteligen aldeles bortſkymmas. Förgäfves ſkulle M. H. plåga ſig at med ſtyrka af tankar och ſententer upfylla rummet. M. H. ſkulle uttrötta både ſig ſjelf och ſin läſare på förſta ſidan. Moraliſka reflexioner böra oförmärkt ingå i en digt, men utgöra ej des väſendteliga egenſkap. Den ſom ej ſöker något annat, läſer hundra gånger heldre Tacitus än ſjelfva Homerus.

Skalde-konſten har ej des mindre i alla tider ägt företräde framför alla andra ſkriftſätt. Hvad är grunden til detta företräde? Harmonien i ljudet och målningen af ämnet. Alla våra begrep leda ſig från våra ſinnen, och det ſkriftſätt, ſom förmår at gifva en kropp åt tankan, at göra henne ſynbar genom inbildningens tilhjelp, gör ofelbart det ſtarkaſte intryck och är följakteligen det fulkomligaſte. Jag uttyder en ſak, den M. H. bättre förſtår än jag och med ſit lyckliga ſnille bättre kan utſäga. Det är det ſom vi äga rätt at fordra af en vår lärare i Vitterheten. Skalde-konſten väntar at ſtållas af M. H. i ſin rätta dag, at på ena ſidan ſkiljas från den rimmade proſe ſom vågat taga hennes namn, och på den andra ifrån ſtyltor af ſtora ord och upblåſte tankar, hvarmed hon tror upſtiga til himlen och förlorar ſig på vägen i en evig dimma. Men då M. H. återſtält penſeln i Skaldekonſtens hand, ſå utmärk äfven för henne ämnen värdiga at afmålas och hvarigenom hon kan återvinna ſin förlorade vördnad hos Almänheten. Sådane ämnen äro: Naturens verk, höga och ädla Gerningar, Sanningar, Hjelte-värf, Dygden, Fäderneslandet.

Det

Det är af detta ſenare ännu ſom mit Poem kan tilegna ſig något värde. Jag utgifver det icke för något mönſter i Skalde-konſten, men ſom et efterdömme i anſeende til ſit föremål. Måtte jag ej förgäfves hafva viſat vägen för yngre och lyckligare Skalder til högſta graden af deras åra.

Jag har afgjort ſå godt jag kunnat ſaken med min Granſkare men icke med en Vän, ſom i ſina Anmärkningar lånt ſit ſnille at uplyſa flera ſtällen i mit Poem och ſom fluteligen krönt arbetet med de lagrar ſom växa frivilligt och blomſtrande under hans händer. M. H. täckes anſe ſom et prof af min erkänſla, den möda jag gjort mig at förklara mit ſkriffätt, en möda hvartil jag ej kunnat förmås af annat ſkäl, än högaktning och vänſkap. Skulle M. H. hedra mig med ſamma tänkeſätt, ſå har Tåget öfver Bält ſom gifvit anledning til vår bekantſkap efter önſkan belönat ſin Författare.

VII.

Banne-Bref,

i Apollos namn,

til

en berömd Svensk Skald som ville nedlägga sin lyra.

Bihang til Frih. *Tilas* Strödda Skaldeſtycken *).

Du lilla djerfva! du vil våga
Mot mig et hädiſkt öfverdåd!

*) Se *Sv. Parnaſſen* för förl. År, alla fyra Qvartalerne. En villrådighet i affeende på namnen afhöll mig, at då införa detta ſatyriſka poem. Åndteligen har jag beſlutit, at heldre med blotta namnens upoffrande införa, än at för deras ſkuld helt och hållet uteſluta et ſkaldeſtycke, ſom almänt anſes för et ibland de lifligaſte profven af en *Tilas* ſnille.

At ſlåcka ut en himla-låga,
Med otack lôna Gudars nåd.
Du tror vål, det år menſkjors hôfva
At gelfklokt Gudars ſkånker prôfva,
Förſkjuta eller taga mot.
Vid Jofurs blixt!... Dock jag vil ſkona:
En Gud kan låta ſig förſona,
Men näpſas bôr du för dit knot.

Du mot min ädra dubbelt ſyndat,
Då dubbelt du mot andra fått.
Betänk, jag med dit ſnille ſkyndat,
Din vår har hôſtens mognad nått.
Än om dit ſnille ſådant blifvit,
Som jag i vrede det har gifvit
Åt *W***; *H*** och *L***,
Som unna ingen dô och fôdas,
Förrån man tjogtals ark ſom ôdas
På grafvar och kring vaggor ſer.

Om du ſom *Br*** ſkolat gråla
Bland anagrammers hufvudbråk;
Med ſkrif- och ſtafnings-reglor tråla
Och ſkåmma både vers och ſprâk.
Om jag dig til en *S*** åmnat,
Dig konſten ej men yrſlan låmnat
Och rim ej mer ån nôdigt var
På Riksdagsmân at ſmicker truga
Och i de ſtoras förmak buga
Med muffen full af exemplar.

Ån

Ån om *Ch*** Fr*** anda
Du vid en oftâmd luta ârft
At ufla andagts-qvåden blanda
Med kâring-ton ſom drillat kârft;
Om du fôrtjente ſadan lager
Som jag har gett ât *H** B***,
Ât *Z**** och ât *H***;
Med *Å**** mâſt rimma Lagen
Och gâtt och drômt om ljuſa dagen
Som *D**** och ſom *L***.

Tânk, om jag gett dig *Br *** ſnille
Som plundrat mina lagerblad,
At du et ſtorverk alſtra ville
Som blef en ſlât Guſtaviad;
At du Theaterns reglor vrângde,
At Signild bran och Habor hângde
Sâ dumt at *St*** dârât log.
Om du af *R.*** etter ſtyrdes
Til Dagligt Allehanda hyrdes
Och hemlig ſold af *M*** tog.

Om jag dig ſkânkt min ſâmſta lyra
I gâſtebud at roa folk;
At du med ſkâlar uti yra
Pâ Riksdags-klubbar blifvit tolk;
Om likt Bror *W**, når han ſkal qvâda,
Du nôdgats ôl i âdran ſpâda
I fruktan at hon blefve tom:
Se dâ har du haft ſkâl at klaga

Och

Och afsked från Parnassen taga;
Men vänta nu och hör din dom.

I ÖDETS Bok din lott förklaras,
Et snille vittra fäders arf.
Hvar ålder visså ljus förvaras,
Och du åt GUSTAFS tidehvarf.
Stå ej emot den kraft som drager.
Så väl som Mars jag delar lager;
Men vil du blifva hvad du bör,
Så vet når du min tjusning lyder
Bör lyran gagna då hon pryder
At hon dig dubbelt ålskvärd gör.

AF Åran ledd til Thronens sida
At gamla *Axels* like bli,
Förgäfves skal du dagligt strida
Mot infall af din poesi.
Ej chiffren skal dig friståd gifva.
Vil du en krigs-förklaring skrifva
Det Åskans målning *) blifva skal.
Du skildra skal i freds-fördragen
Den Morgon-sol som lifvar dagen *)
Se'n nattens fasa blifvit all.

JAG för dit knot likväl dig dömmer
At obefogadt tadel få:
Et Folk som snart min dyrkan glömmer
Dit värde fallan skal förstå.

En

*) Har afseende på arbeten af den bannade Skalden.

En halflård på din ſmak ſkal tråta,
En vecko-ſkrift med våld dig måta.
Likſom *Dalin* ſkal dig en gång
En efterverld med ſaknad minnas,
Men ej et enda ſnille finnas
Som ger din mull en vårdig ſång.

VIII.

Mæcenas.

En Artikel för Vitterhetens Befordrare.

Då jag för någon tid ſedan af händelſe kom at kaſta ögonen på *Wielands* Öfverſättning af Horatii Bref, fan jag den beledſagad med en underråttelſe om *Mæcenas*, af ſå ny beſkaffenhet och genom des auctors bekanta ſnillerika ſkrifart ſå intereſſant, at jag önſkade, det den af Svenſk hand varit författad, för at äga ſå mycket mera anledning at rikta min Journal med en ſådan nyhet. Imedlertid gjorde jag för eget nöje et ſammandrag däraf, ſom jag åfven nu, i ſtället för annan omväxling, ofta mindre hörande til Vitterheten, finner ſkäl at införa. Svenſke Mæcenater ſkola låra, huru mycket det betyder, och huru litet däremot det ofta fordrar, at göra ſig förtjent af ſnillens erkänſamhet.

Mæcenas, Virgilii och Horatii vän och Befordrare, *Mæcenas*, ſom ſkaffade deſſe begge Skalder tiltråde hos *Auguſtus* och den lyckliga ledighet hvaraf deras bäſta verk äro en frukt, har därigenom

nom förvärfvat ſig en ſå almän högaktning af ſenare tiders Lärde, at hans namn icke utan en ſlags helig vördnad blifvit nämdt. De hafva anſett för en pligt, at framſtälla den mannen, ſom ſkänkte landtegendomar åt *Virgilius* och *Horatius* och hvars hus och bord ſtodo öpna för ſamtidens Lärde, icke allenaſt ſom den ſtörſte Lärdoms-Befordrare, utan ock ſom et mönſter af alla en Miniſters dygder, och därföre med ifver ſökt undanrödja alt ſom kunde kaſta minſta ſkugga af ofullkomlighet på denne deras afgud.

Men beklagligen är dock den föreſtällning man gör ſig om Mæcenas caracter, och den perſon han ſpelte under Auguſti märkvärdiga regering, ej den riktigaſte. Det är det, ſom vi efter Wielands handledning, i närvarande Arikel ſkole ſå ſe. Utan at nämna, huru ganſka orätt man anſer Mæcenas för Auguſti Miniſter eller Canceller; ty han förvaltade aldrig något ämbete, förblef altid i enſkildt ſtånd, nöjd med det anſeende Auguſti vänſkap honom tilſkyndade; låtom oſs efterſe, hvarmed han förtjent åre-titeln af den ſtörſte Lärdoms-Befordrare? Vi finne då, at han gerna ſåg Poeter, Snillen, och alla ſlags lärde omkring ſig, och vid tilfälle äfven recommenderade dem hos Auguſtus. Men därtil bevektes han af tydeliga politiſka ſkäl, och gjorde däruti ingen ting mer, än hvar och en af hans ſtånd och förmögenhet hos hvar och en icke alderles barbariſk nation plägar göra. — Hans bord, ſäger man, ſtod öpet för deſſe Herrar, ſom icke altid hafva ſå fullt updukadt hemma. — Ja, men ockſå var det, ſom Auguſtus mellan ſkämt och alfvar detſamma kallade, et ſnylte-bord (*menſa paraſitica*),

där

där *Nomentaner*, *Balatroner* och *Bathyller* funno åfven så väl sin plats som *Virgilier* och *Varier*, kort sagdt, hvad de stores och rikes bord altid varit. — Men han skänkte *Horatius* en landtgård, och skaffade *Virgilius* samma förmon af Augustus. — Hvad Horatius beträffar, älskade han honom besynnerligen; och skänken var (som man af Horat. 16. Bref i 1. Bok. åfven kan se) icke ansenlig, och af en man, den Augustus af proscriptionernes och borgerliga krigens byte gjort omätteligen rik, et lappri. Och för Virgilius, som genom Octavianus under det skändeligaste af alla Triumvirater förlorat sit arfgods, hvad kunde Octavianus för en sådan Skald mindre göra, än gifva honom åter hvad honom otilbörligen blifvit frântaget? Om nu ock Horatius och Virgilius, genom Mæcenas bemedlande, gjorde en art lycka, hvartil, då det ankommer på et så stilla och förnöjsamt folk, som de, icke mycket behöfves: hvad förtjenst åger Mæcenas därigenom framför många andre dylike befordrare för och efter hans tid? Förmodligen har aldrig, om man ville vara nogräknad, en större frågd blifvit lättare förvärfvad än hans. Man har räknat honom til förtjenst, hvad lyckan för honom, ja hvad han sjelf för sig gjorde. Och sluteligen är det vida mindre hans egit ljus, än den glans des vänners förtjenster på honom återkastade, hvaraf den strålkrets upkommit, i hvilken efterverlden är van at se honom.

Mæcenas hade hvarken någon ärfd åra at hålla vid magt, ej heller synes Naturen hafva skickat honom at blifva det man kallar en *stor man*. Så mycket mera var han lyckan skyldig, som satte honom

honom juſt i de omſtändigheter, där han ſom meſt kunde göra ſig gällande: och juſt däruti, at han af deſſa omſtändigheter viſte draga all möjelig fördel, ſynes hans ſtörſta merit hafva beſtått. Utan ſtarka paſſioner, utan ärelyſtnad, men med fina känſlor och godt begrep; nog upväckt, at vid critiſka tilfällen vara verkſam; nog ſlug och kallſinnig at väl och fulkomligen utföra hvad han ſig åtagit; nog ſanguiniſk, at lofva ſig framgång däraf och icke lätteligen förfäras vid åſynen af inträffande hinder; men däremot altför maklig, at älſka och angripa ſyſſor, då ingen nöd dref honom därtil; för ofrigt angenäm til perſonen, munter i omgånge, upriktig, lika tålande och brukande ſkämt; artig, ſtundom fällſam, i ſmåſaker, men ſå mycket grundeligare i vigtiga mål; ſkicklig at draga parti af alt ſlags folk och bruka dem i ſina affigter; *men* varſam i val af vänner, trogen och ſtändaktig då han dem valt, och i nödfall i ſtånd at göra de ſtörſta upoffringar: med alla deſſa egenſkaper ſynes Mæcenas varit enkom danad til Auguſti förtrogne, och juſt den mannen, ſom detta fåfånga och ärelyſtna, men ſvaga, villrådiga och likväl ſtundom högſt obetänkſamma lyckans ſköte-barn hade at nöden. Med ſådana egenſkaper förſtod han, ſtraxt ifrån början af deras förbindelſe, af Auguſtus tillvinna ſig et förtroende, ſom jämt bibehöll ſig intil hans död. Hos ſin vän Mæcenas fant ſig Auguſt altid väl, fant där beſtändigt alt hvad honom egenteligen felade, råd, utvägar, beſlut; och hvad i ſådane förbindelſer icke är det minſt väſendteliga, äfven altid något hvaruti han kände ſig ſtarkare och ſlugare, och kunde haſlera Mæcenas, utan at väcka dennes förtrytelſe. Auguſtus brydde gerna Mæce-

nas

nas öfver hans veklighet, hans kärlek för rariteter, ädelstenar, dyrbara vaser, hans affectation at blanda gamla Hetruriska ord i Romerskan eller updigta nya; men därföre kunde ock denne våga det bekanta *Surge tandem carnifex!* *), utan fruktan at med en så kraftig laconismus förtörna.

Man finner nog, at en sådan person, i besittning af en ung mans förtroende, som hade at spela den svåraste rol en Statsman sig någonsin åtagit, icke uti politiska mål föresatte sig en *Epaminondas* eller en *Cato* til mönster. Det hjeltemodiga tänkesätt, som altid utväljer det ädlaste, som är beredt at upoffra alt åt sit höga begrep om moralisk skönhet eller storhet, förutsätter en spänstighet, et oförkränkt själens tillstånd, som icke tilhörde Mæcenas. Han trodde, at Octavianus, då frågan var, om denne skulle behålla den högsta magten eller gifva Romerska Rådet och Folket densamma tilbaka, icke borde öfvervåga hvad i vist afseende kunde vara det ädlaste, utan hvad för Staten, i des då varande belägenhet, vore det nyttigaste och tillika för hans egen person det säkraste. Han styrkte således ifrån återgifvandet, och var detta råd i sjelfva verket grundadt på bättre skäl, än *Agrippas* tilstyrkande, emedan Romerska Riket, för sin ofanteliga

*) *Octavius* satt en gång, under Triumvirats-tiden, at dömma en hop folk til döden. *Mæcenas*, som fick veta detta, och fruktade at han torde gå för långt, hade gerna sagt honom et par ord i örat: men hindrad af det kringstående folket at tränga sig fram til domare-sätet, skref han blott på sin skrif-tafla dessa få orden: *Stig då op en gång skarprättare!* och lät genom folket, hand ifrån hand, öfverräcka den samma til Octavius.

teliga vidd och folkets och tidernas förändrade ſkick, ej längre kunde vara lyckligt under en republicanſk regering.

Man har lagt Mæcenas til ſtort beröm, at han tilbragte ſin lefnad i enſkildt ſtånd, ſom blott Romerſk Riddare, då han lätteligen genom Conſulsämbeten och triumpher kunnat göra denſamma lyſande. Häruti har dock förmodligen hans temperament, hans böjelſe för välluſt och et makligt lefnads-ſätt haft ſtörſta delen. Han ägde Auguſti förtroende, folkets kärlek, tvenne förmoner ſvåra at förena under ſyſſors beſtridande; var därjämte omätteligen rik och hade, med et ord, alt hvad ſom kunde göra honom enſkilda lefnaden behaglig: hvad angick det honom, om en ſmal eller bred purpur-rimſa prydde hans rock?

Man priſar äfven hans godhjertenhet, hans fromhet: tuſende gjorde han godt, ingen genom ſit förvållande illa. — Åter en verkan af hans ſtällning och enſkilda lefverne: han kunde undvika alla förhateliga tjenſter, och välja blott de behagliga. Således befordrade han, utverkade nåd, och rådde altid til mildhet. Han van därigenom et anſeende af popularitet, hvarvid han hvarken upväckte Förſtens miſstankar eller de perſoners farhoga med hvilka han delade ſin magt. Genom detta lefnadsſätt var han äfven Auguſtus til vida ſtörre tjenſt, än han i publika ärender kunnat vara. Et viſt affſtånd ifrån deſſa gifver den rätta ſyn-punkten til deras betraktande: och en man af verld i denna ſtällning ſkickar ſig bäſt til rådgifvare för den, ſom i det verkſamma lefvernets trängſel och hetta har hvarken ögon eller öron, och än mindre nog invärtes ſtillhet,

ſtillhet, nog oväldighet, at icke ofta miſstaga ſig. Hvar hade ock Auguſtus båttre kunnat återhämta, förfriſka, upmuntra ſig eller med den beqvämlighet vara opaſslig *), ſom i den lycklige och ſorgfrie Mæcenas hus? Huru vigtig var icke för honom en vän, i hvilkens lugna ſkót han kunde finna åtminſtone et ögonblicks hvila, i hvars hus han kunde glömma Verlds-Beherſkaren och för några timmar åter vara Octavius?

Hans upförande mot Auguſtus, och ſättet huru han nytjade ſit välde öfver honom, gör honom verkelig heder, om han ock ej af annan grund varit denne Förſte ſå tilgifven, ån emedan han i hela Romerſka Riket icke kände någon af dem ſom ännu kunde göra hvarandra herraväldet ſtridigt, ſom ägde flera goda egenſkaper, drågligare fel, och mera ſkicklighet at oförmärkt omſtöpa Romerſka Republiken til Monarki, ſamt åfven mera låraktighet at af honom låta ſig ledas; kort, ſom båttre inſlåmde uti *Mæcenas* egen lyckſaligheds-plan, ån Auguſtus.

För at ännu fulkomligare lära kånna Mæcenas, låtom oſs på närmare håll betrakta hans enſkilda lefverne. En förnäm och rik Romares hus liknade då mera et lyſande Hof ån en privat perſons hemviſt: och Mæcenas höll förmodligen ſtörre ſtat ån någon annan Romare, ſåkert ſtörre ån Auguſtus. Han upreſte ſig et palats på Exquiliæ, en art Coloſſeum, ſom förmodligen för ſin tornlika höjd kallades *Mæcenas Torn.* Därifrån hade han utſigt öfver hela Rom och des omkrets ända til Tivoli,

*) *Auguſtus* hade en ſvag kropp-ſtållning och valde altid *Mæcenas* hus, för at ſköta ſin helſa.

Tuſculum, Palæſtrina o. ſ. v., den förträffligaſte ſom kan tänkas, och ſom gaf honom, millan de välluſtiga trågårdar, hvarmed han öfverklädt det oſunda Exquilinſka Berget, förnöjelſen af den ſkönaſte Villa. Här öfverlemnade han ſig, efter borgerliga miſshälligheternas ſlut, och ſedan han ſatt Auguſtus i rolig beſittning af en magt och värdighet, ſom på viſt ſätt var hans verk, här öfverlämnade han ſig då, i ſit 40:de år, helt och hållet åt ſin naturliga böjelſe för lugn, hvila, fria konſter och däraf alſtrade nöjen. Hans hus, hans bord, hans trågårdar voro en ſamlings-plats för alla qvicka hufvuden, virtuoſer, danſare, luſtige bröder och behaglige låttingar i Rom. Alt andades där glädje, ſkämt och vällefnad. Det var en art Alcinoi Hof, där hvar och en var välkommen, ſom kunde något bidraga til värdens och ſälſkapets nöje.

Man läger, at Mæcenas var den Epicureiſka philoſophien tilgifven. Det är troligt, hvad en del af theorien beträffar. Den var utan tvifvel den naturligaſte för lyckans gunſtlingar, ſom ville låta ſit lif, ſå lätt ſom möjeligt var ſlida mellan nöjets blommor, och äfven i philoſopherande älſkade ſin maklighet. Men i utöfningen förfinade han viſſerligen välluſten på helt annat ſätt än hans föregifne mäſtare, ſom höll ſin måltid med litet bröd och oſt, och ſatte välluſten, ſom gjort honom ſå ſlätt beryktad, i blotta friheten från ſmärta. Mæcenas utvidgade denne princip til friheten från alt tvång af hvad man, efter äldre Romerſka ſeder, hade kallat oanſtändighet, och ända til de utſöktaſte beqvämligheter. Härmed förente han ſå mycket af den ſinligare välluſten, ſom han trodde nödigt at förhöja och omväxla lifvets njutning, och det utan at ſå noga binda

da

da ſig vid det gyllende *Ne qvid nimis*. Yppighet och frivolitet utgöra tydeligen caracteren af hans kåraſte nöjen och tidsfördrif. Ibland alla ſkådeſpel tyckte han meſt om Pantomimen. Det var han ſom förſt införde deſſa ſlags danſar til offenteligt åſkådande i Rom, och den för ſin konſt och ſkönhet ſå berömde *Bathyllus*, var hans gunſtling. Man ſer af et ſtälle hos Plinius, at åfven den Culinariſka Philoſophien har honom at tacka för en ny upfinning; ty han var den förſte ſom hade det infallet at öka bordets läckerheter med åſne-föl.

Den ſinnes ſlapphet, ſom är naturliga följden af orklöshet, och ſom hos Mæcenas yttrade ſig til och med i kläder, i gång, i ſättet at föra ſit hufvud, ſträckte ſig åfven til hans ſkrifart. Han ſkref, til tidsfördrif, proſa och vers; men omgånget med de båſte den Romerſka Literaturens författare hade föga verkan på hans ſkriffått. Hans ſmak, hans ſtil, hans affectation at ſöka ovanliga uttryck, at bruka föråldrade ord utan behof och updigta nya, at tillåta ſig friheter emot ſpråket, hans *labris columbari* och dylikt, förråda, ſom Seneca ſäger, veklingen, ſom på öpna torget betäckte hufvudet med ſit pallium, och midt under de borgerliga krigen, då hvar menniſka gick beväpnad, ſpatſerade omkring Roms gator i en vid rock utan gördel och blott med tvenne caſtråter til ſin betäckning. Det förra torde väl haft en nödig upmärkſamhet på helſan til grund, ſå vida han, efter Plinii intygande, varit behäftad med en ſtändig feber; och med det ſenare har han kanſke blott velat viſa, huru mycket han förlitade ſig på ſin goda ſak och folkets tilgifvenhet: men ingen ting är dock viſſare, än at Mæ-

cenas var en fulkomlig vålluſting, och at hans exempel mycket bidragit til den ſtora förändringen i Romerſka ſederna, ſom föregick under Auguſti regering Seneca tyckes anſe honom för den förſte och egentelige förderfvaren af Roms ſeder, hvaruti han utan tvifvel går för långt; och bör man hvarken hafva läſt Salluſtius, Cicero eller Plutarchus, för at däruti bifalla honom. Men det är lätt at finna, huru förträffligen hans Politik i alt detta inſlämde med hans egen naturliga böjelſe, i det denna förändring, denna ſtörre frihet i lefnads-ſättet, vår nödig för at bringa den ſtolte Romaren i förgåtenhet af ſin nu mera förlorade politiſka frihet.

När man ſammantager alt detta, lär man finna tämligen begripligt, huru de, hvilka lefde i vänſkap med Mæcenas, och dels af fördom, dels af ſympathie eller tackſamhet endaſt betraktade honom på den vackra ſidan, kunnat täfla om at urſäkta hans ſvagheter. Och i ſanning, faſt man ingen anledning har at kalla honom en ſtor, eller med *J. C. Scaliger*, en gudomlig man, lär man dock näppligen irra ſig, då man föreſtäller ſig honom ſåſom en man, hvilken beſatt alla de egenſkaper ſom kunde förvärfva honom vänners tilgifvenhet och af ſjelfva hans lycka, ſom annars bordt reta afunden, göra et nytt ſkål til välvilja hos alla dem ſom honom kände. Och hvad hans egenſkap af de Lärdes Beſkyddare angår, kan man, efter alt hvad här blifvit ſagdt och alla de drag af hans caracter ſom kommit til oſs, föga annorledes föreſtälla ſig honom, än ſom perſoner af hans ſtånd och vilkor äfven i våra tider plåga vara. Han var mera Hofman än Philoſoph, mera älſkare af vittra ſlöjder än kännare, hade mera qvickhet än ſmak, och var alt-

för

för mycket hemma i vetenſkapen om ſmaragder, beryller och perlor, för at hafva någon ſärdeles känſla för ſnille-arbetens ſublima ſkönheter. En man, hvilken omåtteligen ålſkade *Pylader* och *Bathyller*, kunde ſvårligen känna vårdet af en *Varius*. Med et ord: fåfånga, behof at roa ſig, och politiſkt aſſeende på de fördelar, ſom Auguſtus kunde draga af et frikoſtigt upförande emot ſin tids lyckligaſte ſnillen, ſärdeles Hiſtorie-ſkrifvare och Poeter, hade efter all ſannolikhet åtminſtone lika ſå mycken del uti hans vånſkap för vittert folk, ſom hans verkeliga böjelſe för deras perſoner och ſmak för deras arbeten. Om något undantag häruti borde göras, ſå vore det kanſke för *Horatius*, för hvilken Mæcenas ſynes haft en beſynnerlig och perſonlig böjelſe, och af hvilken han upriktigt ålſkades tilbaka; ſom nog kan ſlutas af den ſköna Oden: *Cur me querelis exanimas tuis*, ſå framt man ej vil anſe alt, hvad en Poet i den varmaſte känſlas ton ſåger, för inbildnings-verk och ögonblicks tjuſning.

IX.

Prof utur Grekiska Vitterheten.

1.

Början af Iliaden.

Förſök at öfverſätta *Homerus* *).

Sjung, ſkaldemö! *Achills* olyckligt väckta ifver,
Som välde tuſen qval de våpnade Achiver,

*) Enfaldigheten i originalet, vitne om des höga ålder, har jag ſökt härma, ej uttrycka. Den underſtödes där af en harmoni, i brift af hvilken den uti et modernt ſpråk förlorar mycket af ſin ſkönhet. Et och annat uttryck har jag lånt af *Pope*,

Som mången hjelte - själ til Pluto ſände af
Och rofdjuren til ſpis de raſka lemmar gaf.
Så ſtyrde Jupiter, ſe'n Argos ſtolte Förſte
Bröt ſamjan med Achill, bland hjeltarna den ſtörſte.

MEN hvilken Guda-magt, ej Greſka vapnen blid,
Bevekte *Atrei* ſon at våga denna ſtrid?
Apollo, dagens Gud, den *Agamemnon* hådat,
I det des offerpreſt han obetänkt förſmådat.
En ſmitta hämden blef, och folket ſtupande
Betalte med ſit lif ſin Kungs förſeelſe.
Til ſkeppen *Chryſes* kom, at genom löſen åter
En ålſkad dotter få, hvars frihet han begråter.
Han ſtora ſkatter för — ån ſtörre gerna gaf —
Och vid Apollos krans, och vid hans gyldne ſtaf
(De räckas ödmjukt fram) han alla Greker beder,
Meſt likväl, Atrei barn, I Bröder-Kungar! eder.

"I FÖRSTÅR, Atrei blod! och hvarje vapnad Grek!
"Er låte Gudarne — det önſkas utan ſvek —
"Förſtöra Priams ſtad och fälla hemåt ſända!
"Men låten *Chryſeis* mot löſen återvända
"I denna faders famn, i verket ärande
"Apollo, Jofurs ſon och min beſkyddare.

HÄR

hvars öfverſättning röjer mera ſtyrka, åfven ſom *Rocheforts* mera ſtädadt behag, ån hufvudſkriften. Jag har följt en medelväg, den jag likväl, utan närmare omgånge med Homerus, ej vågar anſe för ſäker. Jag lemnar därföre närvarande förſök med ſina flera ofullkomnade ſtällen.

Här upſteg almänt ſorl, at präſten borde vördas,
Hans dotter gifvas lös, de budna häfvor ſkördas;
Men detta kloka råd ej *Agamemnons* var
Som ſtolt och hotande lät höra detta ſvar:

"Vik, uſle! härifrån, och frukta, at min ifver,
"Så framt du nänſin mer vid ſkeppen ſynlig blifver,
"Ej aktar Gudens krans och ſpiran ſom du bär.
"Min är och blifva ſkal den flickan du begär,
"Och ſkal långt ifrån dig, hvars tårar fåfångt rinna,
"I Argos, i mit Hof, i mina armar finna
"Sin bäſta ålder flydd, och kanſke ändtlig' då,
"Vid ſländan ſuckande, ur banden löſas få.

Af detta tal förſkräckt den fromme gubben lydde
Och utmed ſorlande hafs-ſtranden modfäld flydde,
Men ropar ifrigt här den ljuſa Gudens namn
Som Jofur alſtrade uti Latonas famn.

"Du ſilfverbågens Gud, den Tenedos tilbeder,
"Du Cillas värdare, min tilflykt och min heder,
"O Smintheus, hör mig nu! Om nänſin genom mig
"Dit tempel lagerkrönt har kunnat fägna dig
"Och för dit altar ſett de ſkönſta offer lämnas:
"Din båge denna ſkymf på Grekerna lät hämnas!

Ej Chryſes fåfångt bad. *Apollo*, rörd och vred,
Ifrån Olympens höjd bevapnad häſtar ned.

I handen redan spänd man silfverbågen skådar,
I kogret slamrandet af pilarna bebådar
Den ifver honom för: i moln, likt nattens Drott,
Och djupa dimmor svept, han Greska lågret nått,
Med foten fältet rört: re'n hämde-pilen strôfvar,
Men ibland troffen blott sin första grymhet ôfvar.
Men snart mot hären self sig hämden riktat har,
Förfärligt hvinande han genom lågret far:
Man ser dår fall vid fall, sig bål vid bål dår tända;
Och efter nio dar, då ännu ingen ända
På jämren synlig år, *Achilles* Grekerne
Mot faran bådar up til ôfverläggande.
Af *Juno* detta kom. At se den mängd af dôde,
Gudinnan ömmade vid sina Grekers ôde.
När alle samlat sig och tystnad börjat rå,
Den eldige *Achill* steg up och talte så:

"Nu bör då för oss tid, o Agamemnon! vara
"At hemåt vandrande ån lôpa hafvets fara,
"Se'n folket ôdes hår af både krig och pest.
"Men frågom likväl först en siare, en präst,
"En drômtolk — drômmar ock från Jupiter hänflyta —
"Som säger oss hvad vi mot Phebus kunnat bryta
"At ha den näpst förskylt? Om helga lôftens brott,
"Om saknad hecatomb ha retat Gudens skott?
"Om späda offers lukt ej måtte honom rôra
"At uppå denna nôd en ônsklig ända göra.

HAN slôt och satte sig, och skaran lyssnar ån,
Då *Calchas* reser sig, den store siaren.

De

De öden hvilka händt, de öden hvilka hände
Och skulle hända än, hans vishet noga kände.
Det äfven Calchas var, den högt uplyfte man,
Som Greska flottans tåg til Ilion förde an.

"Du Jofurs ålskade! du vil, Achilles, veta
"Hvad händelse mot oss har kunnat Phebus reta?
"Så svär mig, sade han, och heligt utfäst dig
"At du med ord och magt vil understödja mig;
"Ty med mit tal jag viss mig annars blottad ställer
"För den hvars myndighet i hela Grekland gäller;
"Och når mot ringa man en förste blifvit vred,
"Kan ofta samma dag väl harmen qvåfvas ned,
"Men gnistan lefver dock, som med fördublad låga
"En gång utbrista skal — Ty säg, hvad törs jag våga?

"Alt, och var ganska trygg (så svarade *Achill*)
"Och säg oss fritt och rent, hvad Guda-magten vil;
"Ty jag vid Phebus svär, hvars offertjenst dig pryder
"Och hvars orakel du för Greska hären tyder,
"Så länge lifvets dag på jorden unnas mig
"Skal ingen, ingen Grek mot Calchas drista sig
"Uplyfta våldsam hand, fastän oraklet gälde
"Den mannen hvilken yfs af hårens högsta välde.

Det talet väpnade den redeliges mod.
"Ej helga löftens brott, ej saknadt offerblod
"Ha dragit Phebi hämd, I Greker! öfver eder;
"Men Kungen, sade han, som sårat Chryses heder,

"Ej

"Ej flickan återgaf, ej lôfen emottog:
"Det väckte Gudens harm, ej ännu hämnad nog.
"Nej, detta höga ljus som jordens glädje föder,
"Ej dimman skingra skal dår pesten oss föröder,
"Ej blidkas — förrän mön med svarta ögonen
"Förutan lôfen ges sin ömme far igen,
"Med tillagd hecatomb: kan hända Gudens ifver
"Och pestens raseri då ändtlig' stilladt blifver.

HAN satte sig. Och nu för denna brydda tropp
Steg Atrei stolte son själf *Agamemnon* op.
En obeskriflig harm förmörkar och förbistrar
Hans lifligt rörda själ, ur ögat ifren gnistrar.
Han därmed aldraförst mot Calchas vänder sig.

"Fördömde siare! som aldrig bådat mig
"Som aldrig främja sökt det lyckliga jag ville!
"I detta onda bud jag känner Calchas snille.
"Man vet för Chryseis min eld, man vet min häg
"At föra henne med vid hårens återtåg.
"Den ömhets-låga jag för Clytemnestra kände
"Då hon uti min famn som mö och maka lände
"Ej svarar mot den eld för Chryseis jag bär,
"Hvars hela väsende et skönhets-mönster är.
"Hur lår det sägna dig at kunna nu förklara,
"Det är för hennes skuld vi Phebi hämd förfara;
"Hon borde gifvas fri och lôfen tagas an.
"Men fast en skönhet ej med guld betalas kan,
"Jag henne återger at pesten därmed stilla
"Och icke folkets lif för mina nöjen spilla.

Men,

Men, då mit ädelmod er gifver detta rön,
At icke enſam jag bör ſakna krigets lön,
At offret gåldas bör, I låren, Greker! ſinna.

Hvad lön, du girige! ſom aldrig nog tycks vinna,
Du Atrei ſtolte ſon (infôll *Achilles* hår)
Begår du ſom ännu i vår förmåga år?
Det byte ſtäderne, vi plundrade, oſs gifvit,
År intet förråd mer ſe'n roſvet ſkiftadt blifvit:
En hvar den lott han fick har vårſt med ſvett och mod,
Men år det blott för vinſt du ſlöſer folkets blod
Och oſs en gång förundt ſe Ilions murar fälda,
Vi ſkole ſjufaldt dig det gjorda offret gälda...

2.

Hylas.

Idyll af *Theocritus* *).

Beklagom, *Nicias!* beklagom menſkjans lott,
Som nänſin känſla för det älſkansvärda fått,
Sig därvid fäſta kan, de ofall ej betänker
Som röfva ſnaraſt bort de bäſta lifvets ſkänker!
Men Ödet gjorde ej, vid denna härda lag,
För de odödlige et lyckligt undantag.

Sjelf

*) Et förſök, at göra denne förſte Herde-ſkald bättre känd, ſom af mängen anſes för ſå enfaldig eller faſt mera låg, at han därföre ej kan öfverſättas. Theocritus år naiv, men icke plump, och i det afſeendet ſvår at omklåda. Denna idyll år åter en af de få, hvars intereſſe ligger mindre i ſtilen än i ämnet.

Sjelf *Hercul*, Jofurs ſon, ſom vågade at yrka
Alceſt ur Plutos vård, den ſanning mäſt beſtyrka.

DEN unge *Hylas*, ſkön ſom ſjelfve Frôjas ſon,
Af Hercul älſkades. Om goſſens lycka mon
Vår hjelte ſom en fat vid handen honom ledde
Och för den hôga ban hans unga mod beredde
På den han redan ſjelf ſit namn odödligt gjort.
I detta glada vårf des hela dag gick fort:
När ôſtern målades af morgonens Gudinna,
När dagens Förſte ſågs i middags-hôjden brinna,
När Aftonſtjernans blick dref negdehs hjordar hem,
Man altid Hercul fan ledſaga, ſkydda — hvem?
Sin kåre foſterſon, ſin Hylas, hvilken lärde
Af ſtändig efterſyn at fatta dygdens värde.

MEN alting ändrar ſig. Den tiden ſtundar in,
Då Colchis miſta ſkal ſit gyldne vädurs-ſkin.
Om *Jaſons* företag et prägtigt rykte ljuder
Som Greſka hjeltarna til årans delning bjuder.
Bland deſſa *Hercules*, ren ſegerſäll och ſtor,
Af *Hylas* troget följd åt Argo ſig förtror.
Från Eſons hufvudſtad med Hellas kämpar laſtadt *)
Sig detta ſtolta ſkepp har utåt rymden haſtat,
Då man Plejaderne på nattens himmel ſer
Och gröna renen bet åt ſpåda lambet ger

Och

*) *Æſon* regerade i Magneſien, et landſkap mellan Macedonien och Theſſalien belåget. Han var Jaſons fader. Hufvudſtaden hette *Jolcos*, och nämnes i originalet. *Hellas*, Greklands gamla namn.

Och våren ſkiftande åt ſommarn handen råcker.
Med blixtens ſnabba fart ſom hålleberget bråcker
Har Argo genomträngt Cyaners *) falſka ſund,
Som ſedan ſkilda ſtått på evigt fåſtad grund,
Och utan hinder ſe'n det ſökta målet nådde.
Men icke Hylas fot Colchidens vallar trådde.

Af trenne dagars vind på reſan gynnade
I Propontidens krets de efter hvila ſe
Och löpa lyckligt in hos plöjande Cienſer.
Re'n mellan veſtra moln vid brynet Phebus glånſer,
Då våre ſeglare uppå en gråsrik ång
Sin måltid breda ut och finna maklig ſång,
Til hvilken ymnigt hår det gröna fältet ſkänkte
Sin välluktrika ſkatt, dår afton-daggen blänkte.
Hår ſänder Hercules ſin trogne foſterſon,
För ſig och för ſin vän den tappre Telamon
Den ſunda måltids-dryck, ſom jorden allſtåds gifver,
At hämta. Goſſen ſnart en kålla varſe blifver
Som tömde ſin criſtall uti en enſlig dåld
Och ſkygdes af en lund ſom aldrig varit fåld.
Men kållan i ſit ſköt tre fagra Nympher hyſte,
Eunice, *Nycheis*, lik våren då hon myſte,
Och *Malis*, deras vän. Knapt intil vågens bryn
Sit kåril goſſen fört, då tjuſta af hans fyn
De åro alla tre vid ſträckta armen fåſte.
Han faller ſtupande i Nymphrens våta nåſte,
Likſom en lufteld ſes i hafvet ila ned

Som

*) Tvenne ſmå öar mot Thraciſka Sundet, ſom ſtundom troddes ſammanlöpa.

Som bådar ſaknad vind i ſegelfararns led.
Ur deſſa mörjors våld, ſom utan uphör vaka,
Ej någon räddning är. Men ljuſliga och ſpaka
De tåfla ſmekande at muntra goſſen op,
Som darrar, gråter och bedrager deras hopp.

Vår hjelte medlertid för goſſens dröjsmål hâpnar,
På gammalt Scythiſkt vis med båga ſig bevâpnar,
Tar klubban, haſtar, far. Tre gånger ropar han
Med röſtens fulla mått ſin trogne *Hylas* an:
Tre gånger lyſtrande et ſagta ſvar han finner
Som under vattnet dâmdt med möda honom hinner
Och trolöſt vitnesbörd om långſta afſtând ger.
Som raſka lejonet ſit nâſte öfverger
Då fjerran hörda ljud den ſpâda hinden röja,
Det far med öpnadt gap at hungrens våld förnöja:
Så ſkyndar Hercules vid detta matta ſvar,
Som honom öfver fält och mörka lunder drar
Af intet fotſpår ledd, och redan famna tânker
Sin *Hylas* — fâfângt hopp! Men intet djup ſig ſânker
Och ingen klippa ſig ſâ hiſkligt ſtaplar op,
Dit ögat trânande ej ſtyrde hjeltens lopp.
Så irrad ſkulle han ej Jaſons fâlſkap glömma? ...
Olyckelige de, ſom hjerta fått at ömma!

Re'n natten liden âr, och ſeglen hiſſade,
Och Hercul ſaknad blott bland Argonauterne.
Men vida ifrån dem en annan ätrâ förde
En hjelte ſom altfort ſin ângeſt endaſt hörde,

Och

Och näſtan urſint lopp, ej viſte ſjelf hvarthån,
At inom lifvets gräns en yngling få igen
Som redan blickar ned af Gudars höga ſäten.
Som rymmare til ſlut af Argos tropp förgäten
Ses Hylas forgſne vän til Colchis enſam gå.
Olycklig är viſt den ſom låter ömhet rå!

X.

Anmärkningar om Svenska Språket

samt

hvad til des upodlande tjena må *).

Hvem vet icke at Svenſkan räknar ſin ålder lika med Nordens invånare. Aldrig på egen botten öfvermannade, men ofta på främmandes deras herrar, tala vi ännu, i anſeende til grunden och arten, det gamla *Aſa-målet*, hvilket ifrån den mindre Aſien fordom med Nationen hitförde, lika ſå oöfver-

*) Utdrag utur Biſkopens och Pro-Cancellerens vid Lunds Academie, Hr. Doct. *Olof Celſii* Inträdes-Tal i Svenſka Academien den 27 näſtl. Maj. Senare delen af detta Tal, ſom yrkar et flitigare bruk af de Gamle til förmon för vår Vitterhet, har jag för min del funnit ſå träffande ſan, at det ſkulle mycket förtrutit mig, om en ſådan röſt ſaknats i et Samhälle ſom ſkal gifva tonen i deſſa vackra yrken hos oſs. Huru har likväl folk kunnat gifvas, ſom påſtått at vi nu kunde umbåra de Gamles ſpråk och ſkrifter? En röſt ifrån detta ſtälle bör kunna utrota fördomen emot dem. Det är förmodeligen nu, ſom de båſt behöfvas.

oöfvervinnerligit ſom Göterna igenom alla tidehvarf. Man finner här och där lämningar af ſpråket på de fleſte orter, hvareſt våra förfäders och ſlägtingars vapen fordom ſvåfvade. I *Crim* eller det nu ryktbara *Taurien* — talades Götiſkan af et folkſlag ſkildt ifrån Muſſelmännerna, hvilket lefde under tvång, ſammanpackadt inom bergen, ännu vid medlet af det ſextonde ſeculum, ſom flera reſebeſkrifvare berätta. Sjelfva Italienſkan företer underſtundom vedermålen efter Longobardernas mångåriga viſtande på andra ſidan Alperne; och hvad beſynnerligaſt är af alt, et folkſlag groft och barbariſkt, men föga kändt och omtaldt, lefver i den dag ſom i dag är i negderna af det Venetianſka, hvilket kallar ſig *Kimbrer* eller *Sette Comuni*. De tala det gamla Nordiſka ſpråket, ſtyra ſig ſjelfva under bibehållandet af ſina gamla lagar, ſeder och klädedrägt; men tåla ingen främmande öfverhet. Skulle de väl vara qvarbliffler efter Marii ſegrar? *) Det Götiſka ſpråket eller *Norræna Tunga* talades, ſkönt än i ſärſkilda brytningar, ſnart ſagdt öfver hela Europa uti de åldre tider, när de ſlägter undantagas, ſom ifrån *Slaver* härſtammade. Det har ſåledes blifvit en moder för Tyſkan, Holländſkan, Engelſkan, ja ſjelfva den ſkrytande Franſyſkan til någon del. Ty när våra ſlägtingar Frankerne gingo öfver Rhenſtrömmen in i Gallien, ledſne vid de förra låten, at efter då varande tiders bruk löka ſig

*) *Dei Cimbri Veroneſi e Vicentini, Libri due, di Marco Pezzo. In Verona 1763. 8:o.* Andra Boken, ſom innehåller *Cimbrico Vocabulário*, viſar tydeligen, at deſſe Cimbrer åro afkomlingar af det gamla Germaniens fordna invånare, våra ſamſtammingar. *Förf. Anm.*

ſig andra, måſte det landets inbyggare, dem Cæſar fordom hade kufvat, åter maka åt ſig, då Frankiſkan nytjade vapnens välde at åfven ſegra öfver deras tungor; hvaraf *la Langue Romance*, eller *Lingua Ruſtica Romana*, en med bortſkämd Latin förblandad Frankiſka, något före Caroli Magni regements-tid ibland den ſämre delen af folket uppkom, och Franſyſkan ſedermera efter handen tilſkapades, hvilken nu ſå vidſträckt utbreder ſin pragt uti ſkaldekonſt och váltalighet, at hon vil ſynas öfver alla.

Engelſkan är Anglernas och Saxernas fordna tungomål och ſåledes åfven vårt. Sedan deſſa våra bröder och grannar lagt under ſig Britannien, och de där varande ſamt ifrån Cæſars tid med Romare utblandade hemfödingar tvingades af ſina inbudne men ohöflige gäſter, Saxerna, at emottaga både namn, lag och ſpråk, ſtadgades Anglo-Saxoniſkan i detta landet medelſt de Nordiſka folkens täta infall, och dårſtädes inråttade regementen. Hon talades i England alt intil inkråktaren Wilhelms påtrugade regering, då hon med Gallo-Frankiſka ordbrytningar utſpäddes, ſamt blef ſmåningom det ſpråk ſom, nu fäjadt och ſtädadt, pryder *Popes* Homerus med flera förträffliga ſkrifter i både bunden och obunden váltalighet, hvilka ifrån Engelſka bokpråſſar nu ſpridas öfver alt och med ſtörſta behag lika allmänt läſas.

Svenſkan, dennas nåra anhörig — höll ſig ren ifrån främmande inblandningar intil de åren, då Pomerſka och Meklenburgiſka Prinſar beſtego den Svenſka Thronen, och med dem många utländſka ſlägter, ej mindre til ſpråkets än folkets förderf, i

landet inflyttade. Men så snart — den välsignade WASA-stammen intog deras rum, rensade hon sig sjelf så godt hon förmådde; så at Årke-Biskopen *Laurentius Petri*, med sin Broder *Olaus*, — kunde vinna beröm för en välskuren penna, som gaf mönster efter hvilka man sig rättade. De tidehvarf som sedan förflutit, hafva ej annat kunnat än mycket verka på et språk, hvilket, lämnadt til tungans tygelfria fart och modens nycker, utan reglor och ans, har måst uptoftra sig sjelf, likt et barn utan gångstol, eller en yr yngling utan upsigt. Den tiden man mycket reste i Tyskland, och betjening därifrån icke sällan brukades i det Kongliga Cantzliet, blef Svenskan, icke til sin förmon, ofta tvungen efter Tyska sammanbindningen, samt således tung och obeqväm: et skick hvilket hon ganska länge har behållit, så mycket olideligare, som *man* därjämte hade för sed, at utan behof utspäcka alt hvad man skref med främmande helst Franssyska ord, hvilka där skulle lysa. Den som tilegnade sin gynnare och välgörare någon bok, eller upvaktade med bref, kunde icke den tiden på Svenska därmed visa honom sin vördnad, men *témoignerade* sin *submissa devotion*. Så skref man i det förra och länge i begynnelsen af detta århundrade. Menniskorna åro sig lika i alla folkslag och tidehvarf. Samma dygder, samma fel och samma nycker mötas allestädes. *Cicero* visar på flere ställen i sina skrifter sit obehag däröfver, at hans landsmän endteligen ville skryta med inblandning af Grekiska ord, då de skrefvo i modersmålet, och *Plautus* gör redan i sin tid skämt däraf i sina comedier —

Denna

Denna Svenſkan omgifven af ſå många ſlägtſkaper, ſå mycken egen urgammal heder, och i ſå många åldrar vår oförryckta egendom, är det ſpråk — ſom nu af Monarken år lämnadt til *Svenſka Academiens* vård: icke ſådan ſom den fordom talades, på ſtenar inhöggs, och i Rimkrönikor läſes; men ſom den nu befinnes, ſedan *Stjernhjelmar*, *Columber*, *Roſenhanar*, *Wexionier*, *Lagerlöfvar* i det förflutna, ſamt framför alla *Daliner* med flera i vårt löpande ſeculum, hafva lyft den up ur gruſet —

Academien år lycklig däruti, at ej hafva tagit emot denna pupillen, då den ännu var yngre, eller i des aldeles ohyfſade ålder; men ſedan des fägring med åren blifvit ökad; ty ſpråken likna icke menniſkorna ſom tala dem, hvilka i ungdomen åro fagre, men ſkrynkloge och obehaglige ſedan håren gråna och intet ſmink hjelper. Får man ſpå, hvad väg Academien går, för at vinna det ädla ändamål des Skyddsherre och viſa Stiftare ålyftat? Des värda Ledamöter hafva Engelsmän och Franſmän til föregångare, ja äfven de gamle Romare och lära utan tvifvel trampa deras fotſpår. De fiſtnämdas ſpråk, nemligen Latinen, ſå förträffelig den ſedan blef, var dock i *Andronici*, *Pacuvii*, *Ennii*, ja ännu *Plauti* tider ſå ohyfſad och regellös ſom Svenſkan; men de togo Grekernas ſkrifter til mönſter. Athen var deras Paris, där ſjelfva *Cicero* öfvade ſig i Váltalighets-konſten, då *Demoſthenes* blef hans efterdöme, hvars ſmak han förde med ſig til Rom. De rike och förnäme i denna verldens hufvudſtad ſkaffade ſig qvinnor ifrån Grekeland för barnens upfoſtran, lika ſom Franſyſkor nu för tiden förſkrifvas til ſamma ändamål

ifrån Paris. Grekiſkan talades i alla ſällſkap, åfven ibland Fruntimren; hvarföre den ſkämtſamme *Juvenalis* ſäger, at intet fruntimmer i Rom tror ſig vara nog artigt, om det ej talar Grekiſka *). Men aldrig kallade detta högdragna folket Grekiſkan ſit andra modersmål, ånſkönt hon hos dem länge både talades, ſkrefs och läſes. I behaglig tid gåfvo de henne affked, ſå ſnart *Ciceroner*, *Virgilier*, *Horatier* med flere ſtego fram, då redan det grofva och ohyfſade i Latinen var afhyfladt, och ſmak vunnen. Aldrig fick Latinens manliga och med ſjelfva folket beſlägtade lynne förbytas, at icke ſpråket måſte förlora ſin märg; ty Grekiſkan var, ſom nationen, vig, hal och löpande, men Latinen däremot, lik ſine hjeltar, alfvarſam och vigtig.

Franſoſerna, hvilkas ſkrifter ſå almänt förlufta oſs, at de nåſtan utgöra hela vår läſning och vitterhet, hafva följt deſſa efterdömen, hvarutom de aldrig kunnat upnå den höjd de nu innehafva. Rom och Athen åro ännu qvare i den makalöſa ſnilleafvel, ſom därifrån kommit, dem en ſkonſam tid, hvilken annars alt förtär, har gunſtigt velat lemna oſs. Ur dem hafva Franſoſer och Engelsmän lärt at tänka ſant och högt, eller hänledt den fria ſjälens ſmak, hvilken mera kan kännas än med ord beſkrifvas. Redan i det förflutna ſeculum lade de förre grunden därtil, medelſt flitigt nytjande af de gamlas ſkrifter. Där ſamlade de kärnan, ſom ſedan blef deras egen. Man öfverſatte i Frankrike flitigt

*) JUVENAL, Sat. Lib. 2.

Se non putat ulla
Formoſam, niſi qvæ de Tuſca Græcula facta eſt.
Förf. Anm.

flitigt de båſte Grekiſke och Latinſke lämningar; hvarmedelſt man riktade hjernan med en förut okänd tanke-mätta och ſpråket med utvägar at mera beqvämt än tilförene gifva ſina tankar i ord öfver hvarjehanda ämnen. — *Amiots* gamla men mycket berömda öfverſättning af *Plutarchi* Sammanliknelſer ſåges varit den förſta bok, ſom gifvit det Franſyſka Fruntimret ſmak för läſning. *Boileau* — befryndade ſig ſå med *Juvenalis* och *Horatius*, at han ſom knappaſt kunde bevara ſig undan förebråelſe för ſtöld, ehuru han altid ſå låntog, at man ej kunde ſkilja hans eget ifrån deras; och *Voltaire*, Europas ålſkling ej mindre än Cothurnens heder, hade förmodligen ej med ſin förträffliga Henriade vunnit rum när intil den Trojanſka Hjeltens ſkald, om han icke ur Æneiden hämtat krafter, och likaſom inſupit *Virgilii* anda. — Svenſka Academien, ſom känner de gamlas ſkrifter ſå väl ſom våra medtäflare, vil utan tvifvel med dem dricka ur ſamma Aganipp heldre än efter dem ur rinnelen. Hvi ſkulle man kaſta bort nycklarna til deſſa helgedomar, eller döda de ſå kallade döda ſpråken på nytt, ſom ſker när de ſå almänneligen föraktas ſom nu, och vid våra Läroſåten vräkas ibland ſkräpet, om icke ur dem efter handen fördrifvas, til en obotelig ſkada för råttſkaffens ſmak i Svenſk Váltalighet och Skalde-konſt. Så otackſamme må vi icke vara emot deſſa våra välgörare och mönſter i tal och och ſkrift; ſom likväl voro de endaſte, hvilka efter det djupa barbari, hvaruti verlden låg, upſtodo efter flera hundrade års tyſtnad, ſå til ſägandes ur ſina grifter, vid ſlutet af det femtonde och början af det ſextonde ſeculum, at ſkingra mörkret, fördrifva okunnigheten, återföra den alt

ſedan Romarenas tid förlorade rätta ſmaken, och uplifva det dufna ſnillet, hvilket utan deras hjelp icke hade kommit til det lif det nu äger, eller fått den ſtyrka hvarmed det nu ſkryter. Låſom de nye, men lämnom icke de gamle; de förra til tidsfördrif, de ſenare til förkofran; och dragom honung ur begge: ſå ſkal däraf i tiden ſödas något förträffeligit —

XI.

OM DEN ANDELIGA VÄLTALIGHETENS OLIKA ÖDEN *).

Nya Förbundets förſte Lärare behöfde ej Vältalighetens biträde. Ämnets vigt, ledſagad af Lärarens undergörande förmåga, ſatte ofta den tidens viſa i häpenhet och förundran. I Pauli ſkrifter finner man likväl ſpår af Grekernes vältalighet, den han inhemtat vid Läro-ſätet i Tarſus. Det tal han höll inför Rådet i Athen, och hvaruti han med deras egna vapen ſå lyckligen beſtrider deras dårſkaper, är et lyſande prof däraf.

Det förſta enfaldiga föreſtållnings-ſättet fortſattes med all framgång i begge de förſta århundrade. Efter hand började de andelige talare röja mera ſkicklighet och konſt, och framſtälla de himmelſka ſanningarne under hvarjehanda lekande ſinnebilder, hvar-

*) Sammandrag utur Biſkopens i Göteborg, Hr. Doctor *Johan Wingårds* Inträdes-Tal uti Svenſka Academien, den 27 ſiſtl. Maj, med bibehållande, ſå mycket möjeligt varit och utrymmet tillåtit, af Författarens egna ord och uttryck.

hvaruti *Origenes*, upammad vid Alexandrinska Lärо-låtet, dem föregick. Sluteligen kunde sanningen utan dessa prydnader föga intryck mera göra, til des en *Chrysostomus*, med sina dråpliga natürs-gåfvor, sina flora inſigter och anseende, förde både Lärare och åhörare på rätta vägen igen.

Han börjar således et nytt tidehvarf i Andeliga Vältalighetens hiſtoria, och räknas hans predikningar än i dag för mönſter af en rätt prediko-vältalighet. *Baſilius*, begge *Gregorierne* med flere, som följde hans spår, bidrogo hvar i ſin mon at hålla den goda ſmaken vid magt.

Hvad desſe voro i den Grekiſka, det var en *Auguſtinus*, *Cyprianus*, *Ambroſius* och *Petrus från Ravenna* i den Latinska Kyrkan. Deras lyckliga efterdöme följdes i tredje och fjerde århundrade. Guda-Lärans sanningar blefvo föredragne med den renhet i språket och tydlighet i föreſtällnings-ſättet, som åhörares begrep fordrade, och tillika med den värdighet, at man undvek en öfverdrifven ſlådning å ena och en oförſvarlig vårdslöshet å andra ſidan. Lärare nytjade då alla utvägar, som ſnille, konſt och erfarenhet dem gåfvo, at meddela ſine åhörare den andagt de ſjelfve ägde, den värma dem ſjelfve eldade. I de Grifte-tal och Åreminnen, som årligen förnyades öfver Helgon och Martyrer, där ämnet tillåt dem nytja lånta prydnader, täflade de med Roms och Greklands måſtare i konſten.

Men denne gyllende ålder varade ej länge. Götiska folkſlagens infall i den uplyſta delen af Europa och de olyckliga tviſter som ſkingrade Kyrkan i Öſterlanden, gjorde ifrån femte århundrade därpå ſlut. Genom de förra förſtördes visdomens

Högſäten, där grunden til en verkelig vältalighet ſkulle läggas; och genom de ſenare kommo de ſkickligaſte mån at förnöta ſin tid med onyttigt gräl och metaphyſiſka finheter, dem de trodde ſig behöfva under ſina ſtändiga Religions-trätor. Predikſtolen blef då en lärd tummel-plats, och gode predikanter ſå mycket ſällſyntare ſom man nödgades redan komma dem til hjelp med utdrag ur Kyrkofädernes ſkrifter, kända under namn af Poſtillor. CARL den Store lät, genom *Paulus Diaconus*, införa deſſa okunnighetens hjelpredor, på det olärde Munkar ej längre, til Religionens ſkada, mätte förråda tidehvarfvets mörker. Omſider förvandlades hela Gudstjenſten i en riktande bigt och indrägtiga måſſor. När åter, vid någon högtidlighet, tal ſkulle från predikſtolen hållas, blef ämnet de oſmakligaſte digter om Helgonens underverk—

Men ſkyndom oſs til det glada tidehvarf, ſom inom vår Förſamling är utmärkt genom Reformationen. Det nya ljus uti vetenſkaperne, ſom genom de Grekiſke flyktingarne blifvit tändt i Italien, ſpridde ſig omkring til de öfrige Europens delar. Man ſattes i ſtånd at betjena ſig af ålderdomens måſtare i Vältaligheten. Men fick med helig fägnad hämta tale-ämnen ur ſjelfva Uppenbarelſen, hittils af almänheten föga känd. Man fick betrakta denſamma i des grundſpråk. Här hämtade *Luther* de vapen, hvarmed han ſå lyckligen angrep det Romerſka öfvervåldet. Som han tillika flitigt nytjade *Auguſtini* ſkrifter, äro hans arbeten utmärkta genom den ſtyrka i tankar och bevis, ſom göra honom til en ſtor predikant, åtminſtone för ſin tid.

Luthers

Luthers lärjungar följde noga hans efterdöme, och voro åfven de af våre landsmän, dem Gustaf I. nytjade til Religions-förändringen här i Riket, utrustade med många sin mästares egenskaper. Men gemenskapen med Evangeliska Församlingen i Tyskland påförde oss likväl den då varande Tyska smaken, långa meningar, många ord och invecklad föreställnings-sätt. Detta och den återhämtade scholastiska philosophien göra våre förfäders andeliga Tal, ännu vid början af sjuttonde århundrade, ganska tröga och torra. Sjelfve *Botvidi*, som Gustaf Adolf hedrade med tilnamn af sin Moses, hade varit en ganska måttlig predikant i vår tid. At man ej finner bättre prof af andelig talekonst, från en tid, då vetenskaperne hos oss så mycket befrämjades, kommer utan tvifvel af brukets tyranni, medelst det så kallade analytiska föreställnings-sätt, som då nytjades, och som svårligen underkastar sig våltalighetens lagar. Man trodde, at det Gudomliga ordet skulle förlora, om det föredrogs efter konstens föreskrifr. Man har likväl i detta århundrade börjat inse, at ordets verkan til en del beror af det mer eller mindre lyckliga sätt, hvarpå det föreställes *).

Åndteligen lade *Spener* i Tyskland i detta århundrade grunden til en förbättrad prediko-smak, som af *Mosheim* bragtes ännu högre.

Ordningen kom åfven til oss. Våre predikanter blefvo granlaga på ämnen, ord och tankar. Sjelfva

*) "Det kallas väl, och är, heter det i sjelfva Talet, et tveäggadt svärd, men likväl måste des verkan något ankomma på armen som förer detta svärd, och på sättet huru det brukas".

va ſtilen har fått et förbättradt ſkick. Man ſöker upbygga, röra och förnöja: och omſider kunna Svenſke författares arbeten upviſas, ſom göra de bäſta utländſka företrädet ſtridigt.

Til ytterligare förbättrande af vårt prediko-ſätt, har lyckan fogat, at ſmaken för de vackra vetenſkaperne blifvit mera almän. Man känner ålderdomens mäſtare i tale-konſten, och man låſer med förundran deras trogne efterföljare, en *Maſſillon*, en *Boſſuet*, en *Bourdalou*, en *Fenelon*, en *Saurin*, en *Chatelain*, en *Tillotſon*, och den ſom kanſke i denna vältalighet tager främſta rummet, en *Flechier* — Den nya Bibel-Öfverſättningen måſte äfven mycket bidraga til uphjelpande af de uppenbarade ſanningars prydeliga tolkande hos oſs. Men ännu mera inrättningen af Svenſka Academien, hvars höge Stiftare äfven ſträckt ſin omtanka til den Andeliga Vältaligheten, och kallat Klerker til deltagande uti Academiens öfverläggningar.

Och hvem har äfven ſtörre ſkäl at fägna ſig öfver ſtiftningen af denna Academie, än de, hvilkas gladaſte pligt det är at tolka de himmelſka ſanningar? Ingen nödgas oftare tala inför Almänheten än de; ingen är oftare underkaſtad den ſträngaſte granſkning och de meſt ſkiljaktiga omdömen. Ingen har ſåledes mera af nöden, at til öfverflöd äga ſpråket i ſin manlighet, ſmaken i ſin renhet, vältaligheten i ſin höjd —

Måtte de, ſåſom lycklige innehafvare af den himmelſka visheten, äga den ofta nämda andeliga vältaligheten, ſom et tilfälligt lockande medel, hvar-

hvarigenom mången, som åger mindre värma för Religionen, börjar med aktning för Läraren och des gåfvor, men slutar med kärlek för Läran och des verkningar!

XII.

Skaldestycken

hörande til fullständigheten

af

Svenske Parnassen

för de tre förflutna åren.

I.

Passionerna.

Detta länge förut kända och til utgifning bebådade poem, utkom ändteligen förl. år af trycket här i Stockholm, utgörande, med Företalet (til det Högre Almänna) och slutelige Anmärkningar, mellan 3 til 4 ark i 4. Det hörer til Svenska Snillets Historia, och är äfven i flere afseenden, som dock här ej behöfva nämnas, af den märkvärdighet, at i en vitter Journal ej kunna förbigås.

Men at likväl med recensionen däraf ej för hastigt öfverrumpla en obekant Läsare, torde följande not af Författaren vid des Företal här tjenligen kunna inryckas: "Man studsar vid läsningen af denna nya skaldkonst. Den har ej annan svårighet, än graden. Tonen följer tankan: är lätt och strömmande: är häftig, stark, bruten: är ljuf, är vild: är vigtig,

vigtig eller ófverfarande. Den rätta låfningen är Förſtåndets och Känſlans: ingen regel ger den. Men utan den — förloradt är det rörande af hela ſkaldens ſkönhet! Verſens egenteliga muſik är enfaldig. Det högre förlorar ſig evigt för denna — eller denna — graden af ſjälar. Någon gång ropar man: *gif mig en Författare.* Likſå ofta kan återropas: *gif mig en Läſare"!*

Förſta Sången. Början:

Från dit ſköte, Natur! lät i åtheriſka vågor
Strömma ófver min ſång behag och rörande ſkönhet,
Strömma förtjuſning. Dig, ach dig, odödliga! milda!
Alt uplifvande, dig, NATUR! min bäfvande harpa
Stämmes. Tyſt omkring mig ſväfva, OSSIANS ande!

Naturens höghet, ſtyrka och vidd. —

På den höga, eviga Himlen
Strålande, nådfull. Lif i ſolen och fägring i blomman.
Skönhet i alt, i alt! men Gudom och under i MENSKAN.

Hos henne lefver och verkar Naturen i KÅNSLAN. Hvad är då hon?

Gud förborgad i ſtoftet:
Gud inom oſs. O djup! Från henne flöda Begären:
Flöda elände, ſtorhet! flöda qval och förtjuſning.

Andre Sången. Som en enda rådande ALLKRAFT ytrar ſig i Naturen, ouphörligt ſkapande, ouphörligt förödande,

— Flägtar ljuflig och ſuſar i veſtan:
Hotar förſkräcklig i Dundret, raſar i midnatts-ſtormen:
Välluſt i roſens barm, i våren ungdom och glädje,
Död,

Död, förhårjning i Nordans grymma, qvåfvande ilar:
Gjuter blomſtrens ånga: drifver de hvirflande molnen:
Purprar öſtern: och ſmilar ifrån den rödgula frukten:
Sporrar den frätande Tigren: andas ömhet i dufvan:
Blickar i ſtjernan nåd: och gniſtrar vrede i blixten. —

Så outgrundelig i mångfald och enhet är Känslan i menniſko-ſloftet.

Samma, ſamma! mågtiga lefvande ätrå
Störtar Sapho i vågen: och dig förſkräcklige Hjelte*)
I det bruſande ſvalget. Fäſter dåren vid guldet,
Dåren vid årans blåndſken. Ofränſkiljeligt fäſter
Ynglingen ach! vid flickans bröſt i hånryckta kyſſar.

Alting i verlden ſöker varelſe och ſällhet, hvimlar och ſöker — men

ach! Förstörelsen följer dig, följer dig
Kreatur! Åtrå, ſök. Den kraften ſom lifvar din ungdom
Den förtär dig.

Tredje Sången. Naturen verkande genom Organer. Ytrande ſig uti Snillet: hos den Åregirige med kärlek för frihet, höga bragder och håftiga nöjen: hos den vålluſtige med en ſtilla förtjuſning. Evigt Skåpande; hvarje ſtoft har genom henne kraft och lif —

Men kraft och lif i ſtoftet är intet
För det dödliga ögat. I Förening och Bildning,
Där förſt ytra de ſig: den Högſtes under och ſtyrka.

Fjerde

*) *Quintus Curtius.*

Fjerde Sången. Kånſlan i Menniſkan alt.
Är namngifven, Tanke:
Herſkande heter Paſſion — PASSION! o ångel! o vildjur!
Jordens glådje och jordens ſtyggelſe. Ljuf ſom zephiren!
Raſande, ljungande: Stiger hög och ådel til himlen:
Störtar ſig djupt i afgrundar: Fridſam, mild och gudomlig,
Gläder i *Antonins* ſpira, gläder och lyckliggör jorden:
I Tyrannens cerberiſka bröſt, förhärjelſe, jåmmer!

Skulle föröda jorden och menniſkan, om ej Harmonien, den eviga Jåmvigten, uppehöll alt, och af oåndligt hvimlande krafter
Gjorde et verkſamt HELT i verlden och menniſko-ſjälen.

Genom henne år
Döden et vilkor för lifvet;
Åſkviggen, ſtormen godhet. Förföljelſen, hatet på jorden
Verkſamhets-grunden för tuſende, tuſende ådlare krafter.

Genom henne år alt varelſe, ſkönhet.
KRAFT OCH HARMONI FÖRKLARA HELA NATUREN.

Femte Sången. KRAFTEN år tingens lif, HARMONIEN deras ſkönhet: den ena utan den andra en ofullkomlighet. Begges Förening uttryck af Gud, i ſtora Snillen och Hjeltar. Sådan var *Oſſian* (för hvilken, efter Paſſionernes Skald, Homerus förſvinner och Voltaire år intet).

Hvem kan följa dig, Skald? Från ſtjernorna klingar din harpa
Med de odödligas ach! tilbaka.

Sådan *Shakeſpear*, *Klopſtock*, *Geſſner* — Mera harmonie ån kraft åter uti

Er

Er, behagliga ſnillen,
Er, o ſvanar Galliens! Er Italiens dufvor!

Kraft däremot i *Plato*, *Newton*, *Tacitus*, *Rouſſeau* m. fl.
Min ſjäls helgon! ömma, heliga tårar värde!

Eller *Thomas*, eller

— Naturens helige, *Lavater!* gäckad af dåren —

Cromvel, *Alexander*, *Tamerlan*, dyrkade menniſkofiender. De ſanne Hjeltarne däremot, Samhällens Stiftare eller Skyds-Gudar, ſtrålande i de vilas ſublima verld.

Sjette Sången.

Harmonien är Skönhetens grund, och Skönheten Nöjets.
Nöjet föder Begären.

Således har hvarje kreatur, maſken, menniſkan, hjelten, den vise, ſeraphen, ſin krets af godhet och ſkönhet, af ſmärta och ve.

Vidt kring jordens omåtliga ſträckning
Se huru tal-löſt hvimla de ſällhets-ſökande ſtoften:
Hvimla, ſtrida, förenas. Ur det harmoniſka, ljufva,
Tilſkapa Dygder: ur det förſtörande, ſtridande, Laſter —

Men det öfriga af denne ſiſte Sång, ſom tillika är den långſte och kanſke den ſublimaſte, måſte jag bedja mine Läſare inhemta af ſjelfva poemet. — Uti en anmärkning gifver Författaren tilkänna, at han här lemnat Paſſionernas Metaphyſik. "Deras naturliga målning, tillägger han, återſtår i ännu ſex Sånger. En tid kan gifva dem".

Slutligen är han icke säker, at Almänheten skal gilla den af honom brukade vers-art. Men "vårt språk, säger han, suckar efter en sådan frihet: det vekliga rimmet uthärdar icke en stark tanke, förgås i passionens våld". — Men hvem afgör en gång denna fråga? Icke den, som har någon förtjenst i rimmade qvåden; än mindre den misslyckade rimmaren. I Tyskan har det lyckats för Klopstock. Man föreställe sig hans Messias på rim! —

2.

Inbildningens Nöjen.

Så kallad *Prosaisk Ode*, af Författaren til Passionerna; men utkom af trycket härstädes redan 1784, och utgör, med tilhörigheter, et par ark i 4. Se här ingressen däraf:

Sången uphöjer dig, o därskapernas och behagens moder! Mägtiga! förtjusersta! skicka en trollblick öfver verlden. Omskapa alt. Klåd dig i villfarelsens irrglans. Låt mig se och tilbe dig!

Hänryckning omger mig. O det är dig, det är dig jag känner! Tjusande upblomstrar det evigt leende Arcadien. Kärleks-gudarne nedstiga på de glada fälten; och herdinnor, skönare än de, möta flygande deras kyssar.

Ach! eller där i Asiens skyar — bildar sig allretande Förförarens *) paradis. En ström af nectar forsar utför cristal-klippan. Himmelska flickor locka med alla nöjets skatter, oemotståndeligt. Myriader händer upsträckas. Alla sinnen sucka.

Vidt genom Naturens riken skymta folkslagens och barndomens Himlar. Du skapade dem. Du skickade den mägtiga, alltjusande blicken: och verldens omätlighet blef full af dig.

O, spherernas eviga harmoni börjar! Helicons sång stämmes: klar som ljuset kastar sig den vishets-gifvande böljan.

*) *Mahomet.*

böljan. Eller där borta! Hjeltar ſtörta ſig utför Nordens åttſtupor. Olympen ſtrålar, eller ljungar. Himlarne och afgrunden hvimla af Gudar: af ſköna Nympher dälderne, ſkogarne, vattnen.

För öfrigt kan jag af denna Ode blott anföra några ſtrödda ſtällen, ſom dock ingen ting därvid förlora.

Och du (Inbildningen) ſträckte ur ſkyn den ſträlande armen ſom nedſänker på den falſke Hjelten glitter-kronan. Millioner ſlafvar förblindas, och nedfalla. Men vifare ſlägter komma. De ſucka en förbannelſe, eller ſkratta et ſpottlöje: och hon ſplittras i grus. —

Du tjuſar åren: men ock eldar dygderna. Hjelten ſer bland de ljungande dödarne blott fällhet och lif: martyren i qvalen blott himmelen le. —

Sköna och behagliga dunſt af tingens verklighet! lyft Philoſophen öfver ſina ſinnen. För fort: verlden löper i hvirflar för honom. Ljufvare: han ſer den almänna dragnings-kraften. —

Du kläder dig i det de dödligas vanmagt önſkar: och ſmekes och tilbedes och heter Hopp. Du tar et par gyllende vingar; upſvåfvar glänſande öfver tiden och menniſko-kraften: och heter Åra. —

Du utbreder på den ſköna barm Paphos eviga vår för älſkarens ögon: du låter Cypris odödliga välluſt le omkring henne. —

Du ſkapar en himmel i ödemarken, och en qval-afgrund i fällhetens ſköte. —

3.

Erotiſka Oder.

Et litet häfte af några qvart-blad, ſom utkom förl. år af trycket i Upſala. Författaren onämd. Oderne, fyra til antalet, äro tilräckeligen kände af Dagbladen. Den ſiſta, ſom kallas *De Tre Åldrarne*, lär dock ej där varit omtryckt. Den är en af de kortare och kan tjena til prof.

Zemir, i dina unga år
Hur dyrkade jag de behagen,
Hvarmed Naturen prydt din vår!
Ej jägarn följer mer betagen
Den andetrutna hindens spår,
I snön vid gryningen af dagen,
Än, vid de döfva midnatts-slagen,
På den af mörkret höljda stig,
Jag til den dörren skyndar mig,
Som sluten för rivalers skara,
För mina suckar öpnar sig.
Den lycklige, som fått förfara
Hvad vid et möte föregår
Där kärlek, höljd af natten, rår,
Den kan min fällhet blott förklara;
Den vet blott hvad jag kände. Nej,
Så glåds den yra goffen ej
När foglen fastnar i hans snara;
Ej en Olympisk lagerkrönt
Af åra drucknare kan vara
Den stund han segrens ynnest rönt,
Än jag af välluft vid et möte,
Då herre af så mycket skönt,
Och tryckt intil dit ömma sköte,
Jag såg min vågsamhet belönt.

Zemir! hur nöjets tid förlöper!
Ni blef min Fru; jag märkte väl
At detta nöjet som man köper,
Ej är det nöjet som man stjäl.
Ni blef min Fru; men detta band,
Som fäste mig vid eder hand,

Er

Er fägring icke fäfta kunde.
Dock Kårleks-Guden ån ibland
Oss ljufva ögoblick förunde.
Ännu som mor, jag nöjets brand
På edra kinder låga funnit,
Lik purpurn, strödd vid skogens rand,
Af aftonsolen som förfvunnit.
Från älskare til man förbytt,
Jag fan det smickrande och nytt
At i en makas armar slutas,
Ty fastån edra blommor flytt
Var likväl frukten vård at njutas
Och retade min smak ännu;
Men tiden, tiden har, Min Fru,
Det ringa förråd grymt förhårjat
Som Ni af frukt och blomma bårgat å
Mit hjerta fåfångt söker er,
Jag blott et plundradt altar finner
Där intet rökverk mera brinner,
Och intet knåfall mera sker.

Min Gumma, åldren alt förvänder;
Det är ej tid at smickra mer;
Jag ryfer fafligt, når jag fer
Den gleſa rad af fvarta tänder
Som Gumman vifar når hon ler,
Och en af deſſa skrumpna händer
Som Gumman oss at kyſſa ger.
Jag ber at Gumman återvänder
At smeka mig; — jag ber! jag ber!

XIII.

STRÖDDE TANKAR *).

Man är aldrig så lycklig, ej heller så olycklig som man tänker.

At väl känna tingen, måste man känna dem i detaljen; och som den är nästan oändelig, äro våra kunskaper altid lösliga och ofullkomliga.

Vi äre så mane at dölja oss för andre, at vi på slutet dölje oss för oss sjelfve.

Den sanna vältaligheten består uti at säga alt hvad man bör, och at icke säga mer än det man bör.

Hoppet, så bedrägligt det är, tjenar åtminstone at föra oss en angenäm väg til livets slut.

Alt hvad efterapadt är, misshagar med samma saker som behaga då de äro naturliga.

Om vi ej smickrade oss sjelfve, skulle andras smicker ej kunna skada oss.

Som de store i verlden ej kunna gifva hvarken helsa eller sinnes-lugn, köper man altid för dyrt det goda de kunna göra en.

Åtrån at synas skicklig, hindrar ofta at blifva det.

Skrymteriet är et vördnads-offer som lasten gifver åt dygden.

Egennyttan som anklagas för alla våra brott, förtjenar ofta berömmas för våra goda gerningar.

Den enfaldigaste menniska som har passion, öfvertygar bättre än den aldravältaligaste.

En menniska den ingen behagar, är mycket olyckligare än den som behagar ingen.

Huru vil man, at en annan skal tiga med ens hemlighet, då man icke kan tiga därmed sjelf?

Vi hafve mera krafter än vilja; och det är ofta til at ursakta oss för oss sjelfve som vi föreställe oss en sak omöjelig.

XIV.

*) Utur Hertigens af *Rochefoucauld* Moraliska Reflexioner. Se det föreg. uti Andra Qvart. för i år, sid. 189.

XIV.

Gamle Adam *).

Det förderf Naturen åger,
Gamle Adam heta får;
At han enſam dårför rår,
Hör man aldrig Skriften ſåger.
Han ſkót ſkulden på ſin fru;
Hon på ormen vände felet;
Adam ſvarslös i det ſpelet
Hela bördan bår ännu.

Adam var för lätt at locka;
Han bör ſkämmas för ſit brott:
Den af honom ärft ſin lott,
Må ej på ſin oſkuld pocka.
Låttro blir då manfolks fel,
Låt det *Gamle Adam* heta:
Göra nog at dårmot ſtreta,
Utan at ha *Evas* del.

Eve Döttrar! jag er beder,
Sopen rent för egen dörr;
Kanſke J ej vetat förr,
Hvad jag nu vil ſäga eder:
Det var lyſtnad hos er Mor
At i pragt och välluſt lefva:
Låt det heta *Gamla Eva*,
Som ſå djupt hos barnen gror.

*) Utur *Öfningar af Sälſkapet Vitterlek*, Del. 2. Stockh. 1762.

XV.

VID en grind
Satt en blind,
Väntade på dem som vandra.
Doris samma vägen for.
Gubben ropte: Kära Mor,
Er förbarma!
Gif en halför åt den arma.
Flickan sade: Jag dig ger,
Kloka gubbe! gerna mer,
Bara tig med hvad du ser
Mer än andra *).

XVI.

ÖFVER EN KNÄHUND.

SE'N jag för *Doris* länge bugat
Och dyrkat hennes skönhets magt,
Med tårar henne fafängt trugat
At ge på mina suckar akt;
Se'n, utan at på hårdhet klaga,
Jag tusen nycker fått fördraga,
Som plågat mig af hjertans grund;
Se'n näftan alt mitt hopp förfvunnit,
Jag ändtlig all des ynneft vunnit
Blott för et halsband åt des hund.

XVII.

EPIGRAM.

Öfver Kärleken i Orphée.

OSS Kärleks-Guden altid målas
I barnflig hamn, f. fpåd och k'en:

*) Ur samma Samling som det föregående.

Hvi

Hvi bör då på Theatern tålas
Des belåt med så långa ben?
Jag för de pilar mer ej båfvar
Med hvilka Guden våpnad år;
Men om jag någon fruktan bår,
Så år det för hans ſtora nåfvar.

XVIII.

Nyheter.

Stockholm. *Intrådes-Tal, hållne uti Svenſka Academien, den 27. Maj 1786, af Biſkopen och Pro-Cancelleren vid Lunds Academie Doct.* Olof Celſius, *och Biſkopen i Göteborg Doct.* Johan Wingård. Tryckte hårſtådes hos J. A. Carlbohm, och utgöra, tillika med Directeurens Svar, 45 ſid. i 4. Talen åro uptagne i Artiklarne X. och XI. hår frammanföre. I Svaret på det förra, och i anledning af Hr. Biſkop Celſii olika ſtil i Gustaf I:s och Eric XIV:s Hiſtorier, viſas ſkadligheten af den fördom, at i hvarje ſlags vitterhet blott framſtålla et mönſter, blott gilla et ſått och förkaſta alla öfriga. Dårigenom inſkränkes ſnillets flygt, och imitationen af Naturen, konſternes gemenſamma och ſanſkyldiga föremål, ur akt låtes. Man bör lemna en Författare, heter det, ſamma rått i ſin ſtil, ſom ſit anſigte, at med egna drag ſkilja ſig från andra, faſt ej från det menſkliga, vara ſig och ingen annan, med et ord, at vara ſnille. — I ſenare Svaret göres följande ſtarka målning af det hittils rådande Prediko-ſåttet i Sverige: "En Författare har anmärkt, at menniſkorna aldrig kunna hinna til det ſanna, i hvad ſlag ſom helſt, utan at förut hafva genomvandrat alt det falſka och orimliga i ſamma väg. Hvad glad förhoppning böra vi då ej åga, at ſnart hafva upnått det fulkomliga i vårt prediko-ſått! Eller finnes väl mer några afvikningar at göra, några fel at låra känna? Jag må icke tala om det falſka val af ämnen, ſom länge gjort, at man uppehållit ſig mer vid det öfvernaturliga, ſom bör vördas, ån det naturliga ſom kan fattas, mer vid miraklerne ſom förvåna, ån

lärdomar ſom förbättra. mer vid inbildningens än hjertats töremål. Men i hvad orimlige former har man ej klädt deſſa ämnen? Än för at ej afvika från Guds rena ord, ej utpåda des innehåll med menniſko-tilſatſer; har man nöjt ſig med, at upſtälla en lång ſamling af Skriftens ſpråk, i en annan ordning än de där hvarann följa, och ſaledes ofta utan all ordning: än för at ſkryta med en vidſträckt lärdom, blandat utan anſtändighet det gudomliga med det verldſliga, det Chriſtna med det hedniſka, ljus med mörker; påkallat *Plato* at förklara Treenigheten, anfört *Ovidius* i läran om Skapelſen, ſammanbragt Propheter, Philoſopher, Apoſtlar och claſſiſke Auctorer: än åter, för at röja en inbillad rikedom i eget ſnille, utvalt et enda ſpråk ur Skriften, et enfaldigt uttryck af några få rader, uttänjt detſamma til flere arks afhandling, dränkt des ſtyrka i en flod af ord, viſat vigten af hvarje bokſtaf, delt och åter delt hvad ej ägt några delar, och ſorgfälligt förklarat hvad redan förut ägt all möjelig tydelighet. Hvad åter ſtilen egenteligen angår, tyckes den i andelig, ſomi verldſlig vältalighet, redan hafva varit alt hvad den icke bör vara. Huru länge har man ej ſökt det konſtlade och beſynnerliga, innan man ſtadnat vid det enkla, naturens. Man har ej kunnat föreſtälla ſig, at det fulkomliga i alla ſlag vore det närmaſte at tilgå, vore det ſom inſtämde med hvarje menniſkas begrep, ſom ingick i hvar mans känſla. Häraf denna ſpända Orientaliſka ſtil, ſom ſå illa paſſar til våra Nordiſka tungomål, deſſa ſlöſade bilder ſom förvilla förſtåndet, ſtora phraſer ſom ej ſåga något, tvungna liknelſer ſom ej lära något, blomſter ſom qväfva tankan, utrop ſom kyla ſjälen, Lagen framſtäld i epigrammer och Evangelium i gåtor". — Om Svenſka Academiens Högtidlighet d. 20. Dec., utdelte Belöningar, m. m. ſom tilfället ej medgifver at här omförmåla, ſe *Inrikes Tidningarne* vid ſlutet af innev. och början af näſtk. år.

GÖTTINGEN. Uti *Muſen-Almanach* för i År, läſes följande *Frage und Antwort*, märkeligt af ſin naiva korthet.

Wie gefällt dir Silviens *Geſicht* —
Ich verſteh' auf Mahlerey mich nicht.

Honeſte

Jag ſlutar härmed denna Vitterhets-Samling, ſåſom periodiſkt arbete, Nya göromål tvungo mig förledit år, at ifrån Månads förvandla denſamma til Qvartals-ſkrift; men åfven denne utväg måſte ändteligen lemnas. Et friare utgifnings-ſätt torde dock ännu gifva utrymme at fortſätta denna Samling, och åfven i åtſkilligt förbättra den. Inför Almänheten, hvars ynneſt jag njutit, åtminſtone icke aldeles ſaknat, tror jag mig imedlertid böra aflägga följande förklaring.

Mit Företal (ſe Årgången 1784) viſar, at jag med föga mera pretenſion detta arbete började, än at en Svenſk Vitterhets-Tidning måtte gifvas, til des en ſkickeligare hand uppfylde briſten. Därefter hör jag dömmas: och likaſom jag intet berömt mig tilmåter, ſom denne min föreſats och utförandet däraf ej medgifva, ſå ogillar jag ock alt därutom ſvåfvande tadel.

Mina omdömen öfver utkommande ſkrifter hafva i det närmaſte inſtämt med beſkedligheten af min föreſats. Jag har mera uppehållit mig vid det vackra än vid felen, mera berömt än laſtat: dock detta mindre af varſamhet än af böjelſe. Jag hatar at upſöka fel, än mer at utveckla dem och framſtälla dem til åtlöje. Däremot torde jag, genom repeterade loford, hafva likaſom til mönſter framſtält en och annan Auctor. Men ſom likväl detta endaſt ſkett med de almänt godkände, hoppas jag ingen ſkada därmed hafva tilfogat konſten. Begynnare åro faſtmera tjente därmed: de förvaras på det ſättet för många däraktiga utſväfningar. Det rätta ſnillet ſinner ſedan tuſende utvägar, utan at afvika ifrån Naturen. För öfrigt har jag ſällan ſträckt mit berömt längre än til viſſa detaljer, och til Låſarens fulkomliga ſäkerhet, altid genom et noga upgifvande af hvarje ſkrifts ſammanhang ſatt honom i tilſtånd at ſjelf dömma.

Där jag laſtat, har jag gjort det med anſtändighet, jag menar utan gyckleri, utan ſpegloſor, utan grimacer, hvarmed den inbildſke, i enfaldigas ögon, ſätter ſig öfver den taalade, men i upłyſtares omdöme gör ſig värd at ſjelf återviſas under en angelägnare agas hand, den han i för tid undſluppit. At jag ej brukat grofheter, perſonaliteter m. m. åfven då jag med ſådana vapen blifvit angripen, följer ſå naturligen af mit tänkeſätt, at det ſkulle förtryta mig, om ſådant lades mig til berömt. At ſnillen kunna på det ſättet upföra ſig, at ſjelfva deras högmod ej därifrån afhåller dem, har jag undrat; ty mången åfven välgrundad fröga

har

*har därigenom blifvit skämd, och genom hvad ny förtjenst är man säker at den återställa? Emot sådane angripare har jag kunnat visa min vedervilja, men anseett vanhederligt at formligen försvara mig: således låtit de orimligaste tilmålen, de otilbörligaste försök passera *). Svenska Academiens exempel, i hvilken, enligt des Stadgar, sådana smillen ej erkännas, skola förmodligen befria vår Vitterhet ifrån detta pöbelaktiga granskningss-sätt, som börjar misskläda Nationen.*

Utan upsåt at vilja reformera, har likväl händt mig at yttra en princip, den jag fruktar någonstädes varit mindre välkommen. Då jag uti Vitterhet lika så litet gillar dessa förflugna skönheter, för hvilka man hisnar, som dessa affecterade, dessa altför jordiska, vid hvilka man snart vämjes, men däremot finner et oföränderligt behag i den menlöst intagande Naturen, hade det varit underligt, om jag i min Journal ej det skolat röja. Men ingenstädes har jag med myndighet yrkat denna enfaldiga smak, som desutom altid hade varit den oskyldigaste egna mening jag i dessa ämnen kunnat våga. Man går ej så hastigt tilbaka til Naturen, som man därifrån afvek.

*I valet af ämnen, til införande i min Journal, har jag ej altid kunnat vara så sträng, och ännu mindre i deras fördelande följa den ordning, som jag väl hade önskat. Men utan at nämna, det en Samling, hvars utgifvande är bundet vid tiden, medförer dessa olägenheter, låter Vitterhetens låge hos oss häruti tilräckeligen kunna ursäkta mig. Mera nytt hade jag väl, enligt åtskilliges derom yttrade önskan, kunnat gifva, och äfven därmed fylla hela alphabetet om året, hvartil öfver behof blifvit mig tilsändt, om jag varit ännu mindre nogräknad. Men som min Journal skulle omfatta Vitterheten i alla des grenar och i alla des åldrar **), och därjämte, för afsättningen, tjena til flere slags Läsares nöje*

*) Öfver et af dessa kunde jag beklaga mig. Angriparen, sedan han nogsamt ådagalagt, hvaraf hans hjerta fullt är, talar om menskliget emot mig — en dygd som utöfvas emot likar —

Simplex nobilitas perfida tela cave.

**) Då jag utan tidsspillan och omgång i almänhet föga bitråde njutit, en svårighet hvaröfver många Redacteur, åtminstone granskande, hos oss klagat och klagar, har detta i synnerhet, men emot min första förmodan, händt mig hvad Konsterne beträffar. Denne del af min Journal har således nödvändigt blifvit den mest ofullkomlige, helst den tillika hvarken tilhörde mit särskilda yrke eller utgjorde hufvud-affsigten af mit företag.

nöje, var likväl arktalet ej för stort tiltaget, och jag vågar tro at min Samling därom skal bära vitne.

Men hvarföre har jag infört vissa flygtiga saker? Om jag åtskade ursäkter, kunde jag uti tidens smak, uti mången utgifvares förlägenhet som däremot upreste sig, dem finna. Men jag vil upriktigt förklara mig. En Samlare, uti alla Konstens grenar, om han någorlunda förstår sin sak, ser mera på arbetet än på ämnet. Skal han förkasta et vackert arbete, då föreställningen ej passar honom, men ingens heder därmed sårnas, ingen ondska därunder ligger förborgad? helst goda stycken i allmänhet äro ganska rara. Nej; men icke upsätter han det främst i sit Cabinet och för allas ögon? han förvarar det försvildt, han drager et täckelse däröfver. Med detta täckelse hafva Auctorerne sjelfve försett de få stycken i denna Samling, som i anseende til ämnet knnnat vara borta. -- Men har jag icke som prof ur en främmande Vitterhet sjelf sådant uttagit och öfversatt? Man skal förundra sig, at detta inkast förvårar mig mindre. Den enfaldighet, som råder i det stycket som härmed påsyftas, är mindre förförisk, än sjelfva den anständighet hvarmed nyare Auctorer få behändigt veta öfverdraga sådana saker. Och desutom, den som mest finner sig stött öfver en naivetet af det slaget, är icke den som mest borde skonas.

Då jag sällan kunnat använda den tid som vederbördt at behörigen vårda stilen uti mina egna upsättningar, är det naturligt, at sådant på åtskilliga ställen måste visa sig. En och annan trubbig utlåtelse, där jag velat vara kort, et och annat ofullkomligt, stundom öfvan sluderadt uttryck, där jag velat undvika et trivialt, o. s. v. äro foster däraf, som jag ofta försent blifvit varse. Ej sällan hafva sådane upkommit i sjelfva correcturen, där jag gjort ändringar, som jag sedan ogillat; men hvilket alt hade blifvit för vidlyftigt at ännu en gång i Råttelserne ändra. Detta räknar jag för det största straff mit företag, i fall någon upsåtelig synd därunder sig insmygt, ådragit mig. Äfven mina skaldestycken, såsom Philomela, Ariadne **), och i synnerhet Öfversättningarne från Grekiskan, hafva fått vidkännas sådane misslyckade ändringar.*

Men alt detta är, som man redan lär hafva märkt, mera en til Rått visan adresserad förklaring, än hos benägne Domare infinuerad ursäkt; ty otvungen begynte och otvungen har jag fortsatt närvarande Arbete. Att utan kånbar förlust hafva något friare kunnat öfverlemna mig åt et så kårt tidsfördrif som Vitterheten mig altid barit, är nästan den enda förmon jag däraf drager. Att tillika hafva gagnat Vitterheten därmed, är min önskan: och fullkomligen vore jag belönt, om jag under et tidsfördrif funne mig hafva nåkats skenet af en sådan åra.

*) När härtil kommer *Lof-Qvädet öfver Handelen* och den lilla *Oden öfver Höften* på Saphisk vers, samt i obundeu stil *Talet om Svenska Vitterhetens framtida utsigt*, äro alla mina i denna Samling införda originale arbeten nämda. Det öfriga består i Öfversättningar, Recensioner, m. m.

Innehållet
af Svenske Parnassen för År 1786.

Förſta Qvartalet.

I. Själens Odödlighet. 3
II. Landt-Qvåden öfver Ärstiderna. *Recenſion.* Ode til Naturen. Våren. 10
III. Zunim til Emilia. Sedolår. Bref af Hr. *Duſch.* 25
IV. Guſtaf Waſa (Lyriſk Tragedie). *Recenſion.* 32
V. Stora Måns Öden och Pligter. Ode. 57
VI. Öfver en Moders Död. Ode. 61
VII. Den Råtta Lyckan. 63
VIII. Svartſjukan. Landqvåde af *Geſſner.* 65
IX. Det Obeſtändiga Hjertat. 69
X. Sångſtycke. *Tunga dag! dit ljus förſvinne* m. m. 71
XI. Til en vacker Flicka ſom begärde vers af Författ. 72
XII. Til et Fruntimmer ſom fylde femton år. 73
XIII. Elmar och Edla. Herdaqvåde. 74
XIV. Björnen, Apan och Svinet. Fabel. 78
XV. Ulrica Roſenlund, Svenſk Actrice. 79
XVI. Til min unga Vän, ſom fått det infallet at bli Philoſoph. Imitation från *Voltaire.* 80
XVII. Anecdoter och Infall. 81
XVIII. Prof utur Grekiſka Vitterheten: Diogenes och Mauſolus, Samtal af *Lucianus;* Öfver Lyran, af *Anacreon*; Öfver Fruntimren, af den ſamme. 83
XIX. Epigrammer. 86
XX. Nyheter: K. Vitterh. Academiens Förnyande, utdelta Belöningar och utſatta Prisämnen; Svenſka Academiens Inſtiftelſe och utſatta Prisämnen; K. Målare-Academiens Stora Sammankomſt d. 24. Jan. med då utdelte Belöningar; Vitterh. Sälſkapets Utile Dulci Sammankomſt d. 24. Jan., utd. Belöningar och utſatta Prisämnen; Vetenſk. och Vitterh. Samhållets i Göteborg likaledes. 87

Andra Qvartalet.

I. Hans Kongl Maj:ts Tal vid Svenſka Academiens Inſtiftelſe. 101
II. Ode öfver Konung Guſtaf Adolfs Död. 109
III. Tal, då Grefvel. Åtten v. Lievens Vapen ſönderſlogs af *E. Schröderheim.* 115
IV. Berget och des Foſter. Fabel. 118
V. Landt-Qvåden öfver Årstiderna. *Recenſion.* Sommar-Qvåde. Gref Creutz Qvåde öfver ſamma Årstid. Runii Viſa: *Vid et berg i en dal* m. m. 120
VI. Handelen. Ode. 141
VII. Lof-Qvåde öfver Handelen. 146

VIII. De Corſicanſke Hjeltarne. Anecdot af *Arnaud.* 152
IX. Skalde-Konſten. Ode. 158
X. Profutur Grekiſka Vitterheten. Daphnis och Chloe, Idyll af *Moſchus;* Diogenes och Alexander, Samtal af *Lucianus;* Menippus och Mercurius, af denſamme; Öfver Kårleken, af *Anacreon.* 163
XI. Skalde-Bref. 175
XII. Ode til Svenſka Folket. *Recenſion.* 181
XIII. Den bedragne Tjådern. Fabel. 187
XIV. Öfverſåttning: *Flyg, yra Fjäril! glad och tyſt m.m.* 188
XV. Strödde Tankar (af *Rochefoucauld*). 189
XVI. Epigrammer. 191
XVII. Nyheter: Svenſka Academiens Stadgar, tvenne utomordentl. Pris-åmnen, m. m. —

Tredje Qvartalet.

I. Råd til unga Poeter. 197
II. Landt-Qvåden öfver Årstiderna. *Recenſion.* Höſt-Qvåde. 203
III. Den 19 Aug. 1786, om Morgonen. 214
IV. Divertiſſement då Konungen lade hörnſtenen vid Brahelund, den 19 Aug. 1786. 217
V. Håſtarne och Flugan. Fabel. 227
VI. Guldets Våld. Imitation af *Anacreon.* 228
VII. Tal om Svenſka Vitterhetens framtida utſigt, hållet för K. Vetenſk. och Vitterh. Samhållet i Göteborg, d. 24 Jan. 1786. 229
VIII. Öfverſåttning af Sapho. 244
IX. Prof utur Grekiſka Vitterheten: Mars fångſlad af Vulcan, Stycke ur *Homeri* Odyſſea; Öfver Näktergalen, fri Öfverſåttning ur *Anacreon.* 248
X. Svenſka Språkets Uphof och Skiften. 254
XI. Grefvinnan Spaſtaras Död. *Recenſion.* 265
XII. Öfver en Törnbuſke ſom blommade i Novemb. Til Chloe. 273
XIII. Uråldrigt exempel af Romanſk kyſkhet. 275
XIV. Anecdoter och Infall. 276
XV. Kårlekens Lotteri. Anacreontiſk Ode af *Arnaud.* 279
XVI. Til en vacker Flicka. 280
XVII. Öfver et Benhus. 281
XVIII. Viſſe Tag. —
XIX. Löfnads-Reglor. 282
XX. Epigrammer. 283
XXI. Nyheter: K. Vitterhets-Academiens nya Stadgar; Inträdes-Tal i Svenſka Academien af Frih. *C. M. Armfeldt* och Proſten *C. G. Nordin;* nytt Franſkt Epigram. —

Fjerde Qvartalet.

I. Almånna Bönen af *Pope.* 293
II. Epitaph öfver * * * 295
III. Landt-Qvåden öfver Årstiderna, *Recenſion.* Vinter-Qvåde. 296
IV. Den Råtta Kårleken. 305
V. Leopardens Friare-val. Fabel. 311

VI. Bref til Hr. *** rörande des Crit. Anm. vid Tåget öfver Bält. 313
VII. Banne-Bref, i Apollos namn, til en berömd Svensk Skald som ville nedlägga sin lyra (Bihang til Frih. *Tilas* Strödda Skaldestycken i nästföreg. Årgång). 331
VIII. Mæcenas. En Artikel för Vitterhetens Befordrare. 335
IX. Prof utur Grekiska Vitterheten: Början af Iliaden, Försök at öfversätta *Homerus*; Hylas, Idyll af *Theocritus*. 345
X. Anmärkn. om Sv. Språket och hvad til des upodl. tjena må. 355
XI. Om den Andeliga Vältalighetens olika Öden. 362
XII. Skaldestycken hörande til fullständigheten af *Svenske Parnassen* för de tre förflutna Åren: Passionerna; Inbildningens Nöjen; Erotiska Oder. *Recensioner*. 367
XIII. Strödde Tankar (af *Rochefoucauld*). 376
XIV. Gamle Adam. 377
XV. *Vid en grind Satt en blind* m. m. 378
XVI. Öfver en Knähund. —
XVII. Epigram. —
XVIII. Nyheter: Inträdes-Tal i Sv. Academien af Biskop *Celsius* och *Wingård*; Prof utur Musen-Almanach för i År. 379
Journalens Beslut. *Honeste factis* &c.

Rättelser.

Qvart. I. fid. 11. rad. 8 läs: finnas införde.
- 86. - 1. läs: Om idel —
- 91. - 22. läs: d. 20. Mart.
- 98. - 17. läs: lager.

Qvart. II. fid. 114. rad. 3. läs: hon mottog —
- 142. - 11. läs: At öfva —
- 146. första rad. läs: fid. 141,
- 164. - 14. läs: förr en gång.
- 179. - 18. fått comma för semicolon vid: behof,
- 183. - 24, 25 (se fid. 266 i noten)

Qvart. III. fid. 213. rad. 15. läs: åkrens gröda.
- 235. - 22. läs: detaljen.

Qvart. IV. fid. 316. rad. 4. läs: Skalde-Konsten.
- - 5. läs: hon (på båda ställen).
- 329. - 13, 14. läs: öfver hela Norden.
- 335. - 22. läs: ehuru (i stället för: och huru).
- 352. - 2. läs: Plutos våld.
- 354. - 17. läs: genom lunder.

Flera sådana felaktigheter torde väl finnas men behaget urskäktas.